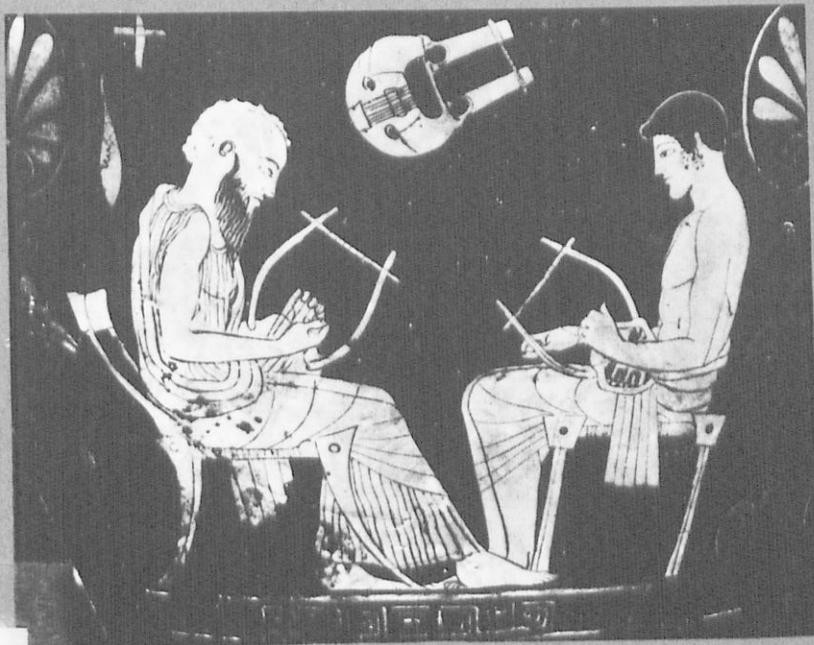

Ν. ΚΟΝΤΟΠΟΥΛΟΥ - Ν. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ - Ν. & Ε. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ ΦΑΙΔΩΝ - ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

**002
ΚΛΣ
ΣΤ2Β
491**

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑΙ 1976

ΑΡΧΑΙΑ C/H = 29

ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΙ

1. ΦΑΙΔΩΝ
2. ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΔΩΡΕΑΝ

Οργανισμός Εκδόσεως Διδακτικών Βιβλίων

ΝΙΚΑΘΑΚΟΠΟΥΛΟΥ

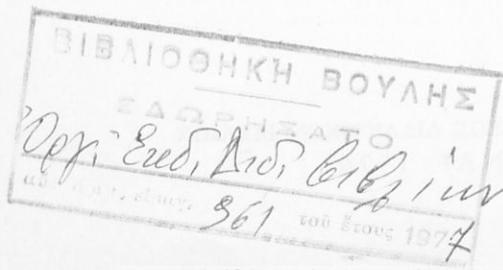
ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΦΑΙΔΩΝ

ΣΤ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑΙ 1976

009
499
879B
491

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ
ΙΩΔΑΙΑ Θ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α' ΠΛΑΤΩΝ

1. ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

‘Ο Πλάτων ἐγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 428 ή 427 π.Χ. ‘Ο πατὴρ αὐτοῦ Ἀρίστων ἦτο εὐγενῆς, ἀλλ’ ἀγνώστου πιθανῶς ἴστορικῆς γενεᾶς, ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ Περικλέην ἀνῆκεν ἐπίστης εἰς ἐπιφανῆ οἰκογένειαν, ἀνάγουσαν τὸ γένος αὐτῆς εἰς τὸν Σόλωνα. Τὸ ἀρχικὸν ὄνομα τοῦ Πλάτωνος ἦτο Ἀριστοκλῆς, τὸ δὲ τοῦ πάππου του, Πλάτων δὲ ὀνομάσθη, ὡς ἀναφέρεται, διότι εἶχεν εὐρέα στέρνα καὶ μέτωπον. Περὶ τῆς παιδείας αὐτοῦ δὲν γνωρίζομεν πολλά, ἀλλὰ πάντως ἔτυχεν ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς, ὡς υἱὸς πλουσίας καὶ εὐγενοῦς οἰκογενείας, καὶ εἰς τὸν πατρικὸν οἰκον κατετέθησαν βαθέως εἰς τὴν ψυχήν του τὰ σπέρματα τῆς ἀρετῆς, ἡ ὁποία τὸν κοσμεῖ καθ’ ὅλην του τὴν ζωήν. Εἶναι δημως βέβαιον, ὅτι ἐμυήθη εἰς τὴν φιλοσοφίαν ὑπὸ τοῦ Κρατύλου, μαθητοῦ τοῦ Ἡρακλείτου. ‘Αλλὰ τὸν ἐνεθουσίαζε μᾶλλον ἡ ποίησις καὶ μάλιστα ἡ τραγική· ἡ γνωριμία του δημως μὲ τὸν Σωκράτη, ἡ ὁποία συμπίπτει μὲ τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του, ἐπέφερε ρίζικὴν μεταβολὴν εἰς τὰς νεανικάς του ακλίσεις. Παρέδωσεν εἰς τὸ πῦρ τὰ ποιητικά του πονήματα καὶ ἀφωσιώθη ὅλος εἰς τὴν διδασκαλίαν καὶ τὴν προσωπικότητα τοῦ Σωκράτους, πλησίον τοῦ ὅποιου παρέμεινε μέχρι τοῦ θανάτου του.

‘Ο ἀδικος θάνατος τοῦ διδασκάλου τὸν ἐπέκρανε τόσον, ὥστε ἔφυγεν εἰς τὰ Μέγαρα πλησίον τοῦ Εὔκλειδου, ὃπου μὲ ἄλλους Σωκρατικοὺς ἐθρήνησεν αὐτόν· ἐκεῖθεν μετὰ βραχὺ πιθανῶς διάστημα ἐπανῆλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Κατὰ διάφορα πέπειτα χρονικὰ διαστήματα ἔκαμεν ἀρκετά ταξίδια ἐπανερχόμενος ἐκ νέου εἰς τὴν γενέτειραν. Τὸ μακρότερον ὅλων ἦτο τὸ εἰς Αἴγυπτον καὶ Κυρήνην. Εἰς τὴν Αἴγυπτον ἐγνώρισε τὸν ἐκεῖ πανάρχαιον πολιτισμόν, ἐδιδάχθη ἵσως ἴστορίαν καὶ μαθηματικά, τὸ δὲ πολίτευμα τῆς χώρας τοῦ ἀφῆκε μεγάλην ἐντύπωσιν, τῆς ὁ-

ποίας ἵχνη βλέπομεν εἰς τὰ περὶ πολιτείας ἔργα του. Εἰς τὴν Κυρήνην ἤκουσε τοὺς μαθηματικούς της καὶ ἐγνώρισε τὸν διάσημον γεωμέτρην Θεόδωρον. Τῷ 389 π.Χ. ἥλθεν εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν. 'Ο πιθανώτερος λόγος τῶν ταξιδίων αὐτῶν ἦτο ἡ ἐπιθυμία του νὰ γνωρίσῃ καὶ νὰ ὀφεληθῇ ἐκ τῆς σοφίας τῶν χωρῶν αὐτῶν. Τὸ εἰς τὴν Κάτω Ἰταλίαν ταξιδίον του ὑπῆρξεν ἀφορικὴ νὰ γνωρίσῃ ὁ Πλάτων τοὺς Πυθαγορείους ἐκ τοῦ πλησίον, νὰ λάβῃ γνῶσιν τῆς φιλοσοφίας αὐτῶν, νὰ μυηθῇ πληρέστερον εἰς τὰ 'Ορφικὰ καὶ νὰ γνωρισθῇ ἀκόμη μὲ τοὺς 'Ελεάτας καὶ τὰς δοξασίας αὐτῶν. 'Η ἀποδημία αὐτὴ ὑπῆρξεν ἔνεκα τούτου σημαντικωτάτη διὰ τὴν μετέπειτα πνευματικὴν αὐτοῦ ἔξελιξιν.

Διάφορος ὅμως ὑπῆρξεν ἡ πνευματικὴ του συγχομιδὴ ἐκ τῆς Σικελίας. 'Εκεῖ ἐγνώρισε ἐκ πείρας μίαν τυραννίδα, ζήσας εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονυσίου τοῦ Α' καὶ ἐκέρδησε φίλον καὶ θαυμαστὴν τὸν γυναικάδελφον τούτου Δίωνα. 'Αλλ' ἡ γνωριμία του μὲ τὸν Διονύσιον εἶχεν οἰκτρὸν τέλος. 'Ο τύραννος, διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ τοῦ ἐνοχλητικοῦ ἡθικολόγου, τὸν ἐπεβίβασε διὰ τῆς βίας πλοίου ἀναχωροῦντος διὰ τὴν 'Ελλάδα· ὁ κυβερνήτης αὐτοῦ, κατ' ἐντολὴν πιθανώτατα τοῦ Διονυσίου, τὸν ἐπώλησεν ὡς δοῦλον εἰς τὴν Αἴγιναν. 'Ο 'Αννίκερις ὅμως ὁ Κυρηναῖος παρευρισκόμενος ἐκεῖ τὸν ἔξηγγόρασε καὶ οὕτως ὁ Πλάτων ἐπανῆλθεν εἰς τὰς 'Αθήνας τῷ 387 π.Χ. εἰς ἡλικίαν 40 ἑτῶν περίπου.

"Εκτοτε ὁ Πλάτων παρέμεινεν εἰς 'Αθήνας πλὴν δύο διακοπῶν παρὰ τὰ πρότερα παθήματά του. Τῷ 366 π.Χ. μετέβη καὶ πάλιν εἰς Σικελίαν, κατόπιν προσκλήσεως τοῦ νέου τυράννου Διονυσίου τοῦ Β', διαδεχθέντος τὸν πατέρα του, πρὸς διαρρύθμισιν τῶν ἐκεὶ πολιτικῶν πραγμάτων κατὰ τὰς φιλοσοφικὰς αὐτοῦ ἴδεας. 'Αλλὰ καὶ πάλιν ἡπατήθη ὁ Πλάτων εἰς τὰς προβλέψεις του καὶ ἡναγκάσθη νὰ καταλίπῃ τὰς Συρακουσας, ἀφοῦ ὑπεσχέθη, ὅτι θὰ ἐπιστρέψῃ, διότι ἄλλως δὲν τοῦ ἐπέτρεπτον νὰ ἀναχωρήσῃ. Καὶ πράγματι τῷ 361 π.Χ. ἐπανῆλθεν εἰς Σικελίαν, ὅπου ὅχι μόνον δὲν κατώρθωσε νὰ διαλλάξῃ τὸν τύραννον μὲ τὸν Δίωνα καὶ νὰ ἐπαναφέρῃ ἐκ τῆς ἔξορίας τὸν δεύτερον, ἀλλὰ καὶ κατέστη ὅποτος, ἔνεκα τοῦ ὄποιον ἐκινδύνευσεν αὐτὴ ἡ ζωὴ του. 'Εσώθη μόνον κατόπιν ἐπεμβάσεως τῶν ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων φίλων του καὶ ἐπανῆλθεν εἰς 'Αθήνας, χωρὶς πλέον νὰ ἀπομακρυνθῇ ἐξ αὐτῶν.

Εἶναι ἐπίσης βέβαιον, ὅτι ὡς ἀνὴρ ὑγιῆς καὶ ῥωμαλέος πλέον ἡ ἄπαξ ἐστρατεύθη κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ἀνδρικῆς αὐτοῦ ἡλικίας, ὅτι δὲν ἀνεμείχθη εἰς τὰ πολιτικά, διότι καὶ ἐκ πεποιθήσεως καὶ ἐκ κατα-

γωγῆς δὲν συνεπάθει τὴν δῆμοκρατίαν, ἡ δποία ἔθανάτωσε τὸν ἄριστον τῶν πολιτῶν Σωκράτη, ὅτι παρέμεινεν ἀγαμός καὶ ὅτι ἦτο λίαν φιλομαθής καὶ πολυμαθέστατος, ὡς ἐμφαίνεται ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων του.

"Οτε τὸ πρῶτον ἐπανῆλθεν ἐκ Σικελίας εἰς Ἀθήνας, ἐφιλοτιμήθη νὰ καταστήσῃ κοινωνούς τῆς πείρας του καὶ τῶν γνώσεών του τοὺς ἐπιθυμοῦντας νὰ κοινωνήσουν τούτων. "Ιδρυσε λοιπὸν πρὸς τοῦτο παρὰ τὸ Γυμνάσιον « Ἀκαδήμεια » μόνιμον φιλοσοφικὴν σχολήν, ὁμώνυμον μὲ αὐτό, διατηρηθεῖσαν μέχρι τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὅπότε κατηργήθη. 'Η Ἀκαδημία ἔγινε κατὰ τὸ πρότυπον τῆς Πυθαγορείου σχολῆς, ἀλλ' ὁ ἰδρυτής της δὲν ἀπέδεχετο οὔτε τὴν ἐχεμύθειαν τῶν Πυθαγορείων, οὔτε τὸ δυσπρόσιδον τῶν μαθητῶν πρὸς τὸν διδάσκαλον, ἀλλ' ἔζητει νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἀκροαματικὴν μέθοδον τῆς διδασκαλίας μετὰ τῆς διαλογικῆς τοῦ Σωκράτους. 'Η Ἀκαδημία ἐτέθη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, τῶν ὄποίων ὁ Πλάτων ἤδρυσεν εἰς τὸν κῆπον τῆς σχολῆς Ἱερόν, καὶ οἱ ὅμιληται κατὰ τὸ πρότυπον τῶν Ὀρφικῶν καὶ Πυθαγορείων ἀπετέλουν ἱερὰν ἔνωσιν. 'Εντὸς τῆς σχολῆς κατώκησεν ὁ Πλάτων καθὼς καὶ οἱ ἕκαστοτε σχολάρχαι τῆς Ἀκαδημίας ἐκ κληρονομίας τοῦ ἰδρυτοῦ. 'Ἐπιφανεῖς Ἀθηναῖοι καὶ ξένοι ἥσαν οἱ ἀποτελοῦντες τὸν ὅμιλον τῆς σχολῆς, μεταξὺ τῶν ὄποίων καταλέγονται ὁ Ἀριστοτέλης καὶ ὁ Δημοσθένης.

'Ο Πλάτων ἔξηκολούθησεν ἀνελλιπῶς, πλὴν τῶν δύο διακοπῶν, τὰς ὄποιας εἶδομεν, νὰ διδάσκῃ εἰς τὴν σχολήν, χωρὶς νὰ παύῃ νὰ γράφῃ. Μόνον δὲ θάνατος περὶ τὸ ὄγδοηκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔθεσε τέρμα εἰς τὴν γόνιμον δρᾶσίν του. 'Ο νεκρὸς τοῦ πρώτου σχολάρχου τῆς Ἀκαδημίας ἐτάφη εἰς τὸν κῆπον αὐτῆς.

2. ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

'Τὸ δὲ ὄνομα τοῦ Πλάτωνος φέρονται 44 ἔργα. 'Ἐκ τούτων θεωροῦνται γνήσια τρεῖς ἐπιστολαὶ καὶ 24 - 26 συγγράμματα ἔχοντα τὴν μορφὴν διαλόγου, πλὴν τῆς Ἀπολογίας, ἡ δποία εἶναι γραμμένη εἰς συνεχῆ λόγyon. 'Η μορφὴ δὲ αὕτη τοῦ λόγου δὲν εἶναι ἔξωθεν δάνειον, ἀλλὰ φυσικὴ ἀναπαράστασις τῆς διαλογικῆς διδασκαλίας τοῦ Σωκράτους, ἡ δποία ἔγινετο μὲ τόσην δεξιότητα καὶ ἀσφάλειαν. Οὕτω λοιπὸν προῆλθε νέον εἶδος τοῦ ἀττικοῦ πεζοῦ λόγου, ὁ Πλατωνικὸς διάλογος, γραμμένος μὲ τόσην λογοτεχνικὴν χάριν εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν Ἀθηναίων τῆς ἐποχῆς.

'Αλλὰ δὲν πρέπει νὰ θεωρήσωμεν τοὺς Πλατωνικούς διαλόγους ὡς

πάθη, νὰ ἀποθάνῃ καὶ νὰ ἀναγεννηθῇ. Αὐτὴ εἶναι ἡ βαθυτέρα ἔννοια τῶν 'Ορφικῶν μυστηρίων. 'Επίγειος βίος χωρὶς μόησιν δὲν ἀρκεῖ διὰ τὴν κάθαρσιν τῆς ψυχῆς. "Ἐπρεπε λοιπὸν ὁ ἀνθρώπος νὰ μυθῇ—νὰ ἀρχίσῃ νὰ πάσχῃ. Οὕτως ὁ μεμυημένος ἐπίστευε πλέον, ὅτι ἡνοῦτο μὲ τὸ θεῖον καὶ ἐξήρχετο ἀπὸ τὸν «φραβερὸν αὐκλον», ὁ ὥποιος ἦτο ἡ μετεμψύχωσις ἡ μετενσωμάτωσις. Διότι ὁ ἀμύτος καὶ θὰ ἐπιμωρεῖτο μετὰ θάνατον καὶ θὰ ἐπανήρχετο ἡ ψυχή του εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὸ τῶμα ἀνθρώπου ἡ ζώου («ἀνακύκλησις τῶν γεννήσεων»). Μόνον ἡ καθαρὰ καὶ μεμυημένη ψυχὴ θὰ ἴδῃ τὸ φῶς τῆς ἀναστάσεως πλησίου τῶν φωτεινῶν θεῶν.

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι

Οἱ Ἱωνεῖς φιλόσοφοι πρῶτοι ἐξήτησαν νὰ εὕρουν τὴν ἀρχὴν τοῦ παντὸς οὐχὶ διὰ τοῦ μύθου. ἀλλὰ διὰ τῆς λογικῆς σκέψεως. Καὶ ὡς τοι-αύτην ἀρχὴν ἔθεωρησαν μόνον τὴν ὑλην, ἀγέννητον καὶ ἀνώλεθρον, ἔχουσαν ὅμως δύναμιν κινητήν, ζωϊκήν καὶ λογικήν, ἐν εἶδος θείας δυ-νάμεως ἡ ψυχῆς, ὄλοζωτα ἡ ὑλοψυχία (ἀρχὴ διφυής), ἀπὸ τὴν ὕποιαν πηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὄποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. 'Εκ τού-πιηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὄποιαν ἀφανίζονται τὰ πάντα. 'Εκ τού-πιηγάζουν τὰ πάντα καὶ εἰς τὴν ὄποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἔδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. "Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθα-γόρειοι τὸ ὀνόμασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὁ-ρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀρι-θμούς, οὕτω καὶ ἡ ούσια αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀ-ριθμοὶ λοιπὸν εἶναι ούσιαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικοί, εἰ ὄποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως· « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν ». "Τηρετάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὅμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

Οἱ Πυθαγόρειοι

Οἱ Πυθαγόρειοι, ἀντιθέτως πρὸς τοὺς Ἱωνας, δὲν ἔδέχθησαν μίαν ούσιαν ὑλικὴν μετὰ δυνάμεως λογικῆς καὶ ζωογόνου, ἀλλὰ μίαν νοοῦσαν διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐνυπόστατον, ἡ ὥποια ἔχει δηλαδὴ συγχρόνως καὶ τὴν ὑλην, τὴν ὄποιαν διακοσμεῖ καὶ διευθύνει. Καὶ ὡς τοιαύτην ἔδέχθησαν τοὺς ἀριθμούς. "Οπως τὸ σύμπαν, ὁ κόσμος, ὅπως πρῶτοι οἱ Πυθα-γόρειοι τὸ ὀνόμασαν, δὲν εἶναι παρὰ μία συμμετρία καὶ ἀρμονία καθ' ὁ-ρισμένας ἀριθμητικὰς ἀναλογίας διατεταγμένος μὲ βάσιν μόνον τοὺς ἀρι-θμούς, οὕτω καὶ ἡ ούσια αὐτοῦ πρέπει νὰ εἶναι μόνον οἱ ἀριθμοί. Οἱ ἀ-ριθμοὶ λοιπὸν εἶναι ούσιαι αὐτοτελεῖς, αὐθύπαρκτοι καὶ πραγματικοί, εἰ ὄποιαι ἔχουν συγχρόνως καὶ τὴν δύναμιν τῆς διαπλάσεως· « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν ». "Τηρετάτη πραγματικότης εἶναι ἡ μονάς, τὸ ἔν, ὁ ἀγέννητος θεός, μὴ καταληπτὸς ὑπὸ τοῦ ἀνθρώπου, τὸ κεντρικὸν πῦρ, ἐξ οὗ ἐδημιουργήθη ὁ κόσμος, στερούμενος ὅμως τοῦ προσόντος τῆς τελειότητος τοῦ θείου, διότι, ἐνῷ εἶναι εἰς, συγχρόνως μορφοῦται

καὶ διαπλάσσεται εἰς πολλὰ (ἔνυλος πανθεῖσμός, διφυής ἀρχή). ' Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι ἀρμονία προερχομένη ἐκ τῆς ἀριθμητικῆς σχέσεως τῶν σωματικῶν στοιχείων καὶ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν πρὸς κάθαρσιν (μετεμψύχωσις). ' Εν τοιαύτῃ ὅμως παριπτάει ἡ θεωρία περὶ τῆς ψυχῆς ὡς ἀρμονίας πρέπει νὰ νοηθῇ ὡς ἀρμονικὴ σύνδεσις τῆς ἀθανάτου ψυχῆς μετὰ τῶν στοιχείων τοῦ σώματος.

Οἱ Ἐλεᾶται

Οἱ Ἐλεᾶται -Ξενοφάνης, Παρμενίδης, Ζήνων- ἔκαμαν ἐν βῆμα περαπιέρω. ' Αντὶ τῆς διφυοῦς καὶ μεταβλητῆς ἀρχῆς τῶν Πυθαγορείων ἐδέχθησαν μίαν, ἔνα θεόν· τὸ οὐκέτι καὶ πᾶν» ἀγέννητον, ἀνώλεθρον, ἀκίνητον, μονοειδὲς καὶ ἀναλλοίωτον, νοῦν καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπτόν, ἐπομένως ἀποκλεῖον πᾶσαν κοσμολογικὴν ἡ φυσικὴν ἔρμηνείαν (ἔνισμὸς ἐνύλου πνεύματος πανθεῖστικῶς). Αἱ μεταβολαὶ τῶν αἰσθητῶν δὲν εἶναι προϊόντα τῆς μεταβολῆς τοῦ ἐνὸς ὄντος, ἀλλὰ γεννήματα τῶν αἰσθήσεων, αἱ ὄποιαι μᾶς τὸ ἐμφανίζουν εἰς ποικίλας μορφάς. Αἱ αἰσθήσεις λοιπὸν μᾶς ἀπατοῦν καὶ μόνον ἡ νόησις εἶναι τὸ μέσον διὰ νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν τοῦ ὄντος. Διότι τὸ ὄμοιον διὰ τοῦ ὄμοίου καὶ τὸ νοητὸν διὰ τοῦ νοῦ, ὡς ὄμοίου, εἶναι δυνατὸν νὰ γίνη γνωστόν. ' Εν τούτοις πρὸς ἔρμηνείαν τῶν ὄντων δέχονται τὴν μεῖξιν δύο στοιχείων, τοῦ λαμπροῦ (πῦρ, φῶς κ.τ.δ.) καὶ τοῦ σκοτεινοῦ (νύξ, σκότος κ.τ.δ.). Τὸ φωτεινὸν εἶναι ἡ πηγὴ τῆς ζωῆς καὶ τῆς κινήσεως, τῶν αἰσθήσεων καὶ τῆς νοήσεως. ' Επομένως ἡ ἀναλογία κατὰ τὴν μεῖξιν τοῦ φωτεινοῦ καὶ σκοτεινοῦ κανονίζει τὴν τελειότητα τῶν ὄντων. Καὶ ἡ ψυχὴ λοιπὸν τοῦ ἀνθρώπου δὲν εἶναι ἵδια ὑπόστασις, ἀλλὰ μία κατάστασις ἐνεργείας, ἐν προϊὸν μείξεως ὑλικῶν στοιχείων.

Οἱ Ἡράκλειτος

' Οἱ Ἡράκλειτος, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς Ἐλεάτας, δέχεται οὐχὶ τὸ ἐνιαῖον καὶ ἀκίνητον τοῦ ὄντος, ἀλλὰ τὴν διαρκῆ μεταβολὴν αὐτοῦ εἰς τὴν ἀντίθετον μάλιστα μορφήν: « τὰ πάντα ῥεῖ ». Πᾶσα μονιμότης καὶ ἀκινησία τῶν αἰσθητῶν εἶναι ἀπάτη τῶν αἰσθήσεων, τούναντίον ἀληθεῖς εἶναι ἡ κίνησις καὶ ἡ μεταβολή, ἡ ὄποια ὡς ἐκ τούτου δὲν ἐπιτρέπει τὴν γνῶσιν. ' Η μεταβολὴ εἶναι ἡ μόνη αἰτία τῆς ὑπάρξεως καὶ τῆς ζωῆς: « πόλεμος πάντων πατήρ ». Φορεύς δὲ τῆς διαρκοῦς μεταβο-

λῆγες εἶναι διφυής ὑπόστατοις, ὅπως καὶ τῶν Πυθαγορείων, ὑλικὴ καὶ πνευματική, τὸ πῦρ πεπροικισμένον μὲν λόγον καὶ δημιουργοῦν κατὰ λόγον (ὑλόψυχος πανθεῖσμός, ἀρχὴ διφυής). Ἐκ τῆς διαρκοῦς κινήσεως τοῦ ἀειζώου πυρὸς ἐκπορεύονται τὰ ὄντα, γινόμενα ἐκ τῶν ἀντιθέτων αὐτῶν: «ταύτῳ ἔνι ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορὸς καὶ τὸ καθεῦδον... τάδε γάρ μεταπεσόντα ἐκεῖνά ἔστι κάκεῖνα πάλιν μεταπεσόντα ταῦτα». Ἡ «φθορὴ δὲ πᾶσιν ἀπ' ἀλλήλων, τῷ μείζονι ἀπὸ τοῦ μείονος καὶ τῷ μείονι ἀπὸ τοῦ μείζονος...». Ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι μέρος τοῦ ἀειζώου πυρὸς καὶ μετέχει τοῦ λόγου αὐτοῦ καὶ διὰ τοῦ θείου αὐτοῦ λόγου (λογικοῦ) γίνεται γνωστὴ ἡ ἀλήθεια. Ἀλλὰ ἀθανασία τῆς ἀτομικῆς ψυχῆς δὲν δύναται νὰ νοηθῇ, διότι κατὰ τὸν Θάνατον, ὁ ὄποιος διαδέχεται τὴν ζωὴν, καὶ τὰνάπαλιν, ἔχομεν ἀτελεύτητον σειρὰν προσώπων καὶ ψυχῶν.

Ἐμπεδοκλῆς καὶ Ἄναξαγόρας

Ο Ἐμπεδοκλῆς καὶ ὁ Ἄναξαγόρας ἐσημείωσαν αἰσθητὴν πρόσοδον, διότι εἰσήγαγον ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων στοιχεῖον ξένον πρὸς τὴν ὕλην. Ἐδέχθησαν μὲν τὰς ἴδιατητας τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος, τὸ ἀγένητον καὶ ἀνάλεθρον, ἀλλὰ τὸ ὃν τὸ ἐδέχθησαν πολλαπλοῦν τὴν μορφήν. Ἐδέχθησαν ἀκόμη καὶ τὸ γίγνεσθαι τοῦ Ἡρακλείτου διὰ τῆς διαρκοῦς μεταβολῆς. Ἀλλὰ διακοσμητικὴν ἀρχὴν ἐδέχθησαν δύναμιν ἔξιθεν. Ἡ ἀρχὴ τῶν ὄντων λοιπὸν εἶναι διαρχία ἡ δυῖσμός, διότι οὗτοι ἔχωρισαν τὴν κινοῦσαν αἵτιαν ἀπὸ τῆς κινουμένης ὕλης, καὶ πολυαρχία, διότι ἡ κινουμένη ὕλη δὲν εἶναι ἔν, ἀλλὰ πολλά.

Ο Ἐμπεδοκλῆς δέχεται τέσσαρα ὄντα, στοιχεῖα ὑλικά, τὸ πῦρ, τὴν γῆν, τὸν ἀέρα καὶ τὸ ὄδωρ, τὰ ὄποια κυβερνᾶ καὶ κατευθύνει δύναμις κινητικὴ ὑπὸ διπλῆν μορφήν: ὡς φιλότης, ἡ ὄποια μειγνύουσα παράγει, καὶ ὡς νεῦκος, τὸ ὄποιον χωρίζει καὶ φθείρει, διόπτε ἀναλαμβάνει ἡ φιλότης ἐκ νέου τὸ ἔργον τῆς. Ἡ ψυχὴ εἶναι ἡ μείζις τῶν τεσσάρων στοιχείων εἰς ὅλα τὰ ἐνόργανα. Ἐν τούτοις δέχεται τὴν μερικὴν μετεμψύχωσιν.

Ο Ἄναξαγόρας δέχεται ὡς ἀρχὴν ὑλικὴν ἀπειρά σωμάτια (χρήματα) διαιρετὰ καὶ ἔτεροιδῆ, τὰ ὄποια διεκόσμησε καὶ διακοσμεῖ ὁ γαρίς ὕλην Νοῦς, δύναμις αὐθυπόστατος, διανοητικὴ καὶ βουλητική. Ο Νοῦς ὅμως δὲν ἔχει οὔτε τὴν σκόπιμον ἐνέργειαν τοῦ θεοῦ, οὔτε συνείδησιν ἔχει τοῦ, καὶ δρᾶ συνήθως ὅπου ἐμφανίζεται κίνησις καὶ ζωὴ, ὡς

αιτία τούτων. 'Η ψυχὴ εἶναι ὁ τύπος τῆς ἐμφανίσεως τοῦ Νοῦ εἰς πάντα τὰ ἐνόργανα. 'Ο δὲ θάνατος εἶναι ὁ χωρισμὸς τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος. 'Επιβίωσις ἀτομικῆς ψυχῆς ἐπομένως δὲν δύναται νὰ νοηθῇ.

Οι ἀτομικοὶ

Οι ἀτομικοὶ — Δημόκριτος, Λεύκιππος — ἀντιθέτως δέχονται ὡς ἀρχὴν τῶν ὄντων ὃν ὑλικόν, χωρὶς ζωὴκήν ἢ νοητικήν δύναμιν, τὰ ἢ τοιμα. Τὰ ἀτομα εἶναι τόσον μικρά, ὥστε εἶναι ἀδύτατα, καὶ εἶναι ἄπειρα τὸν ἀριθμόν, ἀδιαιρετα, ἀφθαρτα καὶ ἀναλλοίωτα, τὰ αὐτὰ κατὰ ποιόν, διάφορα ὅμως κατὰ τὸ σχῆμα, τὴν θέσιν καὶ τὴν τάξιν. Ταῦτα κινούμενα λόγῳ τοῦ βάρους των εἰς τὸν κενὸν χωρὸν παράγουν συνενούμενα τὴν γένεσιν, διαλυόμενα τὴν φθορὰν καὶ ἀλλάσσοντα θέσιν, τάξιν κ.λ. τὴν μεταβολήν. Μία λοιπὸν εἶναι ἡ αἰτία τοῦ κόσμου, ἡ ὑλη, ἐκ τῆς μηχανικῆς κινήσεως τῆς ὅποιας γίνονται τὰ ὄντα (ἐνισιμὸς ὑλικός).

'Ἐν τούτοις παρὰ τὸν ἄκρατον ὑλισμὸν οἱ ἀτομικοὶ διακρίνουν ψυχὴν καὶ σῶμα. Τὰ πυρώδη ἀτομα τῆς ψυχῆς εἶναι πολυτιμότερα τῶν σωματικῶν καὶ εἶναι αἰτία τῆς κινήσεως καὶ τῆς ζωῆς τοῦ σώματος καθὼς καὶ τῆς νοήσεως τῆς ψυχῆς. 'Η νόησις μόνον μᾶς δίδει τὴν ἀληθῆ γνῶσιν, ἐνῷ ἡ αἰσθησις μᾶς ἀπατᾷ. Πρὸς ἔξήγησιν δὲ τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων γνώσεως δέχονται «τῷ ὄμοιῷ ἡ γνῶσις», ὡς καὶ οἱ 'Ἐλεᾶται. 'Ο χωρισμὸς τῶν σωματικῶν καὶ ψυχικῶν ἀτόμων ἐπιφέρει τὸν θάνατον καὶ ἐπομένως ἡ ψυχὴ ἔχει βίον περιωρισμένον.

Οι σοφισταὶ

Οι σοφισταὶ ἀφησαν κατὰ μέρος τὰς ἀλληλοσυγκρουομένας καὶ ὀλληλοαιρομένας ἀκάρπους συζητήσεις περὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ ἐστράφησαν εἰς τὴν μελέτην τῶν ἀνθρωπίνων καὶ τὴν ἔρευναν τῆς ἀξιοπιστίας τῆς γνώσεως. Τὸ αὐτὸν πρᾶγμα, ἔδειξαν, φαίνεται διάφορον εἰς διαφόρους ἀνθρώπους καὶ πολλάκις διάφορον εἰς τὸν ἕδιον ἀνθρωπον. 'Εκήριξαν λοιπόν, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀλήθεια μὲν γενικὸν κῦρος· μοναδικὴ βάσις πάσης γνώσεως εἶναι ἡ προσωπικὴ ἐκάστου κατ' αἰσθησιν ἀντίληψις (αἰσθησιαρχικοί). 'Αληθὲς εἶναι ὅ τι συμφέρει εἰς τὸ ἀτομον, καὶ ἀγαθὸν ὅ τι ἀρετεῖ αὐτόν· «πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἀνθρωπος» διεκήρυξεν ἐξ αὐτῶν ὁ Ηρωταγόρας. Διὰ νὰ εὐτυχήσῃ ὁ ἀνθρωπος, πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν τέχνην νὰ πειθῇ τοὺς ἄλλους εἰς ὅ τι τὸν συμφέρει. Καὶ τοῦτο ἀκριβῶς ἦτο τὸ μοναδικὸν θέμα τῆς διδασκαλίας των. Κατ' αὐτὸν

τὸν τρόπον συνήργησαν ἀκόμη περισσότερον ἀπὸ τοὺς πρωηγηθέντας φιλοσόφους εἰς τὴν διάσεισιν τῶν θρησκευτικῶν, ἡθικῶν καὶ κοινωνικῶν ἀξιῶν καὶ ὑπῆρξαν ἀφορμὴ νὰ γίνη ἀναθεώρησις ἀπὸ τοὺς μετὰ τούτους φιλοσόφους τοῦ ὅλου πνευματικοῦ οἰκοδομήματος τῶν Ἑλλήνων.

Ο Σωκράτης

‘Ο Σωκράτης ἀπέκλειε τᾶσαν μηχανικὴν ἢ ὑλιστικὴν ἐξήγησιν τῶν ὄντων καὶ ἀπέδιε τὴν αἰτίαν τούτων εἰς τὸ ἔλλογον θεῖον· οὕτως ἔγινεν ὁ πρῶτος εἰσηγητὴς τῆς τελεολογικῆς ἀποδείξεως τῆς ὑπάρξεως καὶ προνοίας τοῦ θεοῦ. ‘Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου μετέχει τοῦ θείου καὶ κατ’ ἀνάγκην ὑπάρχει ἀτομικὴ ἀθανασία τῆς ψυχῆς. ‘Αντικείμενον ὅμως τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης του δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ἀλλ’ ὁ ἀνθρωπός. Βασικὴ πίστις του εἶναι, κατ’ ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς σοφιστάς, ὅτι ὑπάρχει καὶ ἀλήθεια καὶ ἀγαθόν, τὰ ὅποια δὲν μετροῦνται μὲ τὰς ἀτομικὰς ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ θελήσεις, ἀλλὰ μὲ τὸ γενικῶς παραδεκτὸν ἀπὸ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους. « Πάντων χρημάτων μέτρον » δὲν πρέπει νὰ εἶναι ὁ « ἀνθρωπός », ἀλλ’ οἱ « ἀνθρωποί », τούτεστι τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου, τὸ ὅποιον εἶναι ἀμετάβλητον καὶ ὅμοιον εἰς ὅλους. Πρὸς τοῦτο σκοπὸν τῆς ἐρεύνης του ἔθεσε τὴν εὑρεσιν τῶν αἰώνιων ἡθικῶν νόμων, τοὺς ὅποιους ἀκόλουθῶν ὁ ἀνθρωπός ὀφείλει νὰ πράττῃ τὸ ἀγαθὸν μετὰ λόγου καὶ ἐπιστήμης ἀποφεύγων τὸ κακόν. Σκοπὸς τοῦ ἀνθρώπου δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἡ νομιζομένη εὐτυχία, ὅπως ἐπρέσβευον οἱ σοφισταί, ἀλλὰ ἡ ἀρετή, ἡ ὄποια εἶναι ἡ πραγματικὴ εὐτυχία. ‘Αρετὴ δὲ εἶναι ἡ σαφὴς γνῶσις, ἡ δὲ ἐπιδίωξις αὐτῆς εἶναι καθῆκον παντός ἀνθρώπου.

Πρὸς εὑρεσιν τῆς ἀληθείας καὶ τῆς ἀρετῆς ἡκολούθησεν ἵδιον δρόμον, ὁ ὅποιος φέρει τὸ ὄνομά του: Σωκρατικὴ μέθοδος ἡ Σωκρατικὸς διάλογος, ὁ ὅποιος, ἂν καὶ διγένεται εἰς δύο, φέρει εἰς τὸ αὐτὸ τέρμα. Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν ἐμφανίζεται ὁ Σωκράτης ὡς ἀγνοῶν τὴν ἀλήθειαν καὶ ζητεῖ νὰ τὴν μάθῃ ἀπὸ τοὺς γνωρίζοντας. Διὰ διαφόρων ἐπειτα ἐρωτήσεων περιέπλεκε τὸν συνομιλητὴν καὶ τὸν ἐξηνάγκαζε νὰ ὅμοιογήσῃ τὸ λάθος του. Τοῦτο ὅμως ὀδηγεῖ εἰς τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀγνοίας μας, ἡ ὄποια ἀποτελεῖ τὴν πρώτην βαθμίδα, ἡ ὄποια φέρει εἰς τὴν γνῶσιν. ‘Η ἀμφιβολία εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς φιλοσοφίας: « ἐν οἴδα, ὅτι οὐδὲν οἶδα » ἔλεγεν ὁ ἴδιος. Οὕτως ἔχομεν τὴν Σωκρατικὴν εἰρωνείαν. Κατὰ τὴν διετέραν ὄρμαται ἀπὸ γνωστὰ καὶ συγκεκριμένα πράγματα καὶ χειραγωγῶν τὸν συνομιλητὴν ἐπαγωγικῶς διὰ καταλλήλων ἐρωτή-

σεων τὸν ἀπαλλάσσει τῶν πλανῶν καὶ τὸν προωθεῖ πρὸς εὔρεσιν τοῦ ὁμοειδοῦς καὶ οὐσιώδους διὰ τὸν ὄρισμὸν τοῦ ἀφηρημένου καθόλου (τῆς ἐννοίας, τῆς ἀληθείας). Καὶ ἔχομεν πάλιν τὴν Σωκρατικὴν μαιευτικήν. "Οπως ἡ γέννησις τοῦ παιδίου εἶναι δυσχερής καὶ ἔχει ἀνάγκην μαίας, οὕτω καὶ ἡ γέννησις τῆς ὅρθης γνώσεως, ἡ ὥποια ἐνυπάρχει εἰς τὴν διάνοιαν τοῦ ἀνθρώπου κατὰ τὸν Σωκράτη, ἔχει ἀνάγκην ἐμπείρου βοηθείας. 'Αστειζόμενος δὲ ἔλεγεν, ὅτι ἐκληρονόμησε τὴν μαιευτικὴν τέχνην ἀπὸ τὴν μαίαν μητέρα του.

Καὶ εὑρισκε βέβαια, ὅτι τὰ αἰσθήματα ὁμοιογουμένως ῥέουν, ὅπως ἐδίδασκε καὶ ὁ Ἡράκλειτος, καὶ ἐδέχετο ἐπομένως, ὅτι ἡ ἐπιστήμη τούτων δὲν εἶναι ἐφικτή· ἀλλὰ ἐδέχετο, ὅτι παρὰ τὴν ῥοήν των ἔχουν γενικὰ ἴδιότητας ἀναλλοιώτους, καταληπτὰς μόνον διὰ τοῦ νοῦ. 'Απὸ τὰ πολλὰ λευκὰ π.χ. ὁ νοῦς συνάγει τὴν κοινὴν αὐτῶν ἴδιότητα, τὴν ἔννοιαν τῆς δικαιοσύνης κ.τ.λ. Τῶν κοινῶν τούτων ἴδιοτήτων ἔζητει νὰ λάβῃ ἐπιστήμην πιστεύων, ὅτι δὲν δύναται κανεὶς νὰ κρίνῃ ὅρθως τὰ καθ' ἔκαστον, ἀν δὲν λάβῃ γνῶσιν προηγουμένως τῶν καθόλου. 'Ο Πλάτων ἔφερεν ἔπειτα εἰς φῶς τὰ εἰς τοὺς διαλόγους τοῦ διδασκάλου ἐνυπάρχοντα σπέρματα τῆς ἐπιστημονικῆς γνώσεως.

Δ'. Η ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΠΛΑΤΩΝΟΣ

"Η πνευματικὴ ἐξέλιξις τοῦ Πλάτωνος ἐσημείωσε δύο μεταβολάς, τὴν πρώτην μετὰ τὴν γνωριμίαν του μὲ τὸν Σωκράτη καὶ τὴν δευτέραν μετὰ τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὴν Μεγάλην Ἐλλάδα. 'Η μύησίς του ἐκεῖ εἰς τὰ 'Ορφικὰ μυστήρια, ἡ πίστις τῶν Πυθαγορείων εἰς τὴν ὑπαρξιν ὑπερκοσμίου ζωῆς, ἡ διδασκαλία περὶ μετεμψυχώσεως, καὶ ἡ ἔνεκα τούτων ὑποχρέωσις τοῦ ἀνθρώπου διὰ βίου ἀπολύτως ἀγρόν, ἔσχον σημαντικὴν ἐπ' αὐτοῦ ἐπίδρασιν. 'Η διδασκαλία ἐξ ἄλλου τῶν Πυθαγορείων περὶ τῆς οὐσίας τῶν ἀριθμῶν, τὸ ἀπόλυτον τῶν μαθηματικῶν ἔννοιῶν, ἡ ἔξαρσις τῶν Ἐλεκτῶν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἀφηρημένου δύνατος, ἐστερέωσαν εἰς τὴν ψυχήν του τὴν ἰδέαν τῆς ἐρεύνης δι' ἔνα ἀνώτερον κόσμον. Οὕτως ὁ Πλάτων ἐγκαταλείπει τὴν ἀρνησιν, τὴν ὥποιαν ἥσκει μέχρι τοῦδε ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ διδασκάλου, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν δημιουργίαν. Δὲν ἀπαρνεῖται βέβαια τὰς Σωκρατικὰς ὀρχάς περὶ λογικῆς ἐρεύνης καὶ καθορισμοῦ τῶν ἔννοιῶν· ἀλλὰ ἡ πεῖρα καὶ ἡ μελέτη τὸν ὕδηγγησαν εἰς νέον

δρόμον, ούποτος φέρει ἀπὸ τῆς κριτικῆς σκέψεως εἰς τὸ ἀπόλυτον, ἀπὸ τῆς διαφροῦς ἐρεύνης εἰς τὴν σταθερὰν βεβαιότητα, ηύποτα βασίζεται εἰς ἔνα ἄνωτερον πνευματικὸν κόσμον.

‘Ο νέος αὐτὸς κόσμος ἔχει ἡδη ὥριμάσσει εἰς τὴν διάνοιάν του καὶ ἔχει ἔξετασθῆ εἰς τὴν Ἀκαδημίαν μὲ τοὺς ὄπαδούς του ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. ‘Ο Φαῖδων καὶ τὸ Συμπόσιον, τὰ ὥραιτερα καὶ ὑψηλότερα καὶ λιτεγχήματα τῆς δημιουργίας του, περιέχουν ἐκτενῶς καὶ σαφῶς τὸ νέον κήρυγμα, τὴν καὶ ἀυτὸν φιλοσοφικὴν δημιουργίαν τοῦ ὀρίμου πλέον σωματικῶς καὶ πνευματικῶς Πλάτωνος μετά τὴν ἐπιστροφήν του ἀπὸ τὸ ἀνὰ τὴν Μεσόγειον ταξιδίον του (387 π.Χ.).

Εἰς τὸ μελαγχολικὸν δεσμωτήριον δέχεται ὁ Σωκράτης εἰς τὸν Φαῖδωνα τοὺς πιστοὺς κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμάς. Συγκεντρωμένοι οὗτοι γύρω ἀπὸ τὸν διδάσκαλον μόλις συγκρατοῦν τὸν πόνον των, διότι ἡ πηγὴ τῆς ἀνθρωπίνης σοφίας ἐντὸς ὀλίγου τόσον ἀδίκως θὰ ἐκλείψῃ. ‘Αλλ’ ὁ Σωκράτης ἀντιπαρατάσσει εἰς τὴν λύπην καὶ τοὺς θρήνους αὐτῶν τὴν συβαρότητα καὶ ἀξιοπρέπειαν: εἰς τὴν δυσφορίαν διὰ τὴν ἀνθρωπίνην κακίαν δεικνύει, ὅτι ὁ φιλόσοφος γνωρίζει νὰ ἀποθνήσκῃ χωρὶς πικρίαν ὑπεράνω τῶν ἀνθρωπίνων ῥυπαροτήτων· καὶ εἰς τὸν φύβον διὰ τὴν μετὰ θάνατον ἀνυπαρξίαν ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ θάνατος δὲν εἶναι ἀναγκαῖαν κακόν, ἀλλ’ ἀπολύτρωσις τῶν δεινῶν τοῦ κόσμου, διὰ νὰ ἀνέλθῃ κακεῖς εἰς τὰς πηγὰς τῆς θείας σοφίας. ‘Πάρχει ὅμως ὁ ὑπεραισθητὸς κόσμος τῆς θείας σοφίας καὶ ὑπάρχει ψυχὴ μετὰ θάνατον, καὶ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ λάβωμεν γνῶσιν αὐτῶν ἡ γνῶσην καθόλου; Καὶ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ποὺς πρέπει νὰ εἶναι ὁ ἀνθρωπίνος βίος; ‘Ιδού τὰ προβλήματα, τὰ ὄποια ἐπιγειρεῖν νὰ λύσῃ ὁ Πλάτων διὰ τῆς φιλοσοφίας του δημιουργίας πρὸς λύσιν αὐτῶν τὸν μεγαλειώδη κόσμον τῶν ἡδεῶν του.

‘Η Σωκρατικὴ διδασκαλία περὶ ἐννοιῶν ἐγρησίμευσεν εἰς αὐτὸν ὡς βάσις πρὸς διαμόρφωσιν τῆς θεωρίας του. Αἱ Σωκρατικαὶ ἐννοιαὶ ἔχουν μὲν ἴσχυν μόνιμον καὶ διαρκῆ, ἀλλὰ στηρίζονται μόνον εἰς τὰς ἰδίας ἡμῶν ἀντιλήψεις καὶ σκέψεις καὶ ἀνταποκρίνονται εἰς τὰ ἀισθητῷ κόσμῳ πρόγραμματα. ‘Ο Πλάτων λοιπὸν ἐπροχώρησεν ἀκόμη παραιτέρω. ‘Εδέχῃθι δηλαδή, ὅτι πέραν τοῦ ἀσταθοῦς καὶ μεταβλητοῦ κόσμου τῶν αἰσθήσεων ὑπάρχει εἰς τὸν ὑπεραισθητὸν κόσμον κάποια πραγματικότης ἀμετάβλητος, τὴν ὄποιαν ὁ νοῦς μόνον δύναται νὰ συλλάβῃ: ὑπάρχει εἰς κόσμος μεγάλου ἐννοιῶν, ὁ κόσμος τῶν ἰδεῶν, ἀντίστοιχος τῶν ἐννοιῶν τῶν ἐν τῷ κόσμῳ πραγμάτων.

Αλλὰ διὰ ποίας ὁδοῦ ἔφθασεν ὁ Πλάτων εἰς τὰς ἴδεας; Αἱ λέξεις εἰδος, ἵδε αἱ ἐσήμαινον κοινῶς τὴν μορφὴν, δηλαδὴ τὶ λογῆς φαίνεται ἐν πρᾶγμα. Κάθε πρᾶγμα αἰσθητὸν ἔχει κάποιαν μορφὴν, δηλαδὴ σχῆμα, χρῶμα, μέγεθος κτλ. 'Η μορφὴ ὅμως — τὸ εἶδος, ἡ ἴδεα, — δὲν εἶναι ὅλον τὸ πρᾶγμα, διότι τοῦτο ἔχει καὶ ὄλην. 'Επομένως τῶν αἰσθητῶν ἀποτελεῖται ἀπὸ ὄλην καὶ ἀπὸ μορφὴν — εἶδος, ἴδεαν. 'Αλλ' ἡ μὲν ὄλη εἶναι τὸ ἀεὶ ρέον, ἡ δὲ μορφὴ — τὸ εἶδος, ἡ ἴδεα εἶναι μόνιμον. 'Ο ἄνθρωπος λοιπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων λαμβάνει γνῶσιν τῶν αἰσθητῶν — τῆς ὄλης —, διὰ δὲ τοῦ νοῦ τῶν κοινῶν ἰδιοτήτων αὐτῶν, δηλαδὴ τῆς μορφῆς — τοῦ εἴδους, τῆς ἴδεας —, καὶ οὕτως ἔχει τὰς ἐννοίας αὐτῶν. Τὰ αἰσθητὰ ὅμως — ἡ ὄλη —, ὅπως εἴπομεν, ρέουν αἰώνιας καὶ κεῖνται μεταξὺ ὄντος καὶ μὴ ὄντος καὶ ἐπομένως μόνον ἀβεβαίαν γνῶσιν, δόξαν, ἔχομεν αὐτῶν, ἐνῷ αἱ ἐννοιαὶ — τὰ εἴδη, αἱ ἴδεαι — δὲν μεταβάλλονται καὶ ἐπομένως αὐτῶν μόνον δύναται νὰ ἔχῃ κανεὶς ἐπιστήμην. 'Αλλὰ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει πῶς δυνάμεθα νὰ ἀρνηθῶμεν τὸ εἰναὶ εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὅποια εἶναι ὄντως μόνιμα καὶ ἐπιστητά; 'Υπάρχουν ἄρα πράγματι τὰ εἴδη — αἱ ἴδεαι — καὶ μόνον αὐτῶν ὡς ἀληθῶς ὄντων εἶναι νοητὴ ἡ ἐπιστήμη.

γ

'Η ἐννοια λοιπὸν ἵδε αἱ δὲν εἶναι πλέον ὑποκειμενικὴ ἐννοια κατὰ Πλάτωνα, ἀλλ' ὑφίσταται καθ' ἑαυτὴν καὶ ἔχει οὐσίαν. Αἱ ἴδεαι εἶναι τὰ ἀρχέτυπα καὶ ὑποδείγματα ὅλων τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, τὰ « παραδείγματα », τὰ δὲ πράγματα εἶναι τὰ εἰδῶλα ἡ αἱ ἀπομιμήσεις, αἱ « μιμήσεις » τούτων. Τὰ αἰσθητὰ μετέχουν τῶν ἴδεων (« μέθεξις ») καὶ ἔνεκα τούτου λαμβάνουν τὴν προσωνυμίαν αὐτῶν· εἶναι καὶ λέγονται δηλαδὴ λευκά, μεγάλα, ἵσα κ.τ.λ., διότι μετέχουν τῆς ἴδεας τῆς λευκότητος, τοῦ μεγέθους, τῆς ἴσοτητος κ.τ.λ. 'Η Πυθαγόρειος θεωρία « μιμήσει τὰ ὄντα εἶναι τῶν ἀριθμῶν » μεταβάλλεται ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος εἰς « μεθέξει » τῶν ἴδεων. Αἱ ἴδεαι εὑρίσκονται χωριστὰ ἀπὸ τὰ πράγματα, « ἐν ἐπουρανίῳ τόπῳ », καὶ εἶναι θεῖαι, ἀρθροτοι, ἀναλλοίωτοι, μονοειδεῖς, ἀγέννητοι καὶ ἀνώλεθροι, νοοῦσαι καὶ διὰ τοῦ νοῦ μόνον καταληπταί. Αἱ Πλατωνικαὶ ἴδεαι εἶναι τρόπον τινὰ ἐν μόριον τοῦ Ἐλεατικοῦ ὄντος μὲ τὰς γενικὰς αὐτοῦ ἴδιότητας. 'Υπάρχουν δὲ τόσαι ἴδεαι, ὅσαι καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν.

δ

Αἱ ἴδεαι εἶναι ἀγαθὰ καὶ συνδέονται μεταξὺ των, ὅπως καὶ αἱ ἐννοιαὶ τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων, εἴτε ὡς συνάλληλοι εἴτε ὡς ὑπάλληλοι. "Ολαι δὲ ὑποτάσσονται εἰς τὴν ὑψίστην αὐτῶν, τὴν ἴδεαν τοῦ ἀγαθοῦ,

2

αύτὸ τὸ ἀγαθόν, αὔταρκες καὶ παντοδύναμον, ἡ ὄποια ὡς τελικὴ αἰτία εἴναι καὶ ὁ τελευταῖος λόγος τοῦ εἴναι καὶ τοῦ γίγνεσθαι καὶ ὡς θεότης κατευθύνει τὰ πάντα. Κατ' ἀνάγκην ὁ ἀνθρωπος πρέπει νὰ ἔχῃ ἀδάμαστον τὸν πόθον, τὸν ἔρωτα νὰ πλησιάσῃ τὸ ὑπέρτατον ὅν, τὸ τέλειον τὸ τελείως ὠραῖον, τὸ ἀγαθόν, αὐτὸν τὸν Θεόν, τὸ ὄποιον μόνον μετὰ θάνατον δύναται νὰ ἐπιτύχῃ. 'Ἐν δὲ τῇ ζωῇ δύναται νὰ λάβῃ γνῶσιν τούτου ὡς καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν μόνον διὰ τῆς ἐπιστήμης (τῆς ἀληθοῦσας γνώσεως, δηλαδὴ διὰ τῆς φιλοσοφίας), καὶ πρὸς αὐτὸν πρέπει πάντοτε νὰ ἀποβλέπῃ. Καὶ ὅσον πληρεστέρα εἶναι ἡ διανοητικὴ ἡμῶν καθαρότης, τόσον καλύτερον ἐπιτυγχάνομεν τὴν γνῶσιν τούναντίον ὅσον περισσότερον λαμβάνονται ὑπὲρ ὅψιν αἱ αἰσθήσεις καὶ τὸ σῶμα, τόσον βεβαιότερον ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν γνῶσιν.

Πῶς ὁ ἀνθρωπος ἔλαβε τὸ πρῶτὸν γνῶσιν τῶν ἰδεῶν ; 'Η ψυχὴ τοῦ ἀνθρώπου ὡς ἀθάνατος, πρὶν συνδεθῆ μὲ τὸ σῶμα, εἶχε γνωρίσει τὰς ἰδέας. "Αμα λοιπὸν ἐνσωματωθῆ εἰς τὸν ἀνθρωπὸν διὰ τῶν αἰσθήσεων, προσλαμβάνει τὰς ἐννοίας τῶν ἀντικειμένων, τὰ ὄποια εἶναι εἰδωλα τῶν ἰδεῶν· ταῦτα, λόγω τῆς ὄμοιότητος αὐτῶν, ἀνακαλοῦν εἰς τὴν μνήμην τὰ ἀρχέτυπα, τὰς ἰδέας· (τῷ ὅμοιῷ ἡ γνῶσις, 'Ελεᾶται — Δημόκριτος). Πᾶσα λοιπὸν ἐπιστημονικὴ γνῶσις εἶναι συνειδητὴ ἐπανέγερσις τῆς περὶ ὁ λόγος ἀναμνήσεως τῶν ἰδεῶν.

Οὕτως ὁ Πλάτων ἔλυσε διὰ τῶν ἰδεῶν τού, ὡς ἐκτίθεται εἰς τὸν Φαιδωνα, τὰ τεθέντα προβλήματα, τὸ θρησκευτικὸν τῶν Ὀρφικῶν κ.τ.λ.: ποία εἶναι ἡ μοῖρα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, τὸ ἡθικὸν πρόβλημα τοῦ Σωκράτους: πῶς δύναμαι νὰ εὕρω ἀσφαλῆ ἐγγύησιν διὰ τὴν δρθότητα τῶν πράξεών μου, καὶ τὸ γνωστολογικόν: πῶς δύναμαι νὰ ἐπιτύχω ἀσφαλῆ γνῶσιν, ἀπηλλαγμένην τῆς ἀπατηλότητος τῶν αἰσθήσεων, ἐνώσας στενῶς καὶ ἀδιαρρήκτως θρησκείαν, ἡθικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν γνῶσιν.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

ΦΑΙΔΩΝ

(Η ΠΕΡΙ ΨΥΧΗΣ - ΗΘΙΚΟΣ)

ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ, ΦΑΙΔΩΝ, ΑΠΟΛΛΟΛΩΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΚΕΒΗΣ
ΣΙΜΜΙΑΣ, ΚΡΙΤΩΝ, Ο ΤΩΝ ΕΝΔΕΚΑ ΥΠΗΡΕΤΗΣ

1. ΕΧΕΚΡΑΤΗΣ. Αύτός, ὃ Φαίδων, παρεγένου Σω- 57
κράτει ἐκείνη τῇ ἡμέρᾳ, ἢ τὸ φάρμακον ἔπιεν ἐν τῷ δεσμω-
τηρίῳ, ἢ ἄλλου του ἥκουσας;

ΦΑΙΔΩΝ. Αύτός, ὃ Ἐχέκρατες.

EX. Τί οὖν δὴ ἐστιν ἄττα εἴπεν ὁ ἀνὴρ πρὸ τοῦ θα-
νάτου; Καὶ πῶς ἐτελεύτα; Ἡδέως γὰρ ἀν ἐγὼ ἀκούσαιμι
καὶ γὰρ οὕτε τῶν πολιτῶν Φλειασίων οὐδεὶς πάνυ τι ἐπιχω-
ριάζει τὰ νῦν Ἀθῆναζε, οὕτε τις ξένος ἀφίκται χρόνου συ-
χνοῦ ἐκεῖθεν, ὅστις ἀν ἡμῖν σαφές τι ἀγγεῖλαι οὗδος τ' ἦν
περὶ τούτων, πλὴν γε δὴ ὅτι φάρμακον πιῶν ἀποθάνοι· τῶν
δὲ ἄλλων οὐδὲν εἶχε φράζειν.

ΦΑΙΔ. Οὐδὲ τὰ περὶ τῆς δίκης / ἄρα ἐπύθεσθε, ὃν τρό- 58
πον ἐγένετο;

EX. Ναί, ταῦτα μὲν ἡγγειλέ τις, καὶ ἐθαυμάζο-
μέν γε, ὅτι πάλαι γενομένης αὐτῆς, πολλῷ ὕστερον φαίνεται
ἀποθανών. Τί οὖν ἦν τοῦτο, ὃ Φαίδων;

ΦΑΙΔ. Τύχη τις αὐτῷ, ὃ Ἐχέκρατες, συνέβη· ἔτυχε γὰρ
τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης ἡ πρύμνα ἐστεμένη τοῦ πλοίου, ὃ εἰς
Δῆλον Ἀθηναῖοι πέμπουσιν.

EX. Τοῦτο δὲ δὴ τί ἐστιν;

- ΦΑΙΔ.** Τοῦτό ἐστι τὸ πλοῖον, ὃς φασιν Ἀθηναῖοι, ἐν δὲ
- β Θησεύς ποτε εἰς Κρήτην τοὺς δίς ἐπτὰ ἔκεινους φέρετο ἄγων καὶ ἔσωσέ τε καὶ αὐτὸς ἐσώθη. Τῷ οὖν Ἀπόλλωνι εὔξαντο, ὃς λέγεται, τότε, εἰ σωθεῖεν, ἐκάστου ἔτους θεωρίαν ἀπάξειν εἰς Δῆλον· ἦν δὴ ἀεὶ καὶ νῦν ἔτι ἔξ ἔκεινου κατ’ ἐνιαυτὸν τῷ θεῷ πέμπουσιν. Ἐπειδὰν οὖν ἀρξωνται τῆς θεωρίας, νόμος ἐστὶν αὐτοῖς ἐν τῷ γρόνῳ τούτῳ καθαρεύειν τὴν πόλιν καὶ δημοσίᾳ μηδένα ἀποκτιννύναι, πρὶν ἂν εἰς Δῆλόν τε ἀφίκηται τὸ πλοῖον καὶ πάλιν δεῦρο. Τοῦτο δ’ ἐνίστε ἐν πολλῷ χρόνῳ γίγνεται, ὅταν τύχωσιν ἀνεμοὶ ἀπολαβόντες αὐτούς. Ἀρχὴ / δ’ ἐστὶ τῆς θεωρίας, ἐπειδὰν ὁ ιερεὺς τοῦ Ἀπόλλωνος στέψῃ τὴν πρύμναν τοῦ πλοίου· τοῦτο δ’ ἔτυχεν, ὥσπερ λέγω, τῇ προτεραίᾳ τῆς δίκης γεγονός. Διὰ ταῦτα καὶ πολὺς χρόνος ἐγένετο τῷ Σωκράτει ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὁ μεταξὺ τῆς δίκης τε καὶ τοῦ θανάτου.
- γ

2. EX. Τί δὲ δὴ τὰ περὶ αὐτὸν τὸν θάνατον, δὲ Φαίδων; τί ἦν τὰ λεγόντα καὶ πραγμέντα, καὶ τίνες οἱ παραγενόμενοι τῶν ἐπιτηδείων τῷ ἀνδρὶ; "Η οὐκ εἴων οἱ ἀρχοντες παρεῖναι, ἀλλ’ ἔρημος ἐτελεύτα φίλων;

- δ **ΦΑΙΔ.** / Οὐδαμῶς, ἀλλὰ παρῆσάν τινες, καὶ πολλοὶ γε.

EX. Ταῦτα δὴ πάντα προθυμήθητε ὡς σαφέστατα ἡμῖν ἀπαγγεῖλαι, εἰ μή τίς σοι ἀσχολία τυγχάνει οὖσα.

ΦΑΙΔ. Ἀλλὰ σχολάζω γε καὶ πειράσομαι ὑμῖν διηγήσασθαι· καὶ γάρ τὸ μεινῆσθαι Σωκράτους καὶ αὐτὸν λέγοντα καὶ ἄλλου ἀκούοντα ἔμοιγε ἀεὶ πάντων ἥδιστον.

EX. Ἀλλὰ μήν, δὲ Φαίδων, καὶ τοὺς ἀκουσομένους γε τοιστούς ἐτέρους ἔχεις· ἀλλὰ πειρῶ ὡς ἂν δύνη ἀκριβέστατα διεξελθεῖν πάντα.

- ε **ΦΑΙΔ.** Καὶ μὴν ἔγωγε θαυμάσια / ἔπαθον παραγενόμενος. Οὔτε γὰρ ὡς θανάτῳ παρόντα με ἀνδρὸς ἐπιτηδείου ἔλεος

εἰσήσει εὐδαιμων γάρ μοι ἀνήρ ἐφαίνετο, δῆ 'Εχέκρατες, καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῶν λόγων, ὡς ἀδεῶς καὶ γενναῖώς ἐτελεύτα, ὥστε μοι ἐκεῖνον παρίστασθαι μηδ' εἰς "Αἰδου ἵοντα ἄνευ θείας μοίρας ἴέναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖσε ἀφικόμενον εῦ πράξειν, εἴπερ τις πώποτε καὶ / ἄλλος. Διὰ δὴ ταῦτα οὐδὲν πάνυ μοι 59 ἐλεεινὸν εἰσήσει, ὡς εἰκὸς ἂν δόξειεν εἶναι παρόντι πένθει· οὔτε αὖ ἥδονὴ ὡς ἐν φιλοσοφίᾳ ἡμῶν ὅντων, ὃσπερ εἰώθειμεν· καὶ γάρ οἱ λόγοι τοιοῦτοί τινες ἦσαν. 'Αλλ' ἀτεχνῶς ἀτοπόν τι μοι πάθος παρῆν καὶ τις ἀγθῆς κρᾶσις, ἀπό τε τῆς ἥδονῆς συγκεκραμένη δμοῦ καὶ ἀπὸ τῆς λύπης, ἐνθυμουμένω ὅτι αὐτίκα ἐκεῖνος ἔμελλε τελευτᾶν. Καὶ πάντες οἱ παρόντες σχεδόν τι οὔτω διεκείμεθα, ὅτε μὲν γελῶντες, ἐνίστε δὲ δακρύοντες, εἰς δὲ ἡμῶν καὶ διαφερόντως, 'Απολλόδωρος· οἶσθα γάρ που τὸν β ἄνδρα / καὶ τὸν τρόπον αὐτοῦ.

EX. Πῶς γάρ οὓ;

ΦΑΙΔ. Ἐκεῖνός τε τοίνυν παντάπασιν οὕτως εἶχεν, καὶ αὐτὸς ἔγωγε ἐτεταράγμην καὶ οἱ ἄλλοι.

EX. "Ετυχον δέ, δῆ Φαίδων, τίνες παραγενόμενοι;

ΦΑΙΔ. Οὗτος τε δῆ δῆ 'Απολλόδωρος τῶν ἐπιχωρίων παρῆν καὶ Κριτόβουλος καὶ δηπατὴρ αὐτοῦ, καὶ ἔτι 'Ερμογένης καὶ 'Επιγένης καὶ Αἰσχίνης καὶ 'Αντισθένης· ἦν δὲ καὶ Κτήσιππος δῆ Παιακεὺς καὶ Μενέζενος καὶ ἄλλοι τινὲς τῶν ἐπιχωρίων Πλάτων· δέ, οἷμαι, ἡσθένει.

EX. Ξένοι δέ τινες / παρῆσαν;

ΦΑΙΔ. Ναί, Σιμμίας τέ γε δῆ Θηβαῖος καὶ Κέβης καὶ Φαιδώνδης, καὶ Μεγαρόθεν Εύκλειδης τε καὶ Τερψίων.

EX. Τί δέ; 'Αριστιππος καὶ Κλεόμβροτος παρεγένοντο;

ΦΑΙΔ. Οὐ δῆτα· ἐν Αἰγίνῃ γάρ ἐλέγοντο εἶναι.

EX. "Άλλος δέ τις παρῆν;

ΦΑΙΔ. Σχεδόν τι οἷμαι τούτους παραγενέσθαι.

γ

EX. Τί οὖν δή ; Τίνες, φής, ἡσαν οἱ λόγοι ;

3. ΦΑΙΔ. Ὑέρασμοι πάντα πειράσομαι διηγήσασθαι. Ἀεὶ γάρ δὴ καὶ τὰς πρόσθεν / ἡμέρας εἰώθειμεν φοιτᾶν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ ἄλλοι παρὰ τὸν Σωκράτη συλλεγόμενοι ἔωθεν εἰς τὸ δικαστήριον, ἐν ᾧ καὶ ἡ δίκη ἐγένετο· πλησίον γάρ ἦν τοῦ δεσμωτηρίου. Περιεμένομεν οὖν ἑκάστοτε, ἔως ἀνοιχθείη τὸ δεσμωτήριον, διατρίβοντες μετ' ἀλλήλων· ἀνεψητο γάρ οὐ πρῷ· ἐπειδὴ δὲ ἀνοιχθείη, εἰσῆγμεν παρὰ τὸν Σωκράτη καὶ τὰ πολλὰ διημερεύομεν μετ' αὐτοῦ. Καὶ δὴ καὶ τότε πρωαίτερον συνελέγημεν· τῇ γάρ προτεραίᾳ [ἡμέρᾳ], ἐπειδὴ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου / ἐσπέρας, ἐπυθόμεθα, ὅτι τὸ πλοῖον ἐκ Δήλου ἀφιγμένον εἴη. Παρηγγείλαμεν οὖν ἀλλήλοις ἥκειν ὡς πρωαίτατα εἰς τὸ εἰώθός. Καὶ ἥκομεν, καὶ ἡμῖν ἐξελθῶν ὁ θυρωρός, ὅσπερ εἰώθει ὑπακούειν, εἶπε περιμένειν καὶ μὴ πρότερον παριέναι, ἔως ὅν αὐτὸς κελεύσῃ· λύσουσι γάρ, ἔφη, οἱ ἔνδεκα Σωκράτη καὶ παραγγέλλουσιν, ὅπως ὅν τῇδε τῇ ἡμέρᾳ τελευτήσῃ. Οὐ πολὺν δ' οὖν χρόνον ἐπισχῶν ἥκε καὶ ἐκέλευσεν ἡμᾶς εἰσιέναι.

- 60 Εἰσιόντες οὖν / κατελαμβάνομεν τὸν μὲν Σωκράτη ἄρτι λελυμένον, τὴν δὲ Ξανθίππην — γιγνώσκεις γάρ — ἔχουσάν τε τὸ παιδίον αὐτοῦ καὶ παρακαθημένην. Ὡς οὖν εἶδεν ἡμᾶς ἡ Ξανθίππη, ἀνευφήμησέ τε καὶ τοιαῦτ' ἄττα εἶπεν, οὐα δὴ εἰώθασιν αἱ γυναικες, ὅτι· « ὡς Σώκρατες, ὕστατον δή σε προσεροῦσιν νῦν οἱ ἐπιτήδειοι καὶ σὺ τούτους ». Καὶ ὁ Σωκράτης βλέψας εἰς τὸν Κρίτωνα, « ὡς Κρίτων », ἔφη, « ἀπαγέτω τις αὐτὴν οἰκαδε ».

- β Καὶ ἐκείνην μὲν ἀπῆγόν τινες τῶν τοῦ Κρίτωνος βοῶσάν τε καὶ / κοπτομένην. Ὁ δὲ Σωκράτης ἀνακαθιζόμενος εἰς τὴν κλίνην συνέκαμψέ τε τὸ σκέλος καὶ ἐξέτριψε τῇ χειρὶ, καὶ τρίβων ἄμα· ὡς ἄτοπον, ἔφη, ὡς ἄνδρες, ἔοικέ τι εἶναι τοῦτο,

δ καλοῦσιν οἱ ἄνθρωποι· ἡδύ· ὡς θαυμασίως πέφυκε πρὸς τὸ δοκοῦν ἐναντίον εἶναι, τὸ λυπηρόν, τῷ ἀμα μὲν αὐτῷ μὴ ἔθελειν παραγίγνεσθαι τῷ ἀνθρώπῳ, ἐὰν δὲ τις διώκῃ τὸ ἔτερον καὶ λαμβάνῃ, σχεδόν τι ἀναγκάζεσθαι ἀεὶ λαμβάνειν καὶ τὸ ἔτερον, ὥσπερ ἐκ μᾶς κορυφῆς συνημμένῳ δύ' ὅντε. Καὶ μοι δοκεῖ, / ἔφη, εἰ ἐνενόγησεν αὐτὰ Αἴσωπος, μῆθοις ἢν συνθεῖναι, γ
ὡς ὁ θεὸς βουλόμενος αὐτὰ διαλλάξαι πολεμοῦντα, ἐπειδὴ οὐκ ἔδύνατο, συνῆψεν εἰς ταῦτὸν αὐτοῖς τὰς κορυφάς· καὶ διὰ ταῦτα, φῶ ἐν τὸ ἔτερον παραγένηται, ἐπακολουθεῖ ὑστερον καὶ τὸ ἔτερον. "Ωσπερ οὖν καὶ αὐτῷ μοι ἔσικεν· ἐπειδὴ ὑπὸ τοῦ δεσμοῦ ἦν ἐν τῷ σκέλει τὸ ἀλγεινόν, ἥκειν δὴ φαίνεται ἐπακολουθοῦν τὸ ἡδύ.

4. 'Ο οὖν Κέβης ὑπολαβών· νὴ τὸν Δία, ὦ Σώκρατες,
ἔφη, εὗ γ' ἐποιήσας ἀναμνήσας με. Περὶ γάρ τοι τῶν / ποιη-
μάτων, ὃν πεποίηκας ἐντείνας τοὺς τοῦ Αἰσώπου λόγους καὶ
τὸ εἰς τὸν Ἀπόλλω προσίμιον, καὶ ὅλοι τινές με ἡδη ἤρον-
το, ἀτάρ καὶ Εὔηνος πρώην, ὃ τι ποτὲ διανοηθείς, ἐπειδὴ
δεῦρο ἥλθες, ἐποιήσας αὐτά, πρότερον οὐδὲν πώποτε ποιή-
σας. Εἰ οὖν τί σοι μέλει τοῦ ἔχειν ἐμὲ Εύήνῳ ἀποκρίνασθαι,
ὅταν με αῦθις ἐρωτᾷ — εὗ οἶδα γάρ, ὅτι ἐρήσεται — εἰπέ, τί^ε
χρὴ λέγειν.

— Λέγε τοίνυν, ἔφη, αὐτῷ, ὦ Κέβης, τάληθη, ὅτι οὐκ
ἐκείνῳ βουλόμενος οὐδὲ τοῖς ποιήμασιν αὐτοῦ ἀντίτεχνος εἴ-
ναι ἐποιήσα ταῦτα — ἡδειν γάρ, ὡς οὐ ράδιον εἴη — ὅλλ' ἐνυ-
πνίων τινῶν ἀποπειρώμενος, τί λέγει, καὶ ἀφοσιούμενος, εἰ
ἄρα πολλάκις ταύτην τὴν μουσικὴν μοι ἐπιτάττοι ποιεῖν. Ἡν
γάρ δὴ ἄττα τοιάδε· πολλάκις μοι φοιτῶν τὸ αὐτὸ ἐνύπνιον ἐν
τῷ παρελθόντι βίῳ, ὅλοτ' ἐν ὅλῃ ὅψει φαινόμενον, τὰ αὐτὰ
δὲ λέγον· « ὦ Σώκρατες », ἔφη, « μουσικὴν ποίει καὶ ἐργά-
ζουν ». Καὶ ἐγὼ ἔν γε τῷ πρόσθεν χρόνῳ, ὅπερ ἐπραττον, τοῦτο

- 61 ίπελάμβανον αύτό μοι παρακελεύεσθαι τε / καὶ ἐπικελεύειν, ὥσπερ οἱ τοῖς θέουσι διακελευόμενοι, καὶ ἐμοὶ οὕτω τὸ ἐνύπνιον, ὅπερ ἔπραττον, τοῦτο ἐπικελεύειν, μουσικήν ποιεῖν, ὡς φιλοσοφίας μὲν οὔσης μεγίστης μουσικῆς, ἐμοῦ δὲ τοῦτο πράττοντος. Νῦν δ' ἐπειδὴ ἡ τε δίκη ἐγένετο καὶ ἡ τοῦ θεοῦ ἕορτὴ διεκώλυε με ἀποθνήσκειν, ἔδοξε χρῆναι, εἰ ἄρα πολλάκις μοι προστάττοι τὸ ἐνύπνιον ταύτην τὴν δημώδη μουσικήν ποιεῖν, μὴ ἀπειθῆσαι αὐτῷ, ἀλλὰ ποιεῖν· ἀσφαλέστερον γάρ εἶναι μὴ ἀπιέναι, πρὸν ἀφοσιώσασθαι ποιήσαντα ποιήματα [καὶ] πειθόμενον τῷ ἐνυπνίῳ. Οὕτω δὴ πρῶτον μὲν εἰς τὸν θεὸν ἐποίησα, οὗ ἦν ἡ παροῦσα θυσία· μετὰ δὲ τὸν θεὸν ἐννοήσας, ὅτι τὸν ποιητὴν δέοι, εἴπερ μέλλοι ποιητὴς εἶναι, ποιεῖν μύθους, ἀλλ' οὐ λόγους, καὶ αὐτὸς οὐκ ἡ μυθολογικός, διὰ ταῦτα δή, οὓς προχείρους εἶχον καὶ ἡπιστάμην μύθους τοῦ Αἰσώπου, τούτους ἐποίησα, οἵτις πρώτοις ἐνέτυχον.

γ 5. Ταῦτα οὖν, ὁ Κέβης, Εὐήνωφ φράζε, καὶ ἐρρῶσθαι καί, ἀν σωφρονῇ, ἐμὲ διώκειν ὡς τάχιστα. "Απειμι δέ, ὡς / ἔοικε, τήμερον· κελεύουσι γάρ 'Αθηναῖοι.

Καὶ ὁ Σιμμίας· οἶον παρακελεύει, ἔφη, τοῦτο, ὁ Σώκρατες, Εὐήνωφ; Πολλὰ γάρ ἥδη ἐντεύχηκα τῷ ἀνδρὶ· σχεδὸν οὖν, ἐξ ὅν ἐγὼ ἤσθημαι, οὐδὲ ὅπωστιοῦν σοι ἐκῶν εἶναι πείσεται.

—Τί δαί; ἡ δ' ὅς, οὐ φιλόσοφος Εὔηνος;

—Ἐμοιγε δοκεῖ, ἔφη ὁ Σιμμίας.

—Ἐθελήσει τοίνυν καὶ Εὔηνος καὶ πᾶς, ὅτῳ ἀξίως τούτου τοῦ πράγματος μέτεστιν. Οὐ μέντοι γ' ἵσως βιάσεται αὐτόν· οὐ γάρ φασι θεμιτὸν εἶναι. Καὶ ἂμα λέγων ταῦτα καθηῆκε τὰ σκέλη [ἀπὸ τῆς κλίνης] ἐπὶ / τὴν γῆν, καὶ καθεζόμενος οὕτως ἥδη τὰ λοιπὰ διελέγετο.

—Ηρετο οὖν αὐτὸν ὁ Κέβης· πῶς τοῦτο λέγεις, ὁ Σώ-

κρατες, τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι ἔαυτὸν βιάζεσθαι, ἐθέλειν δ' ἀν τῷ
ἀποθνήσκοντι τὸν φιλόσοφον ἔπεσθαι;

— Τί δέ, ὡς Κέβης; Οὐκ ἀκηκόατε σύ τε καὶ Σιμμίας περὶ
τῶν τοιούτων Φιλολάω συγγεγονότες;

— Οὐδὲν γε σαφές, ὡς Σώκρατες.

— Άλλὰ μὴν καὶ ἐγὼ ἐξ ἀκοῆς περὶ αὐτῶν λέγω· ἂν μὲν
οὖν τυγχάνω ἀκηκοώς, φθόνος οὐδεὶς λέγειν. Καὶ γάρ ἵσως
καὶ μάλιστα πρέπει μέλλοντα / ἐκεῖσε ἀποδημεῖν διασκοπεῖν
τε καὶ μυθολογεῖν περὶ τῆς ἀποδημίας τῆς ἐκεῖ, ποίαν τινὰ αὐ-
τὴν οἰόμεθα εἶναι. Τί γάρ ἀν τις καὶ ποιοῦ ἄλλο ἐν τῷ μέγρῳ
ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ;

6. Κατὰ τί δὴ οὖν ποτε οὕ φασι θεμιτὸν εἶναι αὐτὸν ἔαυτὸν
ἀποκτιννύναι, ὡς Σώκρατες; "Ηδη γάρ ἔγωγε, ὅπερ νῦν δὴ σὺ
ἥρου, καὶ Φιλολάου ἥκουσα, ὅτε παρ' ἡμῖν διητᾶτο, ἥδη δὲ
καὶ ἄλλων τινῶν, ὡς οὐ δέοι τοῦτο ποιεῖν· σαφές δὲ περὶ αὐ-
τῶν οὐδενὸς πώποτε οὐδὲν ἀκήκοα.

— Άλλὰ προθυμεῖσθαι χρή, ἔφη. Τάχα γάρ ἀν καὶ ἀκού-
σαις. "Ισως μέντοι θαυμαστόν σοι φανεῖται εἰ τοῦτο μόνον
τῶν ἄλλων ἀπάντων ἀπλοῦν ἐστι καὶ οὐδέποτε τυγχάνει τῷ ἀν-
θρώπῳ, ὃσπερ καὶ τἄλλα, ἐστιν ὅτε καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι
ἢ ζῆν· οἵς δὲ βέλτιον τεθνάναι, θαυμαστὸν ἵσως σοι φαίνεται,
εἰ τούτοις τοῖς ἀνθρώποις μὴ ὅσιον αὐτοὺς ἔαυτοὺς εῦ ποιεῖν,
ἄλλα ἄλλον δεῖ περιμένειν εὐεργέτην.

Καὶ δὲ Κέβης ἡρέμα ἐπιγελάσας, ἵττω Ζεύς, ἔφη, τῇ αὐ-
τοῦ φωνῇ εἰπών.

— Καὶ γάρ ἀν δόξειεν, ἔφη / δὲ Σωκράτης, οὗτος γ' εἶναι β
ἄλογον· οὐ μέντοι ἀλλ' ἵσως γ' ἔχει τινὰ λόγον. 'Ο μὲν οὖν
ἐν ἀπυρρήτοις λεγόμενος περὶ αὐτῶν λόγος, ὡς ἐν τινι φρου-
ρᾷ ἐσμεν οἱ ἀνθρώποι καὶ οὐ δεῖ δὴ ἔαυτὸν ἐκ ταύτης λύειν οὐδ'
ἀποδιδράσκειν, μέγας τέ τις μοι φαίνεται καὶ οὐ διάδιος διιδεῖν·

οὐ μέντοι ἀλλὰ τόδε γέ μοι δοκεῖ, ὡς Κέβης, εὖ λέγεσθαι, τὸ θεοὺς εἶναι ἡμῶν τοὺς ἐπιμελουμένους καὶ ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους ἐν τῷν αἰτημάτων τοῖς θεοῖς εἶναι. "Ἡ σοὶ οὐ δοκεῖ οὕτως ;

—Ἐμοιγε, ἔφη ὁ Κέβης.

γ Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, καὶ σὺ / ἄν, τῷν σαυτοῦ αἰτημάτων εἴ τι αὐτὸ ἔχατὸ ἀποκτιννύοι μὴ σημήναντός σου, ὅτι βούλει αὐτὸ τεθνάναι, χαλεπαίνοις ἀν αὐτῷ καὶ, εἴ τινα ἔχοις τιμωρίαν, τιμωροῦ ἄν ;

—Πάνυ γ', ἔφη.

—Ἴσως τοίνυν ταύτη σύν ἀλογον μὴ πρότερον αὐτὸν ἀποκτιννύαι δεῖν, πρὶν ἀνάγκην τινὰ θεὸς ἐπιπέμψῃ, ὥσπερ καὶ τὴν νῦν ἡμῖν παροῦσαν.

δ 7. Ἐλλ' εἰκός, ἔφη ὁ Κέβης, τῷτό γε φαίνεται. "Ο μέντοι νῦν δὴ ἔλεγες, τὸ τοὺς φιλοσόφους ἑρδίως ἀν ἐθέλειν ἀποθνήσκειν, ἔοικε τοῦτο, ὡς Σώκρατες, / ἀτόπω, εἰπερ, ὁ νῦν δὴ ἐλέγομεν, εὐλόγως ἔχει, τὸ θεόν τε εἶναι τὸν ἐπιμελούμενον ἡμῶν καὶ ἡμᾶς ἐκείνου αἰτήματα εἶναι. Τὸ γὰρ μὴ ἀγανακτεῖν τοὺς φρονιμωτάτους ἐκ ταύτης τῆς θεραπείας ἀπιόντας, ἐν ᾧ ἐπιστατοῦσιν αὐτῶν οἱπέρ ἄριστοι εἰσι τῷν ὄντων ἐπιστάται, θεοί, οὐκ ἔχει λόγον. Οὐ γάρ που αὐτός γε αὐτοῦ οἰεται ἀμεινον ἐπιμελήσεσθαι ἐλεύθερος γενόμενος· ἀλλ' ἀνόητος μὲν ἀνθρωπος τάχ' ἀν οἰηθείη ταῦτα, φευκτέον εἶναι ἀπὸ τοῦ δεσπότου, καὶ οὐκ ἀν / λογίζοιτο, ὅτι οὐ δεῖ ἀπό γε τοῦ ἀγαθοῦ φεύγειν, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα παραμένειν· διὸ ἀλογίστως ἀν φεύγοι. 'Ο δὲ νοῦν ἔχων ἐπιθυμοῦ που ἀν ἀεὶ εἶναι παρὰ τῷ αὐτοῦ βελτίονι. Καίτοι οὕτως, ὡς Σώκρατες, τούναντίον εἶναι εἰκὸς ἢ δ νῦν δὴ ἐλέγετο· τοὺς μὲν γὰρ φρονίμους ἀγανακτεῖν ἀποθνήσκοντας πρέπει, τοὺς δὲ ἄφρονας γκάιρειν.

’Ακούσας οὖν ὁ Σωκράτης ἡσθῆναι τέ μοι ἔδοξε τῇ τοῦ /
Κέβητος πραγματείᾳ καὶ ἐπιβλέψας εἰς ἡμᾶς ἀεὶ τοι, ἔφη, 63
[ὁ] Κέβης λόγους τινὰς ἀνερευνᾷ καὶ οὐ πάνυ εὐθέως ἐθέλει
πείθεσθαι ὅ τι ἄν τις εἴπῃ.

Καὶ ὁ Σιμμίας ἀλλὰ μήν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, νῦν γέ μοι
δοκεῖ τι καὶ αὐτῷ λέγειν Κέβης· τί γάρ ἂν βουλόμενοι ἄνδρες
σιφοὶ ὡς ἀληθῶς δεσπότας ἀμείνους αὐτῶν φεύγοιεν καὶ ἥ-
διως ἀπαλλάττοιντο αὐτῶν; Καὶ μοι δοκεῖ Κέβης εἰς σὲ τεί-
νειν τὸν λόγον, ὅτι οὕτω ῥᾳδίως φέρεις καὶ ἡμᾶς ἀπολείπων
καὶ ἄρχοντας ἀγαθούς, ὡς αὐτὸς / δύμοιογεῖς, θεούς. β

— Δίκαια, ἔφη, λέγετε. Οἶμαι γάρ ὑμᾶς λέγειν, ὅτι χρή
με πρὸς ταῦτα ἀπολογήσασθαι, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμμίας.

8. Φέρε δή, ηδ' ὃς, πειραθῶ πιθανώτερον πρὸς ὑμᾶς ἀπο-
λογήσασθαι ἢ πρὸς τοὺς δικαστάς. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ὁ Σιμμία
τε καὶ Κέβης, εἰ μὲν μὴ φμην ἥξειν πρῶτον μὲν παρὰ θεοὺς
ἄλλους σιφούς τε καὶ ἀγαθούς, ἔπειτα καὶ παρ' ἀνθρώπους
τετελευτηκότας ἀμείνους τῶν ἐνθάδε, ἥδικουν ἂν οὐκ ἀγα-
νακτῶν τῷ θανάτῳ. Νῦν δὲ εὗ ἵστε, ὅτι / παρ' ἄνδρας τε ἐλπί- γ
ζω ἀφίξεσθαι ἀγαθούς· καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν πάνυ δισχυρισά-
μην· ὅτι μέντοι παρὰ θεοὺς δεσπότας πάνυ ἀγαθούς ἥξειν,
εὗ ἵστε, ὅτι, εἴπερ τι ἄλλο τῶν τοιούτων, δισχυρισάμην ἂν
καὶ τοῦτο. “Ωστε διὰ ταῦτα οὐχ δύμοιως ἀγανακτῶ, ἀλλ' εὔ-
ελπίς εἰμι εἶναι τι τοῖς τετελευτηκόσι καί, ὥσπερ γε καὶ πάλαι
λέγεται, πολὺ ἀμεινον τοῖς ἀγαθοῖς ἢ τοῖς κακοῖς.

— Τί οὖν, ἔφη ὁ Σιμμίας, ὁ Σώκρατες; Αὐτὸς ἔχων τὴν
διάνοιαν ταύτην ἐν νῦν ἔχεις ἀπιέναι, ἢ κανὸν ἡμῖν / μεταδοίης; δ
Κοινὸν γάρ δὴ ἔμοιγε δοκεῖ καὶ ἡμῖν εἶναι ἀγαθὸν τοῦτο,
καὶ ἄμα σοι ἡ ἀπολογία ἔσται, ἔάν, ἀπέρ λέγεις, ἡμᾶς
πείσης.

— 'Αλλὰ πειράσομαι, ἔφη. Πρῶτον δὲ Κρίτωνα τόνδε σκεψώμεθα; τί ἐστιν ὁ βούλεσθαι μοι δοκεῖ πάλαι εἰπεῖν.

Τι δέ, ὁ Σώκρατες, ἔφη ὁ Κρίτων, ἄλλο γε ἢ πάλαι μοι λέγει ὁ μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, ὅτι γρή σοι φράζειν ώς ἐλάχιστα διαλέγεσθαι; Φησὶ γὰρ θερμαίνεσθαι μᾶλλον διαλεγομένους, δεῖν δὲ οὐδὲν τοιοῦτον προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ· εἰ δὲ μή, / ἐνίοτε ἀναγκάζεσθαι καὶ δίς καὶ τρίς πίνειν τούς τι τοιοῦτον ποιοῦντας.

ε Καὶ ὁ Σώκρατης, ἔα, ἔφη, χαίρειν αὐτόν· ἀλλὰ μόνον τὸ ἑαυτοῦ παρασκευαζέτω ώς καὶ δίς δώσων, ἐὰν δὲ δέη, καὶ τρίς.

—'Αλλὰ σχεδὸν μέν τι ήδειν, ἔφη ὁ Κρίτων, ἀλλά μοι πάλαι πράγματα παρέχει.

—'Εα αὐτόν, ἔφη. 'Αλλ' ὑμῖν δὴ τοῖς δικασταῖς βούλομαι ἡδη τὸν λόγον ἀποδοῦναι, ὃς μοι φαίνεται εἰκότως ἀνήρ τῷ ὅντι ἐν φιλοσοφίᾳ διατρίψας τὸν βίον θαρρεῖν μέλλων / ἀποθανεῖσθαι καὶ εὔελπις εἶναι ἐκεῖ μέγιστα οἵσεσθαι ἀγαθά, ἐπειδὴν τελευτήσῃ. Πῶς ἂν οὖν δὴ τοῦθ' οὕτως ἔχοι, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ἐγὼ πειράσομαι φράσαι.

9. Κινδυνεύουσι γάρ, ὅσοι τυγχάνουσιν ὀρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, λεγηθέναι τοὺς ἄλλους, ὅτι οὐδὲν ἄλλο αὐτοὶ ἐπιτηδεύουσιν ἢ ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι. Εἰ οὖν τοῦτο ἀληθές, ἀποποντὸν δήπου ἀν εἴη προθυμεῖσθαι μὲν ἐν παντὶ τῷ βίῳ μηδὲν ἄλλο ἢ τοῦτο, ἤκοντος δὲ δὴ αὐτοῦ ἀγανακτεῖν, ὃ πάλαι προεθυμοῦντό τε καὶ ἐπετήδευον.

Καὶ ὁ Σιμμίας γελάσας νὴ τὸν Δία, ἔφη, ὁ / Σώκρατες, οὐ πάνυ γέ με νῦν γελασείοντα ἐποίησας γελάσαι. Οἷμαι γὰρ ἀν δὴ τοὺς πολλοὺς αὐτὸ τοῦτο ἀκούσαντας δοκεῖν εῦ πάνυ εἰρῆσθαι εἰς τοὺς φιλοσοφοῦντας — καὶ ξυμφάναι ἀν τοὺς μὲν παρ' ἡμῖν ἀνθρώπους καὶ πάνυ — ὅτι τῷ ὅντι οἱ

φιλοσοφοῦντες θανατῶσι καὶ σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, ὅτι ἔξιοι εἰσι τοῦτο πάσχειν.

— Καὶ ἀληθῆ γ' ἀν λέγοιεν, ὃ Σιμμία, πλὴν γε τοῦ σφᾶς μὴ λεληθέναι. Λέληθε γὰρ αὐτοὺς, ἢ τε θανατῶσι καὶ ἢ ἔξιοι εἰσι θανάτου καὶ οἴου θανάτου οἱ ὡς ἀληθῶς φιλόσοφοι. Εὕπομεν γάρ, / ἔφη, πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς, χαίρειν εἰπόντες ἐκεί- νοις. Ἡγούμεθά τι τὸν θάνατον εῖναι ;

— Πάνυ γε, ἔφη ὑπολαβών ὁ Σιμμίας.

— Ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ τὴν τῆς ψυχῆς ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγήν ; Καὶ εἶναι τοῦτο τὸ τεθνάναι, χωρὶς μὲν ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀπαλλαγὴν αὐτὸν καθ' αὐτὸν τὸ σῶμα γεγονέναι, χωρὶς δὲ τὴν ψυχὴν ἀπὸ τοῦ σώματος ἀπαλλαγεῖσαν αὐτὴν καθ' αὐτὴν εἶναι ; Ἄρα μὴ ἄλλο τι ἢ ὁ θάνατος ἢ τοῦτο ;

— Οὐκ, ἀλλὰ τοῦτο, ἔφη.

— Σκέψαι δή, ὃ ἀγαθέ, ἐκαὶ ἄρα καὶ σοὶ ξυνδοκῇ ἅπερ ἐμοὶ· ἐκ γὰρ τούτων / μᾶλλον οἵμαι ἡμᾶς εἰσεσθαι, περὶ ὧν σκοποῦμεν. Φαίνεται σοι φιλοσόφου ἀνδρὸς εἶναι ἐσπουδακέναι περὶ τὰς ἥδονὰς καλουμένας τὰς τοιάσδε, οἷον σίτων καὶ ποτῶν ;

— Ἡκιστα, ὃ Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας.

— Τί δέ ; Τὰς τῶν ἀφροδισίων ;

— Οὐδαμῶς.

— Τί δέ ; Τὰς ἄλλας τὰς περὶ τὸ σῶμα θεραπείας δοκεῖσοι ἐντίμους ἡγεῖσθαι ὁ τοιοῦτος ; Οἶον ἴματίων διαφερόντων κτήσεις καὶ ὑποδημάτων καὶ τοὺς ἄλλους καλλωπισμούς τοὺς περὶ τὸ σῶμα πότερον τιμᾶν δοκεῖ σοι ἢ ἀτιμάζειν, καθ' ὅσον μὴ / πολλὴ ἀνάγκη μετέχειν αὐτῶν ;

— Ατιμάζειν ἔμοιγε δοκεῖ, ἔφη, ὅ γε ὡς ἀληθῶς φιλόσοφος.

— Οὐκοῦν ὅλως δοκεῖ σοι, ἔφη, ἢ τοῦ τοιούτου πραγμα-

τεία οὐ περὶ τὸ σῶμα εἶναι, ἀλλὰ καθ' ὅσον δύναται ἀφεστάναι αὐτοῦ, πρὸς δὲ τὴν ψυχὴν τετράφθαι;

— Ἐμοιγε.

— Ἡρ' οὖν πρῶτον μὲν ἐν τοῖς τοιούτοις δῆλός ἐστιν ὁ φιλόσοφος ἀπολύτων ὅ τι / μάλιστα τὴν ψυχὴν ἀπὸ τῆς τοῦ σώματος κοινωνίας διαφερόντως τῶν ἄλλων ἀνθρώπων;

— Φαίνεται.

— Καὶ δοκεῖ γέ που, ὡΣιμμία, τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ὃ μηδὲν ἥδυ τῶν τοιούτων, μηδὲ μετέχει αὐτῶν οὐκ ἀξιονείναι ζῆν, ἀλλ' ἐγγύς τι τείνειν τοῦ τεθνάναι ὁ μηδὲν φροντίζων τῶν ἥδονῶν, αἱ διὰ τοῦ σώματός εἰσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν ἀληθῆ λέγεις.

β 10. Τι δὲ δὴ περὶ αὐτὴν τὴν τῆς φρονήσεως κτῆσιν; Πότερον ἐμπόδιον τὸ σῶμα ἡ οὐ, ἐάν τις αὐτὸν ἐν τῇ Ζητήσει κοινωνὸν συμπαραλαμβάνῃ; Οἶον τὸ τοιόνδε / λέγω· Ἄρα ἔχει ἀλήθειάν τινα ὅψις τε καὶ ἀκοὴ τοῖς ἀνθρώποις, ἡ τά γε τοιαῦτα καὶ οἱ ποιηταὶ ἡμῖν ἀεὶ θρυλοῦσιν, ὅτι οὔτ' ἀκούομεν ἀκριβεῖς οὐδὲν οὔτε δρῶμεν; Καίτοι εἴ αὗται τῶν περὶ τὸ σῶμα αἰσθήσεων μὴ ἀκριβεῖς εἰσι μηδὲ σαφεῖς, σχολῆς αἱ γε ἄλλαι πᾶσαι γάρ που τούτων φυλότεραι εἰσιν ἡ σοὶ οὐ δοκοῦσιν;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πότε οὖν, ἡ δ' ὅς, ἡ ψυχὴ τῆς ἀληθείας ἀπτεται; "Οταν μὲν γάρ μετὰ τοῦ σώματος ἐπιγειερῇ τι σκοπεῖν, δῆλον, ὅτι τότε ἐξαπατᾶται ὑπ' αὐτοῦ.

γ / — Ἀληθῆ λέγεις.

— Ἡρ' οὖν οὐκ ἐν τῷ λογίζεσθαι, εἴπερ που ἄλλοθι, κατάδηλον αὐτῇ γίγνεται τι τῶν ὄντων;

— Ναί.

— Λογίζεται δέ γε που τότε κάλλιστα, ὅταν αὐτὴν τού-

των μηδὲν παραλυπῆ, μήτε ἀκοὴ μήτε ὄψις μήτε ἀλγηδῶν μηδέ τις ἡδονή, ἀλλ' ὅ τι μάλιστα αὐτὴ καθ' αὐτὴν γίγνηται ἐώσα χαίρειν τὸ σῶμα, καί, καθ' ὅσον δύναται, μὴ κοινωνοῦσα αὐτῷ μηδ' ἀπτομένη, δρέγηται τοῦ ὄντος.

— "Εστι ταῦτα.

— Οὐκοῦν καὶ ἐνταῦθα ἡ τοῦ φιλοσόφου ψυχὴ μάλιστα / ἀτιμάζει τὸ σῶμα καὶ φεύγει ἀπ' αὐτοῦ, ζητεῖ δὲ αὐτὴν καθ' αὐτὴν γιγνεσθαι.

— Φαίνεται.

— Τί δὲ δὴ τὰ τοιάδε, ὡς Σιμμία; Φαμέν τι εἶναι δίκαιον αὐτὸν ἢ οὐδέν;

— Φαμέν μέντοι, νὴ Δία.

— Καὶ καλὸν γέ τι καὶ ἀγαθόν;

— Πῶς δ' οὕ;

— "Ηδη οὖν πώποτέ τι τῶν τοιούτων τοῖς ὀφθαλμοῖς εἴδες;

— Οὐδαμῶς. ἢ δ' ὅς.

— Άλλ' ἂλλη τινὶ αἰσθήσει τῶν διὰ τοῦ σώματος ἐφήψω αὐτῶν; Λέγω δὲ περὶ πάντων, οἷον μεγέθους πέρι, ὑγιείας, ἴσχυος καὶ τῶν ἄλλων ἐνὶ λόγῳ ἀπάντων τῆς οὔσιας, ὃ / τυγχάνει ἔκαστον ὅν· ἔρα διὰ τοῦ σώματος αὐτῶν τὸ ἀληθέστατον θεωρεῖται, ἢ ὡδε ἔχει· δεὶς ἀν μάλιστα ἡμῶν καὶ ἀκριβέστατα παραπομπαῖσθαι αὐτὸν ἔκαστον διανοηθῆναι, περὶ οὐ σκοπεῖ, οὗτος ἀν ἐγγύτατα ἵοι τοῦ γνῶναι ἔκαστον;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— "Ἄρ' οὖν ἐκεῖνος ἀν τοῦτο ποιήσεις καθαρώτατα, ὅστις ὅ τι μάλιστα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ ἵοι ἐφ' ἔκαστον, μήτε τὴν ὄψιν παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι μήτε τινὰ ἄλλην αἰσθησιν ἐφέλκων μηδεμίαν / μετὰ τοῦ λογισμοῦ, ἀλλ' αὐτῇ καθ' αὐτὴν εἰλικρινεῖ τῇ διανοίᾳ χρώμενος αὐτὸν καθ' αὐτὸν εἰλικρινεῖς ἔκαστον ἐπιχειροῦ θηρεύειν τῶν ὄντων, ἀπαλλαγεὶς ὅτι

δ

ε

66

μάλιστα ὀφθαλμῶν τε καὶ ὄτων καί, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξύμπαντος τοῦ σώματος, ὡς ταράττοντος καὶ οὐκ ἐῶντος τὴν ψυχὴν κτήσασθαι ἀλήθειάν τε καὶ φρόνησιν, ὅταν κοινωνῆ; Ἄρ' οὐχ οὕτος ἐστιν, ὃ Σιμία, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, ὁ τευξόμενος τοῦ ὄντος;

— Γηπερφυῶς, ἔφη ὁ Σιμίας, ὡς ἀληθῆ λέγεις, ὃ Σώκρατες.

- β 11. Οὐκοῦν ἀνάγκη, / ἔφη, ἐκ πάντων τούτων παρίστασθαι δόξαν τοιάνδε τινὰ τοῖς γνησίοις φιλοσόφοις, ὥστε καὶ πρὸς ἀλλήλους τοιαῦτα ἀτταλέγειν, ὅτι· «κινδυνεύει τοι ὁσπερ ἀτραπός τις ἐκφέρειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ λόγου ἐν τῇ σκέψει, ὅτι, ἔως ἂν τὸ σῶμα ἔχωμεν καὶ συμπεφυρμένη ἡ ἡμῶν ἡ ψυχὴ μετὰ τοῦ τοιούτου κακοῦ, οὐ μή ποτε κτησάμεθα ἵκανῶς οὗ ἐπιθυμοῦμεν· φαμὲν δὲ τοῦτο εἶναι τὸ ἀληθές. Μυρίας μὲν γάρ ἡμῖν ἀσχολίας παρέχει τὸ σῶμα διὰ τὴν ἀναγκαῖαν τροφήν· ἔτι δέ, ἀν / τινες νόσοι προσπέσωσιν, ἐμποδίζουσιν ἡμῶν τὴν τοῦ ὄντος θήραν. Ἐρώτων δὲ καὶ ἐπιθυμῶν καὶ φύσιων καὶ εἰδώλων παντοδαπῶν καὶ φλυαρίας ἐμπίπλησιν ἡμᾶς πολλῆς, ὥστε τὸ λεγόμενον ὡς ἀληθῶς, τῷ δητὶ ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ φρονῆσαι ἡμῖν ἐγγίγνεται οὐδέποτε οὐδέν. Καὶ γάρ πολέμους καὶ στάσεις καὶ μάχας οὐδὲν ἄλλο παρέχει ἡ τὸ σῶμα καὶ αἱ τούτου ἐπιθυμίαι· διὰ γάρ τὴν τῶν γρηγμάτων κτῆσιν πάντες οἱ πόλεμοι γίγνονται, τὰ δὲ γρήματα ἀναγκαζόμεθα
- δ κτῆσθαι διὰ τὸ / σῶμα, δουλεύοντες τῇ τούτου θεραπείᾳ· καὶ ἐκ τούτου ἀσχολίαν ἄγομεν φιλοσοφίας πέρι διὰ πάντα ταῦτα. Τὸ δ' ἔσγατον πάντων, ὅτι, ἔάν τις ἡμῖν καὶ σχολὴ γένηται ἀπ' αὐτοῦ καὶ τραπάμεθα πρὸς τὸ σκοπεῖν τι, ἐν ταῖς ζητήσεσιν αὖ πανταχοῦ παραπίπτον θόρυβον παρέχει καὶ ταραχὴν καὶ ἐκπλήττει, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' αὐτοῦ καθορᾶν τάληθές. Ἀλλὰ τῷ δητὶ ἡμῖν δέδεικται, ὅτι, εἰ μέλλομέν ποτε κα-

θαρῶς τι εἴσεσθαι, ἀπαλλακτέον αὐτοῦ καὶ αὐτῇ τῇ ψυχῇ θεατέον αὐτὰ τὰ πρόγραμματα καὶ τότε, ὡς ἔοικεν, ἡμῖν ἔσται, εὖ ἐπιθυμοῦμέν τε καὶ φαμεν ἐρασταί εἶναι, φρονήσεως, ἐπειδὸν τελευτήσωμεν, ὡς ὁ λόγος σημαίνει, ζῶσι δὲ οὗ. Εἰ γάρ μὴ οἶόν τε μετὰ τοῦ σώματος μηδὲν καθαρῶς γνῶναι, δυσὶν θάτερον, ἢ οὐδαμοῦ ἔστι κτήσασθαι τὸ εἰδέναι ἢ τελευτήσασι τότε γάρ αὐτῇ καθ' αὐτὴν ἡ ψυχὴ ἔσται / γινομένη τοῦ σώματος, πρότερον δ' οὔ. Καὶ ἐν ᾧ ἂν ζῶμεν, οὕτως, ὡς ἔοικεν, ἐγγυτάτῳ ἐσόμεθα τοῦ εἰδέναι, ἐχν ὅτι μάλιστα μηδὲν ὄμιλῶμεν τῷ σώματι μηδὲ κοινωνῶμεν, ὅτι μὴ πᾶσα ἀνάγκη, μηδὲ ἀναπιμπλώμεθα τῆς τούτου φύσεως, ἀλλὰ καθαρεύωμεν ἀπ' αὐτοῦ, ἔως ἂν ὁ θεὸς αὐτὸς ἀπολύσῃ ἡμᾶς· καὶ οὕτω μὲν καθαροὶ ἀπαλλαττόμενοι τῆς τοῦ σώματος ἀφροσύνης, ὡς τὸ εἰκός, μετὰ τοιούτων τε ἐσόμεθα καὶ γνωσόμεθα δι' ἡμῶν αὐτῶν πᾶν τὸ εἰλικρινές. Τοῦτο δ' ἔστιν ἴσως / τὸ ἀληθές· μὴ καθαρῷ γάρ καθαροῦ ἐφάπτεσθαι μὴ οὐ θεμιτὸν ἦ.» Τοιαῦτα οἷμαι, δὲ Σιμμία, ἀναγκαῖον εἶναι πρὸς ἀλλήλους λέγειν τε καὶ δοξάζειν πάντας τοὺς ὄρθως φιλομαθεῖς. «Η οὐ δοκεῖ σοι οὕτως;

— Παντός γε μᾶλλον, δὲ Σώκρατες.

12. Οὐκοῦν, ἔφη δὲ Σωκράτης, εἰ ταῦτα ἀληθῆ, δὲ ἔταιρε, πολλὴ ἐπὶ πορεύομαι, ἐκεῖ ἵκανῶς, εἴπερ που ἄλλοθι, κτήσασθαι τοῦτο, οὖ ἔνεκα ἡ πολλὴ πραγματεία ἡμῖν ἐν τῷ παρελθόντι βίῳ γέγονεν, ὥστε ἡ γε πραδημία ἡ νῦν μοι / προστεταγμένη μετὰ ἀγαθῆς ἐλπίδος γίγνεται καὶ ἄλλως ἀνδρί, δι' ἡγεῖται οἱ παρεσκευάσθαι τὴν διάνοιαν ὥσπερ κεκαθαριμένην.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη δὲ Σιμμίας.

— Κάθαρσις δὲ εἶναι ἄρα οὐ τοῦτο ἔυμβαίνει, ὑπερ πάλαι ἐν τῷ λόγῳ λέγεται, τὸ χωρίζειν ὅτι μάλιστα ἀπὸ τοῦ

67

β

γ

- σώματος τὴν ψυχὴν καὶ ἐθίσαι αὐτὴν καθ' αὐτὴν πανταχόθεν
ἐκ τοῦ σώματος συναγείρεσθαι τε καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ οἰκεῖν
κατὰ τὸ δυνατὸν καὶ ἐν τῷ νῦν παρόντι καὶ ἐν τῷ ἔπειτα μό-
δην καθ' αὐτὴν ἐκλιουμένην ὥσπερ ἐκ δεσμῶν ἐκ τοῦ σώματος;
- δ — Πάνυ μὲν οὖν , ἔφη.
- Οὐκοῦν τοῦτό γε θάνατος ὄνομάζεται, λύσις καὶ χω-
ρισμὸς ψυχῆς ἀπὸ σώματος ;
- Παντάπασί γε, η̄ δ' ὅς.
- Λύειν δέ γε αὐτήν, ὡς φαμεν, προθυμοῦνται ἀεὶ μά-
λιστα καὶ μόνοι οἱ φιλοσοφοῦντες ὀρθῶς, καὶ τὸ μελέτημα
αὐτὸ τοῦτο ἔστι τῶν φιλοσόφων, λύσις καὶ χωρισμὸς ψυχῆς
ἀπὸ σώματος η̄ οὕ ;
- Φαίνεται.
- Οὐκοῦν, ὅπερ ἐν ἀρχῇ ἔλεγον, γελοῖον ἀν εἴη ἄνδρα
ε παρασκευάζονθ' ἔαυτὸν ἐν τῷ βίῳ ὃ τι ἐγγυτάτω / ὄντα τοῦ
τεθνάναι οὕτω ζῆν, κάπειθ' ἡκοντος αὐτῷ τούτου ἀγανακτεῖν ;
- Οὐ γελοῖον ; — Πῶς δ' οὕ ;
- Τῷ ὄντι ἄρα, ἔφη, ὡς Σιμμία, οἱ ὀρθῶς φιλοσοφοῦντες
ἀποθνήσκειν μελετῶσι, καὶ τὸ τεθνάναι ἡκιστα σύτοῖς ἀν-
θρώπων φιβερόν. Ἐκ τῶνδε δὲ σκόπει. Εἰ γάρ διεβέβληνται
μὲν πανταχῇ τῷ σώματι, αὐτὴν δὲ καθ' αὐτὴν ἐπιθυμοῦσι τὴν
ψυχὴν ἔχειν, τούτου δὲ γιγνομένου εἰ φιβοῦντο καὶ ἀγανα-
κτοῖεν, οὐ πολλὴ ἀλογία εἴη, εἰ μὴ ἀσμενοί ἐκεῖσε ἰοιεν, οἷ
68 68 ἀφικομένοις ἐλπίς ἔστιν, οὐ / διὰ βίου ἥρων, τυχεῖν — ἥρων δὲ
φρονήσεως — φ τε διεβέβληντο, τούτου ἀπηλλάγθαι συνόντος
αὐτοῖς ; η̄, ἀνθρωπίνων μὲν παιδικῶν καὶ γυναικῶν καὶ
νιέων ἀποθανόντων, πολλοὶ δὴ ἐκόντες ἥθελησαν εἰς "Αιδου
μετελθεῖν, ὑπὸ ταύτης ἀγόμενοι τῆς ἐλπίδος, τῆς τοῦ ὄψεοθαί
τε ἐκεῖ ὃν ἐπεθύμουν καὶ συνέσεσθαι· φρονήσεως δὲ ἄρα
τις τῷ ὄντι ἐρῶν καὶ λαβόν σφρόδρα τὴν αὐτὴν ταύτην ἐλπίδα,
μηδαμοῦ ἄλλοθι ἐντείξεσθαι αὐτῇ ἀξίως λόγου η̄ ἐν "Αιδου,

ἀγανακτήσει τε / ἀποθνήσκων καὶ οὐκ ἄσμενος εῖσιν αὐτόσε ; β
Οἴεσθαι γε χρή, ἐὰν τῷ ὅντι γε ἦ, ὡς ἔταιρε, φιλόσοφος·
σφόδρα γάρ αὐτῷ τῶντα δόξει, μηδαμοῦ ἄλλοι μι καθαρῶς ἐν-
τεύξεσθαι φρονήσει ἀλλ' ἦ ἐκεῖ. Εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ἔχει,
ὅπερ ἄρτι ἔλεγον, οὐ πολλὴ ἀν ἀλογίᾳ εἶη, εἰ φοβοῦτο τὸν
θάνατον δ τοιοῦτος ;

— Πολλὴ μέντοι, νὴ Δία, ἦ δ' ὅς.

13. Οὐκοῦν οὐκανόν σοι τεκμήριον, ἔφη, τοῦτο ἀνδρός,
ὅν ἂν ἵδῃς ἀγανακτοῦντα μέλλοντα ἀποθανεῖσθαι, ὅτι οὐκ
ἄρ' ἦν φιλόσοφος, ἀλλά τις φιλοσώματος ; Ο αὐτὸς δέ / που γ
οὕτως τυγχάνει ὃν καὶ φιλοχρήματος καὶ φιλότιμος, ἥτοι τὰ
ἔτερα τούτων ἦ ἀμφότερα.

— Πάνυ, ἔφη, ἔχει οὕτως, ὡς λέγεις.

— Αρ' οὖν, δ Σιμία, οὐ καὶ ἡ ὄνομαζομένη ἀνδρεία τοῖς
οὕτω διακειμένοις μάλιστα προσήκει ;

— Πάντως δήπου, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ ἡ σωφροσύνη, ἦν καὶ οἱ πολλοὶ ὄνομά-
ζουσι σωφροσύνην, τὸ περὶ τὰς ἐπιθυμίας μὴ ἐπτοῆσθαι, ἀλλ'
ἀλιγάρως ἔχειν καὶ κοσμίως, ἄρ' οὐ τούτοις μόνοις προσήκει,
τοῖς μάλιστα τοῦ σώματος ὀλιγωροῦσί τε καὶ ἐν φιλοσοφίᾳ
/ ζῶσιν ;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Εἰ γάρ ἐθέλεις, ἦ δ' ὅς, ἐννοῦσαι τὴν γε τῶν ἄλλων ἀν-
δρείων τε καὶ σωφροσύνην, δόξει σοι εἶναι ἄτοπος.

— Πῶς δή, δ Σώκρατες ;

— Οἰσθα, ἦ δ' ὅς, ὅτι τὸν θάνατον ἡγοῦνται πάντες οἱ ἄλλοι
τῶν μεγάλων κακῶν εἶναι ;

— Καὶ μάλα ἔφη.

— Οὐκοῦν φόβῳ μειζόνων κακῶν ὑπομένουσιν αὐτῶν οἱ
ἀνδρεῖοι τὸν θάνατον, ὅταν ὑπομένωσιν ;

δ

— "Εστι ταῦτα.

— Τῷ δεδιέναι ἄρα καὶ δέει ἀνδρεῖοι εἰσι πάντες πλὴν οἱ φιλόσοφοι· καίτοι ὅλογόν γε δέει τινὰ καὶ δειλή ἀνδρεῖον εἶναι.

ε — Πάνυ / μὲν οὖν.

— Τί δέ; Οἱ κόσμοι αὐτῶν οὐ ταύτων τοῦτο πεπόνθασιν, ἀκολασίᾳ τινὶ σώφρονές εἰσιν; Καίτοι φαμέν γε ἀδύνατον εἶναι, ἀλλ' ὅμως αὐτοῖς συμβαίνει τούτῳ ὅμοιον τὸ πάθος τὸ περὶ ταύτην τὴν εὐήθη σωφροσύνην· φοβούμενοι γὰρ ἔτέρων ἡδονῶν στερηθῆναι καὶ ἐπιθυμοῦντες ἐκείνων, ἄλλων ἀπέχονται ὑπὸ ἄλλων κρατουμένοι. Καίτοι καλοῦσί γε ἀκολασίαν τὸ ὑπὸ τῶν / ἡδονῶν ἀρχεσθαι, ἀλλ' ὅμως συμβαίνει αὐτοῖς κρατουμένοις ὥφ' ἡδονῶν κρατεῖν ἄλλων ἡδονῶν. Τοῦτο δ' ὅμοιόν εστιν φυῖν δὴ ἐλέγετο, τῷ τρόπον τινὰ δὶ' ἀκολασίαν αὐτοὺς σεσωφρονίσθαι.

— Εοικε γάρ.

— Ω μακάριε Σιμψία, μὴ γὰρ οὐχ αὕτη ἡ ἡ ὄρθη πρὸς ἀρετὴν ἀλλαγή, ἡδονὰς πρὸς ἡδονὰς καὶ λύπας πρὸς λύπας καὶ φόβον πρὸς φόβον καταλλάττεσθαι, καὶ μείζω πρὸς ἐλάττω, ὥσπερ νομίσματα, ἀλλ' ἡ ἐκεῖνο μόνον τὸ νόμισμα ὄρθον, β ἀντὶ οὗ δεῖ ἄπαντα ταῦτα καταλλάττεσθαι, / φρόνησις καὶ τούτου μὲν πάντα καὶ μετὰ τούτου ὡνούμενά τε καὶ πιπρασκόμενα τῷ ὄντι ἡ καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ ξυλλήβδην ἀληθῆς ἀρετὴ μετὰ φρονήσεως, καὶ προσγιγνομένων καὶ ἀπογιγνομένων καὶ ἡδονῶν καὶ φόβων καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν τοιούτων· χωριζόμενα δὲ φρονήσεως καὶ ἀλλαττόμενα ἀντὶ ἀλλήλων μὴ σκιαγραφία τις ἡ ἡ τοιαύτη ἀρετὴ καὶ τῷ ὄντι ἀνδραποδώδης τε καὶ οὐδὲν ὑγιὲς οὐδὲ ἀληθὲς ἔχη, τὸ δὲ ἀληθὲς τῷ ὄντι ἡ καθαρσίς τις τῶν τοιούτων πάντων, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ / δικαιοσύνη καὶ ἡ ἀνδρεία καὶ αὐτὴ ἡ φρόνησις μὴ καθαρμός τις ἡ. Καὶ κινδυνεύουσι

καὶ οἱ τὰς τελετὰς ἡμῖν οὗτοι καταστήσαντες οὐ φαῦλοι εἶναι, ἀλλὰ τῷ ὄντι πάλαι αἰνίττεσθαι, ὅτι, ὃς ἂν ἀμύητος καὶ ἀτέλεστος εἰς "Αἰδου ἀφίκηται, ἐν βορβόρῳ κείσεται, ὁ δὲ κεκαθαριμένος τε καὶ τετελεσμένος ἐκεῖσε ἀφικόμενος μετὰ θεῶν οἰκήσει. Εἰσὶ γὰρ δή, ὡς φασιν οἱ περὶ τὰς τελετάς, « ναρθηκοφόροι μὲν πολλοί, βάχοι δέ τε παῦροι »· οὗτοι δ' εἰσὶ/κατὰ δ τὴν ἐμὴν δόξαν οὐκ ἄλλοι ἢ οἱ πεφιλοσοφηκότες δρθῶς. ⁷ Ων δὴ καὶ ἐγὼ κατά γε τὸ δυνατὸν οὐδὲν ἀπέλιπον ἐν τῷ βίῳ, ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ προσυθυμήθην γενέσθαι. Εἰ δ' δρθῶς προυθυμήθην καὶ τι ἡνύσαμεν, ἐκεῖσε ἐλθόντες τὸ σαφὲς εἰσόμεθα, ἀν θεὸς ἐθέληγ, διλίγον ὑστερον, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ.

Ταῦτ' οὖν ἐγώ, ἔφη, δῆ Σιμψία τε καὶ Κέβης, ἀπολογοῦμαι, ὡς εἰκότως ὑμᾶς τε ἀπολείπων καὶ τοὺς ἐνθάδε δεσπότας οὐ χαλεπῶς φέρω οὐδ' ἀγανακτῶ, ἡγούμενος κάκει / οὐδὲν ε ηττον ἢ ἐνθάδε δεσπόταις τε ἀγαθοῖς ἐντεῦξεσθαι καὶ ἔταιροις· τοῖς δὲ πολλοῖς ἀπιστίαν παρέγει. Εἴ τι οὖν ὑμῖν πιθανώτερός εἰμι ἐν τῇ ἀπολογίᾳ ἢ τοῖς Ἀθηναίων δικασταῖς, εῦ ἀν ἔχοι.

14. Εἰπόντος δὴ τοῦ Σωκράτους ταῦτα, ὑπολαβὼν δὲ Κέβης ἔφη· δῆ Σόκρατες, τὰ μὲν ἄλλα ἔμοιγε δοκεῖ καλῶς λέγεσθαι, τὰ δὲ περὶ τῆς / ψυχῆς πολλὴν ἀπιστίαν παρέγει τοῖς ἀνθρώποις, μή, ἐπειδὴν ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος, οὐδαμοῦ ἔτι δῆ, ἀλλ' ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ διαφθείρηται τε καὶ ἀπολύηται, ἢ ἀν δὲ ἀνθρωπος ἀποθνήσκῃ· εὐθὺς ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος καὶ ἐκβαίνουσα ἀσπερ πνεῦμα ἢ καπνὸς διασκεδασθεῖσα οἰχηται διαπομένη καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ δῆ. Ἐπεί, εἴπερ εἴη που αὐτὴ καθ' αὐτὴν συνηθροισμένη καὶ ἀπηλλαγμένη τούτων τῶν κακῶν, ὃν σὺ νῦν δὴ διηλθεις, πολλὴ ἀν ἐλπὶς εἴη καὶ καλή, δῆ/Σώκρατες, ὡς ἀληθῆ ἐστιν ἢ σὺ λέγεις. Ἀλλὰ τοῦτο δὴ ἵσως οὐκ ὀλίγης παραμυθίας δεῖται καὶ πίστεως, ὡς

έστι τε ἡ ψυχὴ ἀποθανόντος τοῦ ἀνθρώπου καὶ τινα δύναμιν
ἔχει καὶ φρόνησιν.

— Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, ὁ Σωκράτης, ὁ Κέβης. Ἐλλὰ τί
δὴ ποιῶμεν; "Η περὶ αὐτῶν τούτων βούλει διαμυθολογῶμεν
εἴτε εἰκὸς οὕτως ἔχειν εἴτε μή;

— Εγὼ γοῦν, ἔφη ὁ Κέβης, ἥδεως ἀν ἀκούσαιμι, ἥντινα
δόξαν ἔχεις περὶ αὐτῶν.

— Οὐκοῦν γ' ἂν οἶμαι, ηδ' δὲ ὁ Σωκράτης, εἰπεῖν τινα
γῦν ἀκούσαντα, οὐδὲ εἰ / κωμῳδιοποιὸς εἴη, ὃς ἀδολεσχῶ καὶ
οὐ περὶ προσηκόντων τοὺς λόγους ποιοῦμαί. Εἰ οὖν δοκεῖ, χρὴ
διασκοπεῖσθαι.

15. Σκεψώμεθα δὲ αὐτὸ τῇδε πη, εἴτ' ἄρα ἐν "Αἰδου εἰ-
σὶν αἱ ψυχαὶ τελευτησάντων τῶν ἀνθρώπων εἴτε καὶ οὕ. Πα-
λαιὸς μὲν οὖν ἔστι τις λόγος, οὗ μεμνήμεθα, ὃς εἰσὶν ἐνθένδε
ἀφικόμεναι ἐκεῖ καὶ πάλιν γε δεῦρο ἀφικνοῦνται καὶ γίγνον-
ται ἐκ τῶν τεθνεώτων. Καὶ εἰ τοῦθο οὔτως ἔχει, πάλιν γίγνε-
σθαι ἐκ τῶν ἀποθανόντων τοὺς ζῶντας, ἄλλο τι ηδὲ εἴεν ἂν αἱ
δι / ψυχαὶ ήμῶν ἐκεῖ; Οὐ γάρ ἀν που πάλιν ἐγίγνοντο μὴ οὖ-
σαι, καὶ τοῦτο ίκανὸν τεκμήριον τοῦ ταῦτ' εἶναι, εἰ τῷ δόντι
φανερὸν γίγνοιτο, ὅτι οὐδαμόθεν ἄλλοθεν γίγνονται οἱ ζῶν-
τες ηδὲ ἐκ τῶν τεθνεώτων. Εἰ δὲ μὴ ἔστι τοῦτο, ἄλλου ἂν του
δέοι λόγου.

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Κέβης.

— Μὴ τοίνυν κατ' ἀνθρώπων, ηδ' δέ ὅς, σκόπει μόνον τοῦ-
το, εἰ βούλει ἕχον μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ ζώων πάντων καὶ
φυτῶν, καὶ ξυλλήβδην ὅσαπερ ἔχει γένεσιν, περὶ πάντων
εἰδωμεν, ἀρ' οὔτωσί γίγνεται πάντα, οὐκ / ἄλλοθεν ηδὲ ἐκ τῶν
ἐναντίων τὰ ἐναντία, ὅσοις τυγχάνει ὅν τοιοῦτόν τι, οἶον τὸ
καλὸν τῷ αἰσχρῷ ἐναντίον που καὶ δίκαιον ἀδίκω, καὶ ἄλλα
δὴ μαρία οὔτως ἔχει. Τοῦτο οὖν σκεψώμεθα ἄρα ἀναγκαῖον

ὅσοις ἔστι τι ἐναντίον, μηδαμόθεν ἄλλοθεν αὐτὸν γίγνεσθαι η̄ ἐκ τοῦ αὐτῷ ἐναντίου ; οἶον ὅταν μεῖζόν τι γίγνηται, ἀνάγκη που ἔξ εἰλάττονος ὄντος πρότερον ἔπειτα μεῖζον γίγνεσθαι ;

— Ναί.

— Οὐκοῦν καὶ ἔλαττον γίγνηται, ἐκ μείζονος ὄντος πρότερον / ὕστερον ἔλαττον γενήσεται ;

71

— "Εστιν οὕτω, ἔφη.

— Καὶ μὴν ἔξ ισχυροτέρου γε τὸ ἀσθενέστερον καὶ ἐκ βραδυτέρου τὸ θᾶττον ;

— Πάνυ γε.

— Τί δέ ; "Αν τι χεῖρον γίγνηται, οὐκ ἔξ ἀμείνονος, καὶ ἀν δικαιούτερον, ἔξ ἀδικωτέρου ;

— Πῶς γὰρ οὖ ;

— Ικανῶς οὖν, ἔφη, ἔχομέν τοῦτο, ὅτι πάντα οὕτω γίγνεται, ἔξ ἐναντίων τὰ ἐναντία πράγματα ;

— Πάνυ γε.

— Τί δ' αὖ ; "Εστι τι καὶ τοιόνδε ἐν αὐτοῖς, οἶον μεταξὺ ἀμφοτέρων πάντων τῶν ἐναντίων δυοῖν ὄντοιν δύο γενέσεις, ἀπὸ μὲν τοῦ ἑτέρου / ἐπὶ τὸ ἔτερον, ἀπὸ δ' αὖ τοῦ ἑτέρου πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον. Μείζονος γὰρ πράγματος καὶ ἐλάττονος μεταξὺ αὐξῆσις καὶ φθίσις, καὶ καλοῦμεν οὕτω τὸ μὲν αὐξάνεσθαι, τὸ δὲ φθίνειν ;

β

— Ναί, ἔφη.

— Οὐκοῦν καὶ διακρίνεσθαι καὶ συγκρίνεσθαι, καὶ ψύχεσθαι καὶ θερμαίνεσθαι, καὶ πάντα οὕτω, καὶ εἰ μὴ χρώμεθα τοῖς ὀνόμασιν ἐνιαχοῦ, ἀλλ' ἔργῳ γοῦν πανταχοῦ οὕτως ἔχειν ἀναγκαῖον, γίγνεσθαι τε αὐτὰ ἔξ ἀλλήλων γένεσίν τε εἶναι ἔξ ἑκατέρου εἰς ἄλληλα ;

— Πάνυ μὲν οὖν, η̄ δ' ὅς.

γ 16. Τί οὖν ; ἔφη.

— Τῷ / ζῆν ἐστί τι ἐναντίον, ὥσπερ τῷ ἐγρηγορέναι τὸ καθεύδειν ;

— Ήάνυ μέν οὖν, ἔφη.

— Τί ;

— Τὸ τεθνάναι, ἔφη.

— Οὐκοῦν ἐξ ἀλλήλων τε γίγνεται ταῦτα, εἴπερ ἐναντία ἐστίν, καὶ αἱ γενέσεις εἰσὶν αὐτοῖν μεταξὺ δύο δυοῖν ὄντοιν ;

— Πῶς γάρ οὕ;

— Τὴν μὲν τοίνυν ἑτέραν συζυγίαν, ὃν νῦν δὴ ἔλεγον, ἐγώ σοι, ἔφη, ἐρῶ, ὁ Σωκράτης, καὶ αὐτὴν καὶ τὰς γενέσεις, σὺ δέ μοι τὴν ἑτέραν. Λέγω δὲ τὸ μὲν καθεύδειν, τὸ δὲ ἐγρηγορέναι, καὶ ἐκ τοῦ καθεύδειν τὸ ἐγρηγορέναι γίγνεσθαι καὶ γίγνεσθαι τὸν μὲν καταδαρθάνειν εἶναι, τὴν δ' ἀνεγείρεσθαι. Ἰκανῶς σοι, ἔφη, η̄ οὕ;

— Πάνυ μὲν οὖν.

— Λέγε δὴ μοι καὶ σὺ, ἔφη, οὕτω περὶ ζωῆς καὶ θανάτου.

Οὐκ ἐναντίον μὲν φής τῷ ζῆν τὸ τεθνάναι εἶναι ;

— Ἔγω γέ.

— Γίγνεσθαι δὲ ἐξ ἀλλήλων ;

— Ναί.

— Εξ οὗν τοῦ ζῶντος τί τὸ γιγνόμενον ;

— Τὸ τεθνηκός, ἔφη.

— Τί δέ, η̄ δ' ὅς, ἐκ τοῦ τεθνεῶτος ;

— Ἀναγκαῖον, ἔφη, δμολογεῖν, ὅτι τὸ ζῶν.

— Εκ τῶν τεθνεῶτων ἄρα, ὡς Κέβης, τὰ ζῶντά τε καὶ οἱ ζῶντες γίγνονται ;

— Φαίνεται, ἔφη.

— Εἰσὶν ἄρα, ἔφη, αἱ ψυχαὶ ἡμῶν ἐν "Αἰδου.

— Εοικεν.

— Ούκουν καὶ τοῦ γενεσέοιν τοῦ περὶ ταῦτα ἥ γ' ἔτέρα σαφῆς οὖσα τυγχάνει; Τὸ γὰρ ἀποθνήσκειν σαφὲς δῆπου ἡ οὐ;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Πῶς οὖν, ἥ δ' ὅς, ποιήσομεν; Οὐκ ἀνταποδώσομεν τὴν ἐναντίαν γένεσιν, ἀλλὰ ταύτη χωλὴ ἔσται ἥ φύσις; "Ἡ ἀνάγκη ἀποδοῦνται τῷ ἀποθνήσκειν ἐναντίαν τινὰ γένεσιν;

— Πάντως που, ἔφη.

— Τίνα ταύτην;

— Τὸ ἀναβιώσκεσθαι.

— Ούκουν, ἥ δ' ὅς, εἴπερ ἔστι τὸ ἀναβιώσκεσθαι, ἐκ τῶν τεθνεώτων ἀν εἴη γένεσις εἰς τοὺς / ζῶντας αὕτη, τὸ ἀναβιώ- 72 σκεσθαι;

— Πάνυ γε.

— Όμολογεῖται ἄρα ἡμῖν καὶ ταύτη τοὺς ζῶντας ἐκ τῶν τεθνεώτων γεγονέναι οὐδὲν ἥττον ἥ τοὺς τεθνεῶτας ἐκ τῶν ζώντων. Τούτου δὲ ὄντος ἵκανόν που ἐδόκει τεκμήριον εἶναι, ὅτι ἀναγκαῖον τὰς τῶν τεθνεώτων ψυχὰς εἶναι που, ὅθεν δὴ πάλιν γίγνεσθαι.

— Δοκεῖ μοι, ἔφη, ὦ Σώκρατες, ἐκ τῶν ὡμολογημένων ἀναγκαῖον οὕτως ἔχειν.

17. Ιδὲ τοίνυν οὕτως, ἔφη, ὦ Κέβης, ὅτι οὐδὲν ἀδίκως ὡμολογήκαμεν, ὃς ἐμοὶ δοκεῖ. Εἰ γὰρ μὴ ἀεὶ ἀνταποδιδοίη τὰ ἔτερα τοῖς / ἔτέροις γιγνόμενα, ὡσπερεί κύκλῳ περιιόντα, ἀλλ' εὐθεῖά τις εἴη ἥ γένεσις ἐκ τοῦ ἔτερου μόνον εἰς τὸ καταντικρὺ καὶ μὴ ἀνακάμπτοι πάλιν ἐπὶ τὸ ἔτερον μηδὲ καμπήν ποιοῖτο, οἷσθ' ὅτι πάντα τελευτῶντα τὸ αὐτὸ σχῆμα ἀν σχοίη καὶ τὸ αὐτὸ πάθος ἀν πάθοι καὶ παύσαιτο γιγνόμενα.

β

— Πῶς λέγεις; ἔφη.

— Οὐδὲν χαλεπόν, ἥ δ' ὅς, ἐννοῆσαι ὁ λέγω· ἀλλ' οἶον εἰ τὸ καταδαρθάνειν μὲν εἴη, τὸ δ' ἀνεγείρεσθαι μὴ ἀνταπο-

διδοίη γιγνόμενον ἐκ τοῦ καθεύδοντος, οἶσθ' ὅτι τελευτῶντα
 γ πάντ' ἀν λῆρου / τὸν Ἐνδυμίωνα ἀποδείξειε καὶ οὐδαμοῦ ἀν
 φαίνοιτο διὰ τὸ καὶ τὰλλα πάντα ταῦτὸν ἔκεινω πεπονθέναι,
 καθεύδειν. Κανὲ εἰ συγκρίνοιτο μὲν πάντα, διακρίνοιτο δὲ μή,
 ταχὺ ἀν τὸ τοῦ Ἀναξαγόρου γεγονὸς εἴη, « ὁμοῦ πάντα χρή-
 ματα ». Ὁσαύτως δέ, ὡς φίλε Κέβης, εἰ ἀποθνήσκοι μὲν πάντα,
 ὅσα τοῦ ζῆν μεταλάβοι, ἐπειδὴ δὲ ἀποθάνοι, μένοι ἐν τούτῳ
 τῷ σχήματι τὰ τεθνεῶτα καὶ μὴ πάλιν ἀναβιώσκοιτο, ἀρ'
 δού πολλὴ ἀνάγκη τελευτῶντα πάντα τεθνάναι καὶ μηδὲν
 δεῖ ζῆν; Εἰ γάρ ἐκ μὲν / τῶν ἄλλων τὰ ζῶντα γίγνοιτο, τὰ δὲ
 ζῶντα θνήσκοι, τίς μηχανὴ μὴ οὐχὶ πάντα καταναλωθῆναι εἰς
 τὸ τεθνάναι;

— Οὐδὲ μία μοι δοκεῖ, ἔφη ὁ Κέβης, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ
 μοι δοκεῖς παντάπασιν ἀληθῆ λέγειν.

— "Εστι γάρ, ἔρη, ὁ Κέβης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, παντὸς μᾶλ-
 λον οὗτο, καὶ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα οὐκ ἔξαπατώμενοι διμολο-
 γοῦμεν. Ἀλλ' ἔστι τῷ ὄντι καὶ τὸ ἀναβιώσκεσθαι καὶ ἐκ τῶν
 τεθνεώτων τοὺς ζῶντας γίγνεσθαι καὶ τὰς τῶν τεθνεώτων ψυ-
 ε γάρ εἶναι [καὶ ταῖς μὲν γε ἀγαθαῖς ἀμεινον εἶναι, ταῖς δὲ κα-
 καῖς κάκιον].

18. Καὶ μήν, ἔφη ὁ Κέβης ὑπολαβών, καὶ κατ' ἔκεινόν
 γε τὸν λόγον, ὡς Σώκρατες, εἰ ἀληθής ἔστιν, ὃν σὺ εἴωθας
 θαμὰ λέγειν, ὅτι ἡμῖν ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις
 τυγχάνει οὖσα, καὶ κατὰ τοῦτον ἀνάγκη που ἡμᾶς ἐν προτέρῳ
 73 τινὶ γρόνῳ μεμαθηκέναι, ἢ νῦν ἀναμιμνησκόμεθα. Τοῦτο δὲ
 ἀδύνατον, εἰ μὴ ἦν που ἡμῖν ἡ ψυχὴ, πρὶν ἐν τῷδε / τῷ ἀν-
 θρωπίνῳ εἶδει γενέσθαι· ὥστε καὶ ταύτῃ ἀθάνατόν τι ἡ ψυχὴ
 ἔσικεν εἶναι.

— Ἀλλά, ὡς Κέβης, ἔφη ὁ Σιμιμίας ὑπολαβών, ποῖαι τού-

των αἱ ἀποδείξεις ; 'Τηπόμνησόν με οὐ γὰρ σφόδρα ἐν τῷ παρόντι μέμνημαι.

— 'Ενὶ μὲν λόγῳ, ἔφη δὲ Κέβης, καλλίστῳ, ὅτι ἐρωτώμενοι οἱ ἀνθρωποι, ἐάν τις καλῶς ἐρωτᾷ, αὐτοὶ λέγουσι πάντα ἢ ἔχει· καίτοι, εἰ μὴ ἐτύγχανεν αὐτοῖς ἐπιστήμην ἐνοῦσα καὶ δρθὸς λόγος, οὐκ ἀν οἷοί τ' ἦσαν τοῦτο ποιήσειν . "Επειτα, ἐάν τις ἐπὶ τὰ διαγράμματα / ἄγῃ ἢ ἄλλο τι τῶν τοιούτων, ἐνταῦθα σαφέστατα κατηγορεῖ, ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει.

— Εἰ δὲ μὴ ταύτη γε, ἔφη, πείθη, δὲ Σιμία, δὲ Σωκράτης, σκέψαι, ἀν τῇδε πή σοι σκοπουμένῳ συνδόξῃ . 'Απιστεῖς γὰρ δὴ πῶς ἡ καλουμένη μάθησις ἀνάμνησίς ἐστιν ;

— 'Απιστῶ μὲν ἔγωγε, ἢ δὲ δὲ Σιμίας, οὖ, αὐτὸ δὲ τοῦτο, ἔφη, δέομαι μαθεῖν, περὶ οὗ δὲ λόγος, ἀνάμνησθηναι. Καὶ σκεδόν γε, ἐξ ὧν Κέβης ἐπεχείρησε λέγειν, ἥδη μέμνημαι καὶ πείθομαι οὐδὲν μεντὸν ἥττον ἀκούοιμι νῦν, πῆ σὺ ἐπεχειρησας λέγειν.

/ — Τῇδ' ἔγωγε, ἢ δὲ δέ . 'Ομολογοῦμεν γὰρ δήπου, εἴ τις γ τι ἀνάμνησθήσεται, δεῖν αὐτὸν τοῦτο πρότερόν ποτε ἐπίστασθαι :

— Πάνυ γ', ἔφη.

— 'Αρ' οὖν καὶ τόδε δμολογοῦμεν, ὅταν ἐπιστήμη παραγίγνηται τρόπῳ τοιούτῳ, ἀνάμνησιν εἶναι ; Λέγω δέ τινα τρόπου τόνδε· ἐάν τις ἔτερον ἢ ίδων ἢ ἀκούσας ἢ τινα ἄλλην αἰσθησιν λαβὼν μὴ μόνον ἐκεῖνο γνῶ, ἀλλὰ καὶ ἔτερον ἐννοήσῃ, οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ἀλλ' ἄλλη, ἅρα οὐχὶ τοῦτο δικαίως λέγομεν, ὅτι ἀνεμνήσθη, οὗ τὴν ἔννοιαν / ἔλαβεν ; δ

— Πᾶς λέγεις ;

— Οἵον τὰ τοιάδε· ἄλλη που ἐπιστήμη ἀνθρώπου καὶ λύρας.

— Ηῶς γὰρ οὗ ;

— Οὐκοῦν οἶσθα, ὅτι οἱ ἐρασταί, ὅταν ἴδωσι λύραν ἢ

ιμάτιον ἢ ἄλλο τι, οἵς τὰ παιδικὰ αὐτῶν εἴωθε γρῆσθαι, πάσχουσι τοῦτο· ἔγνωσάν τε τὴν λύραν καὶ ἐν τῇ διανοίᾳ ἔλαβον τὸ εἶδος τοῦ παιδός, οὐ δῆτα ἡ λύρα; Τοῦτο δέ ἐστιν ἀνάμνησις· ὥσπερ γε καὶ Σιμμίαν τις ἴδων πολλάκις Κέβητος ἀναμήσθη καὶ ἄλλα που μυρία ταιαῦτα ἀν εἴη.

— Μυρία μέντοι, νὴ Δία, ἔφη ὁ Σιμμίας.

ε — Οὐκοῦν, ηδ' ὅς, τὸ τοιοῦτον / ἀνάμνησίς τίς ἐστι; Μάλιστα μέντοι, ὅταν τις τοῦτο πάθη περὶ ἐκεῖνα, ἀνπὸ χρόνου καὶ τοῦ μὴ ἐπισκοπεῖν ἦδη ἐπελέληστο;

— Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

— Τί δέ; ηδ' ὅς ἐστιν ἵππον γεγραμμένον ἴδοντα καὶ λύραν γεγραμμένην ἀνθρώπου ἀναμνησθῆναι, καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον Κέβητος ἀναμνησθῆναι;

— Πάνυ γε.

— Οὐκοῦν καὶ Σιμμίαν ἴδοντα γεγραμμένον αὐτοῦ Σιμμίου ἀναμνησθῆναι;

74 — "Εστι / μέντοι, ἔφη.

19. Ἄρ' οὖν οὐ κατὰ πάντα ταῦτα συμβαίνει τὴν ἀνάμνησιν εἶναι μὲν ἀφ' ὄμοιών, εἶναι δὲ καὶ ἀπὸ ἀνομοίων;

— Συμβαίνει.

— Άλλ' ὅταν γε ἀπὸ τῶν ὄμοιών ἀναμιμνήσκηται τίς τι, ἀφ' οὐκ ἀναγκαῖον τύδε προσπάσχειν, ἐννοεῖν εἴτε τι ἐλλείπει τοῦτο κατὰ τὴν ὄμοιότητα εἴτε μὴ ἔκείνου, οὐ ἀνεμνήσθη;

— Ανάγκη, ἔφη.

— Σκόπει δή, ηδ' ὅς, εἰ ταῦτα οὔτως ἔχει. Φαμέν πού τι εἶναι ἵσον, οὐξύλον λέγω ξύλῳ οὐδὲ λίθον λίθῳ, οὐδὲ ἄλλο τῶν τοιούτων οὐδέν, ἀλλὰ παρὰ ταῦτα πάντα ἔτερόν τι, αὐτὸς τὸ ἵσον φῶμέν / τι εἶναι ηδὲ μηδέν;

β τὸ ἵσον φῶμέν / τι εἶναι ηδὲ μηδέν;

— Φῶμεν μέντοι, νὴ Δί, ἔφη ὁ Σιμμίας, θαυμαστῶς γε.

— Η καὶ ἐπιστάμεθα αὐτὸ δὲ ἐστιν ἵσον;

— Ηάνυ γε, η δ' ὅς.

— Ηόθεν λαβόντες αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην; Ἄρ' οὐκ ἔξ ὧν νῦν δὴ ἐλέγομεν, η̄ ξύλα η̄ λίθους η̄ ἄλλα ἀτταὶ ιδόντες ἵσα, ἐκ τούτων ἐκεῖνο ἐνενοήσαμεν, ἔτερον ὅν τούτων; "Η οὐχ ἔτερόν σοι φαίνεται; Σκόπει δέ καὶ τῇδε· ἂρ' οὐ λίθοι μὲν ἵσοι καὶ ξύλα ἐνίστε ταῦτα ὅντα τῷ μὲν ἵσα φαίνεται, τῷ δ' οὔ;

— Ηάνυ μὲν οὖν.

— Τί δέ; Αὐτὰ τὰ ἵσα ἔστιν ὅτε ἀνισά σοι ἐφάνη, η̄ η̄ Υἰσότης ἀνισότητε;

— Οὐδεπώποτέ γε, ὡς Σώκρατες.

— Οὐ ταῦτὸν ἄρα ἐστίν, η̄ δ' ὅς, ταῦτά τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον.

— Οὐδαμῶς μοι φαίνεται, ὡς Σώκρατες.

— Άλλὰ μὴν ἐκ τούτων γ', ἔφη, τῶν ἵσων, ἔτέρων ὅντων ἐκείνου τοῦ ἵσου, δύμως αὐτοῦ τὴν ἐπιστήμην ἐννενόηκας καὶ εἴληφας;

— Αληθέστατα, ἔφη, λέγεις.

— Οὐκοῦν η̄ δύμοιου ὅντος τούτοις η̄ ἀνομοίου;

— Ηάνυ γε.

— Διαφέρει δέ γε, η̄ δ' ὅς, οὐδέν· ἔως ἂν ἄλλο ἰδὼν ἀπὸ ταύτης τῆς ὕψεως ἄλλο ἐννοήσῃς, εἴτε δύμοιον εἴτε / ἀνόμοιον, δὲ ἀναγκαῖον, ἔφη, αὐτὸ ἀνάμνησιν γεγονέναι.

— Ηάνυ μὲν οὖν.

Τίδέ; η̄ δ' ὅς· η̄ πάσχομέν τι τοιοῦτον περὶ τὰ ἐν τοῖς ξύλοις τε καὶ οἷς νῦν δὴ ἐλέγομεν τοῖς ἵσοις; Ἄρα φαίνεται ήμīν οὕτως ἵσα εἶναι ὥσπερ αὐτὸ δὲ ἐστιν ἵσον, η̄ ἐνδεῖ τι ἐκείνου τῷ τοιοῦτον εἶναι οἶον τὸ ἵσον, η̄ οὐδέν;

— Καὶ πολὺ γε, ἔφη, ἐνδεῖ.

— Οὐκοῦν δύμολογοῦμεν, ὅταν τις τι ἰδὼν ἐννοήσῃ, ὅτι βούλεται μὲν τοῦτο, δὲ νῦν ἐγὼ δρῶ, εἶναι οἶον ἄλλο τι τῶν ὅντων, ἐνδεῖ δὲ καὶ οὐ δύναται τοιοῦτον / εἶναι οἶον ἐκεῖνο εἰς

ἀλλ' ἔστι φαυλότερον, ἀναγκαιόν που τὸν τοῦτο ἐννοοῦντα τυχεῖν προειδότα ἔκεινο, ὃ φησιν αὐτὸ προσεοικέναι μέν, ἐνδεεστέρως δὲ ἔχειν;

— Ἀνάγκη.

— Τί οὖν; Τοιοῦτον πεπόνθαμεν καὶ ἡμεῖς, η̄ οὔ, περὶ τε τὰ ἵσα καὶ αὐτὸ τὸ ἵσον;

— Παντάπασί γε.

— Ἀναγκαιόν ἄρα ἡμᾶς προειδέναι τὸ ἵσον πρὸ ἔκεινου τοῦ χρόνου, ὅτε / τὸ πρῶτον ιδόντες τὰ ἵσα ἐνενοήσαμεν, ὅτι δρέγεται μὲν πάντα ταῦτα εἶναι οἷον τὸ ἵσον, ἔχει δὲ ἐνδεεστέρως.

— Ἐστι ταῦτα.

— Αλλὰ μὴν καὶ τόδε ὅμολογομεν, μὴ ἄλλοθεν αὐτὸ ἐννενοηκέναι μηδὲ δυνατὸν εἶναι ἐννοῆσαι, ἀλλ' η̄ ἐκ τοῦ ιδεῖν η̄ ἄψασθαι η̄ ἔκ τινος ἄλλης τῶν αἰσθήσεων· ταῦτὸν δὲ πάντα ταῦτα λέγω.

β — Ταῦτὸν γάρ ἔστιν, ὁ Σώκρατες, πρός γε ὁ βούλεται δηλῶσαι ὁ λόγος.

— Αλλὰ μὲν δὴ ἔκ γε τῶν αἰσθήσεων δεῖ ἐννοῆσαι, ὅτι πάντα τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν ἔκεινου τε / δρέγεται τοῦ ὁ ἔστιν ἵσον, καὶ αὐτοῦ ἐνδεεστέρᾳ ἔστιν· η̄ πῶς λέγομεν;

— Οὕτως.

— Πρὸ τοῦ ἄρα ἄρξασθαι ἡμᾶς ὥραν καὶ ἀκούειν καὶ τάλλα αἰσθάνεσθαι, τυχεῖν ἔδει που εἰληφότας ἐπιστήμην αὐτοῦ τοῦ ἵσου, ὅ τι ἔστιν, εἰ ἐμέλλομεν τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων ἵσα ἔκεισε ἀνοίσειν, ὅτι προθυμεῖται μὲν πάντα τοιαῦτ' εἶναι οἷον ἔκεινο, ἔστι δὲ αὐτοῦ φαυλότερα.

— Ἀνάγκη ἐκ τῶν προειρημένων, ὁ Σώκρατες.

— Ούκον γενόμενοι εὐθὺς ἐωρῶμεν τε καὶ ἡκούομεν καὶ τὰς ἄλλας αἰσθήσεις εἴχομεν;

— Πάνυ γε.

— "Εδει δέ γε, φαμέν, πρὸ τούτων τὴν τοῦ ἵσου ἐπιστήμην γε
εἰληφέναι ;

— Ναι.

— Πρὶν γενέσθαι ἄρα, ὡς ἔοικεν, ἀνάγκη ἡμῖν αὐτὴν εἰ-
ληφέναι ;

— "Εοικεν.

20. Ούκοῦν εἰ μὲν, λαβόντες αὐτὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι,
ἔχοντες ἐγενόμεθα, ἡπιστάμεθα καὶ πρὶν γενέσθαι καὶ εὐθὺς
γενόμενοι οὐ μόνον τὸ ἵσον καὶ τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον
ἀλλὰ καὶ ξύμπαντα τὰ τοιαῦτα ; Οὐ γὰρ περὶ τοῦ ἵσου νῦν ὁ
λόγος ἡμῖν μᾶλλόν τι ἥ καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ καλοῦ καὶ αὐτοῦ
τοῦ ἀγαθοῦ καὶ δικαίου καὶ δσίου καί, ὅπερ λέγω, περὶ / ἀ-
πάντων, οἵτις ἐπισφραγιζόμεθα τοῦτο δέστι, καὶ ἐν ταῖς ἐρωτή-
σεσιν ἐρωτῶντες καὶ ἐν ταῖς ἀποκρίσεσιν ἀποκρινόμενοι. "Ωστε
ἀναγκαῖον ἡμῖν τούτων πάντων τὰς ἐπιστήμας πρὸ τοῦ γε-
νέσθαι εἰληφέναι.

— "Εστι ταῦτα.

— Καί, εἰ μέν γε λαβόντες ἑκάστοτε μὴ ἐπιλελήσμεθα,
εἰδότας δεὶ γίγνεσθαι καὶ δεὶ διὰ βίου εἰδέναι τὸ γάρ εἰδέναι
τοῦτ' ἔστι, λαβόντα του ἐπιστήμην ἔχειν καὶ μὴ ἀπολωλε-
κέναι ἥ οὐ τοῦτο λήθην λέγομεν, ὡς Σιμμία, ἐπιστήμης ἀπο-
βολήν ;

— Ηὕτως δήπου, ἔφη, / ὡς Σώκρατες.

— Εἰ δέ γε, οἷμαι, λαβόντες πρὶν γενέσθαι, γιγνόμενοι ε
ἀπωλέσαμεν, ὕστερον δὲ ταῖς αἰσθήσεσι χρώμενοι περὶ αὐτὰ
ἐκείνας ἀναλαμβάνομεν τὰς ἐπιστήμας, ἃς ποτε καὶ πρὶν εἴ-
χομεν, ἣρ' οὐχ δὲ καλοῦμεν μανθάνειν οἰκείαν ἀν ἐπιστήμην
ἀναλαμβάνειν εἴη ; Τοῦτο δέ που ἀναμ μνήσκεσθαι λέγοντες
ὅρθῶς ἀν λέγοιμεν ;

— Πάνυ γε.

76 — Δυνατὸν γὰρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, / αἰσθόμενόν τι ἦ
ἰδόντας ἡ ἀκούσαντας ἡ τινα ἄλλην αἴσθησιν λαβόντα, ἔτερόν τι
ἀπὸ τούτου ἐννοῆσαι, δὲ ἐπελέληστο, δὲ τοῦτο ἐπλησίαζεν ἀνό-
μοιον ὅν ἡ ὄμοιον. "Ωστε, ὅπερ λέγω, δυοῖν θάτερον, ἥτοι
ἐπιστάμενοί γε αὐτὰ γεγόναμεν καὶ ἐπιστάμεθα διὰ βίου πάν-
τες, ἡ ὕστερον, οὓς φαμεν μανθάνειν, οὐδὲν ἀλλ' ἡ ἀναμιμή-
σκονται οὗτοι, καὶ ἡ μάθησις ἀνάμνησις ἀν εἴη.

— Καὶ μάλα δὴ οὕτως ἔχει, ὁ Σώκρατες.

β 21. Πότερον οὖν αἱρεῖ, ὁ Σιμία; Ἐπισταμένους ἡμᾶς γε-
γονέναι ἡ ἀναμιμήσκεσθαι / ὕστερον, ὃν πρότερον ἐπιστή-
μην εἰληφότες ἦμεν;

— Οὐκ ἔχω, ὁ Σώκρατες, ἐν τῷ παρόντι ἐλέσθαι.

— Τὶ δέ; τόδε ἔχεις ἐλέσθαι, καὶ πῇ σοι δοκεῖ περὶ αὐ-
τοῦ; ἀνὴρ ἐπιστάμενος περὶ ὃν ἐπισταται ἔχοι ἀν δοῦναι λό-
γον ἡ οὐ;

— Πολλὴ ἀνάγκη, ἔφη, ὁ Σώκρατες.

— Ή καὶ δοκοῦσί σοι πάντες ἔχειν διδόναι λόγον περὶ τού-
των, ὃν νῦν δὴ ἐλέγομεν;

— Βουλούμην μεντὸν, ἔφη δὲ Σιμίας ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον
φοβοῦμαι, μὴ αὔριον τηνικάδε οὐκέτι ἡ ἀνθρώπων οὐδεὶς ἀξίως
οἶστις τε τοῦτο ποιῆσαι.

γ — Οὐκ / ἄρα δοκοῦσί σοι ἐπιστασθάι γε, ἔφη, ὁ Σιμία,
πάντες αὐτά;

— Οὐδαμῶς.

— Αναμιμήσκονται ἄρα, ἡ ποτε ἔμαθον;

— Ανάγκη.

— Πότε λαβοῦσαι αἱ ψυχαὶ ἡμῶν τὴν ἐπιστήμην αὐτῶν;
Οὐ γὰρ δὴ ἀφ' οὗ γε ἀνθρωποι γεγόναμεν.

Οὐ δῆτα.

— Πρότερον ἄρα.

— Ναι.

— Ἡσαν ἄρα, ὡς Σιμμία, αἱ ψυχαὶ καὶ πρότερον, πρὶν εἶναι ἐν ἀνθρώπου εἰδεῖ, χωρὶς σωμάτων καὶ φρόνησιν εἶχον.

— Εἰ μὴ ἄρα ἄμα γιγνόμενοι λαμβάνομεν, ὡς Σώκρατες, ταύτας τὰς ἐπιστήμας· οὗτος γάρ λείπεται ἔτι ὁ χρόνος.

— Εἰεν, ὡς ἔταῖρε· ἀπόλλυμεν δὲ αὐτὰς ἐν ποιῷ ἄλλῳ χρόνῳ; οὐ γάρ δὴ ἔχοντές γε αὐτὰς γιγνόμεθα, ὡς ἄρτι ὠμοιογήσαμεν. "Ἡ ἐν τούτῳ ἀπόλλυμεν ἐν φπερ καὶ λαμβάνομεν; "Ἡ ἔχεις ἄλλον τινὰ εἰπεῖν χρόνον;

— Οὐδαμῶς, ὡς Σώκρατες, ἀλλὰ ἔλαθον ἐμαυτὸν οὐδὲν εἰπών.

22. Ἄρ' οὖν οὕτως ἔχει, ἔφη, ἡμῖν, ὡς Σιμμία· εἰ μὲν ἔστιν, ἢ θρυλοῦμεν ἀεί, καλόν τέ τι καὶ ἀγαθὸν καὶ πᾶσα ἡ τοιαύτη οὐσία, καὶ ἐπὶ ταύτην τὰ ἐκ τῶν αἰσθήσεων πάντα ἀναφέρομεν, ὑπάρχουσαν / πρότερον ἀνευρίσκοντες ἡμετέραν οὖσαν, καὶ ταῦτα ἐκείνη ἀπεικάζομεν, ἀναγκαῖον, οὕτως ὥσπερ καὶ ταῦτα ἔστιν, οὕτως καὶ τὴν ἡμετέραν ψυχὴν εἶναι καὶ πρὶν γεγονέναι ἡμᾶς· εἰ δὲ μὴ ἔστι ταῦτα, ἄλλως ὃν ὁ λόγος οὗτος εἰρημένος εἴη; Ἄρ' οὕτως ἔχει, καὶ ἵση ἀνάγκη ταῦτα τε εἶναι καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς πρὶν καὶ ἡμᾶς γεγονέναι, καὶ εἰ μὴ ταῦτα, οὐδὲ τάδε;

— Υπερφυῶς, ὡς Σώκρατες, ἔφη ὁ Σιμμίας, δοκεῖ μοι ἡ αὐτὴ ἀνάγκη εἶναι, καὶ εἰς καλόν γε καταφεύγει ὁ λόγος, εἰς τὸ ὅμοίως εἶναι τὴν τε / ψυχὴν ἡμῶν, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, καὶ τὴν οὐσίαν, ἦν σὺ νῦν λέγεις. Οὐ γάρ ἔχω ἔγωγες οὐδὲν οὕτω μοι ἐναργὲς ὅν ὡς τοῦτο, τὸ πάντα τὰ τοιαῦτ' εἶναι ὡς οἶόν τε μάλιστα, καλόν τε καὶ ἀγαθὸν καὶ τāλλα πάντα, ἢ σὺ νῦν δὴ ἔλεγες· καὶ ἔμοιγε δοκεῖ ἴκανῶς ἀποδέεικται.

— Τὶ δὲ δὴ Κέβητι; ἔφη ὁ Σωκράτης, δεῖ γάρ καὶ Κέβητα πείθειν.

— Ικανῶς, ἔφη ὁ Σιμμίας, ως ἔγωγε οἶμαι καίτοι καρτερώτατος ἀνθρώπων ἐστὶ πρὸς τὸ ἀπιστεῖν τοῖς λόγοις. Αλλ' οἶμαι οὐκ ἐνδεῶς τοῦτο πεπεῖσθαι αὐτὸν, ὅτι, πρὶν / γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ.

23. Εἰ μέντοι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, ἔτι ἔσται, οὐδὲ αὐτῷ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἀποδεδεῖχθαι, ἀλλ' ἔτι ἐνέστηκεν, ὃ νῦν δὴ Κέβης ἔλεγε, τὸ τῶν πολλῶν, ὅπως μὴ ἄμα ἀποθνήσκοντος τοῦ ἀνθρώπου διασκεδάννυται ἡ ψυχὴ· καὶ αὐτῇ τοῦ εἶναι τοῦτο τέλος ἦ. Τί γὰρ κωλύει γίγνεσθαι μὲν αὐτὴν καὶ ξυνίστασθαι ἀλλοθέν ποθεν καὶ εἶναι, πρὶν καὶ εἰς ἀνθρώπειον σῶμα ἀφικέσθαι, ἐπειδὴν δὲ ἀφίκηται καὶ ἀπαλλάττηται τούτου, τότε καὶ αὐτὴν τελευτᾶν καὶ διαφθείρεσθαι;

— Εὗ λέγεις, / ἔφη, ὁ Σιμμία, ὁ Κέβης. Φαίνεται γὰρ ὥσπερ ἡμισυ ἀποδεδεῖχθαι οὖ δεῖ, ὅτι, πρὶν γενέσθαι ἡμᾶς, ἦν ἡμῶν ἡ ψυχὴ δεῖ δὲ προσαποδεῖξαι, ὅτι, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνωμεν, οὐδὲν ἡττον ἔσται ἡ πρὶν γενέσθαι, εἰ μέλει τέλος ἡ ἀπόδειξις ἔχειν.

— Αποδέδεικται μέν, ἔφη, ὁ Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὁ Σωκράτης, καὶ νῦν, εἰ θέλετε συνθεῖναι τοῦτόν τε τὸν λόγον εἰς ταύτὸν καὶ ὃν πρὸ τούτου ὀμολογήσαμεν, τὸ γίγνεσθαι πᾶν τὸ ζῶν ἐκ τοῦ τεθνεῶτος. Εἰ γὰρ ἔστι μὲν ἡ ψυχὴ καὶ πρότερον, ἀνάγκη / δὲ αὐτῇ εἰς τὸ ζῆν ιούσῃ τε καὶ γιγνομένη μηδαμόθεν ἀλλοθέν ἢ ἐκ θανάτου καὶ τοῦ τεθνάναι γίγνεσθαι, πῶς οὐκ ἀνάγκη αὐτὴν, καὶ ἐπειδὴν ἀποθάνῃ, εἶναι, ἐπειδὴ γε δεῖ αὐθις αὐτὴν γίγνεσθαι; Αποδέδεικται μὲν οὖν, ὅπερ λέγεται, καὶ νῦν.

24. "Ομως δέ μοι δοκεῖς σύ τε καὶ Σιμμίας ἡδέως ἀν καὶ τοῦτον διαπραγματεύσασθαι τὸν λόγον ἔτι μᾶλλον καὶ δεδιέναι τὸ τῶν παιδῶν, μὴ ως ἀληθῶς ὁ ἄνεμος αὐτὴν ἐκ-

βαίνουσαν ἐκ τοῦ σώματος διαφυσῆ καὶ διασκεδάννυσιν, ἄλλως τε / καὶ ὅταν τύχῃ τις μὴ ἐν νηνεμίᾳ, ἀλλ' ἐν μεγάλῳ τινὶ πνεύματι ἀποθνήσκων.

Καὶ ὁ Κέβης ἐπιγελάσας· ως δεδιότων, ἔφη, ὁ Σώκρατες, πειρῶ ἀναπείθειν· μᾶλλον δὲ μὴ ως ἡμῶν δεδιότων, ἀλλ' ἵσως ἔνι τις καὶ ἐν ἡμῖν παῖς, ὅστις τὰ τοιαῦτα φοβεῖται. τοῦτον οὖν πειρῶ μεταπείθειν μὴ δεδίεναι τὸν θάνατον ὥσπερ τὰ μορμολύκεια.

—'Αλλὰ χρή, ἔφη ὁ Σωκράτης, ἐπάδειν αὐτῷ ἐκάστης ἡμέρας, ἔως ὃν ἔξεπάσηται.

— Πόθεν οὖν, ἔφη, ὁ Σώκρατες / τῶν τοιούτων ἀγαθὸν 78 ἐπωδὸν ληφόμεθα, ἐπειδὴ σύ, ἔφη, ἡμᾶς ἀπολείπεις;

— Πολλὴ μὲν ἡ Ἐλλάς, ἔφη, ὁ Κέβης, ἐν ᾧ ἔνεισί που ἀγαθοὶ ἄνδρες, πολλὰ δὲ καὶ τὰ τῶν βαρβάρων γένη, οὓς πάντας χρή διερευνᾶσθαι ζητοῦντας τοιοῦτον ἐπωδόν, μήτε χρημάτων φειδομένους μήτε πόνων, ως οὐκ ἔστιν εἰς ὃ τι ἀνάγκαιότερον ἀναλίσκοιτε χρήματα. Ζητεῖν δὲ χρὴ καὶ αὐτοὺς μετ' ἀλλήλων· ἵσως γάρ ὃν οὐδὲ ῥαδίως εὔροιτε μᾶλλον ὑμῶν δυναμένους τοῦτο ποιεῖν.

—'Αλλὰ ταῦτα μὲν δή, ἔφη, ὑπάρξει, ὁ Κέβης· ὅθεν δὲ ἀπελίπομεν, / ἐπανέλθωμεν, εἴ σοι ἡδομένῳ ἔστιν. β

—'Αλλὰ μὴν ἡδομένῳ γε· πῶς γάρ οὐ μέλλει;

— Καλῶς, ἔφη, λέγεις.

25. Οὐκοῦν τοιόνδε τι, ἢ δ' ὃς ὁ Σωκράτης, δεῦ ἡμᾶς ἐρέσθαι ἔαυτούς, τῷ ποίῳ τινὶ ἄρα προσήκει τοῦτο τὸ πάθος πάσχειν, τὸ διασκεδάννυσθαι, καὶ ὑπὲρ τοῦ ποίου τινὸς δεδίεναι, μὴ πάθη αὐτὸν καὶ τῷ ποίῳ τινὶ οὐ· καὶ μετὰ τοῦτο αὖ ἐπισκέψασθαι, πότερον ἡ ψυχή ἔστιν, καὶ ἐκ τούτων θαρρεῖν ἢ δεδιέναι ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς;

—'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις.

- γ — "Αρ', οὖν τῷ μὲν συντεθέντι τε καὶ / συνθέτῳ ὅντι φύ-
σει προσήκει τοῦτο πάσχειν, διαιρεθῆναι ταῦτη, ἢ περ συνετέ-
θη· εἰ δέ τι τυγχάνει ὃν ἀξύνθετον, τούτῳ μόνῳ προσήκει μὴ
πάσχειν ταῦτα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ ;
- Δοκεῖ μοι, ἔφη, οὕτως ἔχειν, ὁ Κέβης.
- Οὐκοῦν ἀπέρ ἀεὶ κατὰ ταῦτα καὶ ὠσαύτως ἔχει, ταῦ-
τα μάλιστα εἰκὸς εἶναι τὰ ἀξύνθετα, τὰ δὲ ἄλλοτ' ἄλλως καὶ
μηδέποτε κατὰ ταῦτα, ταῦτα δὲ εἶναι τὰ ξύνθετα ;
- "Εμοιγε δοκεῖ οὕτως.
- "Ιωμεν δή, ἔφη, ἐπὶ ταῦτα, ἐφ' ἀπερ ἐν τῷ ἔμπροσθεν
δ λόγῳ. Αὐτὴ ἡ οὐσία, ἡς λόγον / διδομεν τοῦ εἶναι καὶ ἐρω-
τῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πότερον ὠσαύτως ἀεὶ ἔχει κατὰ
ταῦτα ἢ ἄλλοτ' ἄλλως ; Αὐτὸ τὸ ἵσον, αὐτὸ τὸ καλόν, αὐτὸ
ἔκαστον, δ ἔστιν, τὸ ὃν, μήποτε μεταβολὴν καὶ ἡντινοῦν ἐν-
δέχεται ; "Η ἀεὶ αὔτην ἔκαστον, δ ἔστιν, μονοειδὲς ὃν αὐτὸ
καθ' αὐτό, ὠσαύτως κατὰ ταῦτα ἔχει καὶ οὐδέποτε οὐδαμῆ
οὐδαμῶς ἀλλοίωσιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται ;
- "Ωσαύτως, ἔφη, ἀνάγκη, ὁ Κέβης, κατὰ ταῦτα ἔχειν,
δ Σώκρατες.
- ε — Τί δὲ τῶν πολλῶν, οἷον ἀνθρώπων ἢ / ἴμα-
τίων ἢ ἄλλων ὥντινωνοῦν τοιούτων ἢ ἵσων ἢ καλῶν ἢ πάντων
τῶν ἔκείνοις ὄμωνύμων ; "Αρα κατὰ ταῦτα ἔχει, ἢ πᾶν τού-
ναντίον ἔκείνοις οὔτε αὐτὰ αὐτοῖς οὔτε ἀλλήλοις οὐδέποτε,
νῶς ἔπος εἰπεῖν, οὐδαμῶς κατὰ ταῦτα ;
- Οὕτως αὖ, ἔφη ὁ Κέβης· οὐδέποτε ὠσαύτως ἔχει.
- 79 — Οὐκοῦν / τούτων μὲν κανὸν ὅψαιο, κανὸν ἴδοις, κανὸν ταῖς
ἄλλαις αἰσθήσεσιν αἰσθοιο, τῶν δὲ κατὰ ταῦτα ἐχόντων οὐκ
ἔστιν ὅτῳ ποτ' ἀν ἄλλῳ ἐπιλάβοιο ἢ τῷ τῆς διανοίας λογι-
σμῷ, ἀλλ' ἔστιν ἀειδῆ τὰ τοιαῦτα καὶ οὐχ ὄρατά ;
- Παντάπασιν, ἔφη, ἀληθῆ λέγεις.

26. Θῶμεν οὖν βούλει, ἔφη, δύο εἴδη τῶν ὄντων, τὸ μὲν ὄρατόν, τὸ δὲ ἀειδές;
- Θῶμεν, ἔφη.
 - Καὶ τὸ μὲν ἀειδές ἀεὶ κατὰ ταῦτα ἔχον, τὸ δὲ ὄρατὸν μηδέποτε κατὰ ταῦτα;
 - Καὶ τοῦτο, ἔφη, θῶμεν.
 - Φέρε δή, ή δ' ὅς, ἄλλο τι ἡμῶν αὐτῶν / τὸ μὲν σῶμά βέστι, τὸ δὲ ψυχή;
 - Οὐδὲν ἄλλο, ἔφη.
 - Ποτέρῳ οὖν ὅμοιότερον τῷ εἴδει φαῖμεν ἂν εἶναι καὶ ξυγγενέστερον τὸ σῶμα;
 - Παντί, ἔφη, τοῦτό γε δῆλον, ὅτι τῷ ὄρατῷ.
 - Τί δὲ ἡ ψυχή; Ὁρατὸν η ἀειδές;
 - Οὐχ ὑπ' ἀνθρώπων γε, ὥς Σώκρατες, ἔφη.
 - Ἄλλαξ μὴν ἡμεῖς γε τὰ ὄρατὰ καὶ τὰ μὴ τῇ τῶν ἀνθρώπων φύσει λέγομεν· η ἄλλῃ τινὶ οἵει;
 - Τῇ τῶν ἀνθρώπων.
 - Τί οὖν περὶ ψυχῆς λέγομεν; Ὁρατὸν η ἀόρατον εἶναι;
 - Οὐχ ὄρατόν.
 - Ἀειδές ἄρα;
 - Ναί.
 - Ὁμοιότερον. ἄρα ψυχὴ σώματός ἐστι τῷ ἀειδεῖ, τὸ δὲ τῷ ὄρατῷ.
 - Πᾶσα ἀνάγκη, ὥς Σώκρατες.

γ

27. Οὐκοῦν καὶ τόδε πάλαι ἐλέγομεν, ὅτι η ψυχή, ὅταν μὲν τῷ σώματι προσχρῆται εἰς τὸ σκοπεῖν τι η διὰ τοῦ ὅραν η διὰ τοῦ ἀκούειν η δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως — τοῦτο γάρ ἐστι τὸ διὰ τοῦ σώματος, τὸ δι' αἰσθήσεως σκοπεῖν τι —, τότε μὲν ἔλκεται ὑπὸ τοῦ σώματος εἰς τὰ οὐδέποτε κατὰ

ταῦτὰ ἔχοντα, καὶ αὐτὴ πλανᾶται καὶ ταράττεται καὶ ἰλιγ-
γιᾶ ὡσπερ μεθύουσα, ἀτε τοιούτων ἐφαπτομένη.

— Πάνυ γε.

- δ — "Οταν δέ γε αὐτὴ καθ' / αὐτὴν σκοπῇ, ἐκεῖσε οὔχεται εἰς τὸ
καθαρόν τε καὶ ἀεὶ ὅν καὶ ἀθάνατον καὶ ὥσαύτως ἔχον καὶ ὡς
συγγενῆς οὗσα αὐτοῦ ἀεὶ μετ' ἐκείνου γίγνεται, ὅταν περ αὐτὴ
καθ' αὐτὴν γένηται καὶ ἐξῆ αὐτῆ, καὶ πέπαυται τε τοῦ πλάνου
καὶ περὶ ἐκεῖνα ἀεὶ κατὰ ταῦτα ὥσαύτως ἔχει, ἀτε τοιούτων
ἐφαπτομένη καὶ τοῦτο αὐτῆς τὸ πάθημα φρόνησις κέκληται ;
— Παντάπασιν, ἔφη, καλῶς καὶ ἀληθῆ λέγεις, ὦ Σώ-
κρατες.

- ε — Ποτέρω φοῦν αὖ σοι δοκεῖ τῷ εἴδει καὶ ἐκ τῶν ἔμπρο-
σθεν καὶ ἐκ τῶν νῦν / λεγομένων ψυχὴ ὄμοιότερον εἶναι καὶ
ξυγγενέστερον ;

— Ηᾶς ἂν μοι δοκεῖ, ηδὸν ὅς, ξυγγωρῆσαι, ὦ Σώκρατες,
ἐκ ταύτης τῆς μεθόδου, καὶ ὁ δυσμαθέστατος, ὅτι ὅλω καὶ
παντὶ ὄμοιότερόν ἐστι ψυχὴ τῷ ἀεὶ ὥσαύτως ἔχοντι μᾶλλον
ηδὸν μή.

— Τί δὲ τὸ σῶμα ;

— Τῷ ἑτέρῳ.

- 80 28. "Ορα δὴ καὶ τῇδε, ὅτι, ἐπειδὰν ἐν τῷ αὐτῷ ὕσι ψυχὴ
καὶ σῶμα, τῷ / μὲν δουλεύειν καὶ ἄρχεσθαι ἡ φύσις προσ-
τάπτει, τῇ δὲ ἄρχειν καὶ δεσπόζειν καὶ κατὰ ταῦτα αὖ πό-
τερόν σοι δοκεῖ ὄμοιον τῷ θείῳ εἶναι καὶ πότερον τῷ θνητῷ ;
"Η οὐ δοκεῖ σοι τὸ μὲν θεῖον οἷον ἄρχειν τε καὶ ἡγεμονεύειν
πεφυκέναι, τὸ δὲ θνητὸν ἄρχεσθαι τε καὶ δουλεύειν ;

—"Εμοιγε.

— Ποτέρω φοῦν ἡ ψυχὴ ἔσικεν ;

— Δῆλα δή, ὦ Σώκρατες, ὅτι ἡ μὲν ψυχὴ τῷ θείῳ, τὸ δὲ
σῶμα τῷ θνητῷ.

— Σκόπει δή, ἔφη, ὁ Κέβης, εἰ ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων τάδε ἡμῖν ξυμβαίνει, τῷ μὲν θείῳ καὶ / ἀθανάτῳ καὶ νοητῷ καὶ μονοειδεῖ καὶ ἀδιαλύτῳ καὶ ἀεὶ ώσταύτως κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον εἶναι ψυχήν, τῷ δὲ ἀνθρωπίνῳ καὶ θυητῷ καὶ πολυειδεῖ καὶ ἀνοήτῳ καὶ διαλυτῷ καὶ μηδέποτε κατὰ ταῦτα ἔχοντι ἑαυτῷ ὅμοιότατον αὖτε εἶναι σῶμα. "Ἐγχομεν τι παρὰ ταῦτα ἄλλο λέγειν, ὁ φίλε Κέβης, η̄ οὐχ οὔτως ἔχει ;

— Οὐκ ἔχομεν.

29. Τί οὖν ; Τούτων οὔτως ἔχόντων ἄρ' οὐχὶ σώματι μὲν ταχὺ διαλύεσθαι προσήκει, ψυχῇ δὲ αὖτε παράπαν ἀδιαλύτῳ εἶναι η̄ ἐγγύς τι τούτου ;

— Πῶς / γάρ οὐ ;

— Εννοεῖς οὖν, ἔφη, ὅτι, ἐπειδὴν ἀποθάνῃ ὁ ἀνθρωπος, τὸ μὲν ὄρατὸν αὐτοῦ, τὸ σῶμα, καὶ ἐν ὄρατῷ κείμενον, ὃ δὴ νεκρὸν καλοῦμεν, ὃ προσήκει διαλύεσθαι καὶ διαπίπτειν καὶ διαπνεῖσθαι, οὐκ εὐθὺς τούτων οὐδὲν πέπονθεν, ἀλλ' ἐπεικῶς συχνὸν ἐπιμένει χρόνον· ἐὰν μέν τις καὶ χαριέντως ἔχων τὸ σῶμα τελευτήσῃ καὶ ἐν τοιαύτῃ ὥρᾳ καὶ πάνυ μάλα· συμπεσὸν γάρ τὸ σῶμα καὶ ταριχευθέν, ὥσπερ οἱ ἐν Αἰγύπτῳ ταριχευθέντες, ὀλίγους ὅλον μένει ἀμήχανον ὅσον χρόνον· ἔνια δὲ / μέρη τοῦ σώματος, καὶ ἀν σαπῆ, ὀστᾶ τε καὶ νεῦρα καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα, ὅμως, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ἀθάνατά ἐστιν· η̄ οὔ ;

— Ναί.

— Ή δὲ ψυχὴ ἄρα, τὸ ἀειδές, τὸ εἰς τοιοῦτον τόπον ἔτερον οἰχόμενον γενναῖον καὶ καθαρὸν καὶ ἀειδῆ, εἰς "Αἰδου ὡς ἀληθῶς, παρὰ τὸν ἀγαθὸν καὶ φρόνιμον θεόν, οἴ, ἀν θεὸς ἐθέλη, αὐτίκα καὶ τῇ ἐμῇ ψυχῇ ἵτεον, αὕτη δὲ δὴ ἡμῖν η̄ τοιαύτη καὶ οὕτω περφυκυῖα ἀπαλλαττομένη τοῦ σώματος εὐθὺς διαπεφύσηται καὶ ἀπόλωλεν, ὡς φασιν οἱ πολλοὶ ἀνθρωποι ; Πολλοῦ γε δεῖ, / ὁ φίλε Κέβης τε καὶ Σιμμία, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ὥδε ἔχει· ἐὰν μὲν καθαρὰ ἀπαλλάττηται, μηδὲν τοῦ

σώματος ἔνυνεφέλκουσα, ἀτε οὐδὲν κοινωνοῦσα αὐτῷ ἐν τῷ βίῳ ἔκοῦσα εἶναι, ἀλλὰ φεύγουσα αὐτὸ καὶ συνηθροισμένη αὐτῇ εἰς αὐτήν, ἀτε μελετῶσα ἀεὶ τοῦτο, τὸ δὲ οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ ὅρθως φιλοσοφοῦσα καὶ τῷ ὄντι τεθνάναι / μελετῶσα ῥᾳδίως ἢ οὐ τοῦτ' ἀν εἴη μελέτη θανάτου ;

— Παντάπασί γε.

— Οὐκοῦν οὕτω μὲν ἔχουσα εἰς τὸ ὅμοιον αὐτῇ τὸ ἀειδὲς ἀπέργεται, τὸ θεῖόν τε καὶ ἀθάνατον καὶ φρόνιμον, οἷ ἀφικομένη ὑπάρχει αὐτῇ εὐδαίμονι εἶναι, πλάνης καὶ ἀνοίας καὶ φόβων καὶ ἀγρίων ἐρώτων καὶ τῶν ἄλλων κακῶν τῶν ἀνθρωπείων ἀπτηλαχμένη, ὥσπερ δὲ λέγεται κατὰ τῶν μεμυηένων, ὡς ἀληθῶς τὸν λοιπὸν χρόνον μετὰ τῶν θεῶν διάγουσα· οὕτω φῶμεν, ὅ Κέβης, ἢ ἄλλως ;

— Οὕτω, νὴ Δία, ἔφη ὁ Κέβης.

β 30. Ἐὰν δέ γε, / οἷμαι, μεμιασμένη καὶ ἀκάθαρτος τοῦ σώματος ἀπαλλάττηται, ἀτε τῷ σώματι ἀεὶ ἔνυνοῦσα καὶ τοῦτο θεραπεύουσα καὶ ἐρῶσα καὶ γεγοητευμένη ὑπ’ αὐτοῦ ὑπό τε τῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν, ὥστε μηδὲν ἄλλο δοκεῖν εἶναι ἀληθὲς ἄλλ’ ἢ τὸ σωματοειδές, οὗ τις ἂν ἄψαιτο καὶ ἵδοι καὶ πίοι καὶ φάγοι καὶ πρὸς τὰ ἀφροδίσια γρήσαιτο, τὸ δὲ τοῖς ὅμιμασι σκοτῶδες καὶ ἀειδές, νοητὸν δὲ καὶ φιλοσοφία αἰρετόν, τοῦτο δὲ εἰθισμένη μισεῖν τε καὶ τρέμειν καὶ φεύγειν, οὕτω δὴ ἔχουσαν οἵει ψυχὴν / αὐτὴν καθ’ αὐτὴν εἰλικρινῆ ἀπαλλάξεσθαι ;

— Οὐδ’ ὁπωστιοῦν, ἔφη.

— Άλλὰ διειλημμένην γε, οἷμαι, ὑπὸ τοῦ σωματοειδοῦς, ὁ αὐτῇ ἡ ὅμιλία τε καὶ συνουσία τοῦ σώματος διὰ τὸ ἀεὶ ἔνυεῖναι καὶ διὰ τὴν πολλὴν μελέτην ἐνεποίησε ξύμφυτον ;

— Πάνυ γε.

— Εμβριθὲς δέ γε, ὁ φίλε, τοῦτο οἵεσθαι χρὴ εἶναι καὶ

βαρὺ καὶ γεῶδες καὶ ὀρατόν· ὁ δὴ καὶ ἔχουσα ἡ τοιαύτη ψυχὴ βαρύνεται τε καὶ ἔλκεται πάλιν εἰς τὸν ὀρατὸν τόπον φόβῳ τοῦ ἀειδοῦς τε καὶ "Αἰδου, ὥσπερ λέγεται, περὶ τὰ / μνήματά τε καὶ τοὺς τάφους κυλινδουμένη, περὶ ἂ δὴ καὶ ὥφθη ἄττα ψυχῶν σκιοειδῆ φαντάσματα, οἷα παρέχονται αἱ τοιαῦται ψυχαὶ εἰδωλα, αἱ μὴ καθαρῶς ἀπολυθεῖσαι, ἀλλὰ τοῦ ὀρατοῦ μετέχουσαι, διὸ καὶ ὀρῶνται.

— Εἰκός γε, ὅ Σώκρατες;
 — Εἰκός μέντοι, ὁ Κέβης. Καὶ οὕτι γε τὰς τῶν ἀγαθῶν ταύτας εἶναι, ἀλλὰ τὰς τῶν φαύλων, αἴ περὶ τὰ τοιαῦτα ἀναγκάζονται πλανᾶσθαι δίκην τίνουσαι τῆς προτέρας τροφῆς κακῆς οὕσης. Καὶ μέχρι γε τούτου πλανῶνται, ἔως ἂν τῇ τοῦ ξυνεπακολουθοῦντος, τοῦ σωματοειδοῦς, ἐπιθυμίᾳ πάλιν ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα.

31. Ἐνδοῦνται δέ, ὥσπερ εἰκός, εἰς τοιαῦτα ἥθη, ὅποια ἄττα ἀν τοῖς μὲν γαστριμαργίας τε καὶ ὑβρεις καὶ φιλοποσίας μεμελετηκότας καὶ μὴ διευλαβημένους εἰς τὰ τῶν ὄνων γένη καὶ τῶν τοιούτων θηρίων εἰκός ἐνδύεσθαι." Η οὐκ / οἵει;

— Πάνυ μὲν οὖν εἰκός λέγεις.
 — Τοὺς δέ γε ἀδικίας τε καὶ τυραννίδας καὶ ἀρπαγὰς προτετιμηκότας εἰς τὰ τῶν λύκων τε καὶ Ἱεράκων καὶ ἱκτίνων γένη· ἢ ποῖ ἀλλοσέ φαμεν τὰς τοιαύτας ίέναι;

— Ἄμέλει, ἔφη ὁ Κέβης, εἰς τὰ τοιαῦτα.
 — Οὐκοῦν, ἦ δ' ὅς, δῆλα δὴ καὶ τάλλα, ἦ ἀν ἔκαστα ἵοι, κατὰ τὰς αὐτῶν δμοιότητας τῆς μελέτης;

— Δῆλον δή, ἔφη· πῶς δ' οὔ;
 — Οὐκοῦν εὐδαίμονέστατοι, ἔφη, καὶ τούτων εἰσὶ καὶ εἰς βέλτιστον τόπον ίόντες οἱ τὴν δημοτικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρε-

β τὴν / ἐπιτετηδευκότες, ἦν δὴ καλοῦσι σωφροσύνην τε καὶ δικαιοσύνην ἐξ ἔθους τε καὶ μελέτης γεγονοῦσαν ἄνευ φιλοσοφίας τε καὶ νοῦ;

— Πῆδη δὴ οὗτοι εὐδαιμονέστατοι;

— "Οτι τούτους εἰκὸς ἐστιν εἰς τοιοῦτον πάλιν ἀφικνεῖσθαι πολιτικόν τε καὶ ἡμερον γένος ἢ που μελιττῶν ἢ σφηκῶν ἢ μυρμήκων ἢ καὶ εἰς ταύτον γε πάλιν τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ γίγνεσθαι ἐξ αὐτῶν ἄνδρας μετρίους.

— Εἰκός.

γ 32. Εἰς δέ γε θεῶν γένος μὴ φιλοσοφήσαντι καὶ παντελῶς καθαρῷ ἀπιόντι οὐ θέμις ἀφικνεῖσθαι / ἀλλ' ἢ τῷ φιλομαθεῖ.

— Άλλὰ τούτων ἔνεκα, ὡς ἔταιρε Σιμμία τε καὶ Κέβης, οἱ ὅρθῶς φιλοσοφοῦντες ἀπέχονται τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἐπιθυμιῶν ἀπασῶν καὶ καρτέροῦσι καὶ οὐ παραδιδόσιν αὐταῖς ἔαυτούς, οὐ τι οἰκοφθορίαν τε καὶ πενίαν φοβούμενοι, ὥσπερ οἱ πολλοὶ καὶ φιλοχρήματοι, οὐδὲ αὖ ἀτιμίαν τε καὶ ἀδοξίαν μοχθηρίας δεδιότες, ὥσπερ οἱ φίλαρχοί τε καὶ φιλότιμοι· ἐπειτα ἀπέχονται αὐτῶν.

— Οὐ γάρ ἀν πρέποι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὁ Κέβης.

δ — Οὐ μέντοι, μὰ Δία, ἢ δ' ὅς. / Τοιγάρτοι τούτοις μὲν ἀπασιν, ὡς Κέβης, ἐκεῖνοι, οἵτινες τι μέλει τῆς ἔαυτῶν ψυχῆς, ἀλλὰ μὴ σώματα πλάττοντες ζῶσι, χαίρειν εἰπόντες οὐ κατὰ ταύτα πορεύονται αὐτοῖς ὡς οὐκ εἰδόσιν ὅπῃ ἔρχονται· αὐτοὶ δὲ ἡγούμενοι οὐ δεῖν ἐναντία τῇ φιλοσοφίᾳ πράττειν καὶ τῇ ἐκείνης λύσει τε καὶ καθαρμῷ, ταύτη δὴ τρέπονται ἐκείνη ἐπόμενοι, ἢ ἐκείνη ὑφηγεῖται.

33. Πῶς, ὡς Σώκρατες;

— Εγὼ ἐρῶ, ἔφη. Γιγνώσκουσι γάρ, ἢ δ' ὅς, οἱ φιλο-

μαθεῖς, ὅτι παραλαβοῦσα αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡ φιλοσοφία / ἀτε-
χνῶς δεδεμένην ἐν τῷ σώματι καὶ προσκεκολλημένην, ἀναγ-
καζομένην δὲ ὥσπερ διὰ εἰργμοῦ διὰ τούτου σκοπεῖσθαι τὰ
ὄντα, ἀλλὰ μὴ αὐτὴν δι' αὐτῆς, καὶ ἐν πάσῃ ἀμαθίᾳ κυλιν-
δουμένην καὶ τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα, ὅτι δι'
ἐπιθυμίας ἔστιν, ὡς ἂν μάλιστα αὐτὸς ὁ δεδεμένος ξυλλή-
πτωρ εἴη / τοῦ δεδέσθαι· ὅπερ οὖν λέγω, γιγνώσκουσι 83
οἱ φιλομαθεῖς, ὅτι οὕτω παραλαβοῦσα ἡ φιλοσοφία ἔχουσαν
αὐτῶν τὴν ψυχὴν ἡρέμα παραμυθεῖται καὶ λύειν ἐπιχειρεῖ
ἐνδεικνυμένη, ὅτι ἀπάτης μὲν μεστὴ ἡ διὰ τῶν ὀμμάτων σκέ-
ψις, ἀπάτης δὲ ἡ διὰ τῶν ὄτων καὶ τῶν ἄλλων αἰσθήσεων,
πείθουσα δὲ ἐκ τούτων μὲν ἀναχωρεῖν, ὅσον μὴ ἀνάγκη αὐ-
τοῖς χρῆσθαι, αὐτὴν δὲ εἰς αὐτὴν ξυλλέγεσθαι καὶ ἀθροίζε-
σθαι παρακελευομένη, πιστεύειν δὲ μηδενὶ ἄλλῳ ἢ αὐ-
τὴν αὐτῇ, ὅ τι ἂν νοήσῃ / αὐτὴ καθ' αὐτὴν αὐτὸς καθ' αὐτὸς τῶν
ὄντων· ὅ τι δ' ἂν δι' ἄλλων σκοπῆ ἐν ἄλλοις ὃν ἄλλο μηδὲν
ἡγεῖσθαι ἀληθές· εἶναι δὲ τὸ μὲν τοιοῦτον αἰσθητόν τε καὶ
ὅρατόν, ὃ δὲ αὐτὴ ὁρᾶ νοητόν τε καὶ ἀειδές. Ταῦτη οὖν τῇ
λύσει οὐκ οἰομένη δεῖν ἐναντιοῦσθαι ἡ τοῦ ὡς ἀληθῶς φιλο-
σόφου ψυχὴ οὕτως ἀπέχεται τῶν ἡδονῶν τε καὶ ἐπιθυμιῶν
καὶ λυπῶν καὶ φόβων, καθ' ὅσον δύναται, λογιζομένη, ὅτι,
ἐπειδάν τις σφόδρα ἡσθῇ ἢ λυπηθῇ ἢ φοβηθῇ ἢ ἐπιθυμήσῃ,
οὐδὲν τοσοῦτον κακὸν ἔπαθεν ἀπ' αὐτῶν, ὃν ἂν τις οἰηθείη,
οἶον ἢ νοσήσας ἢ τι / ἀναλώσας διὰ τὰς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ὃ πάν-
των μέγιστόν τε κακὸν καὶ ἔσχατόν ἔστι, τοῦτο πάσχει καὶ οὐ
λογίζεται αὐτό.

— Τί τοῦτο, ὦ Σώκρατες; ἔφη δὲ Κέβης.

— “Οτι ψυχὴ παντὸς ἀνθρώπου ἀναγκάζεται ἀμα τε ἡσθῆ-
ναι ἢ λυπηθῆναι σφόδρα ἐπί τῷ καὶ ἡγεῖσθαι, περὶ δὲ ἂν μάλι-
στα τοῦτο πάσχῃ, τοῦτο ἐναργέστατόν τε εἶναι καὶ ἀληθέστα-
τον οὐχ οὕτως ἔχον. Ταῦτα δὲ μάλιστα [τὰ] δρατά· ἢ οὐ;

— Ηάνυ γε.

δ — Ούκοιν ἐν τούτῳ τῷ πάθει μάλιστα / καταδεῖται ἡ ψυχὴ
νπὸ σώματος.

— Πῶς δή;

—"Οτι ἑκάστη ἥδονὴ καὶ λύπη ὥσπερ ζῆλον ἔχουσα προσ-
γλοῖ αὐτὴν πρὸς τὸ σῶμα καὶ προσπεροῦ ἀληθῆ εἶναι, ἀπέρ ἀν καὶ τὸ σῶμα
φῆ. 'Ἐκ γὰρ τοῦ ὁμοδοξεῖν τῷ σώματι καὶ τοῖς αὐτοῖς χάι-
ρειν, ἀναγκάζεται, οἷμαι, ὁμοτρόπός τε καὶ ὁμότροφος γίγνε-
σθαι καὶ οἷα μηδέποτε εἰς "Αἰδου καθαρῶς ἀφικέσθαι, ἀλλ'
ἀεὶ τοῦ σώματος ἀναπλέα ἔξιέναι, ὥστε ταχὺ πάλιν πίπτειν
εις ἄλλο σῶμα καὶ ὥσπερ σπειρόμενη ἐμφύεσθαι, καὶ ἐκ / τού-
των ἅμοιρος εἶναι τῆς τοῦ θείου τε καὶ καθαροῦ καὶ μονοει-
δοῦς συνουσίας.

— Ἀληθέστατα, ἔφη, λέγεις, ὁ Κέβης, ὁ Σώκρατες.

34. Τούτων τοίνυν ἔνεκα, ὁ Κέβης, οἱ δικαίως φιλομα-
θεῖς κόσμοι εἰσι καὶ ἀνδρεῖοι, οὐχ ὃν οἱ πολλοὶ ἔνεκά φα-
σιν· ἢ σὺ οἶει;

84 / — Οὐ δῆτα ἔγωγε.

— Οὐ γάρ, ἀλλ' οὕτω λογίσαιτ' ἀν ψυχὴ ἀνδρὸς φιλο-
σόφου καὶ οὐκ ἀν οἰηθείη τὴν μὲν φιλοσοφίαν γρῆναι ἔαυτὴν
λύειν, λυσύσης δὲ ἐκείνης αὐτὴν παραδιδόναι ταῖς ἥδοναῖς καὶ
λύπαις ἔαυτὴν πάλιν αὖ ἐγκαταδεῖν καὶ ἀνήνυτον ἔργον πράτ-
τειν Πηγελόπης τινὰ ἐναντίως ίστὸν μεταχειρίζομένην. 'Ἄλλα
γαλήνην τούτων παρασκευάζουσα, ἐπομένη τῷ λογισμῷ καὶ
ἀεὶ ἐν τούτῳ οὖσα, τὸ ἀλγθὲς καὶ τὸ θεῖον καὶ τὸ ἀδέξαστον
β θεωμένη καὶ ὑπ' ἐκείνου τρεφομένη, / ζῆν τε οἵετοι οὕτω δεῖν,
ἔως ἀν ζῆ, καί, ἐπειδὴν τελευτήσῃ, εἰς τὸ ξυγγενές καὶ εἰς τὸ
τοιοῦτον ἀφικομένη ἀπηλλάχθαι τῶν ἀνθρωπίνων κακῶν. 'Ἐκ
δὴ τῆς τοιαύτης τροφῆς οὐδὲν δεινόν, μὴ φοβηθῆ, ταῦτά

γ' ἐπιτηδεύσασα, ὡς Σιμμία τε καὶ Κέβης, ὅπως μὴ διασπα-
σθεῖσα ἐν τῇ ἀπαλλαγῇ τοῦ σώματος ὑπὸ τῶν ἀνέμων διαφу-
σηθεῖσα καὶ διαπτομένη οὔχηται καὶ οὐδὲν ἔτι οὐδαμοῦ ἦ.

ΠΕΡΙΛΗΨΙΣ ΚΕΦ. 35 - 63

'Η συζήτησις περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς ἐφάνη ἐδῶ περατουμένη μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα· ὁ Σιμμίας ὅμως καὶ ὁ Κέβης ἔχουν μερικοὺς δισταγμούς. Καὶ πρῶτος ὁ Σιμμίας λέγει, ὅτι δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι μιὰ ἀρμονία τῶν στοιχείων τοῦ σώματος, ὅπως εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς λύρας. 'Η λύρα βέβαια εἶναι κάτι σωματοειδὲς καὶ σύν-
θετον, γεῶδες καὶ φθαρτόν· ἡ ἀρμονία ὅμως αὐτῆς εἶναι ἀσώματον, ἀφ-
ρατον, πάγκαλον καὶ θεῖον. 'Ἐν τούτοις ἡματιὰ διαλυθῆ ἡ φθαρτὴ λύρα,
ἀφανίζεται καὶ ἡ θεία ἀρμονία. Τὸ αὐτὸν λοιπόν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ διὰ
τὴν ψυχήν· ὅταν δηλαδὴ τὸ φθαρτὸν σῶμα ἀχρηστεύθῃ, τότε καὶ ἡ ψυχὴ,
τὸ ἀσώματον καὶ ἀφρατὸν καὶ πάγκαλον καὶ θεῖον, ἀφανίζεται.

'Ο Κέβης ἔξ ἄλλου δέχεται μὲν συμφώνως μὲ τὴν θεωρίαν τῆς ἀνα-
μήσεως τὴν προύπαρξιν τῆς ψυχῆς, ἀλλ' ἀρνεῖται καὶ τὴν παντοτινὴν
ἐπιβίωσιν αὐτῆς. Δέχεται δηλαδὴ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι κάτι τὸ ἴσχυρότερον
καὶ πολυχρονιώτερον τοῦ σώματος, ἀλλὰ φοβεῖται, μήπως ἡ ψυχὴ, ἀφοῦ
κατὰ τὰς ἑκάστοτε γεννήσεις κατατρίψῃ ποιλὰ σώματα, εἰς τὸ τέλος
ἔξαντληθῇ καὶ ἡ ἴδια καὶ γαθῇ. 'Επομένως ὑπάρχει κίνδυνος νὰ εἴναι
τὸ τελευταῖον σῶμα αὐτό, τὸ ὅποιον φέρομεν σήμερον, καὶ ὁ θανατός του
νὰ σημάνῃ καὶ τὸν θάνατον τῆς ψυχῆς. Κατ' ἀνάγκην πρέπει νὰ ἀποδει-
χθῇ, ὅτι ἡ ψυχὴ εἶναι ἀπολύτως ἀθάνατος καὶ ἀνώλεθρος. Αἱ δύο ἀντιρ-
ρήσεις τῶν Θεβαίων ἀρχίζουν νὰ κλονίζουν τὴν πίστιν καὶ τῶν ἄλλων
ἀκροατῶν εἰς τὴν ἀθανασίαν τῆς ψυχῆς.

'Ο Σωκράτης, διὰ νὰ ἐλέγξῃ τὴν γνώμην τοῦ Σιμμίου, χρειάζεται
πρῶτον μίαν ὄμοιογίαν αὐτοῦ, ἡ ὅποια θὰ τοῦ χρησιμεύσῃ ὡς βάσις διὰ
τὸν ἔλεγχόν του. Τὸν ἐρωτᾷ λοιπόν, ἐὰν ἔξακολουθθῇ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν
θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν πρωτύτερα ἐδέχθη. 'Αφοῦ ὁ Σιμμίας
καὶ πάλιν ὄμοιογεῖ, ὅτι πιστεύει εἰς τὴν θεωρίαν αὐτῆν, ὁ Σωκράτης
ἀποδεικνύει, ὅτι αἱ δύο θεωρίαι τῆς ἀναμνήσεως καὶ τῆς ἀρμονίας εἶναι
ἀσυμβίβαστοι διὰ τοὺς ἔξης λόγους:

Α'. 'Η ψυχὴ κατὰ τὴν θεωρίαν τῆς ἀναμνήσεως, τὴν ὅποιαν ἐδέχθη καὶ πάλιν ὁ Σιμμίας, προσπάρχει τοῦ σώματος, ἐνῷ ή ἀρμονία τούναντίον εἶναι ὑστερόχρονος τῆς λύρας, διότι πρῶτον γίνεται ἡ λύρα καὶ αἱ χορδαὶ καὶ κατόπιν ἔξ αὐτῶν προκύπτει ἡ ἀρμονία.

Β'. 'Η ἀρμονία εἶναι δεκτικὴ διαφόρων διαβαθμίσεων, δηλαδὴ ἐπάρχει ἀρμονίᾳ εἰς μεγαλύτερον βαθύμον καὶ περισσότεραν ἔκτασιν καὶ ἀρμονίᾳ εἰς μικρότερον βαθύμον καὶ ὀλιγωτέραν ἔκτασιν, ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ μὲ τὸν ὅποιον εἶναι ἡρμοσμένα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια τὴν ἀπαρτίζουν. Ἀντιθέτως ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι δεκτικὴ διαβαθμίσεων, διότι ποτὲ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι μία ψυχὴ διαφέρει μιᾶς ἄλλης ἕστι καὶ κατὰ τὸ ἐλάχιστον. Καὶ ἀκόμη, ἐὰν μία ψυχὴ εἶναι ἀρμονία, πῶς συμβιβάζεται ἡ ὑπαρξίας ἀγαθῆς καὶ κακῆς ψυχῆς; 'Η ἀρετὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἐν εἰδούσῃ ἀρμονίᾳς καὶ ἡ κακία μία δυσαρμονία. Ἐπομένως μίχ ἐνάρετος ψυχὴ θὰ εἶναι μία ἀρμονίᾳ ἐν τῇ ἀρμονίᾳ καὶ μία κακή καὶ ἄφρων ψυχὴ θὰ εἶναι καὶ αὐτὴ μία δυσαρμονία ἐν τῇ ἀρμονίᾳ. Τοῦτο ὅμως μᾶς ὀδηγεῖ εἰς τὰ ἔξης ἀτοπα : 1) Μία ψυχὴ — ὡς ἀρμονία — δύναται νὰ εἶναι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ἀρμονίᾳ ἀπὸ μίαν ἄλλην, ἥτοι περισσότερον ἡ ὀλιγωτέρον ψυχὴ, πρᾶγμα τὸ ὅποιον ἀποκλείεται, ἐφ' ὅσον ἔγινε δεκτὸν ἀνωτέρω, ὅτι μία ψυχὴ οὐδόλως διαφέρει ἀπὸ μίαν ἄλλην. 2) "Αν ὅλαι αἱ ψυχαὶ εἶναι ἀρμονίαι, ἔπειτα ὅλαι νὰ εἶναι καὶ ἐνάρετοι ὡς ἀρμονίαι, ὅπερ εἶναι ἀτοπον, διότι ὑπάρχουν καὶ κακαὶ ψυχαὶ.

Γ' 'Η ἀρμονία οὕτε ἔξουσιαζεται οὕτε διαφωνεῖ πρὸς τὰ στοιχεῖα, ἐκ τῶν ὅποιων προκύπτει, ἀλλ' ἀντιθέτως εἶναι ἔξάρτημα τούτων· τούναντίον ἡ ψυχὴ ἡγεμονεύει τοῦ σώματος καὶ τὸ κατευθύνει καὶ ἀντιτίθεται εἰς τὰς ἐπιθυμίας του εἴτε διὰ τῆς πειθοῦς εἴτε διὰ τῆς βίας.

'Ο Σιμμίας μετὰ τὰ ἀνωτέρω ἐπιχειρήματα ὅμολογεῖ, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν δύναται νὰ εἶναι ἀρμονία.

'Ο Σωκράτης ἔπειτα ἐπιχειρεῖ νὰ ἀνασκευάσῃ τὴν γνώμην τοῦ Κέβητος. Πρὸς τοῦτο θεωρεῖ ἀναγκαῖον νὰ ἔξιστορήσῃ τὴν φιλοσοφικὴν αὐτοῦ ἔξέλιξιν ἐν τῇ προσπαθείᾳ του νὰ εὔρῃ τὴν αἰτίαν τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς τῶν ὄντων. Ἐπειδὴ ὅμως κάθε φορὰν μὲ τὴν Α ἢ Β θεωρίαν τῶν πρὸ αὐτοῦ φιλοσόφων δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος εἰς τὴν εὔρεσιν τῆς αἰτίας, ἀφοῦ, ἐκεῖνο ποὺ ἔθεωρει σήμερον ὄρθον, αὔριον τὸ ἀπέρριπτε, διότι τοῦ ἐφαίνετο πλέον ὡς ἀτοπον, ἔξήτησε καὶ εὗρε ἰδικὴν του λύσιν τοῦ προβλήματος, τὸ ὅποιον τὸν ἀπησχόλει. Καὶ τοῦτο εἶναι ἡ θεωρία τῶν ἴδεων. *Αἰτία*, λέγει ὁ Σωκράτης (δηλαδὴ ὁ Πλάτων), καὶ

τῆς γενέσεως καὶ τῆς φθορᾶς καὶ τῆς ὑπάρξεως εἶναι μόνον ἡ ἰδέα, ἡ ἰδαική καὶ ἀπόλυτος ὑπαρξίς, μὲ τὴν παρουσίαν ἢ τὴν κοινωνίαν τῆς δποίας τὰ πράγματα εἶναι ὅ τι εἶναι καὶ γίνονται ὅ τι γίνονται.

Ο Σωκράτης ἔπειτα, πρὸς μεταβῆτις εἰς τὴν νέαν ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς (4η ἀπόδειξις), τὴν ὁποίαν στηρίζει εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἰδεῶν, διευκρινεῖ τὰ ἀκόλουθα :

Α'. Αἱ ἐναντίαι ἰδέαι ἀποκλείουν ἀλλήλας καὶ καθ' ἑαυτὰς καὶ ὡς κατηγορήματα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου. Καλοῦμεν βέβαια ἐνίστε τὸν ἴδιον ἄνθρωπον ἄλλοτε μὲν μέγαν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Α, ἄλλοτε δὲ μικρὸν ἐν συγκρίσει μὲ τὸν Β ἄνθρωπον· ἄλλ' εἰς τὴν περίστασιν αὐτὴν δὲν πρόκειται περὶ ἀπολύτου μεγέθους, ἄλλα σχετικοῦ. Εἶναι δηλαδὴ μέγας ἐν σχέσει μὲ τὴν μικρότητα τοῦ Α, καὶ μικρὸς ἐν σχέσει μὲ τὸ μεγεθος τοῦ Β, ἄλλα δὲν παύει ποτὲ νὰ εἶναι ὅ τι πράγματι εἶναι (ἐν σχέσει μὲ τὴν ἰδέαν). 'Η ἰδέα ὅμως τοῦ μεγέθους δὲν δύναται νὰ εἶναι συγχρόνως μέγα καὶ μικρόν· ἐπομένως ἐὰν ἡ ἰδέα τῆς μικρότητος πλησιάζῃ τὸ μέγα, ἡ φεύγει τὸ μεγεθος καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ μὲ τὸ μεγεθος, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει μέσα μας ὡς κατηγόρημα τοῦ αὐτοῦ ὑποκειμένου, ἡ φεύγει δηλαδὴ καὶ παραχωρεῖ τὴν θέσιν του εἰς τὸ μικρόν, ὅταν τοῦτο πλησιάσῃ ἡ ὑποκύπτει καὶ χάνεται. 'Η συνύπαρξις τῶν ἐναντίων κατηγορημάτων ὑφίσταται εἰς τὸ αὐτὸ ὑποκειμένον, μόνον ὅταν τὸ ὑποκείμενον τοῦτο συγκρίνεται πρὸς ἄλλα· (συνάφεια ἐκ περιστάσεως· δρα ἀνωτέρω παράδειγμα τοῦ αὐτοῦ ἄνθρωπου, ὁ ὁποῖος εἶναι μέγας καὶ μικρὸς ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς ἄνθρωπους Α καὶ Β).

Β'. Τὰ ἀντικείμενα (πράγματα), ὅταν νοῶνται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν ὠρισμένης ἰδέας, δὲν δύνανται νὰ δεχθοῦν ὡς κατηγόρημα τὸ ἀντίθετον τῶν κατηγορημάτων αὐτῶν (δηλαδὴ τὴν παρουσίαν τῆς ἐναντίας ἰδέας). 'Η χιλὼν π.χ. δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ ψυχροῦ, δηλαδὴ τὸ θερμόν· καὶ τὸ πῦρ δὲν δύναται νὰ δεχθῇ τὸ ἀντίθετον κατηγόρημα τοῦ θερμοῦ, δηλ. τὸ ψυχρόν. 'Επομένως, ὅταν τὸ πῦρ πλησιάσῃ τὴν χιλῶν, ἡ ἡ χιλὼν πρέπει νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν της εἰς τὸ πῦρ ἡ νὰ ὑποκύψῃ εἰς αὐτὸ καὶ νὰ λειώσῃ. Καὶ τὸνάπαλιν, ἐὰν ἡ χιλὼν πλησιάσῃ τὸ πῦρ, ἡ πρέπει τὸ πῦρ νὰ ὑποχωρήσῃ καὶ νὰ παραχωρήσῃ τὴν θέσιν του ἡ νὰ ὑποκύψῃ καὶ νὰ σβεσθῇ.

Καὶ τώρα ὁ Πλάτων μετὰ τὴν διευκρίνησιν, ὅτι τὰ ἐναντία ἀποκλείουν ἄλληλα, προβαίνει εἰς τὴν 4ην ἀπόδειξιν περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς. Ἡ ψυχὴ μετέχει τῆς ζωῆς· εἶναι ὑποκείμενον, τὸ ὅποιον νοεῖται πάντοτε μὲ τὴν παρουσίαν τῆς ιδίας τῆς ζωῆς· ὃπουδήποτε καὶ ἀν δηλαδὴ ἔλθῃ ἡ ψυχὴ, φέρει πάντοτε ζωὴν (τὴν ἴδεαν τῆς ζωῆς). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν ἡ ψυχὴ φέρει πάντοτε ζωὴν, εἶναι ὑποχρεωμένη συμφώνως μὲ τὴν ἀρχὴν τῶν ἐναντίων, τὰ ὅποια ἀποκλείουν ἄλληλα, νὰ μὴ δέχεται τὸ ἀντίθετόν της, δηλαδὴ τὸν θάνατον· εἶναι ἄρα ἀθάνατος. Ἐπειδὴ δὲ ὅ τι ἀθάνατον, ὅπως ὁ θεὸς καὶ ἡ ζωή, εἶναι ἀνώλεθρον, κατ' ἀνάγκην καὶ ἡ ψυχὴ ὡς ἀθάνατος εἶναι ἀνώλεθρος. Οὕτως ἀποδεικνύεται ἡ παντοτινὴ ἐπιβίωσις τῆς ψυχῆς καὶ αἱρεται κατ' ἀνάγκην ἡ ἀντίρρησις τοῦ Κέβητος.

Μετὰ τοῦτο ὁ Πλάτων εἰσέρχεται εἰς τέλειον μῆθον, εἰς μίαν μυθικὴν κοσμολογίαν. Περιγράφει, ὅπως φαντάζεται, τὴν γῆν καὶ ἔξωτερικῶς καὶ ἐσωτερικῶς, καθὼς καὶ τὴν ἐν τῷ "Ἄδῃ" κρίσιν τῶν ψυχῶν. Ἐκεῖ αἱ μὲν ψυχαὶ τῶν κακῶν ἀνθρώπων, ἀναλόγως τῶν ἐγκλημάτων, τὰ ὅποια ἔκαμψαν εἰς τὴν ζωήν, θὰ τιμωρηθοῦν ἡ θὰ καθαρθοῦν, αἱ δὲ ψυχαὶ τῶν ἀγαθῶν θὰ ἀμειφθοῦν, καὶ μάλιστα ὅσαι ἐκαθάρθησαν ἐπὶ τῆς γῆς διὰ τῆς φιλοσοφίας.

114δ . . . 63. Τὸ μὲν οὖν τοιαῦτα / διισχυρίσασθαι οὕτως ἔχειν, ὡς ἐγὼ διελήλυθα, οὐ πρέπει νοῦν ἔχοντι ἀνδρὶ· ὅτι μέντοι ἡ ταῦτ' ἐστὶν ἡ τοιαῦτ' ἄττα περὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν καὶ τὰς οἰκήσεις, ἐπείπερ ἀθάνατόν γε ἡ ψυχὴ φαίνεται οὕσα, τοῦτο καὶ πρέπειν μοι δοκεῖ καὶ ἀξιον κινδυνεῦσαι οἰομένῳ οὕτως ἔχειν· καλὸς γάρ ὁ κινδυνος, καὶ χρὴ τὰ τοιαῦτα ὥσπερ ἐπάδειν ἔαυτῷ· διὸ δὴ ἔγωγε καὶ πάλαι μηκύνω τὸν μῆθον. Ἀλλὰ τούτων δὴ ἔνεκα θαρρεῖν χρὴ περὶ τῇ ἔαυτοῦ ε ψυχῇ ἀνδρα, ὅστις ἐν τῷ βίῳ τὰς μὲν ἄλλας ἡδονὰς τὰς περὶ τὸ σῶμα καὶ τοὺς κόσμους εἴασε χαίρειν ὡς ἀλλοτρίους τε ὄντας καὶ πλέον θάτερον ἡγησάμενος ἀπεργάζεσθαι, τὰς δὲ περὶ τὸ μανθάνειν ἐσπούδασε τε καὶ κοσμήσας τὴν ψυχὴν οὐκ ἀλλοτρίω ἀλλὰ τῷ αὐτῆς κόσμῳ, σωφροσύνῃ τε δικαιο-
115 σύνῃ καὶ ἀνδρείᾳ καὶ ἐλευθερίᾳ καὶ / ἀληθείᾳ, οὕτω περιμένει

τὴν εἰς "Αιδου πορείαν, ώς πορευσόμενος, ὅταν ἡ είμαρμένη καλῇ. Τιμεῖς μὲν οὖν, ἔφη, ὁ Σιμύια τε καὶ Κέβης καὶ οἱ ἄλλοι, εἰς αὐθις ἐν τινι χρόνῳ ἔκαστοι πορεύσεσθε· ἐμὲ δὲ νῦν ἥδη καλεῖ, φαίη ἀν ἀνήρ τραγικὸς, ἡ είμαρμένη, καὶ σχεδόν τι μοι ὥρα τραπέσθαι πρὸς τὸ λουτρόν· δοκεῖ γάρ δὴ βέλτιον εἶναι λουσάμενον πιεῖν τὸ φάρμακον καὶ μὴ πράγματα ταῖς γυναιξὶ παρέχειν, νεκρὸν λούειν.

64. Ταῦτα δὴ εἰπόντος αὐτοῦ, ὁ Κρίτων· εἶεν, / ἔφη, ὁ Σώκρατες· τί δὲ τούτοις ἡ ἐμοὶ ἐπιστέλλεις ἡ περὶ τῶν παιδῶν ἡ περὶ ἄλλου του, ὅ τι ἀν σοι ποιοῦντες ἡμεῖς ἐν χάριτι μάλιστα ποιοῦμεν;

— "Απερ ἀεὶ λέγω, ἔφη, ὁ Κρίτων, οὐδὲν καινότερον· ὅτι ίμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμενοι ίμεῖς καὶ ἐμοὶ καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ίμῖν αὐτοῖς ἐν χάριτι ποιήσετε ἄττ' ἀν ποιῆτε, καν μὴ νῦν ὅμολογήσητε· ἐὰν δὲ ίμῶν [μὲν] αὐτῶν ἀμελῆτε καὶ μὴ θέλητε ὥσπερ κατ' ἔχνη κατὰ τὰ νῦν τε εἰρημένα καὶ τὰ ἐν τῷ ἔμπροσθεν χρόνῳ ζῆν, οὐδὲ ἐὰν πολλὰ ὅμολογήσητε ἐν τῷ / παρόντι καὶ σφόδρᾳ, οὐδὲν πλέον ποιήσετε.

— Ταῦτα μὲν τοίνυν προθυμηθσόμεθα, ἔφη, οὕτω ποιεῖν· θάπτωμεν δὲ σε τίνα τρόπον;

— "Οπως ἀν, ἔφη, βούλησθε, ἐὰν πὲρ γε λάβητε με καὶ μὴ ἐκφύγω ίμᾶς. Γελάσας δὲ ἄμα ἡσυχῇ καὶ πρὸς ίμᾶς ἀποβλέψας εἶπεν· οὐ πείθω, ὁ ἄνδρες, Κρίτωνα, ώς ἐγὼ εἴμι οὗτος Σωκράτης, ὁ νυνὶ διαλεγόμενος καὶ διατάττων ἔκαστον τῶν λεγομένων, ἀλλ' οἵεται με ἐκεῖνον εἶναι, δν δψεται ὀλίγον 8 στερον νεκρόν, καὶ ἐρωτᾷ / δὴ πῶς με θάπτῃ. "Οτι δὲ ἐγὼ πάλαι πολὺν λόγον πεποίημαι, ώς, ἐπειδὰν πίω τὸ φάρμακον, οὐκέτι ίμῖν παραμενῶ, ἀλλ' οἰχήσομαι ἀπιών εἰς μακάρων δὴ τινας εύδαιμονίας, ταῦτά μοι δοκῶ αὐτῷ ἀλλως λέγειν, παραμυθούμενος ἄμα μὲν ίμᾶς, ἄμα δ' ἐμαυτὸν.

Ἐγγυήσασθε οὖν με πρὸς Κρίτωνα, ἔφη, τὴν ἐναντίαν ἐγγύην ἢ ἡ οὕτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ἡγγυᾶτο. Οὗτος μὲν γάρ ἢ μὴ παραμενεῖν· ὑμεῖς δὲ ἢ μὴ μὴ παρεμενεῖν ἐγγυήσασθε, ἐπειδὰν ἀποθάνω, ἀλλὰ / οἰχήσεσθαι ἀπιόντα, ἵνα Κρίτων ρῶν φέρῃ καὶ μὴ ὄρῶν μου τὸ σῶμα ἢ καιόμενον ἢ κατορυττόμενον ἀγάνακτῇ ὑπὲρ ἐμοῦ ὡς δεινὰ πάσχοντος, μηδὲ λέγῃ ἐν τῇ ταφῇ, ὡς ἢ προτίθεται Σωκράτη ἢ ἐκφέρει ἢ κατορύττει. Εὗ γάρ οὐσθι, ἢ δ' ὅς, ὃ Κρίτων, τὸ μὴ καλῶς λέγειν οὐ μόνον εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές, ἀλλὰ καὶ κακόν τι ἐμποιεῖ ταῖς ψυχαῖς. 'Αλλὰ θαρρεῖν τε χρὴ
116 καὶ φάναι τούμὸν σῶμα θάπτειν, καὶ θάπτειν οὕτως, / ὅπως ἂν σοι φίλον ἢ καὶ μάλιστα ἡγῆ νόμιμον εἰναι.

65. Ταῦτ' εἰπὼν ἐκεῖνος μὲν ἀνίστατο εἰς οἴκημά τι ὡς λουσόμενος καὶ ὁ Κρίτων εἴπετο αὐτῷ, ἡμᾶς δ' ἐκέλευε περιμένειν. Περιεμένομεν οὖν πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς διαλεγόμενοι περὶ τῶν εἰρημένων καὶ ἀνασκοποῦντες, τοτὲ δ' αὖ περὶ τῆς ξυμφορᾶς διεξιόντες, ὅση ἡμῖν γεγονοῦα εἴη, ἀτεχνῶς ἡγούμενοι ὡσπερ πατρὸς στεργθέντες διάξειν ὀρφανοὶ τὸν ἔπειτα βίον. 'Επειδὴ δὲ ἐλούσατο / καὶ ἡνέχθη παρ' αὐτὸν τὰ παιδία — δύο γάρ αὐτῷ οἱεῖς σμικροὶ ἦσαν, εἷς δὲ μέγας — καὶ αἱ οἰκεῖαι γυναικεῖς ἀφίκοντο, ἐκείναις ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος διαλεχθείς τε καὶ ἐπιστείλας, ἀττα ἐβούλετο, τὰς μὲν γυναικας καὶ τὰ παιδία ἀπίεναι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἥκε παρ' ἡμᾶς. Καὶ ἦν ἡδη ἐγγὺς ἡλίου δυσμῶν· χρόνον γάρ πολὺν διέτριψεν ἔνδον. 'Ελθὼν δ' ἐκαθέζετο λελουμένος καὶ οὐ πολλὰ μετὰ ταῦτα διελέχθη. Καὶ ἥκεν δ τῶν ἔνδεκα ὑπηρέτης καὶ στὰς παρ' αὐτόν· ὥ/Σώκρατες, ἔφη, οὐ καταγνώσομαι σοῦ, ὅπερ ἄλλων καταγιγνώσκω, ὅτι μοι χαλεπαίνουσι καὶ καταρῶνται, ἐπειδὰν αὐτοῖς παραγγέλλω πίνειν τὸ φάρμακον ἀνάγκαζόντων τῶν ἀρχόντων. Σὲ δὲ ἐγώ καὶ ἄλλως ἔγνωκα ἐν

τούτῳ τῷ χρόνῳ γενναιότατον καὶ πραότατον καὶ ἄριστον ἔντρα ὅντα τῶν πώποτε δεῦρο ἀφικομένων· καὶ δὴ καὶ νῦν εὗ οἶδ' ὅτι οὐκ ἐμοὶ χαλεπάνεις—γιγνώσκεις γὰρ τοὺς αἰτίους—ἀλλὰ ἐκείνοις· Νῦν οὖν, οἶσθα γὰρ ἡ ἥλθον ἀγγέλλων, χαῖρε τε καὶ πειρῶ ὡς ῥᾶστα / φέρειν τὰ ἀναγκαῖα. Καὶ ἄμα διακρύσας μεταστρεφόμενος ἀπήει.

Καὶ ὁ Σωκράτης ἀναβλέψας πρὸς αὐτόν· καὶ σύ, ἔφη, χαῖρε· καὶ ἡμεῖς ταῦτα ποιήσομεν· Καὶ ἄμα πρὸς ἡμᾶς· ὡς ἀστεῖος, ἔφη, ὁ ἀνθρωπος, καὶ παρὰ πάντα μοι τὸν χρόνον προσήγει καὶ διελέγετο ἐνίστε καὶ ἦν ἀνδρῶν λῶστος καὶ νῦν ὡς γενναιώς με ἀποδακρύει· Ἀλλ' ἄγε δή, ὁ Κρίτων, πειθώμεθα αὐτῷ καὶ ἐνεγκάτω τις τὸ φάρμακον, εἰ τέτριπται· εἰ δὲ μή, τριψάτω ὁ ἀνθρωπος·

Καὶ ὁ Κρίτων· ἀλλ' οἷμαι, / ἔφη, ἔγωγε, ὁ Σώκρατες, εἴτι γῆλιον εἶναι ἐπὶ τοῖς ὄρεσι καὶ οὕπω δεδυκέναι· Καὶ ἄμα ἔγώ οἶδα καὶ ἄλλους πάνυ ὀψὲ πίνοντας, ἐπειδὴν παραγγελθῆ αὐτοῖς, δειπνήσαντάς τε καὶ πιόντας εὗ μάλα... Ἀλλὰ μηδὲν ἐπείγου· εἴτι γὰρ ἔγχωρεῖ·

Καὶ ὁ Σωκράτης· εἰκότως γε, ἔφη, ὁ Κρίτων, ἐκεῖνοί τε ταῦτα ποιοῦσιν, οὓς σὺ λέγεις· οἴονται γὰρ κερδαίνειν ταῦτα ποιήσαντες, καὶ ἔγωγε ταῦτα εἰκότως οὐ ποιήσω· οὐδὲν γὰρ οἶμαι κερδαίνειν / ὀλίγον ὕστερον πιὼν ἄλλο γε ἢ γέ- 117 λωτα ὀφλήσειν παρ' ἐμαυτῷ γλιχόμενος τοῦ ζῆν καὶ φειδόμενος οὐδενὸς εἴτι ἐνόντος· Ἀλλ' οὐθεὶ, ἔφη, πείθου καὶ μὴ ἄλλως ποίει·

66. Καὶ ὁ Κρίτων ἀκούσας ἔνευσε τῷ παιδὶ πλησίον ἐστῶτι. Καὶ ὁ παῖς ἔξελθὼν καὶ συχνὸν χρόνον διατρίψας, ἤκεν ἄγων τὸν μέλλοντα δώσειν τὸ φάρμακον, ἐν κύλικι φέροντα τετριψμένον· Ἰδών δὲ ὁ Σωκράτης τὸν ἀνθρωπὸν· εἴεν, ἔφη, ὁ βέλτιστε, σὺ γὰρ τούτων ἐπιστήμων, τὶ χρὴ ποιεῖν;

— Ούδεν ἄλλο, ἔφη, ἡ πιόντα περιέναι, ἕως ἂν σου βάρος
β ἐν τοῖς σκέλεσι / γένηται, ἔπειτα κατακεῖσθαι· καὶ οὕτως αὐτὸς ποιήσει. Καὶ ἅμα ὥρεξε τὴν κύλικα τῷ Σωκράτει.

Καὶ ὃς λαβὼν καὶ μάλα ὑλεως, ὁ Ἐχέκρατες, οὐδὲν τρέσας οὐδὲ διαφθείρας οὔτε τοῦ χρώματος οὔτε τοῦ προσώπου, ἀλλ', ὥσπερ εἰώθει, ταυρηδὸν ὑποβλέψας πρὸς τὸν ἄνθρωπον· τὶ λέγεις, ἔφη, περὶ τοῦδε τοῦ πώματος πρὸς τὸ ἀποσπεῖσαι τινι; "Ἐξεστιν ἢ οὕ;

— Τοσοῦτον, ἔφη, ὁ Σωκράτες, τρίβομεν, ὅσον οἰόμεθα μέτριον εἶναι ποιεῖν.

γ — Μανθάνω, ἢ δ' ὃς· ἀλλ' εὔχεσθαι γε που τοῖς / θεοῖς ἔξεστί τε καὶ χρή, τὴν μετοίκησιν τὴν ἐνθένδε ἔκεισε εὐτυχῆ γενέσθαι. ἀ δὴ καὶ ἐγὼ εὔχομαι τε καὶ γένοιτο ταύτη. Καὶ ἅμ' εἰπὼν ταῦτα ἐπισχόμενος καὶ μάλα εὐχερῶς καὶ εὐκόλως ἔξεπιεν. Καὶ ἡμῶν οἱ πολλοὶ τέως μὲν ἐπιεικῶς οὗτοί τε ἦσαν κατέχειν τὸ μὴ δακρύειν, ὡς δὲ εἴδομεν πίνοντα τε καὶ πεπωκότα, οὐκέτι, ἀλλ' ἐμοῦ γε βίᾳ καὶ αὐτοῦ ἀστακτὶ ἔχώρει τὰ δάκρυα, ὥστε ἐγκαλυφάμενος ἀπέκλαιον ἐμαυτόν· οὐ γάρ ἔκεινόν γε, ἀλλὰ τὴν ἐμαυτοῦ τύχην, οἷου ἀνδρὸς / ἐταίρου δ ἐστερημένος εἴην. 'Ο δὲ Κρίτων ἔτι πρότερος ἐμοῦ, ἐπειδὴ οὐχ οἵος τ' ἦν κατέχειν τὰ δάκρυα, ἔξανέστη. 'Απολλόδωρος δὲ καὶ ἐν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ οὐδὲν ἐπαύετο δακρύων, καὶ δὴ καὶ τότε ἀναβρυχησάμενος κλαίων καὶ ἀγανακτῶν οὐδένα ὅντινα οὐ κατέκλασε τῶν παρόντων πλήν γε αὐτοῦ Σωκράτους.

'Εκεῖνος δέ· οίτα, ἔφη ποιεῖτε, ὁ θαυμάσιοι. 'Εγὼ μέντοι οὐχ ἥκιστα τούτου ἔνεκα τὰς γυναικας ἀπέπεμψα, ἵνα μὴ τοιαῦτα πλημμελοῖτε· καὶ γάρ ἀκήκοα, ὅτι ἐν εὐφημίᾳ / χρὴ τελευτᾶν. 'Αλλ' ἥσυχίαν τε ἄγετε καὶ καρτερεῖτε.

Καὶ ἡμεῖς ἀκούσαντες ἡσχύνθημέν τε καὶ ἐπέσχομεν τοῦ δακρύειν. 'Ο δὲ περιελθὼν, ἐπειδὴ οἱ βαρύνεσθαι, ἔφη, τὰ σκέλη, κατεκλίθη ὑπτιος — οὕτω γάρ ἐκέλευεν δ ἄνθρωπος --

καὶ ἄμα ἐφαπτόμενος αὐτοῦ οὗτος ὁ δοὺς τὸ φάρμακον διαλι-
πών χρόνον ἐπεσκόπει τοὺς πόδας καὶ τὰ σκέλη· κατέπειτα
σφόδρα πιέσας αὐτοῦ τὸν πόδα ἤρετο, εἰ αἰσθάνοιτο· ὁ δὲ οὐκ ἔφη.
Καὶ μετὰ τοῦτο αὖθις / τὰς κνήμας· καὶ ἐπανιών οὕτως ἡμῖν 118
ἐπεδείκνυτο ὅτι ϕύχοιτό τε καὶ πηγνῦτο. Καὶ αὐτὸς ἤπιετο
καὶ εἶπεν, ὅτι, ἐπειδὴν πρὸς τῇ καρδίᾳ γένηται αὐτῷ, τότε
οἰχήσεται.

"Ηδη οὖν σχεδόν τι αὐτοῦ ἦν τὰ περὶ τὸ ἥτρον ψυγό-
μενα καὶ ἐκκαλυψάμενος — ἐνεκεκάλυπτο γάρ — εἴπεν, ὁ
δὴ τελευταῖον ἐφθέγξατο· ὡς Κρίτων, ἔφη, τῷ Ἀσκληπιῷ
ὅφείλομεν ἀλεκτριώνα· ἀλλὰ ἀπόδοτε καὶ μὴ ἀμελήσητε.

'Αλλὰ ταῦτα, ἔφη, ἔσται, ὁ Κρίτων· ἀλλ' ὥρα, εἰ
τι ἄλλο λέγεις.

Ταῦτα ἐρομένου αὐτοῦ οὐδὲν ἔτι ἀπεκρίνατο, ἀλλ'
ἀλίγον χρόνον διαλιπών ἐκινήθη τε καὶ ὁ ἀνθρωπος ἐξεκά-
λυψεν αὐτόν. Καὶ δις τὰ δύματα ἔστησεν· ἴδων δὲ ὁ Κρί-
των συνέλαβε τὸ στόμα καὶ τοὺς ὄφθαλμούς.

67. "Ηδε ἡ τελευτή, ὡς Ἐχέκρατες, τοῦ ἑταίρου ἡ-
μῶν ἐγένετο, ἀνδρός, ὃς ἡμεῖς φαῦμεν ἂν, τῶν τότε, ὃν
ἐπειράθημεν, ἀρίστου καὶ ἄλλως φρονιμωτάτου καὶ δικαι-
οτάτου.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

(Κατά τὰ κεφάλαια τῆς ἐκλογῆς)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 1.

Ἐχεκράτης, πολίτης ἐκ Φλειοῦντος, ὃπου ὁ Ταρχντῖνος Εὔρυτος εἶχεν ἴδρυσει μικρὰν ὄμάδαν ὀπαδῶν τοῦ Πυθαγόρου. Ἀπὸ τὴν ὄμάδαν αὐτήν, εἰς τὴν ὁποίαν, φαίνεται, εἶχεν ἔξεχουσαν θέσιν ὁ Ἐχεκράτης, γίνεται δεκτὸς ὁ Φαίδων, ὁ ὄποῖος τοὺς ἔξιστορεῖ τὰ κατὰ τὸν Σωκράτη. Ἡ διήγησις τοῦ Φαίδωνος εἶναι μία ζωντανὴ ἀναπαράστασις τῶν ὅσων ὁ Πλάτων ἔζησε μέσα του καὶ μαρτυρεῖ τόσον περὶ τοῦ προσωπικοῦ μεγαλείου τοῦ Σωκράτους, ὃσον καὶ περὶ τοῦ ποιητικοῦ μεγαλείου τοῦ Πλάτωνος.

αὐτός... αὐτός, ὁ ἔδιος· τίθεται ἐν ἀρχῇ, διότι ἡ αὐτοψία καὶ τὸ αὐτήκοον ἐνέχουν μεγάλην σπουδαιότητα καὶ ἀποτελεῖ ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀκόλουθον ἡ ἄλλοις τού.

Φαίδων, Ἡλεῖος τὴν καταγωγὴν, εὐγενής, ἔγινε γνωστότατος ἐκ τοῦ ὄμωνύμου διαλόγου τοῦ Πλάτωνος. Κατά τινα παράδοσιν, ἡ ὄποια δὲν φαίνεται πολὺ πιθανή, οὗτος συνελήφθη αἰχμάλωτος ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν εἰς πόλεμον ἐναντίον τῆς πατρίδος του "Ηλιδος καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος εἰς τὰς Ἀθήνας μόλις 18ετῆς περίπου, τῷ 400 π.Χ. Ἔκεῖ προσείλκυσε τὴν προσοχὴν τοῦ Σωκράτους, ὁ ὄποῖος παρεκάλεσεν ἔνα πλούσιον φίλον του νὰ τὸν ἔξαγοράσῃ. "Ἐκτοτε ἐξ εὐγνωμοσύνης ἔμεινε πιστὸς θυμαστῆς τοῦ φιλοσόφου μέχρι τοῦ θανάτου αὐτοῦ. Τὸ κεφάλαιον, τὸ ὄποιον μᾶς ἐμφχνίζει τὸν Φαίδωνα διηγούμενον τὰς τελευταῖς στιγμὰς τοῦ διδασκάλου, ἀποδεικνύει, ὅτι ὁ δεσμός του μὲ τὸν Σωκράτη ἦτο στενὸς καὶ ἡ ἀφοσίωσίς του μεγάλη. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Σωκράτους ὁ Φαίδων ἴδρυσεν εἰς τὴν πατρίδα του ἴδιαν σχολήν, περὶ τῆς ὄποιας οὐδὲν ἀκριβὲς γνωρίζομεν. "Εγραψεν ἐπίσης διαιλόγους, οἱ ὄποιοι δὲν διεσώθησαν.

φάρμακον, κοινῶς φαρμάκι, συνεκδοχή, τὸ γένος ἀντὶ τοῦ εἴδους, δηλητήριον, τὸ κώνειον. Τὸ κώνειον εἶναι φυτόν, πιθανῶς τὸ κοινὸν μχγ

κούτα, κιρκούτα, βρωμόχορτο, καὶ περιέχει τὴν κωνειίνην, δραστικώτατον φυτικὸν δηλητήριον. Τὰ σπέρματα αὐτοῦ ξηραίνουμενα καὶ τριβόμενα διελύοντο ἐντὸς ὅδους καὶ ἐδίδοντο ἔπειτα εἰς τοὺς μελλοθανάτους.

πολίτης, συμπολίτης.

Φλειάσιος, ὁ πολίτης τοῦ Φλειοῦντος, πόλεως εἰς τὰ σύνορα τῆς Ἀργολίδος καὶ τῆς περιοχῆς τῆς Σικουῶνος (τοῦ Κιάτου).

οὐδεὶς πάνυ τι, οὐδεὶς ἀπολύτως.

ἐπιχωριάζω, συχνάζω καὶ κάπου παραμένω ἔκει.

χρόνου συχνοῦ, ἀπὸ πολὺν καιρόν.

μέν, χωρὶς νὰ ἀκολουθῇ ὁ δέ, βεβαίως.

τύχη, τυχαῖον περιστατικὸν, τυχαία σύμπτωσις.

ἔστεμμένη, ἔστεφανωμένη διὰ κλάδου δάφνης, ιεροῦ δένδρου τοῦ Ἀπόλλωνος.

Θησεύς, ὁ σπουδαιότερος μετὰ τὸν Ἡρακλέα ἥρως τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος καὶ ὁ πρῶτος τῶν Ἀθηνῶν, υἱὸς τοῦ βασιλέως Αἴγεως. Κατὰ τὸν μῦθον δὲ Μίνως, βασιλεὺς τῆς ἐν Κρήτῃ Κνωσσοῦ, ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ υἱοῦ του Ἀνδρόγοεω φονευθέντος ἐν Ἀττικῇ, ἀφοῦ ἐνίκησε τοὺς Ἀθηναίους, τοὺς ὑπεχρέωσε νὰ στέλλουν κάθε χρόνον ἡ κατ' ἄλλους κάθε ἐννέα χρόνια ἐπτὰ νέοντας καὶ ἐπτὰ παρθένους, τοὺς ὄποιους ἔρριπτον ὡς βορὰν τοῦ Μινωταύρου εἰς τὸν Λαβύρινθον. Κατὰ τὴν τρίτην ἀποστολὴν μετεῖχε καὶ ὁ Θησεύς, ὁ ὄποιος μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Ἀριάδνης, θυγατρὸς τοῦ Μίνωας, ἐφόνευσε τὸν Μινώταυρον. Οὕτος σωθεὶς ἔδρυσε πρὸς τιμὴν τοῦ Δηλίου Ἀπόλλωνος τὰ Δήλια, κατὰ τὰ ὄποια οἱ Ἀθηναῖοι ἔστελλον τὴν Δηλιάδα (ναῦν), τὸ ἔδιον πλοῖον τοῦ Θησέως συνεχῶς ἐπισκευαζόμενον καὶ ἀνανεούμενον, ὡς θεωρίδα εἰς τὴν ιερὰν Δῆλον.

τοὺς δις ἐπτά, τὰ ἐπτὰ ζεύγη τῶν νέων καὶ νεανίδων.

εὔξαντο, ἔταξαν, ἔκαναν τάμα.

θεωρία, ἐπίσημος ἀντιπροσωπεία τῆς πόλεως καὶ μάλιστα θρησκευτικὴ, πρεσβεία.

ἀπάγω, ἀποστέλλω ὡς ὄφειλήν.

καθαρεύω, εἶμαι καθαρός, ἀγνός.

δεῦρο, ἐδῶ εἰς Ἀθήνας εἰς τὸν λιμένα τοῦ ἀπόπλου.

ἀπολαμβάνω, ἀποκλείω, ἐμποδίζω.

χρόνος, τριάκοντα ἡμέραι (Ξενοφ. Ἀπομνημ. 116 γ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 2.

έπιτήδειοι, φίλοι, σύντροφοι πιστοί.

ἄρχοντες, οἱ ἔνδεκα προϊστάμενοι τῆς φυλακῆς, οἱ ὅποιοι ἔξετέλουν τὰς ποινὰς διὰ τῶν ὑπηρετῶν. Ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς δέκα ἔξέλεγον ἀνὰ ἕνα αἱ δέκα φυλὴι τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν ἐνδέκατον προσέθετον ὡς γραμματέα.

σχολάζω, δὲν ἔχω ἀσχολίαν, εὔκαιρω.

τοιούτους ἔτέρους, ὑμοίους μὲ σέ, τῶν αὐτῶν αἰσθημάτων μὲ σέ, μὲ τὰς αὐτὰς ἀκριβῶς διαθέσεις μὲ σέ.

θαυμάσια ἔπαθον, ἐδοκίμασα παράξενα συναισθήματα.

ἔλεος εἰσήι με, μὲ κατελάμβανεν οἶκτος, ἐδοκίμαζα οἶκτον. **τρόπος**, στάσις, συμπεριφορά.

ώς ἀδεῶς, διασάφησις τοῦ εὖ δαίμων — λόγων.

ώστε παρίστασθαι μοι, ώστε παρ. μηδ' ίέναι ἐκεῖνον ἄνευ θείας μοίρας ιόντα εἰς "Αἰδου· παρίσταται μοι, μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν νοῦν, ἔχω τὴν ἐντύπωσιν.

εἴπερ τις πώποτε καὶ ἄλλος (εὖ ἔπραξεν . . .), ὑπὲρ πάντα ἄλλον.

οὐδὲν πάνυ μοι ἐλεεινὸν εἰσήι, δὲν ἐδοκίμαζα κανένα ἀπολύτως οἶκτον.

ώς δδεῖεν ἀν εἰκός είναι, (ἐλεεινὸν εἰσιέναι τινί).

δῆτων ἐν φιλοσοφίᾳ, φιλοσοφούντων, ἀπασχολουμένων μὲ φιλοσοφικὰς συζητήσεις.

ἀτεχνῶς, δύλως διόλου.

ἄτοπόν τι πάθος, πολὺ παράξενον, ἀλλόκοτον συναίσθημα.

κρᾶσις, κρῆμψ, συναίσθημα ἀνάμεικτον.

διαφερόντως, ὑπερβολικά, ἔξαιρετικά, περισσότερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους.

"Απολλόδωρος, Ἀπολλ. ὁ Φαληρεύς, γνωστὸς διὰ τὴν ἀφοσίωσίν τους πρὸ τὸν Σωκράτη, ἐστερημένος δύμας φιλοσοφικοῦ νοῦ· δρα καὶ τὴν δλίγον κατωτέρω λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ.

πού, ἀν δὲν ἀπατῶμαι.

Κριτόβουλος, υἱὸς τοῦ Κρίτωνος, γνωστὸς διὰ τὴν ὥραιότητά του. "Ορα καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν : ὁ πατὴρ αὖτοῦ.

δ πατὴρ αὐτοῦ, δ Κρίτων, συνομῆλιξ καὶ συνδημότης μὲ τὸν Σωκράτη (ἔξ "Αλωπεκῆς). Χρηστὸς, πλούσιος καὶ γενναιόδωρος, συντηρῶν ἔξ ιδίων τὴν οἰκογένειαν τοῦ Σωκράτους, λίαν γνωστὸς καὶ ἐκ

Αἰσωπος, δοῦλος του Σαμίου Ἰάδμονος ζήσας κατὰ τὸ πρῶτον ἥμισυ του θου π. Χ. αἰῶνος. Οὗτος διηγεῖτο μὲ χάριν μύθους εἰς πεζὸν πρὸς παραίνεσιν. Οἱ μέχρι σήμερον φερόμενοι ως μῦθοι του Αἰσώπου εἶναι παράφρασις τῶν Αἰσωπείων μύθων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 4.

ὑπολαβών, συχνὴ ἡ χρῆσις του ῥ. ὑπολαμβάνω παρὰ Πλάτωνι : ἐπεμβάνω εἰς τὴν συζήτησιν, ἀποκρίνομαι, διακόπτω. λαμβάνω τὸν λόγον καὶ ἀποκρίνομαι.

ῶν, καθ' ἔλξιν, ἀντὶ ἀ...

ἐντείνας, (εἰς μέτρον, εἰς ἔπος) στιχουργήσας.

προοίμιον, ἄσμα ἀδόμενον ὑπὸ τῶν ῥάψῳδῶν πρὸς τιμὴν τῶν θεῶν πρὸ τῶν ἐπῶν, ὕμνος. Διὰ ποῖον λόγον ἔκαμεν ὁ Σωκράτης τὸν ὕνον εἰς τὸν Ἀπόλλωνα, μᾶς τὸ ἔξηγεῖ ἀκολούθως, ὡς καὶ ἐν 85 β τοῦ Φαίδωνος « ἐγὼ δὲ καὶ αὐτὸς που οἴμαι ὅμοδουλός γε εἶναι τῶν χύκνων καὶ ιερὸς του αὐτοῦ θεοῦ (Ἀπόλλωνος), καὶ οὐ χεῖρον τὴν μάντικὴν ἔχειν παρὰ τοῦ δεσπότου ..

ἀτάρ, ἐπικόν, ὡσαύτως, ἀλλά, ἀλλ' ὅμιως,

Εὔηνος, Πάριος σοφιστὴς καὶ ποιητής, ἀκμάσας κατὰ τὸν Ε' π.χ. αἰῶνα. Ήτο πρεσβύτερος του Σωκράτους καὶ ἐδίδασκε τὴν τέχνην του ἀντὶ εὐτελοῦς ποσοῦ.

ὅτι ποτὲ διανοηθείς, τί τέλος πάντων σκοπῶν, μὲ ποίαν ἄρα γε σκέψιν.

ἀντίτεχνος, ἀντίζηλος ἐν τῇ τέχνῃ.

ἀποπειρώμενος τί λέγει, δοκιμάζων τί σημαίνουν, προσπαθῶν νὰ ἔξαχριβώσω τὴν σημασίαν, τὸ νόημα...

ἀφοσιοῦμαι, ἐκπληρῶ θρησκευτικὸν καθῆκον, ἀπὸ θρησκευτικὴν εὐλάβειαν πράττω κάτι: ἀλλὰ (ἔκαμα τὰ ποιήματα) προσπαθῶν νὰ ἔξηγήσω (ἔξαχριβώσω) τὸ νόημα κάποιων ὀνείων μου καὶ ἐκπληρῶν οὕτω ἐν θρησκευτικὸν καθῆκον, μήπως τυχὸν ὁ θεὸς εἰς τὰ ἕνειρά μου ἐννοοῦσε νὰ κάνω αὐτοῦ τοῦ εἰδούς τὴν μουσικήν.

ἄρα, ἵσως, τυχόν.

μουσική, πᾶσα τέχνη ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν Μουσῶν, καλλιτεχνική, πνευματική, καὶ ίδια ἡ μουσική. Πρῶτοι οἱ Πυθαγόρειοι ἐκάλεσαν τὴν φιλοσοφίαν μουσικήν, ἔπειτα δὲ ὁ Πλάτων ἐδῶ μουσικὴν ἐνοεῖ τὴν φιλοσοφίαν.

παρακελεύομαι, προτρέπω, παρακινῶ τινα πρὸ τῆς πράξεως.
ἐπικελεύω καὶ διακελεύομαι, ἐνθαρρύνω κατ' αὐτὴν τὴν ἐνέρ-
γειαν.

Θέουσι μετοχὴ (ὁ. θέω) θέοντες, οἱ δρομεῖς.

δημώδης μουσική, ἡ ποίησις, ἡ ὅποια εἶναι μουσική κατὰ τὴν ἀν-
τίληψιν τοῦ κοινοῦ.

ἀσφαλέστερον ἐννοεῖται τὸ ἔδοξεν.

μετὰ δὲ τὸν θεόν, βραχυλογία, ἀντὶ : μετὰ δὲ τὸ εἰς τὸν θεόν
προσίμιον.

μυθος, διήγησις φανταστική, ἐνῷ λόγος εἶναι διήγησις πραγμα-
τικῶν γεγονότων.

ἡ πιστάμην, ἐνεθυμούμην, εἶχον προχείρως εἰς τὴν μνήμην μου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 5.

ἔρρωσθαι, (ῥώννυμαι) ἀς εἶναι καλά, τοῦ στέλλω τοὺς χαιρετι-
σμούς μου, πρόσφερε τοὺς χαιρετισμούς μου.

διώκω, ἀκολουθῶ.

οἷον... τοῦτο, οἴον ἔστι τοῦτο, δ παρακελεύει· σύμπτυξις δύο
προτάσεων.

πολλά, πολλάκις τὸ ἐπίθετον ἀντὶ τοῦ ἐπιρρήματος.

οὐδ' ὀπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

δαί, κοινὸς τύπος τοῦ δή ἐν τῷ διαλόγῳ, ἐν χρήσει μὲν ἐρωτηματι-
κὰς λέξεις πρὸς ἔκφρασιν θαυμασμοῦ ἢ περιεργείας· τί δαί ; τί λοιπόν ;
ἄλλὰ τί λοιπόν ; καὶ πῶς λοιπόν ;

ἢ, ἀντὶ ἔφη, γ' ἐν. παρατ. ἢ ἀόρ. β' τοῦ ἡμί (λατ. inquam, aio).

μέτεστιν (ὅτῳ) τούτου τοῦ πράγματος, ὅποιος μετέχει τῆς
φιλοσοφίας (τ. τ. πράγματος).

βιάσεται αὐτόν, θὰ αὐτοκτονήσῃ.

καθῆκε, (ὁ. καθίημι) κατεβίβασε.

Φιλόλαος, Πυθαγόρειος φιλόσοφος ἀπὸ τὴν Κρότωνα ἢ τὸν Τά-
ραντα ζήσας τὸν Ε' π. Χ. αἰῶνα. 'Τπῆρξε πιθανῶς μαθητὴς τοῦ Πυθα-
γόρου καὶ κατέφυγεν εἰς Θήβας κατὰ τὸν διωγμὸν τῶν Πυθαγορείων
τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος περὶ τὸ 430 π. Χ., ὅπου ἐχρημάτισεν διδάσκα-
λος τοῦ Σιμμίου καὶ τοῦ Κέβητος. Εἰς τὸν Φιλόλαον ἀποδίδονται ἀποσπά-
σματά τινα, τὰ ὅποια μὲν μερικὰ χωρία τοῦ Ἀριστοτέλους καὶ τοῦ

Πλάτωνος ἀποτελοῦν μοναδικὴν πηγὴν τοῦ Πυθαγορισμοῦ. Ἐξισημεί-
τος εἶναι ἡ δοξασία τοῦ Φιλολάου, ὅτι ἡ γῆ σημειώνει καθ' ἑκάστην μίαν
περιστροφὴν περὶ ἔαυτὴν καὶ κατ' ἕτος μίαν ὄμοιαν περὶ τὸν κεντρικὸν
πῦρ, τὸ ὄποιον ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τοῦ σύμπαντος. Τὸ σύστημα τοῦ-
το τοῦ Φιλολάου-ἀπετέλεσε τὴν βάσιν τοῦ συστήματος τοῦ Κοπερνίκου.
Ἀναφέρεται δέ, ὅτι παρὰ τούτου ἡγόρασεν ὁ Πλάτων, εύρισκόμενος εἰς
τὴν Κάτω Ἰταλίαν τὸ σύγγραμμά του «Κόσμος, Φύσις, Ψυχή» ἀντὶ
100 μνῶν, γενόμενος οὕτω ἐνήμερος τῶν Πυθαγορείων δοξασιῶν, περὶ
τῶν ὄποιων ἀριστα μόνον εἶχεν ἀκούσει ὁ Σωκράτης.

Οἱ Πυθαγόρειοι ἀπετέλουν ἔταιρείας «συνέδρια ἢ δμακόια»
(ὁμοῦ ἀκούειν), αἱ ὄποιαι ἐπεδίωκον ὅχι μόνον θρησκευτικοὺς καὶ ἡθι-
κοὺς σκοπούς, ἀλλὰ καὶ ἐπιστημονικούς καὶ πολιτικούς.

Ἡ ψυχὴ παρὰ τούτων ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρμονία. Ὁ βίος τοῦ ἀνθρώ-
που εἶναι τὸ ἡμίσυ τοῦ κύκλου, τὸ δὲ ἄλλο ἡμίσυ, ἡ συμπλήρωσις τῆς
ἀρμονίας, κεῖται ἐκτὸς τοῦ κόσμου τούτου, τοῦ ὄποιου μετέχει μόνον ἡ
ψυχὴ. Ἐπίστευον ἀκόμη εἰς τὴν μετεμψύχωσιν, δόγμα εἰλημμένον ἀπὸ
τοὺς Ὀρφικούς. Ὡς φάνεται δέ καὶ ἐκ τοῦ Φαῖδρου, τὸ σῶμα
θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς φυλακὴ τῆς ψυχῆς, ἡ ὄποια πολλάκις ἐπανέρ-
χεται εἰς τὴν ζώην, καὶ ἀναλόγως τοῦ βαθμοῦ τῆς τελειότητός της ἐγ-
κλείεται εἰς σώματα ζῷων ἢ ἀνθρώπων κτλ. Ὁθεν ἀπήγειτο σωματικὴ
καὶ πνευματικὴ ὑγεία, ἡμικότης καὶ ἐγκράτεια, ἀποχὴ σαρκῶν ζῷων
καὶ κυάμων, κάθαρσις τῆς ψυχῆς καὶ ἐν γένει βίος εὔκοσμος καὶ ἀρμο-
νικός, ὅπως ἀρμονικὸν εἶναι τὸ σύμπαν, τὸ ὄποιον ὁ Πυθαγόρας πρῶτος
ἐκάλεσε κόσμον.

συγγεγονότες Φιλολάω, ἐνῷ ἔχετε χρηματίσει μαθηταί, ἀκρο-
αταὶ τοῦ Φιλολάου.

ούδεν γε σαφές, οἱ Πυθαγόρειοι ἐδίδασκον μὲ συμβολικὰ ἀποφθέγ-
ματα, μὲ παραγγέλματα καὶ κανόνας αἰνιγματικούς καὶ ἔπειτα ἐσιώ-
πων, ἵνα διὰ τοῦ μαστηρίου ἀσκήσουν ἐπιβολὴν εἰς τὰς ψυχὰς τῶν μαθη-
τῶν. Ἡ ἔχεμύθεια, προσέτι ἡτο κύριον χαρακτηριστικὸν τῶν Πυθαγο-
γορείων. Ἡ αὐτὴ ἔχεμύθεια παρατηρεῖται καὶ εἰς τὰ Ἐλευσίνια μαστή-
ρια, ὡς καὶ εἰς τὰς νεωτέρας στοὰς τῶν τεκτόνων.

καὶ ὁ σύνδεσμος καὶ πρὸ τῶν ὑπερθετικῶν σημαίνει ἐπίτασιν,
ὅλως ἔξαιρετικῶς.

διαιτοκοπῶ, ἔρευνῶ, ἔξετάζω λεπτομερῶς.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μυθολογῶ, διηγοῦμαι ὑπὸ μορφὴν μύθου, διηγοῦμαι μὲν μύθους.
Οἱ Πλάτων, ὅπου δὲν ἐπαρκεῖ ἡ διαλεκτικὴ ἀπόδειξις, δὲν διστάζει νὰ καταφύγῃ εἰς τὰς παραδόσεις καὶ τοὺς μύθους (ὅρα καὶ κεφ. 14, 70 β.). ἐν... ἡλίου δυσμῶν χρόνῳ, ἡ νόμιμος ὥρα διὰ τὴν θανάτωσιν τῶν καταδίκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 6.

νῦν δή, πολλάκις ἀπαντῷ παρὰ Πλάτωνι καὶ σημαίνει πρὸ διάγου, μόλις τώρα δά.

ἴσως μέντοι θαυμαστόν... καὶ οἵς βέλτιον τεθνάναι ἡ ζῆν,
ἴσως ὅμως νὰ σοῦ φανῇ παράδοξον, ἐὰν τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ θεμιτὸν εἶναι
έκατὸν βιάζεσθαι) μόνον ἐξ ὅλων τῶν ἄλλων εἶναι ἀπλοῦν — δὲν πα-
ρουσιάζει καμμίαν ἔξαρτεσιν — καὶ οὐδέποτε ἐμφανίζεται διαφορετικὸν εἰς
τὸν ἀνθρωπὸν, ὅπως ἐμφανίζονται τὰ ἄλλα πράγματα (πλοῦτος, δόξα
κλπ.) ὑπὸ τινας περιστάσεις καὶ εἰς αὐτοὺς ἀκόμη, οἱ ὅποιοι θεωροῦν
προτιμότερον τὸν θάνατον τῆς ζωῆς (δηλ. ἐνῷ δι' ὅλα τὰ πράγματα δύ-
ναται νὰ ὑπάρχῃ δικογνωμία, διὰ τὴν αὐτοκτονίαν μία μόνον γνώμη εἶναι:
ὅτι πάντες τὴν θεωροῦν ἀνίερον, καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ ὅποιοι προτιμοῦν
τὸν θάνατον τῆς ζωῆς). (Τινὲς ὡς διασάφησιν τοῦ τοῦτο δέχονται
τὸ τεθνάναι, τὸν θάνατον).

ἴττω, βιωτικὸν ἀττικὸν ἵστω (οἰδα), ἃς εἶναι μάρτυς μου.

φωνή, διάλεκτος.

οὔτω, ἐκ πρώτης δψεως, χωρὶς ἀκριβῆ ἔξέτασιν.

οὐ μέντοι (ἄλογόν ἐστιν) **ἀλλ' ίσως γ' ἔχει τινὰ λόγον,** (λι-
τότης): καὶ ὅμως δὲν εἶναι παράλογον, ἀλλ' ἀπεναντίας ἔχει σοβα-
ρὰν δικαιολογίαν.

ἀπορρήτοις, ἐννοεῖ μᾶλλον τὴν ἀπόρρητον διδασκαλίαν τῶν Πυθα-
γορείων καὶ οὐχὶ ἀπορρήτους λόγους τῶν Ὀρφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀ-
νωτέρω λεχθέντων: «οὐκ ἀκηκόατε... Φιλολάφ συγγεγνότες;» εἶ-
ναι φανερόν. Τοῦτο ἀκόμη μαρτυρεῖ καὶ ἄλλο χωρίον τοῦ Πλ. ἐν Νομ.
902 β. Εἶναι ὅμως βέβαιον, ὅτι τὰς περὶ ψυχῆς ιδέας κ.λ.π. τῶν Ὀρφικῶν
εἶχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ, 67 γ, 69 γ, 70γ.).

φρουρά, εἰρκτή, φυλακή.

διιδεῖν, δ. διορῶ, κατανοῶ πλήρως.

σημαίνω, δίδω σημεῖον νὰ εἴπῃ τις ἡ νὰ πράξῃ τις, διὰ σημείου
δειχνύω, ὑποδειχνύω.

ταύτη, κατ' αὐτὸν τον τρόπον, μὲ τὴν λογικὴν αὐτὴν σειράν, δι'
αὐτό.

ἀνάγκη, ὅφευκτος μοῦρα, ἐπιβαλλομένη ὑποχρέωσις.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 7.

ῥαδίως, προθύμως, εὐχαρίστως.

ἴσικε... ἀτόπῳ, ὁμοίζει μὲ ἀνακολουθίαν· μετριάζεται οὕτως ἢ
ἔκφρασις καὶ δὲν λέγει : τοῦτο εἶναι ἀνακολουθία, ἀτοπον.

φρονιμώτατοι, οἱ φιλόσοφοι.

Θεραπεία, ἐπιμέλεια, στοργικὴ φροντίς.

οὐκ ἔχει λόγον, εἶναι ἀδικαιολόγητον (λιτότης).

αὐτός, μόνος τοι.

ὅτι μάλιστα, ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερον.

εἰκός (ἐστιν), εἶναι τούναντίον.

πραγματεία, ἡ φιλοσοφικὴ ἔρευνα, ἔξυπνη ἀντίρρησις.

ἀνερευνᾶ λόγους, ἀναζητεῖ ἀντιλογίας, εύρισκει ἀντιρρήσεις.

νῦν γε καὶ μοι αὐτῷ δοκεῖ λέγειν τι, (τι = κάτι σοβαρόν).

ώς ἀληθῶς, τῇ ἀληθείᾳ, πραγματικῶς, τῷ ὄντι.

τείνω τὸν λόγον, (εἰς τινα) μεταφορά ἐκ τοῦ τόξου : ἔχω τινὰ
ώς στόχουν, ἀποβλέπω, κάνω ὑπαινιγμόν.

ῥαδίως, χωρὶς τύψιν συνειδήσεως, μὲ ἐλαφρὰν συνειδῆσιν.

πάνυ μὲν οὖν, πάνυ γε, βεβαιότατα.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 8.

πιθανώτερον, πειστικώτερον.

ἡδίκουν ἀν, θὰ εἶχον ἀδικον, θὰ ἔκαμνα ἀσχημα.

ἄνδρας, ἐν τῇ Ἀπολογίᾳ Σωκρ. κεφ. 32, 41 α, ὁνομάζει τοιούτους
τούς : Μίνων, 'Ραδάμανθυν, Αἰακόν, Τριπτόλεμον, 'Ορφέα, Μουσαῖον,
'Ησίοδον, "Ομηρον κ.ἄ.

πάνυ διισχυρίζομαι, πιστεύω ἀκραδάντως, ὑποστηρίζω μὲ ἐπι-
μονήν.

Θεούς, ἐφ' ὅσον προηγεῖται τὸ παρ' ἀνδρας τε, ἐπρεπε νὰ
ἀκολουθῇ καὶ παρὰ θεούς, ἔνεκα ὅμως τῆς παρεμβληθείσης προ-
τάσεως καὶ τοῦτο μέν... ἀρχίζει νέα σειρὰ τοῦ λόγου.

ἥξειν, κατ' ἀναλογίαν τοῦ ἐλπίζω ἀφίξεσθαι.

εἴπερ τι ἄλλο, κεφ. 2, 59 α.

δμοίως, (ὅπως θὰ ἡγανάκτουν, ἐὰν δὲν εἶχον τὴν πεποίθησιν αὐτήν), δὲν ἔχω τοὺς ίδιους λόγους νὰ ἡγανάκτω.

τι, κάτι σοβαρόν, ποὺ ἀξίζει, ὅπως κεφ. 7, 63 α.

πάλαι λέγεται, ἡ παράδοσις ἀναφέρει πάλαι παράδοσις τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὁποίαν ἐδέχθησαν καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 67 γ, 69 γ, 70 γ). Καὶ ὁ "Ομηρος μᾶς περιγράφει (Ὅδυσ. δ 563) τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἀγαθῶν εἰς τὸ Ἡλύσιον πεδίον.

αὐτὸς ἔχων τὴν διάνοιαν ταύτην, κρατῶν μόνος του αὐτὴν τὴν γνώμην.

πρῶτον δέ, πρωτύτερα ὅμως, προηγουμένως ὅμως.

σκεψώμεθα, (ῥ. σκοπῶ) ἔξετάζω, ἐρωτῶ.

δι μέλλων σοι δώσειν τὸ φάρμακον, οὗτος ἐλέγετο δήμιος, δημόσιος κ. ἢ. καὶ ὡς μὴ καθαρὸς κατώκει ἔξω ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰσερχόμενος μόνον, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἔργον του.

μᾶλλον, μᾶλλον τοῦ δέοντος β' ὅρος συγχρίσεως. Ἡ μᾶλλον τοῦ δέοντος κίνησις ἐγίνετο αιτία ὑπερβολικῆς θερμάνσεως, ἐνεκα τῆς ὁποί· ας ἐγίνετο πέψις τοῦ κωνείου.

προσφέρειν τῷ φαρμάκῳ, νὰ χρησιμοποιοῦν ὡς ἀντιδραστικὸν κατὰ τῆς ἐνεργείας τοῦ φαρμάκου.

εἰ δὲ μή, εἰ δ' ἄλλως.

ἢ χαίρειν αὐτόν, πές του χαρετίσματα, ἢ (φε) στον καὶ ἀς λέη, μὴ σὲ μέλλῃ δι' αὐτόν.

ἀποδίδωμι τὸν λόγον, ἀπολογοῦμαι, δικαιολογοῦμαι.

ῶς μοι, πῶς μοῦ...

εἰκότως, εἰκότως θαρρεῖν.

οἰσεσθαι, (ῥ. φέρω) κερδίζω, ἀποκτῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 9.

κινδυνεύουσι, κ. λεληθέναι τοὺς ἄλλους, νομίζουν ὅτι ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχὴν τῶν ἄλλων, δσοι δηλ. εἰναι γνήσιοι φιλόσοφοι νομίζουν ὅτι δὲν τοὺς ὑποπτεύονται οἱ ἄλλοι ἀνθρώποι, ὅτι...

δρθῶς ἀπτόμενοι φιλοσοφίας, οἱ γνήσιοι φιλόσοφοι.

ἐπιτηδεύω, ἐπαγγέλλομαι, ἐπιδιώκω.

ἀποθνήσκειν τε καὶ τεθνάναι, καὶ νὰ πεθαίνουν καὶ νὰ εἶναι νεκροί· (τὸ α' σημαίνει τὴν πρώτην ἀπὸ τῆς ζωῆς μεταβολήν, τὸ β' τὸν χρόνον, καθ' ὃν ἔχει τις ἀποθάνει).

δήπου, βεβαίως, ἂν δὲν ἀπατῶμαι.

προθυμοῦμαι, ἐπιδιώκω μὲν ζῆλον.

γελασείω, ἐφετικόν, ἔχω ὅρεξιν νὰ γελάσω.

οἱ πολλοί, οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι, τὸ πολὺ κοινόν.

ξυμφάναι ἄν, δ. ξύμφημι, συμφωνῶ.

τοὺς παρ' ἡμῖν, ἐννοεῖ τοὺς Ἀθηναίους, οἱ ὅποιοι κατεδίκασαν τὸν Σωκράτη, κατ' ἄλλους ἐννοεῖ τοὺς Θηβαίους ὡς ἀμβλεῖς τὸν νοῦν· ὥρθιτερον τὸ πρῶτον.

σφᾶς γε οὐ λελήθασιν, δὲν ἔχουν διαφύγει τὴν προσοχήν των (τῶν πολλῶν ἀνθρώπων), οἱ πολλοὶ ἄνθρωποι ἔχουν τὴν ἐντύπωσιν, ὅτι...

οἶου θανάτου, καὶ ποίου εἴδους θανάτου εἶναι ἔξιοι.

θανατῶσι, δ. θανατάω - ᾗ, ἐφετικόν, ἐπιθυμῶ τὸν θάνατον.

ἢ, πῶς.

εἴπωμεν γάρ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς, χαίρειν εἰπόντες ἔκείνοις, ἀς συζητήσωμεν λοιπὸν μόνοι μας, χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπὲρ ὅψιν μας ἐκείνους.

καὶ (ἡγούμεθα) τὸ τεθνάναι εἶναι τοῦτο, χωρὶς μὲν γεγονέναι τὸ σῶμα... Ὁ ὄρισμὸς τοῦ θανάτου εἶναι λίαν ἐνδιαφέρων διὰ τὴν κυρίαν ὑπόθεσιν τοῦ διαλόγου, ἀρχομένην ἀπὸ τοῦ χωρίου τούτου.

ἄρα, ἵσως, τυχόν, ὅπως καὶ εἰς τὸ κεφ. 4, 61 α.

ξυνδοκεῖ μοι, εἶμαι σύμφωνος καὶ ἐγώ, συμμερίζομαι καὶ ἐγὼ τὴν γνώμην τωνός.

τούτων, ἀπὸ τὰ ἀκόλουθα, ἀπὸ τὰ ἐφεξῆς.

εἴσεσθαι, δ. οἶδα.

σπουδάζω, ἐνδιαφέρομαι σοβαρῶς.

ίματια διαφέροντα, ίμάτια πολυτελῆ, ἐκλεκτά. Είναι γνωστόν, ὅτι εἰς τὰς Ἀθήνας κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Σωκράτους ὑπῆρχε μεγίστη πολυτέλεια ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων κλπ., τὰ ὅποια ὁ φιλόσοφος κατεφύγει, φορῶν μόνον τὸν περίφημον τρίβωνα,

πραγματεία, ἀπασχόλησις, ἀσχολία.

ἀπολύω, προσπαθῶ νὰ ἀποχωρίσω, προσπαθῶ νὰ ἀπολυτρώπω τείνειν ἐγγύς, βαδίζειν ἐγγύς, βαδίζειν πολὺ πλησίον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 10.

τί δὲ δή, (δοκεῖ σοι).

φρόνησις, ἡ πρχγματικὴ γνῶσις τῶν δντων (ὅρα καὶ 66 δ.).

οἱ ποιηταὶ ἀεὶ θρυλοῦσιν, συχνάκις ἐπαναλαμβάνουν οἱ ποιηταὶ.

Τούτων οἱ πλεῖστοι ἤσαν φιλόσοφοι, οἱ ὅποιοι ἔξεθεταν τὰς φιλοσοφίας θεωρίας των ποιητικῶν· π.χ. ὁ Ἡράκλειτος: κακοὶ μάρτυρες ἀνθρώποισιν δόφιαλμοὶ καὶ ὕτα: ὁ Παρμενίδης: ἄσκοπον (τυφλὸν) τὸ ὅμμα καὶ ἡγήσεα ἡ ἀκοή· ὁ Ἀναξαγόρας: ὑπὸ ἀφαιρότητος (ἀτελείας) αὐτῶν (τῶν αἰσθήσεων) οὐδὲ δυνατοὶ ἐσμὲν κρίνειν τάληθές· ὁ ποιητὴς Ἐπίχαρμος: νοῦς ὄρῃ καὶ νοῦς ἀκούει, τὰ δ' ἄλλα πάντα κωφά καὶ τυφλά: ὁμοίως καὶ ὁ Ἐμπεδοκλῆς, ἀπόσπ. 4,9· ὁ Ὁμηρος Ἰλ. Ε 127 (ὅρα καὶ εἰσαγωγὴν).

σχολῆ, δυσκόλως, ἀκόμη ὀλιγώτερον.

τὸ λογίζεσθαι, ἡ καθαρὰ πνευματικὴ ἐνέργεια γωρὶς συμμετοχὴν τῶν αἰσθήσεων.

εἴπερ που ἄλλοθι, κεφ. 2, 58 ε.

δντα, τὰ δντως δντα, αἱ ἰδέαι (ὅρα κεφ. 19,74α, ὡς καὶ εἰσαγωγὴν).

παραλυπῶ, ἐνοχλῶ.

ἐνταῦθα, κατὰ τὴν ζήτησιν τῶν ἰδεῶν.

τὶ δὲ δὴ τὰ τοιάδε, (λέγεις).

δίκαιον αὐτό, αὐτὴ ἡ ἰδέα τοῦ δικαίου ὀνεξάρτητος, γωρὶς κανένα δεσμὸν πρὸς τὸν ἀνθρωπὸν, τὰ πρόγματα κ.λ.π.

καὶ ἐνὶ λόγῳ (εἰπεῖν) περὶ τῆς οὐσίας ἀπάντων τῶν ἄλλων, δ ἔκαστον τυγχάνει δν, δηλαδὴ ἔκεῖνο τὸ ὅποιον (τί) εἰναι ἔκαστον. Τὸ δ ... δν ἐπεξηγεῖ τὸ τῆς οὐσίας.

δς ἂν μάλιστα... περὶ οὖ σκοπεῖ, ὅποιος δηλαδὴ ἀπὸ ἡμᾶς περιστέρον καὶ ἀκριβέστερον ἔχει προετοιμασθῆ νὰ ἐννοήσῃ — ἔξετάσῃ — αὐτὸ καθ' αὐτὸ κάθε πρᾶγμα, ἀπὸ ὅσα ἔξετάζει, αὐτός...

ἴοι ἂν ἔγγυτατα τοῦ γνῶναι, ἥθελε κατανοήσει κατὰ μεγίστην προσέγγισιν, ἡμπορεῖ νὰ φθάσῃ πλησιέστερα εἰς τὴν γνῶσιν.

παρατιθέμενος ἐν τῷ διανοεῖσθαι, ἔχων ὡς βοηθόν, χρησιμοποιῶν κατὰ τὴν πνευματικὴν του ἐνέργειαν.

εἰλικρινῆς, καθαρός.

ώς ἔπος εἰπεῖν, συντόμως εἰπεῖν, κοντολογῆς.

ὑπερφυῶς ὡς ἀληθῆ, ἔκτάκτως ἀληθῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 11.

παρίσταται δόξα, ἐπέρχεται ίδειχ, προκύπτει ἀντίληψις.
κινδυνεύει τοι ὥσπερ ἀτραπός τις ἔκφρέειν ἡμᾶς μετὰ τοῦ
λόγου ἐν τῇ σκέψει, πλησιάζει βεβαίως νὰ μᾶς φέρῃ εἰς τὸ τέρμα (ἐκ-
φέρω, ἔξαγω ἐκ δύσκολου θέσεως) — σχεδὸν μᾶς βγάζει ἀπὸ τὴν δύσκο-
λον θέσιν — τρόπον τινὰ μία ἀτραπός, ὅταν τὴν συνοδεύῃ ὁ δρθὸς λόγος
κατὰ τὴν ἔρευναν (καὶ ἡ ἀτραπὸς αὐτὴ εἶναι ή ίδειχ, ὡς ἔρμηνεύει ὁ Ro-
bin), ὅτι . . .

οὐ μή, μὲ νποτ. ἀρίστ. ἴσχυρὰ ἄρνησις.
εἴδωλα, πλάσματα τῆς φαντασίας.
τὸ λεγόμενον, καθὼς λέγει ὁ κόσμος.
ἔγγιγνεται, ἀπροσώπως, εἶναι δυνατόν.
ἀσχολίαν ἄγω, δὲν ἔχω καιρὸν νὰ ἀσχοληθῶ.
παραπίπτω, ἀκαίρως παρεμβαίνω.
ἔσται (τοῦτο) οὖ... φρονήσεως, ἔλξις ἀντί : φρόνησις,
ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.
λόγος, συζήτησις, ἡ συλλογιστικὴ σειρά.
δομιλῶ, ἔχω σχέσιν, προσέχω, ἀπασχολοῦμαι.
ἀναπίμπλαμαι, μολύνομαι.
ἀπολύω, ἀπελευθερώνω, διότι τὸ σῶμα εἶναι τὰ δεσμὰ τῆς ψυχῆς.
τοιούτων, μετ' ἄλλων καθαρῶν, ὡς τῶν ίδεῶν.
δι' ἡμῶν αὐτῶν, μὲ μόνην τὴν ψυχήν μας.
ἴσως, (λιτότης) ἀσφαλῶς, χωρὶς ἀμφιβολίαν.
μή οὖ... ή, (φοβοῦμαι) μή...
δρθῶς φιλομαθεῖς, οἱ πραγματικοὶ φιλόσοφοι.
παντός γε μᾶλλον, περισσότερον βέβαια ἀπὸ κάθε ἄλλο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΜ 12.

ἀφικομένω, (τινὶ ἐκεῖσε) οἰ..., δπου...
πολλὴ πραγματεία, ἡ μακρὰ καὶ ἐπίπονος σπουδὴ.
οἱ, ἐγχλ. ἀντὶ οἱ, δοτ. ἀντων. οὖ, ποιητ. αἴτιον, ὑπ' αὐτοῦ.
ὥσπερ κεκαθαρμένη, τρόπον τινὰ καθαρά, σὰν ἀποκαθαρμένη.
λόγος, παράδοσις παλαιὰ τοῦ Ὁρφισμοῦ, τὴν ὅποιαν ἐδέχθησαν καὶ
οἱ Πυθαγόρειοι (δρα καὶ 63γ, 69 γ, 70γ).

συναγείρομαι, συνέρχομαι, συμμαζεύομαι.

ἀθροίζομαι, συγκεντρώνομαι. 'Ο Σωκράτης διηγείται εἰς βαθυτάτους συλλογισμούς, ὅπότε ἔπαινε πᾶσα ἐνέργεια τῶν αἰσθήσεων, ὅπως συνέβη κατὰ τὴν ἐκστρατείαν εἰς τὴν Ποτείδαιαν : « Συγκεντρωμένος (ὁ Σωκράτης) εἰς μίαν σκέψιν του ἐστέκετο ἀπὸ τὴν αὐγὴν εἰς τὸ ἔδιον σημεῖον καὶ ἐσυλλογίζετο. Καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐπροχωροῦσεν εἰς τὴν σκέψιν, ἀντὶ νὰ τὰ παρατήσῃ, ἔζηκολούθει νὰ στέκεται καὶ νὰ τὴν ζητῇ. Καὶ εἶχε μεσημεριάσει πλέον, καὶ ὁ κόσμος τὸν ἐπῆρεν εἰδῆσιν καὶ μὲ κατάπληξιν ἀνεκοινώσεν ὃ ἔνας εἰς τὸν ἄλλον, διτι ὁ Σωκράτης ἀπὸ τὸ πρῶτον στέκεται ἐκεῖ καὶ παρακολουθεῖ κάποιαν σκέψιν του. Εἰς τὸ τέλος (εἶχε βραδύσει ἐν τῷ μεταξὺ) μετὰ τὸ δεῖπνον μερικοὶ "Ιωνες ἔσυραν ἔξω τὰ στρώματά των, ἀφ' ἐνὸς μὲν νὰ κοιμηθοῦν εἰς τὰ δροσερά, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ παραφυλάξουν, ἢν θὰ ἔστεκεν ἔτσι ἀκίνητος καὶ τὴν νύκτα. Καὶ αὐτὸς ἔμεινε πράγματι δρθιος, ὡς ποὺ ἔχαραξεν ἡ αὔγῃ καὶ ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος. "Τοτερά ἔκαμε τὴν προσευχήν του εἰς τὸν ἥλιον καὶ ἀπεμακρύνθη » (Πλ. Συμπ. 220 γ, μετάφρ. Συκούτρη).

παρασκευάζονθ' ἔαυτόν... οὕτω ζῆν, ἐνῷ ἔνας ἄνθρωπος ἀφ' ἐνὸς παρασκευάζεται εἰς τὴν ζωήν του νὰ ζῇ ἔτσι, ὥστε νὰ είναι ὅσον τὸ δυνατὸν πλησιέστερα πρὸς τὸν θάνατον . . .

διαβάλλομαι, εύρισκομαι εἰς ἔχθραν.

πανταχῇ, κατὰ πάντα τρόπον, ἀπολύτως.

πολλὴ ἀλογία, μεγάλος, χονδροειδής παραλογισμός.

ἀπηλλάχθαι, ἐκ τοῦ ἐλπὶς ἐστιν.

παιδικά, τὰ ἐρώμενα, τὰ προσφιλῆ.

εἰς "Αἴδου, π.χ. ὁ Ὁρφεὺς κατῆλθεν εἰς τὸν "Ἄδην χάριν τῆς συζύγου του Εύρυδίκης. 'Ο Ἀχιλλεὺς, ἢν καὶ ἐγνώριζεν, διτι θὰ ἀπέθνησκεν, ἐὰν ἐφόνευε τὸν "Εκτορα, ἐν τούτοις δὲν διστάζει νὰ τὸν φονεύσῃ ἐκδικούμενος τὸν θάνατον τοῦ Πατρόκλου; ἵνα συναντήσῃ εἰς τὸν "Ἄδην—ἔστω καὶ νεκρὸς — τὸν ἀγαπημένον φίλον του.

ἐντεύξεσθαι, ἐπεξήγησις εἰς τὸ ταῦτα.

ἄλλ' ἦ, η, παρά.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 13.

δν ἀν ἴδης, ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοῦτο.

οὐκ ἀρ' ἦν, ὁ συνδ. ἄρα μὲ παρατ. σημαίνει γνῶσιν ἀληθείας, τὴν ὅποιαν δὲν γνωρίζομεν, ἐπομένως δὲν ἔτο (ὅπως ἐνομίζομεν) φιλόσοφος

φιλότιμος, φιλόδοξος.

τὰ ἔτερα, τὸ ἔτερον, ὁ πληθυντικὸς ἵσως, διότι πολλὰ εἶναι τὰ εἰδή του φιλοχρημάτου καὶ φιλοτίμου.

ἡ δύνομαζομένη, ἡ λεγομένη, ποὺ τὸ κοινὸν θεωρεῖ.

οἱ οὕτω διακείμενοι, οἱ ἔχοντες αὐτὰς τὰς ἀρχὰς (τὰς ὅποιας ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν), δῆλοι. οἱ φιλόσοφοι.

σωφροσύνη, ἐγκράτεια.

πτοοῦμαι, παραφέρομαι ἀπὸ τὸ πάθος.

δλιγώρως ἔχω, δλιγώρω, ἀδιαφορῶ, παραμελῶ.

κοσμίως ἔχω, εἴμαι κόσμιος, εἴμαι ἐγκρατής.

μείζονα κακά, π.χ. ἀτίμωσις, δουλεία, αἰχμαλωσία, κ.τ. ὅμ. κόσμιος, φρόνιμος, ἐγκρατής.

τὸ πάθος, τὸ πάθος τὸ περὶ τὴν εὐήθη (μωράν) ταύτην σωφροσύνην συμβαίνει αὐτοῖς (εἶναι) ὅμοιον τούτῳ· ἂν καὶ λέγομεν, ὅτι τοῦτο βέβαια εἶναι ἀδύνατον — ὅτι δηλαδὴ οἱ ἐγκρατεῖς εἶναι σώφρονες ἀπὸ κάποιαν ἀκολασίαν — , ἐν τούτοις ὅμως συμβαίνει εἰς αὐτούς, οἱ ὅποιοι ἀσκοῦν τὴν ἀνόητον ταύτην σωφροσύνην, νὰ εἶναι τὸ πάθημά τους ὅμοιον — ἀνάλογον μὲ τοῦτο... δηλαδὴ νὰ εἶναι σώφρονες ἀπὸ ἀκολασίαν... .

ἴσικε γάρ, ναί, φαίνεται, ἔτσι πράγματι φαίνεται.

μὴ γάρ..., (φοβοῦμαι), φοβοῦμαι μήπως πράγματι.

αὔτη, ἔξις πρὸς τὸ κατηγορ. ἡ δρθή ἀλλαγή.

καταλλάττομαι, ἀνταλλάσσω, τὸ ἀπαρέμφ. ἐπεξ. τοῦ αὗτης δρθόν, γνήσιον, ἀκίβδηλον.

ταῦτα καταλλάττεσθαι, τὸ ἀπαρεμφ. παθητικόν.

τούτου, γεν. τοῦ τιμήματος.

ώνούμενα, παθητ. ἀγοραζόμενα.

πιπράσκω, πωλῶ (πρατήριον, μεταπράτης).

προσγίγνομαι, προστίθεμαι.

ἀπογίγνομαι, ἀποχωρίζομαι, ἀφαιροῦμαι. Ἡ μετάφρασις τοῦ δυσκόλου τούτου χωρίου ἔχει ὡς ἔξῆς : φοβοῦμαι μήπως πράγματι τοῦτο δὲν εἶναι ὁ δρθὸς τρόπος ἀνταλλαγῆς πρὸς ἀπόκτησιν τῆς ἀρετῆς, τὸ νὰ ἀνταλλάσσῃ δηλαδὴ κανεὶς ἥδονάς μὲ ἥδονάς καὶ λύπας μὲ λύπας καὶ φόβον μὲ φόβον καὶ μεγαλύτερα μὲ μικρότερα σὰν νομίσματα· ἀλλὰ ἔκεινο μόνον εἶναι δρθὸν νόμισμα, μὲ τὸ ὅποιον πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀνταλλάσσωνται : ἡ φρόνησις καὶ τοῦτο προσδιορίζει τὴν ἀξίαν αὐτῶν καὶ μὲ αὐτὸ

πράγματι ἀγοράζονται καὶ πωλοῦνται ὅλα, καὶ ἡ ἀνδρεία, καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ δικαιοσύνη, καὶ μ' ἔνα λόγον ἡ ἀληθής ἀρετή, μόνον μετὰ τῆς φρονήσεως ἀποκτᾶται, εἴτε προστίθενται εἴτε ἀφαιροῦνται καὶ αἱ ἥδοναι καὶ οἱ φόβοι καὶ ὅλα τὰ ἄλλα παρόμοια..

χωριζόμενα, ὄνομ. ἀπόλυτος, ἡ μετοχὴ ὑποθετική.

σκιαγραφία, σκιᾶς εἰκών, ἀπατηλὴ εἰκών.

ἀνδραποδώδης, δουλοπρεπής, ἀντάξιος δούλων.

κάθαρσις, ἀποκάθαρσις (ἡθική).

καθαρμός, ἐξαγνισμός, μέσον καθάρσεως.

τελεταί, τὰ μυστήρια.

καθίστημι, ίδρυω.

φαῦλος, τυχαῖος, ἀσοφος.

πάλαι, κεφ. 8, 63 γ κτλ.

αἰνίτομαι, δι' αἰνιγμάτων, συμβολικῶς ὑποδηλῶ.

ἀτέλεστος, ἀμύητος, ἀκατήχητος.

τετελεσμένος, (τελετή) μεμυημένος.

ναρθηκοφόρος, ὁ φέρων θύρσον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Βάκχου, ὃς θιασώτης τοῦ θεοῦ θύρσος δὲ εἶναι ῥάβδος ἐκ νάρθηκος, φυτοῦ καλαμοειδοῦς, ἐστεμένη εἰς τὴν κορυφήν.

βάκχοι, οἱ μετέχοντες τῶν μυστηρίων τοῦ Βάκχου, οἱ θεόπνευστοι.

παῦρος, ὀλίγος.

Τὸ νόημα τῆς φράσεως : ναρθηκοφόροι... παῦροι εἶναι τοῦτο, ὅτι δηλ. τὰ ἔξωτερικὰ σύμβολα τῆς λατρείας τοῦ Διονύσου δὲν σημαίνουν, ὅτι καὶ ὁ μεταχειριζόμενος αὐτὰ ἐμπνέεται πράγματι ὑπὸ τοῦ θεοῦ. 'Ανάλογος εἶναι καὶ ἡ φράσις τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου « πόλλοι μὲν εἰσὶ κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί » (Μάρκ. 20, 16), ὡς καὶ τὸ κοίνον : τὸ ῥάσο δὲν κάνει τὸν παπᾶ. 'Η φράσις εἶναι παλαιὸς στίχος ἐκ τῆς Ὀρφικῆς διδασκαλίας, ἡ ὅποια περιέπεσεν εἰς παροιμίαν. Τὰς ίδεας τῶν Ὀρφικῶν περὶ τῆς φύσεως καὶ τῆς τύχης τῆς ψυχῆς, περὶ ἐγκρατείας, περὶ μυήσεως καὶ καθαρμοῦ, τὰ ὅποια ὠφείλον νὰ ἐγγυῶνται διὰ τὴν εἰς τὸν "Ἄδην μεταβαλνούσαν ψυχὴν ἐν ταξίδιον χωρὶς κινδύνους μὲν εὔτυχὲς τέρμα πλησίον τῶν θεῶν, εἰχον δεχθῆ καὶ οἱ Πυθαγόρειοι (ὅρα καὶ 63 γ 67 γ, 70 γ).

γενέσθαι, **γενέσθαι** (εἰς) ὄν.

ἀνύτω, καταρθώνω.

σαφές ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εἰκότως, συνδετέον πρὸς τὸ οὐ χαλεπῶς φέρω.
εῦ ἀν ἔχοι, καλῶς θὰ εἶχε, θὰ ἥμουν εὐχαριστημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 14.

εύθύς, ἀσυνδέτως, ἐπεξήγησις.

πνεῦμα, πνοή, ἄνεμος.

καπνός, ὁμοίωσις ἐξ Ιλ. Ψ 100 «ψυχὴ δὲ κατὰ χθονὸς ἡύτε καπνὸς ὥχετο...».

διαπτομένη, διαπέτομαι, πετῶ ἐδῶ κι' ἐκεῖ, ἐξαφανίζομαι.

παραμυθία, παρηγορία, παραμυθητικοὶ λόγοι (ὅρα καὶ δια μυθολογῶ ὀλίγον κατωτέρω), κατ' ἄλλους πειθώ, ἀπόδειξις διὰ μαρτυριῶν.

πίστις, βεβαίωσις, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

ἔστι, διαρκῶς ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

δύναμις, δύναμις ζωῆκή.

φρόνησις, η δύναμις τοῦ νοεῖν. 'Η ἀθανασία τῆς ψυχῆς, ὡς καθορίζεται ἐδῶ, ἔχει ὄντως ἀξίαν, διότι ἡ ἀπλῆ ὑπαρξία τῆς ψυχῆς, ὡς παρ' Ομήρῳ, ὅπου τὰ εἴδωλα, διὰ νὰ ἐννοοῦν, πρέπει νὰ πίουν αἷμα, δὲν ἔχει οὐδεμίαν ἀξίαν.

διαμυθολογῶ, διηγοῦμαι μύθους, συζητῶ μὲ μύθους, ῥιψοκινδυνεύω συζητῶν μὲ βάσιν μερικὰς ὑποθέσεις. "Ἄξιον σημειώσεως εἶναι τοῦτο ἐδῶ· ὅτι δηλ. ὁ Πλάτων ἐπίτηδες μεταχειρίζεται τὰς λέξεις παραμυθία καὶ δια μυθολογῶ μεν μὲ λεπτὴν σημασιολογικὴν ἀπόγρασιν, διὰ νὰ δείξῃ, ὅτι δὲν πρέπει νὰ περιμένωμεν αὐστηρῶς λογικὰς ἀποδείξεις, ἀλλ' ἀληθοφανεῖς (εἰκός οὕτως ἔχειν). Πίστιν θέλει νὰ ἐμπνεύσῃ καὶ ἡ ἀπόδειξις του εἶναι περισσότερον ἡθικὴ παρὰ θεωρητικὴ (ὅρα κεφ. 5, 61 καὶ κεφ. 13 69 γ).

κωμωδιοποιός, ἐδῶ ὁ Πλάτων ὑπαινίσσεται εἴτε τὸν Ἀριστοφάνη, ὁ ὄποιος ἐγελοιοποίει τὸν Σωκράτη εἰς τὰς Νεφέλας (1484 κ. ἔκ.) εἴτε τὸν Εὔπολιν λέγοντα: μισῶ τὸν Σωκράτη τὸν πτωχὸν ἀδολέσχην.

ἀδολεσχῶ, φλυαρῶ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 15.

αὐτὸς·τῇδε πη, τὸ αὐτὸν ἀναφέρεται εἰς τὰ προηγούμενα, τὸ δὲ τῇδε πη εἰς τὰ ἐπόμενα.
Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

παλαιὸς λόγος, παλαιὰ δοξασία, παράδοσις (τῆς μετεμψυχώσεως ἡ μετενσωματώσεως). Ἀν καὶ τὸ ἐπόμενον (70ε) μᾶς ὑπενθυμίζει τὸ δόγμα τοῦ Ἡρακλείτου, ὁ Πλάτων ἐννοεῖ ἐδῶ τὴν διδασκαλίαν τῶν Ὁρφικῶν καὶ Πυθαγορείων (ὅρα καὶ 63γ, 67γ, 69γ). Τὸ αὐτὸ περὶ μετεμψυχώσεως ἐπίστευον καὶ οἱ Αἰγύπτιοι.

μεμνήμεθα, ἐνθυμούμεθα.

ἄλλο τι, ἄλλο τι (ἐστὶν) ἢ...

τοῦ ταῦτ' εἶναι, τοῦ ὅτι τοῦτο οὕτως ἔχει, ὅτι δηλ. ὁ θρῦλος εἶναι δρθός.

λόγος, ἐπιχείρημα, ἀπόδειξις.

κατ' ἀνθρώπων, ἐν σχέσει πρός... ὅσον ἀφορᾷ τοὺς...

κατὰ ζῷων καὶ φυτῶν, ὁ Πλάτων δὲν θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἀθανασίαν εἰς τὰ ζῷα καὶ φυτά, ἀλλὰ θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ νόμος τῆς γενέσεως ἐκ τῶν ἐναντίων εἶναι γενικός.

αἰσχρός, ἄσχημος.

ἔχω, γνωρίζω, κοινῶς κατέχω, τὸ ξέρω καλά.

ἔξι ἐναντίων τὰ ἐναντία, τοῦτο ἥδη ἡτο δόγμα τῶν Ἡρακλειτείων.

δυοῖν δυντοιν, παράθεσις πληθυντικοῦ (ἐναντίων).

μεταξύ, μεταξὺ μείζονος καὶ ἔλασσονος.

τὸ μὲν... τὸ δέ... τὴν μὲν γένεσιν... τὴν δὲ ἄλλην.

διακρίνω — συγκρίνω, χωρίζω — ἐνώνω.

κἄν..., καὶ (λέγομεν) ἀναγκαῖον ἂν εἶναι οὕτως ἔχειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 16.

ἔγρηγορέναι — καθεύδειν, ἀγρυπνεῖν - κοιμᾶσθαι.

καὶ αἱ γενέσεις..., καὶ αἱ γενέσεις αὐτοῖν εἰσι δύο μεταξὺ δυοῖν δυντοιν.

συζυγία, ζεῦγος.

τὴν μὲν — τὴν δέ, ἐπιμερισμὸς εἰς τὸ τὰς γενέσεις.

καταδαρθάγειν — ἀνεγείρεσθαι, κοιμᾶσθαι - ἀγρυπνεῖν, ὑπνος - ἔγρηγορσις.

τοῖν, χρῆσις τοῦ ἀρσεν. ἄρθρου ἀντὶ τοῦ θηλυκοῦ.

ταύτη, ἐδῶ, εἰς τὸ σημεῖον αὐτό.

ἀναβιώσκεσθαι, ἀναβίωσις, τὸ νὰ ξαναζῇ κανείς.

ἔδοκει, ὁ παρατατ., διότι ἀποβλέπει εἰς κεφ. 15 70γ δ.

Ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 17.

ἀδίκως, χωρὶς λόγουν, χωρὶς αἰτίαν.
ἀνταποδίδωμι, ἀμετάβ. ἀντιστοιχῶ.
ώσπερεὶ κύκλῳ περιιόντα, τρόπον τινὰ διαγράφοντα κυκλικὴν
τροχιάν.

ἀνακάμπτω, (πάλιν. πλεονασμὸς) ἀμετάβ. ἐπανέρχομαι, ἐπιστρέφω.
τελευτῶντα, ἐν τέλει, εἰς τὸ τέλος.
οἶον, παραδείγματος χάριν.
λῆρος, ἀρσ. (παραλήρημα) φλυαρία, ἀνοησία, ἀφέλεια παιδαρι-
ώδης.

τὸν Ἐνδυμίωνα, τὸν θρῦλον τοῦ Ἐνδυμίωνος. Οἱ Ἐνδυμίων, βο-
σκὸς ὥραῖς, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Διὸς εἰς τὸν Ὀλυμπὸν, ὃπου
προσείλκυσε διὰ τὴν ὡραιότητά του τὴν προσοχὴν τῆς Ἡρας. Διὰ τοῦτο
ἐξεδιώχθη ὑπὸ τοῦ Διὸς καὶ ἐτιμωρήθη ὑπ’ αὐτοῦ εἰς αἰώνιον ὅπνον.

οὐδαμοῦ ἀν φαινοίτο, δὲν θὰ ἐτόλμα νὰ φανῇ, δὲν θὰ ἡμπο-
ροῦσε νὰ συμβῇ, δὲν θὰ εἶχεν καμμίαν ἀξίαν.

Ἀναξαγόρας, ὁ Κλαζομένιος, γεννηθεὶς περὶ τὸ 500 π.Χ. Διάση-
μος φιλόσοφος, μαθηματικὸς καὶ ἀστρονόμος, ἔγκατασταθεὶς ἐν Ἀθή-
ναις τῷ 460 π.Χ. περίπου. Οὗτος εἶπε τὸ περίφημον: «πάντα χρήματα
ἡν ὄμοι, εἴτα νοῦς ἐλθὼν αὐτὰ διεκόσμησε». Δηλαδὴ ἀπὸ τὸ ὀρχικὸν
χάρος ὁ Νοῦς (τὸ πνεῦμα) ὠργάνωσε τὸν κόσμον ἀρμονικῶς (ὅρα καὶ
εἰσαγωγή).

ἐκ τῶν ἄλλων, οὐχὶ ἐκ τῶν τεθνεώτων.

τίς μηχανή... ποῖος τρόπος θὰ ὑπῆρχε νὰ μή..

παντὸς μᾶλλον, περισσότερον ἀπὸ κάθε ἄλλο (κεφ. 11, 67β)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 18.

ἐνὶ λόγῳ (ὑπομνήσω σε), μὲ μίαν ἀπόδειξιν...
αὐτοί, μόνοι των.

ἐπιστήμη, ἀκριβής γνῶσις, ἀληθής γνῶσις, γνῶσις.

ὅρθος λόγος, ὅρθος συλλογισμός, ὅρθη κρίσις.

ἴπειτα, μετὰ τὸ γενικὸν μέν, θέτει τὸ ἐπειτα εἰδικεύων τὸ
παράδειγμα, ἀντὶ νὰ θέσῃ δέ.

διαγράμμιατα, γεωμετρικὰ σχήματα. Οἱ Πλάτων ὑπαινίσσεται δι, τι
καὶ ἐν τῷ «Μένωνι» κεφ. 15—21, 80 δ—86γ ἀναφέρεται: Δοῦλος τοῦ

Μένωνος ἐρωτώμενος καταλλήλως ὑπὸ τοῦ Σωκράτους εύρισκει ἀληθείας γεωμετρικάς, ως νὰ εἶχε διδαχθῆ γεωμετρίαν.

κατηγορεῖ, ἀποδεικνύει (ό ἄγων ἐπὶ τὰ διαγράμματα).
μαθεῖν, νὰ μάθω, νὰ ἀκούσω τοῦτο.. δηλ. νὰ ἀναμνησθῶ.
γάρ, ὁ γάρ ἐδῶ εἶναι ἐπεξηγητικός.

ἐπίστασθαι, ἐν τῇ διανοίᾳ λαβεῖν, νὰ τὸ ἐγνώριζε.

ἢ ἄλλην τινὰ αἰσθησιν λαβών, ἢ δι' ἄλλης τινὸς αἰσθήσεως ἀντιληφθείς.

οὗ μὴ ἡ αὐτὴ ἐπιστήμη, ποὺ δὲν εἶναι ἀντικείμενον τῆς αὐτῆς γνώσεως.

οὗ τὴν ἔννοιαν ἔλαβεν, τὸ ὅποιον συνέλαβε μὲ τὸν νοῦν του.
παιδικά, κεφ. 12, 68 α.

ἔγνωσαν — ἔλαβον, γνωμικοὶ ἀόριστοι.

γεγραμμένον, ρ. γράφω, ζωγραφῶ.

ΚΕΦΑΛΙΟΝ 19.

εἴτε ἔλλείπει..., εἴτε τοῦτο ἔλλείπει (ύπολείπεται) τι ἔκείνου κατὰ τὴν δμοιότητα εἴτε μὴ (ἔλλείπει).

ἴσον, ἡ ίδεα τοῦ ίσου.

δ ἔστιν, τὸ ὄν, τὸ ὄντως ὄν, ἡ ίδεα.

ὄν, μετοχὴ ἐνδοτική. Ἐπίσης καὶ ὄν τα (ταῦτα).

ἴσα, ἡ ίδεα τοῦ ίσου, ὁ πληθ. κατὰ τὰ ίσα πράγματα.

ταῦτά τε, τὰ πράγματα.

ἔως ἂν, ἔως ἂν ἔννοήσης, ἐφ' ὅσον δηλ. ηθελες ἔννοήσει.

ἔνδει (ύποκ. τὰ ίσα - πράγματα —) τι ἔκείνου, εἶναι κατὰ τι κατώτερα ἔκείνου (τῆς ίδέας τοῦ ίσου).

τῷ, τῷ είναι, δηλ. ως πρὸς τὸ νὰ εἶναι.

οίον ἄλλο τι τῶν ὄντων, τρόπον τινὰ κάτι ἄλλο ἀπὸ τὰ ὄντα

ἔκεινο, τὸ ὄν, ἡ ίδεα.

προσέοικα, προσομοιάζω.

τὰ ίσα, τὰ ίσα πράγματα.

δρέγομαι, ἐπιθυμῶ, ποθῶ (δρεξις).

ταύτον δὲ πάντα ταῦτα, τὸ αὐτὸ ίσχύει δι' ὅλας τὰς αἰσθήσεις,
δὲν ὑπάρχει καμμία διαφορά...

τὰ ἐν ταῖς αἰσθήσεσιν (ίσα), τὰ αἰσθητὰ ίσα.

ἀνοίσειν, βραχ. ἀντί: ἀναφέροντες ἐννοήσειν, νὰ συγκρίνωμεν, νὰ συσχετίσωμεν

γενόμενοι εύθυς, εύθυς μόλις ἐγεννήθημεν.
πρὸ τούτων, τοῦ ὄραν, ἀκούειν κλπ.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 20.

αὐτήν, τὴν ἐπιστήμην, τὴν γνῶσιν.

τὸ μεῖζον καὶ τὸ ἔλαττον, ἀντὶ νὰ εἴπη τὸ ἄνισον.

ἐπισφραγίζομαι, ἐπιθέτω τὴν σφραγῖδα, ἐπιθέτω ὡς σφραγῖδα
ἔδω: δίδω τὸ χαρακτηριστικὸν ὅνομα, τὸν χαρακτηριστικὸν ὄρον.
τοῦτο δὲστι, αὐτὸ ποὺ ὑπάρχει, τὸ ὅν, ἡ ἴδεα.

καὶ... ἀποκρινόμενοι, κατὰ τὴν διαλεκτικὴν μέθοδον τῆς φιλο-
σοφικῆς ἐρεύνης, τὴν ὁποίαν χαρακτηρίζει ἡ ἐρωταπόκρισις.

ἐκάστοτε, εἰς ἐκάστην γέννησιν.

γίγνεσθαι, ἐκ τῶν προηγ. νοητέον τὸ ἀνάγκη (ἐστί).

ἀπόλλυμι, λησμονῶ, κοινῶς χάνω, ξεχάνω.

ἀναλαμβάνω, ἀνακτῶ.

δυνατὸν γάρ δὴ τοῦτό γε ἐφάνη, κεφ. 18 καὶ 19.

οὐδὲν ἀλλ' ἢ..., οὐδὲν ἀλλο (ποιοῦσιν) ἢ...

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 21.

δίδωμι λόγον, δίδω λόγον διατί, δικαιολογῶ.

πολὺ μᾶλλον, πολὺ περισσότερον, πολὺ τούναντίον.

τηνικάδε, αὐτὴν τὴν ὥραν, κοινῶς τέτοια ὥρα, (μετὰ τὴν θά-
νατον τοῦ Σωκράτους, διότι μόνον οἱ φιλόσοφοι εἶναι εἰς θέσιν νὰ δικαιο-
λογοῦν περὶ ὃν ἐπίστανται).

ἐν ἀνθρώπου εἶδει, ἐν ἀνθρωπίνῃ μορφῇ.

φρόνησις, κεφ. 14, 70 β.

εἰ μὴ ἄρα, ἐκτὸς ἐὰν τυχόν, ἐκτὸς ἐὰν ἵσως.

ἐν... χρόνῳ, ἐξυπακούεται ἢ ἐν τῷ γίγνεσθαι.

ἔλαθον... οὐδὲν εἰπών, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσω εἰπον κάτι ἀνευ
περιεχομένου, δὲν εἰπον τίποτε.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 22.

ἀναφέρω, κεφ. 19, 75 β.

ἀπεικάζω, συγκρίνω, παρομοιάζω, παραβάλλω.

ἄλλως, εἰς μάτην.

ταῦτα... τάδε, αἱ ἴδει. . . αἱ ψυχαὶ (ἢ προῦπαρξίς τῆς ψυχῆς)

ὑπερφυῶς, κεφ. 10, 66 α.

εἰς... καταφεύγει ὁ λόγος, ὡραῖα τελειώνει ἢ συζήτησις
(τὸ ἐπιχείρημα, ἢ ἀπόδειξις).

καρτερώτατος, λίαν ἵσχυρογνώμων, λίαν ἐπίμονος.

οὐκ ἔνδεῶς, λιτότης, ἀρκούντως.

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 23.

ἐνέστηκεν, ὑφίσταται ὡς κώλυμα, ἔναντιώνεται.

διασκεδάννυμαι, διασκορπίζομαι, ἔξαφανίζομαι.

τοῦ εἶναι, τῆς ὑπάρξεως.

τοῦτο, ὁ διασκεδασμός.

ἄλλοθέν ποθεν, ἐκ στοιχείων διαφορετικῶν ἀπὸ ἐκεῖνα, ποὺ συνίσταται τὸ σῶμα.

ῶσπερ ἥμισυ, τρόπον τινὰ τὸ ἥμισυ.

τέλος ἔχειν, νὰ εἶναι τελεία.

συντίθημι εἰς ταύτον, συνενώνω, συνδυάζω.

αὔθις γίγνεσθαι, νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν ζωὴν.

ὅπερ λέγεται, (ἀντὶ παρωχημένου), ὅπως ἔχομεν εἴπει..

Κ Ε Φ Α Λ Α I O N 24.

διαπραγματεύομαι, συζητῶ, ἔξετάζω.

ἔτι μᾶλλον, ἀκόμη διεξοδικώτερον (ἢ πρότερον).

δέδοικα τὸ τῶν παίδων, κατέχομαι ἀπὸ τὸν φόβον, τὸν συνήθη εἰς τὰ παιδία.

διαφυσῶ, φυσῶ κατὰ διαφόρους διευθύνσεις. διασκορπίζω.

ἄλλως τε καί, καὶ μάλιστα.

πνεῦμα, ἔνειμι.

ἐπιγελῶ, γελῶ ἐπιδοκιμάζων.

ἐν ἥμιν ψηφιοποίηθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

μορμολύκειον, κιυρίως τὸ προσωπεῖον, μὲ τὸ ὅποιον ἐφόβιζον τὰ παιδιά, φόβητρον, κοινῶς σκιάχτρο.

Ἐπάρδω, ἄδω ὡς ἐπωδήν· ἐπωδαὶ δὲ ἡσαν ἄσματα μαγικὰ ἢ λόγοι, δι’ ὃν ἐθεραπεύοντο νόσοι, τραύματα κλπ. ὅπως τὰ σημερινὰ ξέρκια. ‘Ο Πλάτων ἐδῷ ἐννοεῖ τοὺς φιλοσοφικοὺς λόγους πρὸς θεραπείαν νοσούσης ψυχῆς.

Ἐξεπάρδω, θεραπεύω μὲ ἐπωδάς.

ἐπωδός, ὁ θεραπεύων μὲ ἐπωδάς, ὁ μάγος.

Βαρβάρων, ὁ Πλάτων δὲν ἀνεγνώριζεν ἐθνικὰς διαφορὰς εἰς τὴν ἐπιστήμην. ‘Ο ἴδιος ἀπῆλθεν εἰς Αἴγυπτον πρὸς σπουδὴν.

ζητεῖν, νὰ ἔξετάξετε αὐτὸ τὸ ζήτημα.

ὑπάρξει, ἀπροσώπ. θὰ γίνουν.

ἀπολείπω, ἀφήνω τι ἀτέλεστον ἢ ἀρρητον, διακόπτω.

εἱ σοι ἡδομένῳ ἐστίν, ἐὰν σοῦ εἶναι εὐχάριστον.

πῶς γάρ οὐ μέλλει (μοι ἡδομένῳ εἶναι), καὶ διατὶ ὅχι; πῶς νὰ μὴ μοῦ εἶναι (εὐχάριστον);

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 25.

ἔαυτούς, αὐτοπαθ. ἀντων. γ' προσώπ. ἀντὶ α' ἡμᾶς αὐτούς.

συνθέτω, διαφέρει τοῦ προηγουμένου συντιθέντι, διότι ἡ σύνθεσις ἔξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχῃ.

φύσει, ἀνήκει εἰς τὸ ἐπόμενον προσήκει.

ταύτη ἥπερ, ἔτσι, ὅπως ἀκριβῶς, καθ' ὃν ἀκριβῶς τρόπον.

εἴπερ τῷ ἀλλῷ, κεφ. 2, 58 ε.

ἀεὶ κατὰ ταύτα καὶ ὠσαύτως ἔχει. Μὲ τὸν τεχνικὸν τοῦτον ὅρον δὲ Πλάτων χαρακτηρίζει πάντοτε τὰς ἴδεας κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ αἰσθητά: τὰ ἄλλοτ' ἄλλως (ἔχοντα) καὶ μηδέποτε κατὰ ταύτα, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια μὲ τὸν ἔαυτὸν τοὺς καὶ ὁ τρόπος τῆς ὑπάρξεως των εἶναι ἔνας καὶ ὁ ἴδιος, εἶναι ἀναλλοίωτα αἰωνίως, εἶναι πάντοτε τὰ ἴδια καὶ τὸν ἴδιον τρόπον ἔχουν πάντοτε. ‘Ορα καὶ 78 δ.

δέ, ἐπαναλαμβάνεται ὁ δὲ πρὸς ἔξαρσιν, ἀντιθέτως.

ἴωμεν, ἐπανίωμεν.

ἔφ' ἄπερ (ἥθιομεν) ἐν τῷ ἔμπροσθεν λόγῳ κεφ. 10, 65 β ε κ.έ.

αὐτῇ ἡ οὐσία, ἡς λόγον δίδομεν τοῦ εἶναι, αὐτῇ ἡ οὐσία (ἡ ἴδεα, ἡ πραγματικότης), διὰ τὴν ὑπαρξίν τῆς ὅποιας δίδομεν λόγον

αύτὸν ἔκαστον, ὃ ἔστιν, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, που
ὑπάρχει, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, που
ὑπάρχει, τὸ δὲ κάθε μία πραγματικότης, που

ἔνδεχομαι, ἐπιδέχομαι.

ἡ, ἐπαναλαμβάνεται ἡ ἐρώτησις ἀκριβέστερον ὑπὸ ἄλλην μορφῆν.
μονοειδές, ἀπλοῦν, ἀσύνδετον.

οὐδέποτε οὐδαμῇ οὐδαμῶς οὐδεμίαν, ἐπισώρευσις κατὰ πλεο-
νασμὸν ἀρνήσεων πρὸς ἔξαρσιν τοῦ ἀναλοιώτου.

τῶν ἔκεινοις δύμωνύμων, τῶν δύμωνύμων μὲν ἔκεινας (τὰς ἰδέας).

πᾶν τούναντίον, ὅλως ἀντιθέτως

οὐκ ἔστιν (ἄλλο τι) ὅτα (δοτ. ὄργαν.).

ἐπιλαμβάνομαι, ἀπτομαι, συλλαμβάνω, ἀντιλαμβάνομαι.

ἀειδής, ἀόρατος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 26.

τίθημι, ὑποθέτω, παραδέχομαι, ἐπὶ αὐτῷ καὶ β' προσώπου μετὰ τῶν
βούλει, βούλεσθε, θέλετε, τίθεται ὑποτακτική.

ἔχον, (θῶμεν)

ἄλλο τι, (ἔστιν ἡ).

ἥμων αὐτῶν, οὐχὶ αὐτοπαθής ἀντωνυμία.

τῷ εἰδει, μὲν δρόμον, διότι ἡδη ἐμνημόνευσε τὴν λέξιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 27.

πάλαι, ὡς ἐν κεφ. 10, 65 β καὶ ἔξῆς.

προσχρῶμαι, χρησιμοποιῶ προσέτι, διότι δύναται νὰ ἔξετάζῃ
ἡ ψυχὴ καὶ ἀνευ τῆς συνεργασίας τοῦ σώματος (κεφ. 10, 65 γ).

τὸ διὰ τοῦ σώματος, (σκοπεῖν), δηλ. τὸ δι' αἰσθήσεως.

ἴλιγγιῶ, (ἴλιγγος), ζαλίζομαι.

τοιούτων, δηλ. πλανωμένων καὶ ταραττομένων.

πλάνος, περιπλάνησις.

ἔκεινα, τὰ δηντας δηντα, αἱ ιδέαι.

συγχωρῶ, συμφωνῶ.

δλω καὶ παντὶ, καὶ εἰς τὸ σύνολον καὶ εἰς τὰ μέρη.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 28.

πεφυκέναι, πεφ. (τοιοῦτον) οἶον ἔρχειν...
 ξυμβαίνει, ἐξάγεται ως ἀναγκαῖον συμπέρασμα.
 νοητόν, τὸ νοοῦν (ἐνεργητικόν), ἀνόητον, τὸ μὴ νοοῦν.
 αὖ, πῶς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 29.

τὸ παράπαν, ἐπίρρημα: παντελῶς.
 ἐν δρατῷ, (τόπῳ), ἐννοεῖ τὸν τάφον.
 διαπίπτω, διαλυόμενος καταρρέω, διαρρέω.
 διαπνέομαι, διασκορπίζομαι ως καπνός, ἐξαφνίζομαι. Τὰ τρία
 ἀπαρέμφατα ἀποτελοῦν κλίμακα ἀποσυνθέσεως.
 ἐπιεικῶς, ἀρκετά, λίαν.
 ἐπιμένω, παραμένω, διατηροῦμαι.
 καί, φυσική σειρά: καὶ ἐὰν μὲν τις.
 χαριέντως ἔχω τὸ σῶμα, ἔχω ἀνθηρὸν καὶ χαριτωμένον τὸ σῶμα.
 ὥρα, ἡ ἀκμὴ τῆς ήλικίας, ἡ ὥριμότης.
 καὶ πάνυ μάλα (συχνὸν ἐπιμένει χρόνον).
 συμπίπτω, συμπαξεύομαι, μαραίνομαι (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν
 ἐντοσθίων κλπ.).
 δλίγους (δεῖν) δλον, σχεδὸν δλόκληρον (τὸ σῶμα).
 ταριχευθέντες, ἡ ταρίχευσις ητο συνήθης παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις
 ('Ηρόδοτος βιβλ. 2 κεφ. 86...). Τοιαῦτα ταριχευθέντα πτώματα (μού-
 μιες) ὑπάρχουν σήμερον καὶ εἰς τὸ Ἐθνικὸν Μουσεῖον.
 ἀμήχανον δσον, ἀμέτρητον, ἐπ' ἀδριστον.
 καὶ ἀν σαπῇ (τὸ σῶμα).
 ως ἔπος εἰπεῖν, σὰν νὰ εἰποῦμε, σχεδόν.
 τοιοῦτον ἔτερον, (κεφ. 2.58 δ) ὅμοιον, ἀνάλογον μὲ τὴν ψυχήν).
 γενναῖος, ὑπέροχος, εὐγενής, ἐξαίρετος.
 εἰς "Αἰδου ως ἀληθῶς, εἰς τὸν πραγματικὸν "Αδην - καὶ οὐχὶ
 τὸν "Αδην τοῦ πλάθους - 'Ο Πλάτων ὑπαινίσσεται ἐδῶ τὴν ἐτυμολογίαν
 τῆς λέξεως "Αἰδης (ἀειδής), τὸν δόποιον πιστεύει δητῶς ως ἀειδῆ,
 ἀδρατον, δπου ἡ καθαρὰ ψυχὴ εύρισκει καταφύγιον πλησίον τοῦ θεοῦ.
 Ιτέον, ρημ. ἐπίθ. τοῦ εἴμι, πρέπει νὰ ὑπάγῃ.
 διαφυσῶμαι, (κεφ. 24, 77 δ), οἱ παρακ. παριστῶσι λόγω τῆς βε-
 βαιότητος τοῦ λέγοντος τὴν πρᾶξιν ως τετελεσμένην.

πολλοῦ γε δεῖ, πολὺ ἀπέχει, κάθε ξέλο.
 κοινωνοῦσα, διορίζει τὴν προηγουμένην μετοχήν.
 ἔκοῦσα εἶναι, ἔκουσίως τὸ ἀπαρ. πλεονάζει μετὰ τὴν μετοχήν.
 τῷ δόντι, τῷ δύντι μελετῶ σα ὁ φίδιος τεθνάναι.
 οὐκοῦν, ἐπανέρχεται εἰς τὴν ὑπὸ τῆς παρενθετικῆς: τὸ δὲ οὐ-
 δέν... διακοπεῖσαν πρότασιν: ἐὰν μὲν καθαρά...
 ὑπάρχει αὐτῇ, ἀπροσώπ., τῆς ἐπιτρέπεται, δύναται.
 ἄνοια, ἔλλειψις νοῦ, ἀφροσύνη, παραλογισμός.
 κατὰ τῶν μεμυημένων, δσον ἀφορᾷ τοὺς μεμυημένους εἰς τὰ
 μυστήρια, τὰ Ὀρφικά (ὅρα καὶ κεφ. 13, 69 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 30.

Ἐὰν δέ, εἶναι ἀντίθεσις εἰς τὸ προηγούμ. ἐὰν μὲν καθαρά...
 γοητεύω, μαγεύω (ὅρα κεφ. 11, 66 δ).
 σκοτώδης, σκοτεινός.

αἱρετόν, καταληπτόν, ὃ τι δὲν εἶναι σκοτεινόν διὰ τὰ μάτια καὶ ἀδύ-
 ρατον, προσιτὸν δὲ εἰς τὴν νόησιν καὶ διὰ τῆς φιλοσοφίας καταληπτόν,
 τοῦτο δὲ συνηθισμένη καὶ νὰ τὸ μισῆ καὶ νὰ τὸ τρέμη καὶ νὰ τὸ ἀποφεύ-
 γη, νομίζεις λοιπόν, ὅτι μία ψυχὴ εἰς τοιαύτην κατάστασιν θὰ ἀποχωρι-
 σθῇ — τοῦ σώματος — καὶ θὰ εἶναι αὐτῇ καθ' ἑαυτὴν ὀλοκάθαρη;
 οἴει..., ἀπόδοσις εἰς τὸ ἐὰν δὲ γε.

εἰλικρινής, καθαρός, ὀλοκάθαρος.

οὐδ' ὅπωστιοῦν, κατ' οὐδένα τρόπον.

διαλαμβάνω, πιάνω ἀπὸ τὴν μέσην (ὅρος παλαιστικός).

διειλημμένην, (ἀπαλλάξεσθαι).

δμιλία, συναναστροφή.

συνουσία, ἀχώριστος συμβίωσις, συναναστροφή, κοινωνία.

μελέτη, μέριμνα (διὰ τὸ σῶμα).

ἐμποιῶ ξύμφυτον, κάνω συμφυές, συγχωνεύω.

ἐμβριθής, βαρύς, ἐπαχθής.

μνήματα, μνημεῖα νεκρῶν.

κυλινδοῦμαι, κυλίομαι, περιφέρομαι, στριφογυρνῶ.

σκιοειδῆ φαντάσματα, δημάδεις δοξασίαι περὶ φαντασμάτων, ὡς
 καὶ οἱ παρ' ἡμῖν βρυκόλακες.

εἴδωλα, όμοιώματα.

είναι, (εἰκός (έστι).
 τίνω δίκην, δίδωμι δίκην, τιμωροῦμαι.
 τροφῆς, γεν. αἵτ. τροφή, ἀγωγή, τρόπος τοῦ βίου.
 ἐπιθυμίᾳ, δοτ. αἵτ. ξυνεπακολουθοῦντος, γεν. ἀντικειμενική.
 ἐνδεθῶσιν εἰς σῶμα, δεσμευθοῦν μέσα εἰς τὸ σῶμα, ἐνσάρκωθοῦν (ὄρχ κεφ. 15, 70 γ).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

εἰς τοιαῦτα ἥθη, εἰς ζῷα ποὺ ἔχουν ἥθη ἀνάλογα μ' ἔκεινα...
 μελετῶ τι, φροντίζω περὶ τινος, ἀσκῶ τι.
 γαστριμαργία, ἀδηφαργία.
 ὕβρις, ἀσέλγεια.
 εὐλαβοῦμαι, φέρομαι ὡς εὐλαβής, προφυλάττομαι, μὴ διευλαβημένους, ἀναιδῶς ζήσαντας.

ἴκτινος, εἶδος ιέρακος, κοινῶς περδικογέρακο.
 ἀμέλει, προστακτ. τοῦ ἀμελεῖν, μὴ σέ μέλη, βεβαίως.
 ἐπιτηδεύω, ἀσκῶ, οἱ ἀσκήσαντες τὴν κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν ἀρετήν.
 γεγονοῦα, ἡ ὅποια ἀποκτᾶται.
 πολιτικόν, κοινωνικῶς ὡργανωμένον, κοινωνικόν.
 μέτριος, χρηστός, μητρημένος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 32.

οὐ θέμις, (ἐστὶ τινι), δὲν εἶναι ἐπιτετραμμένον.
 φιλομαθής, φιλόσοφος.
 καρτερῶ, ὑπομένω σταθερῶς, ἀντέχω εἰς τὰς στερήσεις.
 οἰκοφθορία, καταστροφὴ τῆς περιουσίας.
 ἀτιμία, ἔλλειψις τιμῶν, στέρησις τιμῶν.
 ἀδοξία, ἔλλειψις δόξης, ἀσημότητης.
 μοχθηρία, ταπεινὴ κοινωνικὴ θέσις.
 τοιγάρτοι, διὰ τοῦτο λοιπόν.
 ἀπασιν, ἀπ. χαίρειν εἰ πόντες.
 πλάττω σώματα, φροντίζω νὰ κάμω ὠραῖα σώματα.
 αὐτοῖς, (τοῖς πλάττουσι σώματα).
 λύσις, ἔξιλέωσις, ἀπολύτρωσις.

ταύτη τρέπονται, ἀκολουθοῦν αὐτὴν τὴν ὁδόν.

ἔκεινη, τῇ φιλοσοφίᾳ.

ἢ οὐ φηγεῖται, τὴν ὅποιαν ὑποδεικνύει.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 33.

παραλαβοῦσα, ὡς παιδαγωγός.

ἀτεχνῶς, ὅλως διόλου, τελείως (κεφ. 2, 59 α).

εἰργμός, εἰρκτή, φυλακή.

τοῦ εἰργμοῦ τὴν δεινότητα κατιδοῦσα ὅτι... πρόληψις, ἀντί: κατιδοῦσα (ἡ φιλοσοφία), ὅτι τοῦ εἰργμοῦ ἡ δεινότης δι' ἐπιθυμίας ἐστίν, εἶναι δῆλον. ἔργον τῆς ἐπιθυμίας, εἶναι δῆλον. συνδεδεμένη μὲν τὴν ἐπιθυμίαν.

ώς ἂν... εἴη τοῦ δεδέσθαι, συμπερ. (ῶστε μάλιστα ἀν εἶναι τὸν δεδεμένον ἔυλλήπτορα), ὕστε νὰ εἶναι πρὸ παντὸς αὐτὸς ὁ ἴδιος ὁ δεμένος συνεργὸς εἰς τὸ δέσιμὸν του.

παραμυθοῦμαι, παραινῶ μὲν παραμυθητικοὺς λόγους, ἐνθαρρύνω.

σκέψις, παρατήρησις, ἔρευνα.

ἀναχωρῶ, ὑποστρέφω, ὑποχωρῶ, ἀποσύρομαι.

ὅτι, δοτὶ τῶν δυντῶν.

δι' ἄλλων, δι' ἄλλων μέσων, τῶν αἰσθήσεων, ἀντίθεσις εἰς τό... αὐτὴν καθ' αὐτὴν.

ἐν ἄλλοις δὲν ἄλλο, διάφορον δὲν εἰς διαφόρους περιπτώσεις, ἀντίθεσις εἰς τὸ αὐτὸν καθ' αὐτό.

ἥγεται, ἔξαρταται ἀπὸ τὸ παρακελευθένη.

ἔπαθεν, γνωμικὸς ἀόριστος.

ῶν, γενικὴ διαιρετική.

οἷον..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ τοσοῦτον κακόν.

λογίζομαι, ἀντιλαμβάνομαι, λογαριάζω.

ἄμα τε... καὶ, τὸ σύγχρονον, συγχρόνως καὶ.

οὐχ οὔτως ἔχον, ἀν καὶ δὲν ἔχει οὔτως. 'Ο Πλάτων ἐδῶ λέγει, δὲτι μέγιστον κακὸν δὲν εἶναι αἱ συνέπειαι τοῦ πάθους, ἀλλὰ ἡ πλάνη ἡ ἔμφυτος εἰς αὐτό, ὅτι δῆλον. τὸ ἀντικείμενόν του ἔχει μεγίστην πραγματικότητα καὶ ἀξίαν, ἐνῷ τούναντίον ὡς ὄρατὸν οὐδεμίαν τοιαύτην ἔχει.

προσηλῶ, καρφώνω.

προσπερονῶ, καρφώνω μὲν περόνην, προσκολλῶ.

όμοδοξῶ, ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην.
 ὁμότροπος, ὁ ἔχων τοὺς αὐτοὺς τρόπους.
 διμότροφος, ὁ ἔχων τὴν αὐτὴν δίαιταν, ἀγωγήν.
 ἀναπλέα, (ἀνάπλεως) γεμάτη, μολυσμένη ἀπὸ...
 πίπτειν, λόγῳ τοῦ βάρους, τῶν ὑλικῶν στοιχείων.
 ἀμοιρος, ἀμέτοχος.

συνουσία, (κεφ. 30, 81 γ), αἱ γεν. θεῖοι... ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς λ. συνουσίας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 34.

οἱ δικαίως φιλομαθεῖς, οἱ γνησίως φιλόσοφοι.

οὐ γάρ, ὅχι βέβαια.

έσυτήν, τὴν ψυχὴν (πλαγία ἀντανάκλασις).

πάλιν αὖ, πλεονασμός.

ἐγκαταδέω, δένω στερεῶς εἰς τι.

ἀνήνυπτος, (ἀνὺ (τ) ω) ἀτελείωτος.

μεταχειριζομένην, μεταχ. (τὴν ψυχὴν) τινὰ ἵστὸν ἐν αντίως Πηνελόπη. Ἡ Ομηρικὴ Πηνελόπη ἐξήλωνε τὴν νύκτα ὃ τι ὕραινε τὴν ἡμέραν, ἐνῷ ἡ ψυχὴ τοῦ ἀνοήτου ὑφαίνει εἰς τὸ σκότος τῶν παιθῶν τὰ δεσμὰ, τὰ ὄποια ἡ ἀληθῆς φιλοσοφία ὑπὸ τὸ φῶς τῆς σκέψεως προσπαθεῖ νὰ διαλύσῃ (ξηλώσῃ).

ἐν τούτῳ οὖσα, ἐνδιατρίβουσα ἐν τούτῳ, προσηλωμένη εἰς αὐτό. τὸ ἀληθές..., ἐπεξήγησις εἰς τὸ ἐν τούτῳ.

ἀδόξαστον, τὸ μὴ ἐξαρτώμενον ἐκ τῆς ἀτομικῆς δόξης, αἱ ἰδέαι. ἀπηλλάχθαι, ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ οἴεται δεῖν.

οὐδὲν δεινόν, (ἐστι), δὲν ὑπάρχει φόβος.

ὅπως μή, μήπως.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 63.

τὸ μέν, ἀντίθεσις πρὸς τὸ ἀκολουθον μέντοι.

τοιαῦτ' ἄττα, τέτοια περίπου.

ἄξιόν (ἐστι) κινδυνεῦσαι, ἀξίζει νὰ κινδυνεύσῃ κανεὶς μὴ διαψυσθῇ.

καλός, ὥραῖος, διότι περιέχει ὥραίας ἐλπίδας.

ἐπάρδω, κεφ. 24, 77, ε ψάλλω ὡς ἐξορκισμόν.

ἡδονὰς — κόδσμους, δρα κεφ. 9, 64. δ ε.

εῖασε χαίρειν, κεφ. 9, 64 γ, ἐπεριφρόνησεν.

πλέον θάτερον... μᾶλλον τὸ ἀντίθετον, μεγαλύτερον κακόν.

ἥγησάμενος, ἡγησ. ἀπεργάζεσθαι (αὐτοὺς -- τοὺς κόσμους).

σωφροσύνη... ἀληθείᾳ, ἐπεξήγ. εἰς τὸ τῷ αὐτῇ συμβατέον.

καλῆ, τὰ ἐδῶ λεγόμενα εἰναι μία ἀδρὰ ἀνακεφαλαίωσις τοῦ διαλόγου καὶ μάλιστα τῶν : 63 γ, 64 δ, 69 β, 82 γ, 82ε, 84 β, 107 γ δ, 108 δ κλπ.

οἱ ἄλλοι, οἱ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ Φαιδωνος μνημονευθέντες φίλοι.

εἰς αὐθις, ἄλλην φοράν, ἄλλοτε.

ἀνὴρ τραγικός, ἔνας ἥρως τραγῳδίας.

νεκρὸν λουειν, ἐπεξήγ. Τὸ λούειν τοὺς νεκροὺς ἵτο σύνηθες εἰς τοὺς ἀρχαίους διὰ λόγους θρησκευτικούς, διότι ὁ ἀποθανὼν θά κηρχετο εἰς συνάφειαν πρὸς τοὺς θεούς καὶ ἐπομένως ἔπρεπε νὰ εἰναι καθαρὸς (Ὁδυσ. ω 44, Ἡ. Σ 345, Ἡροδ. βιβλ. 2, 86, Σοφοκλ. Ἀντιγ. 1201). 'Η αὐτὴ συνήθεια ἐπικρατεῖ καὶ σήμερον παρ' ἡμῖν καθαριζομένοι τῶν νεκρῶν δὲ' οἴνου δέξους κλπ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 64.

εἰεν, καλά, ἔστω διὰ τοῦ εἰεν ὁ λέγων δηλοῦ συγκατάθεσιν, διὰ νὰ μεταβῇ εἰς ἄλλο θέμα.

ἐπιστέλλω, (ἐπιστολὴ) γράφω, παραγγέλλω, ἀφήνω τὴν τελευταίαν παραγγελίαν.

ὅ, τι ὁ τι ποιοῦντες.

ἐν χάριτι ποιῶ τινι, χαρίζομαι εἰς τινα, κάνω κάτι διὰ νὰ ἐξυπηρετήσω καὶ εὐχαριστήσω τινά.

καινότερον, ὁ συγκρ. βαθμὸς ἀντὶ τοῦ θετικοῦ.

ὑμῶν αὐτῶν, τῆς ψυχῆς σας.

δμολογῶ, ὑπόσχομαι, κατ' ἄλλους ἐρμηνευτάς : συμφωνῶ.

ῶσπερ κατ' ἔχην, τρόπον τινὰ ἀκολουθοῦντες τὰ ἔχην.

οὐδὲν πλέον ποιήσετε, δὲν θὰ κατορθώσετε τίποτε.

θάπτωμεν... τρόπον, ἡ ταφὴ ἐγίνετο κατὰ δύο τρόπους, ἡ διὰ καύσεως ἡ διὰ κατορύζεως.

ἔγω, ὁ Σωκράτης ἐπίστευεν, δτι ἐγ ᾧ εἰναι ἡ ψυχὴ καὶ δχι τὸ σῶμα.

διατάττω, διευθύνω.

εἰς μακάρων... εύδαιμονίας, εἰς τόπους εύτυχισμένους, ὅπου μακάριοι κατοικοῦν (κεφ. 8, 63 γ).

ἄλλως, εἰς μάτην (κεφ. 22, 66 ε). ἡ γγυᾶτο, ὅρα τὴν λέξιν : ὁ πατὴρ αὐτοῦ, κεφ. 2, 59 β. οὗτος μὲν γάρ, (ἡ γγυᾶτο).

ἢ μήν, ἀληθῶς.

παραμενεῖν, (με).

ῥᾶσιν φέρω, ὑποφέρω εὔκολώτερον, καλύτερον.

προτίθεμαι τὸν νεκρόν, ἐκθέτω τὸν νεκρὸν κεκοσμημένον πρὸ τῆς ταφῆς.

ἐκφέρω, κάνω τὴν ἐκφορὰν τοῦ νεκροῦ.

καλῶς, δόθως, διότι τὸ νὰ λέγῃ ὁ Κρίτων, ὅτι θάπτει τὸν Σωκράτη ἀντὶ νὰ λέγῃ ὅτι θάπτει τὸ σῶμα τοῦ Σωκράτους, δὲν εἶναι δόθόν.

εἰς αὐτὸ τοῦτο πλημμελές (ἔστι), αὐτὸ καθ' αὐτὸ εἶναι σφάλμα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 65.

ἀνίστατο εἰς... βραχυλογία ἀντί : ἀναστὰς ἦει εἰς. . . ἢ ἀνίστατο καὶ ἦει εἰς . . .

τοτὲ δ' αὖ, ὡς ἐὰν προηγεῖτο τοτὲ μέν.

ἀτεχνῶς, κεφ. 2, 59 α. προσδιορίζει τὸ δρόφανοι.

τὰ παιδία, ὅρα λέξιν Εχνθίππη κεφ. 3, 60 α.

οἰκεῖαι γυναῖκες, ἡ Εχνθίππη καὶ οἱ συγγενεῖς γυναῖκες.

ἐναντίον τοῦ Κρίτωνος, ἐνώπιον τοῦ Κρίτωνος.

καὶ αγιγνώσκω, κατηγορῶ, ἀποδίδω ὡς μοιφήν.

ἀρχόντων, τῶν ἔνδεκα, κεφ. 2, 58 δ.

ἄλλως, καὶ ἔξ ἄλλων περιπτώσεων.

ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, τῆς φυλακίσεως τοῦ Σωκράτους.

τοὺς αἰτίους, ἐννοεῖ τοὺς κατηγόρους κλπ.

τὰ ἀναγκαῖα, τὸ ἀναπότρεπτον, τὸ μοιραῖον (κεφ. 6, 62 γ).

ἀστεῖος, εὐγενῆς τοὺς τρόπους, (ὅπως εἶναι οἱ ἀστοὶ κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τοὺς ἀγροίκους), λεπτός.

λῶστος, ἀριστος, χρυσὸς ἀνθρωπος.

δ ἀνθρωπος, δέλλων νὰ δώσῃ τὸ φάρμακον.

πίνοντες, τὸ κώνειον.

ἔγχωρεῖ, ἀπροσώπως, ἔξεστι, ὑπάρχει ἀκόμη καιρός.

δοφλισκάνω γέλωτα, θεωροῦμαι γελοῖος.

γλίχομαι, ποθῶ, ἐπιθυμῶ ἔξαιρετικά.

οὐδενὸς ἔτι ἐνόντος, ἐνῷ δὲν ὑπάρχει πλέον τίποτε ἐκ τῆς ζωῆς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 66.

παῖς, ὑπηρέτης τοῦ Κρίτωνος (κεφ. 3, 60 α).

κύλιξ, ποτήριον κυρίως κρασοπότηρον, εύρυ, δίωτον.

ἄ βέλτιστε, φίλτατε, ἀγαπητέ μου, καλέ.

γάρ, ἐπειδή, καὶ αἴτιολογεῖ τὸ τί χρὴ ποιεῖν.

περίειμι, περιπατῶ, περιπατέναι — καταχεῖσθαι, ἀμφότερα ἔξαρτῶνται ἐκ τοῦ χρῆ.

αὐτὸς ποιήσει, θὰ ἐνεργήσῃ μόνον του.

δρέγω, (δργυὶ) ἐκτείνω, προσφέρω.

ἴλεως, ἴλαρὸς, εὔθυμος, χαρούμενος, γαλήνιος.

τρέω, τρέπομαι εἰς φυγὴν ἐκ φόβου, οὐδὲν τρέσας, ἄνευ φόβου.

οὐδὲ διαφθείρας οὔτε... προσώπου, καὶ χωρὶς νὰ ἀλλοιώσῃ οὔτε τὸ χρῶμα του οὔτε τὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου του.

ταυρηδόν, μὲ βλέμμα ταύρου, μὲ βλέμμα ἀτενές.

ἀποσπένδω, προσφέρω σπονδήν.

μέτριος, ἴκανός, ἀρκετός.

μανθάνω, ἐννοῶ, καταλαβαίνω.

ἄλλ' εὔχεσθαι γέ που, ἄλλ' ἀφοῦ δὲν ἐπιτρέπεται σπονδή, ἐπιτρεπεται: ὅμως τούλάχιστον — ναμίζω — ἡ εὔχή.

χρὴ (εὕ χε σθα :).

ἐπισχόμενος, (τὴν κύλικα), ἀφοῦ ἐκράτησε τὸ ποτήριον εἰς τὰ χεῖλη του, ἡ ἀφοῦ ἐκράτησε τὴν ἀναπνοήν του ἡ ἀφοῦ ἔμεινεν ἀκίνητος.

εὔκόλως, μὲ ἀταραξίαν, χωρὶς δυστροπίαν.

ἐπιεικῶς, μόλις, ὅπωσδήποτε.

οὐκέτι, (οἶοι τὸ ἦμεν).

βίᾳ ἐμοῦ αὐτοῦ, παρὰ τὴν προσπάθειάν μου νὰ συγκρατηθῶ.

ἀστακτὶ ἔχώρει, ἔτρεχαν κρουνηδόν, ποτάμι (οὐχὶ κατὰ σταγόνας) ἐγκαλυψάμενος, καλύψας διὰ τοῦ ἵματίου τὸ πρόσωπον.

οἶου, διότι τοιούτου.

ἀναβρυχῶμαι, ἐκβάλλω βρυχηθμὸν ὀδύνης, ξεσπῶ εἰς θρήνους.

οὐδένα δντινα οὐ, ἔλξις (οὐδεὶς ἦν, δντινα οὐ), πάντας.

κατακλῶ, συντρίβω, ράγιζω τὴν καρδίαν.

οὐχ ἥκιστα, λιτότης, πρὸ παντός.

πλημμελῶ, κάνω μουσικὸν σφάλμα, μεταφορικῶς ἀμαρτάνω, κάνω ἀνόητα πράγματα.

εύφημια, τὰ καλὰ λόγια ἢ ἡ σιωπή· οἱ παριστάμενοι εἰς θυσίαν ὥφειλον νὰ λέγουν καλὰ λόγια ἢ νὰ σιωπῶσι, μήπως ἀκουσίως εἴπουν ἀσχῆμα λόγια. Ἐπειδὴ δὲ καὶ ὁ θάνατος κατὰ τους Πυθαγορείους ἦτο ἴερὰ στιγμή, διότι μᾶς φέρει εἰς ἐπαφὴν πρὸς τὸ θεῖον, ἐπρέσβευον οὗτοι, ὅτι πρέπει νὰ ἀποθνήσκωμεν ἐν εὐφημίᾳ.

ἐπέχω, χρατῶ, σταματῶ, συγχρατῶ, παύομαι.
οἱ, ἔχοισις (οἱ), αὐτῷ.

διαλιπών χρόνον, μετὰ πάροδον χρόνου.

οὐκ, εἰς τὸ ἐννοούμενον αἱ σθάνεσθαι.

ἔπανιών, προχωρῶν πρὸς τὰ ἐπάνω τοῦ σώματος μὲ τὸ χέρι του.
αὐτός, δὲ ὑπηρέτης.

ῆτρον, ὑπογάστριον.

ἐνεκενάλυπτο, οἱ ἀρχαῖοι ἐσυνήθιζον κατὰ τὰς ἐπιθανατίους στιγμὰς νὰ καλύπτουν τὸ πρόσωπον τοῦ ἀποθνήσκοντος.

ἀλεκτρυόνα, οἱ θεραπεύομενοι ἐθυσίαζον εἰς τὸν Ἀσκληπιὸν ἔνα πετεινόν. Ὁ Σωκράτης λοιπὸν ἐπιθυμεῖ νὰ κάμη αὐτὴν τὴν θυσίαν διὰ τοῦ Κρίτωνος εἰς ἐκδήλωσιν εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν θεὸν τῆς ὑγείας, διότι νομίζει δὲ τὴν στιγμὴν τοῦ θανάτου του θεραπεύεται ἀπὸ ὅ τι εἰς τὸν διάλογον ἐχαρακτήρισεν ὡς νόσον : τὴν ἐνωσιν τῆς ψυχῆς μὲ τὸ σῶμα ἔκινηθη, κατελήφθη ὑπὸ σπασμοῦ.

συνέλαβε, ἔκλεισε (ἔπιασε μαζί τὰ χείλη...).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ 67.

καὶ ἄλλως, καὶ ἐν γένει, καὶ ἐπὶ πλέον.

ΝΙΚ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ — Ν. ΚΑΙ Κ. ΕΛΕΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΛΑΤΩΝΟΣ
ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

εύρεσης της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα. Η πολιτική της πόλης στην Ελλάδα είναι μέρος της πολιτικής της πόλης στην Ευρώπη, την οποία η πόλη της Αθήνας διαμορφώνει με την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα. Τα περισσότερα της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα είναι μέρος της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα. Τα περισσότερα της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα είναι μέρος της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα. Τα περισσότερα της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα είναι μέρος της πολιτικής της πόλης στην Ελλάδα.

Επίσημα, κάθετα, αποτελεί την πολιτική της πόλης στην Ελλάδα.

ΕΠΙΦΑΝΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

την Ελλάδα, την Ελλάδα, την Ελλάδα,

την Ελλάδα, την Ελλάδα, την Ελλάδα.

Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η

1. ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΑΞΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ίδιάζουσαν θέσιν μεταξὺ τῶν πλατωνικῶν ἔργων ἔχει ὁ προκείμενος διάλογος καὶ διὰ τὸ περιεχόμενον καὶ διὰ τὴν τεχνικὴν του σύνθεσιν. Εἰς αὐτὸν ἐμφανίζεται ἡ ἀντίθεσις τῆς γνησίας φιλοσοφικῆς σκέψεως πρὸς τὰς ἐντυπωσιακὰς ἐπιδείξεις ἐκείνων, οἵτινες νομίζονται σοφαῖ, ἀλλὰ δὲν εἰναι. Τοῦτο εἶναι τὸ κύριον θέμα τοῦ διαλόγου καὶ τὸ θέμα αὖτὸ πλαισιώνεται μὲτα τεχνικὴν πλοκὴν τῶν ἐπεισοδίων καὶ μὲ τελείαν ἥθοποιίαν τῶν προσώπων. Τοιουτορόπως ἡ φιλοσοφικὴ αὐτὴ διατριβὴ ἀποτελεῖ συγχρόνως καὶ λογοτεχνικὸν ἀριστούργημα.

2. ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ.

Εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον παρονοιάζεται ὁ Σωκράτης διαλεγόμενος πρὸς τινα ἑταῖρον, ἄγνωστον εἰς ἡμᾶς. Εἰς τὰ λοιπὰ 39 κεφάλαια ὁμιλεῖ μόνον ὁ Σωκράτης, ἐνῷ ὁ ἑταῖρος ἀκούει συνεχῆ διήγησιν τοῦ Σωκράτους, χωρὶς καθόλου νὰ τὸν διακόψῃ. Κατὰ τὴν διήγησιν αὐτὴν ὁ Σωκράτης περιγράφει συγκέντρωσιν σοφῶν ἀνδρῶν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσιωτάτου Καλλίου καὶ ἐπαναλαμβάνει ἓνα μακρότατον διάλογον, τὸν δόποιον είχε μὲ δόλους αὐτοὺς τοὺς σοφοὺς καὶ ἴδιᾳ μὲ τὸν σοφώτατον Πρωταγόραν.

Ἡ συνάντησις αὐτὴ ὑποτίθεται γενομένη περὶ τὸ 432 π.χ., ὡς γίνεται φανερὸν ἐκ τῆς ὑποδηλουμένης ἡλικίας τῶν κυρίων προσώπων (κεφ. 5, 7, 8, 10 καὶ 40), πάντως ὅχι μετὰ τὸ 432, διότι δὲν γίνεται ἐν τῷ διαλόγῳ οὐδὲ, ἡ ἐλαχίστη μνεία τῶν γεγονότων, τὰ δοποῖα συνετάραξαν τὴν Ἐλλάδα μετὰ τὴν χρονολογίαν ταύτην. Κατὰ τὸν χρόνον τοῦ διαλόγου οἱ Ἀθηναῖοι, μέγα φρονοῦντες εἰσέτι διὰ τὴν ἡγεμονίαν καὶ διὰ τὴν ἀνὰ τὴν Ἐλλάδα αἰγλην τῆς πόλεως των, ἥδυναντο νὰ ἀπολαμβάνουν τὴν ἔξαιρετον ἥδονὴν τῶν φιλοσοφικῶν λόγων, ἀπερίσπαστοι ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν καὶ τὰς συμφορὰς τοῦ μετ' ὀλίγον ἐπακολούθησαντος πολέμουν.

3. ΣΟΦΙΣΤΙΚΗ ΚΑΙ ΣΟΦΙΣΤΑΙ.

Περὶ τὸν χρόνον τούτον συμπίπτει καὶ ἡ πλήρης διαμόρφωσις τοῦ νέου τρόπου τῆς φιλοσοφικῆς ἐρεύνης καὶ τῆς ἀνωτέρας παιδείας, ἥτις εἴναι γνωστὴ ὑπὸ τῷ ὄνομα σοφιστική. Εἶναι ἴστορικῶς ἔξη-
κριβωμένοι οἱ λόγοι καὶ οἱ σκοποὶ τῆς νέας πνευματικῆς κατευθύν-
σεως, ἡ ὅποια ἐσημειώθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν μέσων
τοῦ πέμπτου αἰῶνος.

Ἡ φιλοσοφία ἐν Ἑλλάδι εἶχε συστηματικῶς ἀπὸ τοῦ ἔκτου
ἡδη αἰῶνος, ὅποτε Θαλῆς ὁ Μιλήσιος ἐπεχείρησε νὰ ἐρμηνεύσῃ τὴν
γένεσιν τῶν ὄντων ἀπὸ μιᾶς ἀρχῆς. Ἐσημείωσε δὲ σημαντικὴν ἐξέλι-
ξιν διὰ τῶν φιλοσοφικῶν σχολῶν, αἵτινες ἰδρύθησαν εἰς τὴν Μικρασι-
ατικὴν καὶ Ἰταλιωτικὴν Ἑλλάδα. Οἱ ἐκπρόσωποι τῶν σχολῶν τούτων
περιέλαβον εἰς τὴν φιλοσοφικήν των ἔρευναν προβλήματα κοσμογονικά,
ἡθικά, γνωσιολογικά καὶ θεολογικά, διεμορφώθησαν δὲ φιλοσοφικὰ συ-
στήματα, τὰ ὅποια εἴναι θαύματα διανοητικῆς συλλήψεως καὶ ἐρμη-
νευτικῆς ἀλληλουχίας.

Περὶ τὰ μέσα τοῦ ἔκτου αἰῶνος ὁ Σάμιος Πυθαγόρας ἐσυστημα-
τούσης πλήρη κοσμοθεωρίαν, ἐρμηνεύων τὴν ἀρχὴν τῶν ὄντων διὰ
τοῦ ἀριθμοῦ τοῦ. Ὁλίγον βραδύτερον, περὶ τὸ 500, ἥκμασεν ἡ φιλο-
σοφικὴ σχολὴ τῆς Ἐλέας ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ. Ὁ κατ' ἐξοχὴν ἀντιπρό-
σωπος τῆς σχολῆς ταύτης Παρμενίδης ἀπέρριπτε τὴν ἀλήθειαν τοῦ
γίγνεσθαί καὶ διεκίρυπτεν ὅτι μόνον τὸ εἰναὶ εἴναι πραγμα-
τικὴ κατάστασις, συλλαμβανομένη διὰ τοῦ νοῦ. Τὸ γίγνεσθαι εἴναι ἀπα-
τηλὴ ἐντύπωσις τῶν ἀνθρωπίνων αἰσθήσεων, αἱ ὅποιαι εἴναι καὶ οἱ
μάρτυρες τῆς ἀληθείας. Καὶ ἐπειδὴ μόνον διὰ τῶν αἰσθήσεων γνω-
ρεῖσθαι τὰ περὶ ἡμᾶς ὄντα, ἡ θεωρία τῶν Ἐλεατῶν ἤρνεῖτο τὴν δυ-
νατότητα τῆς γνώσεως.

Ἐπίσης περὶ τὰ 500 ἐφιλοσόφησεν ὁ Ἐφέσιος Ἡράκλειτος ἀπορ-
ρέπτων καὶ οὗτος τὴν ἀπὸ τῶν αἰσθήσεων γνῶσιν. Ἀντιθέτως ὅμως
πρὸς τοὺς Ἐλεάτας ἐδίδασκεν ὅτι μόνον τὸ γίγνεσθαί καὶ ἀδιά-
λειπτος φοῇ τῶν ὄντων ὑπάρχει (πανταρεῖ), τὸ δὲ εἰναὶ οὐτε
ὑπάρχει οὔτε εἴναι δυνατὸν νὰ τοηθῇ.

Τοιουτορόπως ἐδημιουργεῖτο τὸ πρόβλημα πόθεν ὁ ἄνθρωπος
ἀποκτᾷ τὴν γνῶσιν καὶ ἢν εἴηι δυνατὸν νὰ τὴν ἀποκτήσῃ. Ἐκτὸτε
δλαί αἱ φιλοσοφικαὶ θεωρίαι δὲν ἥδυναντο νὰ προβλέψουν τὸ πρόβλημα

τοῦτο. Ἡ κολούθησαν κατόπιν τὰ φιλοσοφικὰ συστήματα τοῦ Αἰμενούτουν καὶ τοῦ Ἀναξαγόρου, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ ἐγίνετο φανερόν, ὅτι ἡ μέχρι τοῦτο φιλοσοφία προσέφερε μόνον δογματικάς λύσεις, αἱ ὁποῖαι ἥρχοντο εἰς ἀντίφασιν πρὸς ἄλλήλας. Καὶ ἦτο φυσικὸν νὰ ἐπέλθῃ κάποτε ἀντίδρασις εἰς τὸν τρόπον τῆς ἐρεύνης καὶ νὰ μὴ πιστεύων πλέον οἱ διαρροούμενοι, ὅτι ἦτο δυνατὸν νὰ ἐξενρεθῇ ἐπιστημονικὴ ἐρμηνεία τῶν ὄντων. Διὰ τοῦτο ἡ φιλοσοφία παραπομένη ἀπὸ πάσης κοσμογονικῆς ἐρεύνης στρέφεται πρὸς ἄλλην κατεύθυνσιν καὶ ἀρχίζει νὰ μελετᾷ τὰ προβλήματα, τὰ ὅποια ἀμεσώτερον ἐνδιαφέρονταν τὸν ἀνθρώπον εἰς τὴν ἡθικὴν καὶ εἰς τὴν κοινωνικὴν τὸν ζωήν. Ἡ ἀμφιβολία δὲ περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς γνώσεως ὠδηγήσεν εἰς τὴν ὑπερβολήν, ὅτι ἀπόλυτος γνῶσις δὲν ὑπάρχει καὶ ὅτι ἀλήθεια εἶναι ὅτι πιστεύει ἔκαστος ὡς ἀληθές.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ δημοκρατικοῦ πολιτεύματος ἐν τῇ πόλει τῶν Ἀθηνῶν κατέστησεν ἀναγκαίαν τὴν ἀνωτέραν παίδευσιν, διὰ τῆς ὅποιας ἡδύνατο ὁ πολίτης νὰ διακριθῇ καὶ νὰ ἀνέλθῃ εἰς ἀξιωματα ἐν τῇ πολιτείᾳ. Τὰ μεγάλα προβλήματα τοῦ πολιτικοῦ καὶ τοῦ ἡθικοῦ βίου ἔπειτε νὰ ἐκλαϊκευθοῦν μὲν συστηματικὴν διδασκαλίαν. Ἐπειδὴ δὲ ταῦτα θὰ ἐξετιμῶντο κατὰ τὴν ὑποκειμενικὴν κοίσιν ἔκάστουν, ἔπειτε νὰ ἔχῃ ὁ πεπαιδευμένος εὐχέρειαν εἰς τό λέγειν καὶ πείθειν ἵνα ἐπιβάλῃ τὰς ἀπόφεις του.

Κατὰ τὴν τροπὴν αὐτὴν τῶν φιλοσοφικῶν ἀναζητήσεων καὶ κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς, ἐδημιουργήθη ἡ σοφιστικὴ, ἡτίς θεωρητικῶς δύναται νὰ δρισθῇ ὡς σύστημα ἀνωτάτης ἐκπαιδεύσεως, τὸ δρόπιον α) ἀπολυτιզώντει τὸν νοῦν τοῦ ἀρχοστοῦ ἀπὸ παλαιὰ δόγματα καὶ διακρύττει, ὅτι κοιτήσιον τῆς ἀληθείας εἶναι αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος (μέτρον χρημάτων ἀρθρωτοῖς), β) εἰσάγει τὸν μαθητήν εἰς ἡθικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, καὶ γ) ἀσκεῖ αὐτὸν νὰ ἐκφράζῃ ὅσον τὸ δύνατον καλύτερον τὰς προσωπικάς του γνώμας. Τοιοῦτον ἐμφανίζεται τὸ ἔργον τῆς σοφιστικῆς, ἐφ' ὅσον αὕτη διετήρει τὸν σοβαρὸν τῆς χαρακτῆρα.

Ἐὰν δημοσίευε κανεὶς νὰ δρίσῃ τὶ εἶναι σοφιστής, θὰ ἐδυσκολεύετο νὰ τὸ κάμη δύως ἀκριβῶς ἐδυσκολεύοντο καὶ οἱ σύγχρονοι τῶν σοφιστῶν καὶ αὐτοὶ ἀκόμη οἱ θαυμασταί των (βλ. κεφ. 3-5). Καὶ τοῦτο, διότι ἡ λέξις σοφιστής είληξε μεταβάλει σημασίαν κατὰ τὸ διάστημα τοῦ δυον αἰώνος. Παλαιότερον σοφιστής ἦτο τίτλος, τοῦ ὅποιον ἡξιοῦντο καὶ ποιηταὶ καὶ νομοθέται καὶ φιλόσοφοι, διότι ἐσήμαινε τὸν

κατέχοντα τὴν σοφίαν. Μετὰ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ συστήματος τῆς ἀνωτάτης παιδείας σοφιστὴς ἐλέγετο ὁ μεταδίδων ἀνωτάτην παιδείαν ἐπαγγελματικῶς ἐπὶ μισθῷ. Καὶ τέλος, ἐπειδὴ τινες τῶν σοφιστῶν ἔζητον νὰ κάμουν ἐντύπωσιν μὲ ἐπιδείξεις παρασυλλογισμῶν, ὁ ὄφος σοφιστῆς ἐσήμαινε τὸν ἀνοήτως λεπτολογοῦντα κατὰ τοὺς τύπους τῆς λογικῆς ἀληθοφανείας καὶ παραγνωρίζοντα τὴν ἀλήθειαν.

Ἐπειδὴ ἀκόμη τὸ ἔργον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὴν ἔξασκησίν του ἔξεπιπτε συχνὰ εἰς ἀπάτην καὶ εἰς κερδοσκοπίαν, ὁ τίτλος τοῦ σοφιστοῦ κατήντησεν δχι μόνον φορτικός, ἀλλὰ καὶ ἐπαίσχυντος (κεφ. 3). Οἱ συντηρητικοὶ μάλιστα πολῖται εἶχον πολλοὺς ἐνδοιασμοὺς καὶ ἐπιφυλάξεις διὰ τὸν διδασκάλους αὐτὸν, οἱ δποῖοι ἐδίδον εἰς τοὺς νέους ἐλευθερίαν γνώμης καὶ τάσιν νὰ ἀμφισβήτοῦν ἀνεγγωρισμένας ἀληθείας. Ἀλλὰ γενικῶς ἡ κοινωνία τοὺς ἔθαμάμαζεν, ἄνδρες δὲ διακρινόμενοι ἐπὶ παιδείᾳ ἥκροῦντο τῶν εἰδικῶν μαθημάτων ἑκάστου. Εἰς ἐποχὴν, κατὰ τὴν δποίαν ὁ κόσμος ἐδίψα διὰ μάθησιν, ὁ προσφέρων ταύτην ἡσκει μέγα γόνητρον, σταν μάλιστα συνέπιπτε νὰ εἶναι πράγματι εὐφυῆς καὶ πεπαιδευμένος.

Οἱ μάλιστα εὐδοκιμήσαντες σοφισταὶ ἦσαν ὁ Κεῖος Πρόδικος, ὁ Ἡλεῖος Ἰππίας, ὁ Λεοντῖνος Γοργίας ὁ καὶ ὑπέρ πάντας διαπρέψας Ἀβδηρίτης Πρωταγόρας, ὅστις κυρίως ἐκπροσωπεῖ τὸν τύπον τοῦ σοφιστοῦ εἰς τὸν παρόντα διάλογον.

4. ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ

Τὸν ἐπιφανέστατον τοῦτον σοφιστὴν ἐμφανίζει ἐδῶ ὁ Πλάτων ὡς ἐπιτήδειον ἔμπορον τῆς γνώσεως, ὁ δποῖος ἀσκεῖ τὸ ἔργον του μὲ πολλὴν κενοδοξίαν καὶ οἴησιν καὶ δὲν γνωρίζει καν τὸ περιεχόμενον τῆς διδασκαλίας, τὴν δποίαν ἐπαγγέλλεται. Ἀλλη δμως εἶναι ἡ πραγματικότης ὅσον ἀφορᾶ τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρός, ὅστις ἐπὶ τεσσαράκοντα περίπου ἔτη (ἀπὸ τοῦ 456 - 415 περίπου) ἡσκησεν τὸ σοφιστικόν του ἔργον εἰς τὰ μεγάλα πνευματικὰ κέντρα τῆς Ἐλλάδος, καὶ τὸν δποῖον ἐτίμησαν μὲ τὴν φιλίαν των οἱ σοβαρώτεροι ἄνδρες τῆς ἐποχῆς του καὶ αὐτὸς ὁ Περικλῆς. Ἡ ἀκμὴ τοῦ Πρωταγόρου συμπίπτει περὶ τὸ 440, δπότε ἔγινε καὶ ἡ πρώτη τὸν διατριβὴν ἐν Ἀθήναις. Τότε ὁ ἡγέτης τῆς Ἀθηναϊκῆς δημοκρατίας ἀνέθηκεν εἰς αὐτὸν νὰ συγχράψῃ νόμους διὰ τὴν προσφάτως ἰδρυθεῖσαν ἀποικίαν τῶν Θουρίων.

Ο Πρωταγόρας πρῶτος είχε τὴν πρωτοβουλίαν νὰ διδάξῃ συστηματικῶς « τὴν πολιτικὴν ἀρετὴν », ήτις ἐσήμαινε κατ’ αὐτὸν τὸ σύνολον τῶν ἰδιοτήτων, δι’ ὧν εὑδοκιμεῖ τις καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν καὶ εἰς τὸν δημόσιον βίον. Δὲν ήτο δὲ μόνον σοφιστής δ Πρωταγόρας ἀλλὰ ἡσχολεῖτο καὶ μὲ τὰ βαθύτατα προβλήματα τῆς φιλοσοφίας. Συνέγραψε πλείστα καὶ ποικιλωτάτον περιεχομένου συγγράμματα, κυριώτατον τῶν ὅποιων ήτο τὸ ἐπιγραφόμενον « Ἀλήθεια », εἰς τὸ ὅποιον ἐπεδείκνυνε, διτὶ ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιωρισμένη καὶ σχετική. Ἐν γένει τὸ παιδευτικὸν καὶ φιλοσοφικὸν ἔργον τοῦ Πρωταγόρου ἐξετιμήθη ἀπὸ τοὺς συγχρόνους του καὶ ἀπὸ τοὺς μεταγενεστέρους. Ἡ τελευταία διαμονὴ τοῦ Πρωταγόρου ἐν Ἀθήναις ὑπολογίζεται περὶ τὸ 415, ὅπότε δοκιμάστηκε κατηγγέλθη ἐπὶ ἀσεβείᾳ καὶ φευγὼν εἰς Σικελίαν ἐνανάγυσε.

Καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν ἡ τέχνη ἐξεντελίζεται εἰς τὸν διάλογον τοῦτον, ἐνῷ καὶ αὐτῶν ἡ πελνυμάθεια καὶ ἡ ἀξία ήτο ἀνεγνωρισμένη. Ο Πρόδικος, κατὰ 15 - 20 ἔτη νεώτερος τοῦ Πρωταγόρου, ήτο ἀγαπητὸς εἰς τοὺς ἀκροατάς του, δπως καὶ ὁ Πρωταγόρας, καὶ ἐπιρρέασεν εἰς τὸ συγγραφικὸν ὑφος τὸν Εὐριπίδην, τὸν Θουκυδίδην, τὸν Σενοφῶντα καὶ τὸν Ἰσοκράτη. Εἰδικῶς ἡ διδασκαλία του ἐστρέφετο εἰς τὴν ἥθικὴν καὶ εἰς τὴν διαμόρφωσιν λογοτεχνικοῦ ὑφον. Κατ’ ἐξοχήν ἔθαύμαζετο διὰ τὰς μελέτας καὶ τὴν διδασκαλίαν του ἐπὶ τῆς κυριολεξίας (περὶ δὲ τοῦ μάτων δρθότητος). Ἐπὶ πλέον ηδοκίμησεν ὡς δημόσιος ρήτωρ καὶ ὡς συγγραφεύς. Ἡτο δὲ πανελληνίας γνωστὸς διὰ τὸ βιβλίον τοῦ « Ὡραιού », εἰς τὸ ὅποιον ἐπραγματεύετο τὸ περὶ ἀρετῆς θέμα. Ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸν παρεδόθη ὁ μῦθος περὶ τῆς ἐκλογῆς τοῦ Ἡρακλέους μεταξὺ ἀρετῆς καὶ κακίας. Καὶ δ Πρόδικος ἤλθε πολλάκις εἰς Ἀθήνας ὡς ἀπεσταλμένος τῆς πόλεως του καὶ συγχρόνως ἐξασκῶν τὸ σοφιστικὸν του ἔργον.

Ἐπίσης δοκιμάστηκε τοῦ Προδίκου, ἐφημίζετο διὰ τὴν πολυμάθειαν καὶ ἐτιμάτο πολὺ εἰς τὴν πατρίδα του καὶ εἰς τὰς πόλεις, τὰς δοποίας ἐπεσκέψθη ὡς σοφιστής. Άι γνώσεις του ἡσαν ποικιλώταται ἀναφερόμεναι εἰς ἀστρονομίαν, μαθηματικά, γραμματικήν, μουσικὴν θεολογίαν, μυθολογίαν κ.ἄ. Τὴν πολυμάθειαν ταύτην ἐπιδεικνύων ἀνοήτως καὶ ἀκαίρως ἐπέσυρε συχνὰ τὰς εἰρωνείας καὶ αὐτῶν τῶν συναδέλφων του. Ἡτο δμως πράγματι πολυμερέστατος νοῦς καὶ ἵκανοποίει τὴν φιλομάθειαν τῶν ἀκροατῶν του ἐπὶ δλων τούτων τῶν θεμάτων.

Πιστεύεται ὅτι ἀπό νεανικὸν ἐνθουσιασμὸν ὑπὲρ τοῦ Σωκράτους ὁ Πλάτων παρεποίησεν ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ τὴν προσωπικότητα τῶν ἔξιοχωτέρων σοφιστῶν. Πράγματι τὸ ἔργον τοῦτο εἶναι ἐκ τῶν πρώτων, τὰ δποῖα συνέγραφεν ὁ μαθητής τοῦ Σωκράτους καὶ πιθανώτατα τὸ πρῶτον, συγγραφὲν ἵσως ζῶντος ἔτι τοῦ Σωκράτους. Ὁ σκοπὸς ἐξ ἄλλου τοῦ ἔργου δὲν ἦτο νὰ δώσῃ ἰστορικὰς πληροφορίας περὶ τῶν προσώπων τούτων, ἀλλὰ νὰ παραστήσῃ τὴν ὑπεροχὴν τοῦ Σωκράτους ἐν συγκρίσει πρὸς τοὺς πωλοῦντας ἐπὶ μισθῷ τὴν παιδείαν. Διὰ τοῦτο οἱ τύποι καὶ οἱ τρόποι τῶν σοφιστῶν διαγράφονται εἰς τρόπον ὥστε νὰ φαίνεται τὸ φεκτὸν μέρος τῆς σοφιστικῆς διδασκαλίας.

Καὶ τὰ δευτερεύοντα ἐξ ἄλλου πρόσωπα ἡθογραφοῦνται ὡς ὑπερβολικοὶ τύποι κατὰ τὸ γενικὸν τοῦτο σχέδιον τοῦ διαλόγου. Ὁ Καλλίας ὁ Ἰππονίκου, ὁ πλούσιος Ἀθηναῖος, περὶ τοῦ δποίου ἦτο γνωστὸν, ὅτι «τετέλεκε χρήματα σοφισταῖς πλείω ἢ ξύμπαντες οἱ ἄλλοι», ἐπεδείκνυε τόσην «φιλομάθειαν», ὥστε νὰ μεταβάλῃ ὀλόκληρον τὴν οἰκίαν τον εἰς ξενῶντα σοφιστῶν. Ὁ Ἀλκιβιάδης ὡς φανατικὸς θαυμαστῆς τοῦ Σωκράτους κατεξευτελῆζε τὸν Πρωταγόραν καὶ μὲ νεανικὸν πεῖσμα ἐπιδιώκει νὰ ἀναγνωρισθῇ ἡ ἀξία τοῦ διδασκάλον τον. Τέλος ὑπερβολικὸς τύπος τοῦ ἐνθουσιῶντος πρὸς μάθησιν εἶναι ὁ ἐν ἀρχῇ τοῦ διαλόγου εἰσαγόμενος Ἰπποκράτης, ὅστις ἔγινεν ἀφορμὴ νὰ ὑποβληθῇ εἰς ἐλεγχὸν ἡ ἐπαγγελία τοῦ Πρωταγόρου, ὅτι διδάσκει τὴν ἀρετήν. Καὶ αὐτὸς δ Σωκράτης εἶναι περισσότερον Σωκρατικὸς παρὰ εἰς οἰονδήποτε ἄλλο ἔργον τοῦ Πλάτωνος.

Τοιουτορόπως ἐμφανίζων ὁ συγγραφεὺς μὲ δραματικὴν ἔντασιν ὅτι ἀξιοκατάριτον ὑπῆρχεν εἰς τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν καὶ ὅτι ἐπαινετὸν εἰς τὴν μέθοδον τοῦ Σωκράτους, καθιστᾶ ἐναργέστερον τὸ φιλοσοφικὸν μάθημα τὸ δποῖον παρέχει ὁ διάλογος.

5. Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΑΡΕΤΗΣ ΚΑΙ Η ΔΙΑΛΕΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ

Οἱ περισσότεροι ἐκ τῶν σοφιστῶν περιελάμβανον εἰς τὴν διδασκαλίαν των καὶ ζητήματα σχετικὰ μὲ τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἥθι κήρυ. Ἀνεξαρτήτως δὲ τῶν εἰδικῶν γνώσεών του ἔκαστος ἐπηγγέλλετο ἐπισήμως, ὅτι εἶναι διδάσκαλος τῆς ἀρετῆς. Τὴν ἀρετὴν ἐν τούτοις ἐθεώρουν ἐντελῶς κατὰ τὴν δημιώδη ἀντίληψιν, ἥτοι ὡς σύνολον ἐπὶ μέρους

ἰδιοτήτων, ἡθικῶν καὶ πνευματικῶν, αἱ δόποιαι εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκτῶνται διὰ τῆς ἀσκήσεως, χωρὶς νὰ ἔξαρτάται ἡ μία ἀπὸ τὴν ἄλλην. Δύναται π.χ. νὰ εἶναι τις ἀνδρεῖος, χωρὶς νὰ εἶναι δίκαιος ἢ νὰ εἶναι ὅσιος, ὅχι δῆμος καὶ σώφρων. Μολονότι δὲ ἡ σοφιστικὴ παρουσιάζεται μὲ ἀξιώσεις ἀνωτάτης παιδείας, διεμόρφωντε τὸ ἴδαικον τῆς ἀρετῆς, ὅπως ἀκριβῶς τὸ εἰχε διαμορφώσει τὸ παλαιὸν ἔπος καὶ ἡ βιοσοφία τῶν λυρικῶν ποιητῶν, τῶν δποίων τὰ ἔργα ἐδιδάσκοντο εἰς τὰ σχολεῖα ὡς ἡθικολογικὸν μάθημα. Καὶ ἡ μὲν ἡρωϊκὴ ποίησις παρεῖχεν ὑποδείγματα πρᾶξεων πρὸς μίμησιν, χωρὶς νὰ παρουσιάζῃ πλήρεις ἡθικοὺς τύπους, οἵ δὲ λυρικοὶ διεκήρυξαν, δτι ἡ ἡθικὴ τελειότης εἶναι ἀνέφικτος διὰ τὸν ἀνθρωπὸν ἕνας μέσος τόπος ἡθικῆς εἶναι ὁ μόνος δυνατὸς νὰ ὑπάρξῃ εἰς τὴν ἀνθρωπίνην κοινωνίαν καὶ αὐτὸς πρέπει νὰ ἴκανοποιῇ τὰς ἡθικὰς μας ἀπαιτήσεις.

Ἡ ὑψηλοτέρα ἀντίληψις περὶ ἀρετῆς προηλθεν ἀπὸ τὴν ἀγνήν ἰδεολογίαν καὶ ἀπὸ τὴν αὐστηρὰν σκέψιν τοῦ Σωκράτους. "Ο, τι ἐπετέλεσεν ὁ Σωκράτης εἰς τὴν περιοχὴν αὐτὴν τῆς γνώσεως, δὲν εἶναι ἀνεξάρτητον ἀπὸ τὴν δῆλην αὐτοῦ εἰσφορὰν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἀνθρωπότητος. Διὰ νὰ ἐκτιμηθῇ ἡ ἡθικὴ φιλοσοφία τοῦ Σωκράτους, πρέπει νὰ ἀναγνωρισθῇ γενικῶς ἡ κατεύθυνσις καὶ ἡ ἀξία τῆς Σωκρατικῆς διανοήσεως.

Ἡ ἀντίθεσις μεταξὺ Σωκράτους καὶ σοφιστῶν ἡτο ἥδη φανερὰ εἰς τοὺς παρακολούθουντας τὴν πρωτότυπον καὶ ἐπαγωγὸν διδαχὴν αὐτοῦ. Ἐκ τῶν ὑστέρων δημοσίων ἀπεδείχθη κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς φιλοσοφίας, δτι ἡ ἀντίθεσις αὐτῇ ἡτο φιλοσοφίας οἵ σοφισταὶ ἤσαν μόνον ἀρνηταὶ τῶν παλαιοτέρων φιλοσοφικῶν δοξασιῶν καὶ εἰς τοῦτο συνίσταντο ἡ καινοτομία των. Ἐφεκτικὸς ἡτο καὶ ὁ Σωκράτης διὰ τὰς μέχρι τοῦτο ἀνακαλύψεις τοῦ φιλοσοφοῦντος νοῦ. Λί αὐτὸν δημοσίη ἀλήθεια δὲν ἡτο κάτι ἀνύπαρκτον, ἀλλὰ τούναντίον ὁ μόνος ἀξιος καὶ πραγματικὸς σκοπὸς πάσης πραγματικῆς ἐρεύνης. Πρὸς ἐπίτευξιν δὲ τούτου τοῦ σκοποῦ ἐπενόησε καὶ ἐφήρμοσε μίαν θετικὴν καινοτομίαν εἰς τὰς φιλοσοφικὰς ἀναζητήσεις. Εἰσήγαγε καὶ ἐτελειοποίησε μέθοδον πρὸς ἀναζητήσιν τῆς ἀληθείας. Ἡ μέθοδος αὗτη ὠνομάσθη διακεκτική, ὡς πραγματοποιούσσα τὴν ἀνάλυσιν καὶ διευκρίνησιν τῶν ἐννοιῶν δι' ἐρωτήσεως καὶ ἀπαντήσεως ἐν διαλόγῳ. Ἀγει δὲ εἰς συμπεράσματα κατὰ πολὺ ἀσφαλέστερα παρὰ δ συνεχῆς λόγος, εἰς τὸν δόποιον πολλοὶ δροι καὶ ἐκφρά-

σεις μένονν ἀσαφεῖς ή παρέρχονται ἀπαρατήρητοι. Ἡ κατόπιν συστηματοποίησις τῆς λογικῆς ἐπιστήμης ἔξηκριβωσεν, διτι βάσις τῆς διαλεκτικῆς τοῦ Σωκράτους είναι ό δρισμος καὶ ή ἐπαγγή.

‘Η διαλεκτικὴ αὕτη μέθοδος ἐφαρμοζομένη καὶ εἰς τὰς ἡθικὰς ἀναζητήσεις πείθει, ὅτι η ἀρετὴ εἶναι κάτι ἀχώριστον ἀπὸ τὴν φιλοσοφίαν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ πωλῆται ἐπὶ μισθῷ· ὅτι δὲν εἶναι, δπως πιστεύονταν οἱ πολλοὶ καὶ δπως διδάσκουν οἱ σοφισταί, σύνολον ἐπὶ μέρους ἴδιοτήτων, ἀλλ᾽ ὅτι μία εἰς τὸ σύνολόν της εἶναι η ἀρετή, η γη ὁ σις τοῦ ἀγαθοῦ. ‘Ως γνῶσις δὲ ἀποτελεῖ ἀνεξάντλητον θέμα φιλοσοφικῆς συζητήσεως· διότι ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην ἀλήθειαν ὑπάρχει η ἀλήθεια τῆς ἀρετῆς, καὶ τοῦ γνησίως πεπαιδευμένου ἀνδρὸς ἔργον εἶναι νὰ ἔξεταζῃ ἀδιαλείπτως: Πῶς ποτὲ ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτὲ ἐστὶν αὐτός, η ἀρετή;’

Η ἔρευνα αὗτη, ἐπιμένει δὲ Σωκράτης, δὲν κατοφθοῦται μὲ τὰς δημηγορικὰς ἐπιδείξεις τῶν σοφιστῶν οὕτε μὲ κομψοὺς μετασχηματισμούς τῶν ἀρχαίων μύθων ή μὲ τὴν ἀνάγνωσιν καὶ ἐρμηνείαν ποιημάτων. Η μόνη μέθοδος πρὸς τοῦτο εἰναι ή αὐστηρὰ ἀνάλυσις τῶν ἐννοιῶν, ή βραχυλογικὴ συζήτησις, ητις ἐξαρθρίβωνται τὰς ἐπὶ μέρους ἀληθείας καὶ μᾶς βοηθεῖ νὰ ἀναγνωρίσωμεν, δοσον εἰναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον, τὸ ἀπολύτως ήθικόν.

Καὶ εἰς τὰ ἄλλα του ἔργα παρέστησεν δὲ Πλάτων τὴν διαφορὰν μεταξὺ τῆς συμβατικῆς ἡθικῆς, τὴν δύοιαν ἐπρέσβειν οἱ σοφισταί, καὶ τῆς ἡθικῆς ἰδεολογίας τοῦ Σωκράτους, τὴν δύοιαν ἄλλως τε καὶ διὰ τοῦ βίου αὐτῷ ἐπραγμάτωσεν δὲ φιλόσοφος. Τῷ δοντί, ἐνῷ οἱ σοφισταί φιλοξενούμενοι εἰς τὰ μέγαρα τῶν πλουσίων ἐξεμεταλλεύοντο ἐπαγγελματικῶς τὴν ἡθικὴν διδασκαλίαν, οὕτος « ἐν πεντάριᾳ μυρίᾳ » διαιτελῶν ἐτέλει τὸ ἀποστολικὸν ἔργον νὰ προτερέπῃ ἕνα ἔκαστον τῶν πολιτῶν εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τῆς ἀρετῆς, « τὴν ἥμέραν δλην πανταχοῦ προσκαθοθεῖται οὐδὲν ». Άλλ’ ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ παραστατικώτερον καταδεικνύει δὲ Σωκρατικὸς μαθητής ὁ φιλόσοφος - καλλιτέχνης τὴν ἐπιφανειακὴν καὶ σχετικὴν ἀξίαν τῶν σοφιστικῶν μαθημάτων ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν θεϊκὴν σοφίαν ἔκεινον, διστις « οὐδὲν δέ τις πώποτε διδάσκαλος ἐγένετο εἰς τοῦ », ἀλλ’ ἐν τούτοις ὑπῆρξεν αὐτὸς πρότυπον ἀρετῆς καὶ ἡτοίμασε τὰ πνεύματα πρὸς βαθυτέραν κατανόσιον τῶν ἡθικῶν ἀξιῶν.

M E P O Σ A'

KEIMENON

ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

ΤΑ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ ΠΡΟΣΩΠΑ:

ΕΤΑΙΡΟΣ, ΣΩΚΡΑΤΗΣ, ΙΠΠΟΚΡΑΤΗΣ, ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ, ΑΛΚΙΒΙΑΤΗΣ
ΚΑΛΛΙΑΣ, ΚΡΙΤΙΑΣ, ΠΡΟΛΙΚΟΣ, ΙΠΠΙΑΣ.

ΚΕΦ. Α' (Περίληψις). Ὁ Σωκράτης παρακληθεὶς ὑπό τυνος ἀνωνύμου ἔταιρου του διηγεῖται εἰς αὐτὸν ὅσα διελέχθη μετὰ τοῦ Ἀβδηρίτου Πρωταγόρου, ἀνδρὸς ἐπιφανεστάτου διὰ τὴν σοφίαν.

ΚΕΦ. Β'. Τῆς παρελθούσης νυκτὸς ταυτησί, ἔτι βαθέος ὅρθρου, Ἰπποκράτης ὁ Ἀπολλοδώρου υἱός, Φάσωνος δὲ ἀδελφός, τὴν θύραν τῇ βακτηρίᾳ πάνυ σφόδρα ἔκρουε, καὶ ἐπειδὴ αὐτῷ ἀνέῳξε τις, εἴσω ἦει ἐπειγόμενος καὶ τῇ φωνῇ μέγα λέγων, ὥστε Σώκρατες, ἔφη, ἐγρήγορας ἦ καθεύδεις; καὶ ἐγὼ τὴν φωνὴν γνοὺς αὐτοῦ, Ἰπποκράτης, ἔφην, οὗτος· μή τι νεώτερον ἀγγέλλεις; Οὐδὲν γ', ἢ δ' ὅς, εἰ μὴ ἀγαθά γε. Εὖ ἂν λέγοις, ἢν δ' ἐγώ· ἔστι δὲ τί, καὶ τοῦ ἔνεκα τηνικάδε ἀφίκου; Πρωταγόρας, ἔφη, ἥκει, στὰς παρ' ἐμοὶ. Πρώην, ἔφην ἐγώ· σὺ δὲ ἄρτι πέπυσαι; Νη τοὺς θεούς, ἔφη, ἐσπέρας γε· καὶ ἄμα ἐπιψηλαφήσας τοῦ σκίμποδος ἐκαθέζετο παρὰ τοὺς πόδας μου, καὶ εἶπεν· Ἐσπέρας δῆτα, μάλα τε ὅψε ἀφικόμενος ἐξ Οἰνόης. ὁ γάρ τοι παῖς με δὲ Σάτυρος ἀπέδρα· καὶ δῆτα μέλλων σοι φράξειν, ὅτι διωξούμην αὐτὸν, ὑπὸ τίνος ἄλλου ἐπελαθόμην· ἐπειδὴ δὲ ἥλθον καὶ δεδειπνηκότες ἤμεν καὶ ἐμέλλομεν ἀναπαύεσθαι, τότε μοι ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἥκει Πρωταγόρας· καὶ ἔτι μὲν ἐνεχείρησα εὐθὺς παρὰ σὲ ιέναι, ἐπειτά μοι λίαν πόρρω ἔδοξε τῶν νυκτῶν εἰναι· ἐπειδὴ δὲ τάχιστά με

ἐκ τοῦ κόπου δὲ πνος ἀνῆκεν, εὐθὺς ἀναστὰς οὕτω δεῦρο ἐπορευόμην. Καὶ ἐγὼ γιγνώσκων αὐτοῦ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πτοίησιν, Τί οὖν σοι, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο; μῶν τι σε ἀδικεῖ Πρωταγόρας; καὶ δις γελάσας, Νὴ τοὺς θεούς, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὅτι γε μόνος ἐστὶ σοφός, ἐμὲ δὲ οὐ ποιεῖ. Ἀλλὰ ναὶ μὰ Δία, ἔφην ἐγώ, ἂν αὐτῷ διδῶς ἀργύριον καὶ πείθης ἐκεῖνον, ποιήσει καὶ σὲ σοφόν. Εἰ γάρ, ἦ δ' ὅς, ὡς Ζεῦ καὶ θεοί, ἐν τούτῳ εἴη; ὡς οὗτ' ἂν τῶν ἐμῶν ἐπιλίποιμι οὐδὲν οὔτε τῶν φύλων· ἀλλ' αὐτὰ ταῦτα καὶ νῦν ἥκω παρὰ σέ, ἵνα ὑπὲρ ἐμοῦ διαλεχθῆς αὐτῷ. ἐγὼ γάρ ἄμα μὲν καὶ νεώτερός εἰμι, ἄμα δὲ οὐδὲ ἔωρακα Πρωταγόραν πώποτε οὐδ' ἀκήκοα οὐδέν· ἔτι γάρ παῖς ἦ, ὅτε τὸ πρότερον ἐπεδήμησεν· ἀλλὰ γάρ, ὡς Σώκρατες, πάντες τὸν ἀνδρα ἐπαινοῦσι καὶ φασι σοφώτατον εἶναι λέγειν· ἀλλὰ τί οὐ βαδίζομεν παρ' αὐτόν, ἵνα ἔνδον καταλάβωμεν; καταλύει δ', ὡς ἐγὼ ἥκουσα, παρὰ Καλλίᾳ τῷ Ἰππονίκου· ἀλλ' ἴωμεν. Καὶ ἐγὼ εἶπον· Μήπω γ', ὡγαθέ, ἐκεῖσε ἴωμεν, πρῷ γάρ ἐστιν, ἀλλὰ δεῦρο ἐξαναστῶμεν εἰς τὴν αὐλὴν καὶ περιύόντες αὐτοῦ διατρίψωμεν, ἔως ἂν φῶς γένηται· εἴτα ἴωμεν, καὶ γάρ τὰ πολλὰ Πρωταγόρας ἔνδον διατρίβει. ὥστε, θάρρει, καταληψόμεθα αὐτόν, ὡς τὸ εἰκός, ἔνδον.

ΚΕΦ. Γ'. Μετὰ ταῦτα ἀναστάντες εἰς τὴν αὐλὴν περιῆμεν καὶ ἐγὼ ἀποπειρώμενος τοῦ Ἰπποκράτους τῆς ρώμης διεσκόπουν αὐτὸν καὶ ἥρωτων, Εἰπέ μοι, ἔφην ἐγώ, ὡς Ἰππόκρατες, παρὰ Πρωταγόραν νῦν ἐπιχειρεῖς ἱέναι, ἀργύριον τελῶν ἐκείνῳ μισθὸν ὑπὲρ σεαυτοῦ, ὡς παρὰ τίνα ἀφιξόμενος καὶ τίς γενησόμενος; Ὡσπερ ἂν εἰ ἐπενόεις παρὰ τὸν σαυτοῦ ὅμώνυμον ἐλθῶν Ἰπποκράτη τὸν Κῶν, τὸν τῶν Ἀσκληπιαδῶν, ἀργύριον τελεῖν ὑπὲρ σαυτοῦ μισθὸν ἐκείνῳ, εἰ τίς σε ἥρετο, Εἰπέ μοι, μέλλεις τελεῖν, ὡς Ἰππόκρατες, Ἰπποκράτει μισθὸν ὡς τίνι ὄντι; τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἶπον ἄν, ἔφη, ὅτι ὡς ἰατρῷ. Ὡς τίς γενησόμενος;

‘Ως ιατρός, ἔφη. Εἰ δὲ παρὰ Πολύκλειτον τὸν Ἀργεῖον ἢ Φειδίαν τὸν Ἀθηναῖον ἐπενόεις ἀφικόμενος μισθὸν ὑπὲρ σαυτοῦ τελεῖν ἐκείνοις, εἴ τις σε ἥρετο· Τελεῖν τοῦτο τὸ ἀργύριον ὡς τίνι ὄντι ἐν νῷ ἔχεις Πολυκλείτῳ τε καὶ Φειδίᾳ, τί ἂν ἀπεκρίνω; Εἴπον ἀνὴρ ὡς ἀγαλματοποιοῖς. ‘Ως τίς δὲ γενησόμενος αὐτός; Δῆλον ὅτι ἀγαλματοποιός. Εἰλεν, ἦν δ’ ἐγώ· παρὰ δὲ δὴ Πρωταγόραν νῦν ἀφικόμενοι ἐγώ τε καὶ σὺ ἀργύριον ἐκείνῳ μισθὸν ἔτοιμοι ἐσόμεθα τελεῖν ὑπὲρ σοῦ, ἀνὴρ μὲν ἔξικνηται τὰ ἡμέτερα χρήματα καὶ τούτοις πείθωμεν αὐτόν, εἰ δὲ μή, καὶ τὰ τῶν φίλων προσαναλίσκοντες· εἰ οὖν τις ἡμᾶς περὶ ταῦτα οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας ἔροιτο· Εἴπερ μοι, ὁ Σώκρατές τε καὶ Ἰππόκρατες, ὡς τίνι ὄντι τῷ Πρωταγόρᾳ ἐν νῷ ἔχετε χρήματα τελεῖν; τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα; τί ὄνομα ἄλλο γε λεγόμενον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν· ὕσπερ περὶ Φειδίου ἀγαλματοποιὸν καὶ περὶ Ὁμήρου ποιητήν; τί τοιοῦτον περὶ Πρωταγόρου ἀκούομεν· Σοφιστὴν δὴ τοι ἀνομάζουσί γε, ὁ Σώκρατες, τὸν ἄνδρα εἶναι, ἔφη. ‘Ως σοφιστὴ ἄρα ἐρχόμεθα τελοῦντες τὰ χρήματα; Μάλιστα. Εἰ οὖν καὶ τοῦτο τίς σε προσέροιτο; Αὐτὸς δὲ δὴ ὡς τίς γενησόμενος ἔρχει παρὰ τὸν Πρωταγόραν; καὶ ὃς εἰπεν ἐρυθριάσας — ἥδη γάρ ὑπέφαινε τι ἡμέρας, ὥστε καταφανῇ αὐτὸν γενέσθαι — Εἰ μέν τι τοῖς ἔμπροσθεν ἔοικε, δῆλον ὅτι σοφιστὴς γενησόμενος. Σὺ δέ, ἦν δ’ ἐγώ, πρὸς θεῶν, οὐκ ἀν αἰσχύνοιο εἰς τοὺς “Ελληνας σαυτὸν σοφιστὴν παρέχων; Νή τὸν Δία, ὁ Σώκρατες, εἴπερ γε ἀδιανοοῦμαι χρὴ λέγειν.’ Άλλ’ ἄρα, ὁ Ἰππόκρατες, μὴ οὐ τοιαύτην ὑπολαμβάνεις σου τὴν παρὰ Πρωταγόρου μάθησιν ἔσεσθαι, ἀλλ’ οὐαπέρ ἡ παρὰ τοῦ γραμματιστοῦ ἐγένετο καὶ κιθαριστοῦ καὶ παιδοτρίβου; τούτων γάρ σὺ ἐκάστην οὐκ ἐπὶ τέχνῃ ἔμαθες, ὡς δημιουργὸς ἐσόμενος, ἀλλ’ ἐπὶ παιδείᾳ, ὡς τὸν ιδιώτην καὶ τὸν ἐλεύθερον πρέπει. Πάνυ μὲν οὖν μοι δοκεῖ, ἔφη, τοιαύτη μᾶλλον εἶναι ἡ παρὰ Πρωταγόρου μάθησις.

ΚΕΦ. Δ'. Οἰσθα οὖν ὁ μέλλεις νῦν πράττειν, ἢ σε λανθάνει : ἦν δ' ἐγώ. Τοῦ πέρι ; "Οτι μέλλεις τὴν ψυχὴν τὴν σκυτοῦ παρασχεῖν θεραπεῦσαι ἀνδρί, ὡς φήσ, σοφιστῇ· ὅ τι δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἔστι, θαυμάζοιμ' ἀν εἰ οἶσθα. καίτοι εἰ τοῦτ' ἀγνοεῖς, οὐδὲ ὅτῳ παραδίδως τὴν ψυχὴν οἶσθα, οὕτ' εἰ ἀγαθῶς οὕτ' εἰ ακαῶ περάγματι. Οἷμαί γ', ἔφη, εἰδέναι. Λέγε δή, τί ἡγεῖ εἶναι τὸν σοφιστήν ; 'Εγὼ μέν, ἢ δ' ὅς, ὥσπερ τοῦνοικ, λέγει, τοῦτον εἶναι τὸν τῶν σοφῶν ἐπιστήμονα. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, τοῦτο μὲν ἔξεστι λέγειν καὶ περὶ ζωγράφων καὶ περὶ τεκτόνων, ὅτι οὗτοί εἰσιν οἱ τῶν σοφῶν ἐπιστήμονες ἀλλ' εἰ τις ἔροιτο ἡμᾶς, τῶν τί σοφῶν εἰσιν οἱ ζωγράφοι ἐπιστήμονες, εἴποιμεν ἀν που αὐτῷ, ὅτι τῶν πρὸς τὴν ἀπεργασίαν τὴν τῶν εἰκόνων, καὶ τἄλλα οὕτως εἰ δέ τις ἐκεῖνο ἔροιτο, 'Ο δὲ σοφιστὴς τῶν τί σοφῶν ἔστιν ; τί ἀν ἀποκρινοίμεθα αὐτῷ ; ποίας ἐργασίας ἐπιστάτης ; τί ἀν εἴποιμεν αὐτὸν εἶναι, δὲ Σώκρατες, ἢ ἐπιστάτην τοῦ ποιῆσαι δεινὸν λέγειν ; "Ισως ἄν, ἦν δ' ἐγώ, ἀληθῆ λέγοιμεν, οὐ μέντοι ἱκανῶς γε ἐρωτήσεως γάρ ἔτι ἡ ἀπόκρισις ἡμῖν δεῖται, περὶ ὅτου ὁ σοφιστὴς δεινὸν ποιεῖ λέγειν· ὥσπερ ὁ κιθαριστὴς δεινὸν δήπου ποιεῖ λέγειν περὶ οὕπερ καὶ ἐπιστήμανα, περὶ κιθαρίσεως· ἢ γάρ ; Ναί Εἰεν· ὁ δὲ δὴ σοφιστὴς περὶ τίνος δεινὸν ποιεῖ λέγειν ; ἢ δῆλον ὅτι περὶ οὕπερ καὶ ἐπίσταται ; Εἰκός γε. Τί δὴ ἔστι τοῦτο περὶ οὗ αὐτός τε ἐπιστήμων ἔστιν ὁ σοφιστὴς καὶ τὸν μαθητὴν ποιεῖ ; Μὰ Δί', ἔφη, οὐκέτι ἔχω σοι λέγειν.

ΚΕΦ. Ε'. Καὶ ἐγὼ εἶπον μετὰ τοῦτο· Τί οὖν ; οἶσθα εἰς οἶνα τίνα κινδύνον ἔρχει ὑποθήσων τὴν ψυχὴν ; ἢ εἰ μὲν τὸ σῶμα ἐπιτρέπειν σε ἔδει τῷ, διακινδυνεύοντα ἢ χρηστὸν αὐτὸν γενέσθαι ἢ πονηρὸν, πολλὰ ἀν περιεσκέψω, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε οὔ, καὶ εἰς συμβουλὴν τούς τε φιλους ἃν παρεκάλεις καὶ

τοὺς οἰκείους, σκοπούμενος ἡμέρας συχνάς· δὲ περὶ πίειόνος τοῦ σώματος ἥγει, τὴν ψυχήν, καὶ ἐνῷ πάντ' ἐστὶ τὰ σὰ ἦ εὗ ἢ κακῶς πράττειν χρηστοῦ ἢ πονηροῦ αὐτοῦ γενομένου, περὶ δὲ τούτου οὔτε τῷ πατρὶ οὔτε τῷ ἀδελφῷ ἐπεκοινώσω οὔτε ἡμῶν τῶν ἑταίρων οὐδενί, εἴτ' ἐπιτρεπτέον εἴτε καὶ οὐ τῷ ἀφικομένῳ τούτῳ ξένῳ τὴν σὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐσπέρας ἀκούσας, ὡς φήσι, ὅρθροις ἥκων περὶ μὲν τούτου οὐδένα λόγον οὐδὲ συμβουλὴν ποιεῖ, εἴτε χρὴ ἐπιτρέπειν σαυτὸν αὐτῷ εἴτε μή, ἔτοιμος δὲ εἰ ἀναλίσκειν τὰ τε σαυτοῦ καὶ τὰ τῶν φίλων χρήματα, ὡς ἥδη διεγνωκώς, ὅτι πάντως συνεστέον Πρωταγόρᾳ, ὃν οὔτε γιγνώσκεις, ὡς φήσι, οὔτε διείλεξαι οὐδεπώποτε, σοφιστὴν δὲ ὄνομάζεις, τὸν δὲ σοφιστὴν, ὅ τι ποτ' ἐστι, φαίνει ἀγνοῶν, ὃ μέλλεις σαυτὸν ἐπιτρέπειν; καὶ δις ἀκούσας, "Εοικεν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐξ ὧν σὺ λέγεις. Ἄρα οὖν, ὁ Ἰππόκρατες, ὁ σοφιστὴς τυγχάνει ὧν ἔμπορός τις ἢ κάπηλος τῶν ἀγωγίμων, ἀφ' ὧν ψυχὴ τρέφεται; Φαίνεται γάρ ἔμοιγε τοιοῦτός τις τρέφεται δέ, ὁ Σώκρατες, ψυχὴ τίνι; Μαθήμασι δήπου, ἦν δὲ ἐγώ. καὶ διποτε γε μή, ὁ ἑταῖρε, ὁ σοφιστὴς ἐπαινῶν ἀπωλεῖ ἐξαπατήσει ἡμᾶς, ὥσπερ οἱ περὶ τὴν τοῦ σώματος τροφήν, ὁ ἔμπορός τε καὶ κάπηλος, καὶ γάρ οὗτοί που ὧν ἀγουσιν ἀγωγίμων οὔτε αὐτοὶ ἵσασιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν περὶ τὸ σῶμα, ἐπαινοῦσι δὲ πάντα πωλοῦντες, οὔτε οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχη γυμναστικὸς ἢ ἱατρὸς ὧν οὔτω δὲ καὶ οἱ τὰ μαθήματα περιάγοντες κατὰ τὰς πόλεις καὶ πωλοῦντες καὶ καπηλεύοντες τῷ ἀεὶ ἐπιθυμοῦντι ἐπαινοῦσι μὲν πάντα ἀπωλοῦσι, τάχα δὲ ἀντινεῖς, ὡς ἄριστε, καὶ τούτων ἀγνοοῦτεν ὧν πωλοῦσιν ὅ τι χρηστὸν ἢ πονηρὸν πρὸς τὴν ψυχήν· ὡς δὲ αὐτως καὶ οἱ ὀνούμενοι παρ' αὐτῶν, ἐὰν μή τις τύχη περὶ τὴν ψυχὴν αὖ ἱατρικὸς ὧν. εἰ μὲν οὖν σὺ τυγχάνεις ἐπιστήμων τούτων τὶ χρηστὸν καὶ πονηρόν, ἀσφαλές σοι ὧνεῖσθαι μαθήματα καὶ παρὰ Πρωταγόρου καὶ

παρ' ἄλλου δτουοῦν· εἰ δὲ μή, ὅρα, ὡς μακάριε, μὴ περὶ τοῖς φιλτάτοις κυβεύης τε καὶ κινδυνεύης· καὶ γάρ δὴ καὶ πολὺ μείζων κίνδυνος ἐν τῇ τῶν μαθημάτων ὥνῃ ἢ ἐν τῇ τῶν σιτίων. σιτία μὲν γὰρ καὶ ποτὰ πριάμενον παρὰ τοῦ καπήλου καὶ ἐμπόρου ἔξεστιν ἐν ἄλλοις ἀγγείοις ἀποφέρειν, καὶ πρὶν δέξασθαι αὐτὰ εἰς τὸ σῶμα πιόντα ἢ φαγόντα, καταθέμενον οἴκαδε ἔξεστιν συμβουλεύσασθαι, παρακαλέσαντα τὸν ἐπαίτοντα, ὃ τι τε ἐδεστέον ἢ ποτέον καὶ ὃ τι μή, καὶ ὅπόσον καὶ ὅπότε· ὥστε ἐν τῇ ὥνῃ οὐ μέγας ὁ κίνδυνος· μαθήματα δὲ οὐκ ἔστιν ἐν ἄλλῳ ἀγγείῳ ἀπενεγκεῖν, ἀλλ' ἀνάγκη, καταθέντα τὴν τιμήν, τὸ μάθημα ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ λαβόντα καὶ μαθόντα ἀπιέναι ἢ βεβλαμμένον ἢ ὠφελημένον. ταῦτα οὖν σκοπώμεθα καὶ μετὰ τῶν πρεσβυτέρων ἡμῶν· ἡμεῖς γάρ ἔτι νέοι ὥστε τοσοῦτον πρᾶγμα διελέσθαι. νῦν μέντοι, ὡσπερ ὡρμήσαμεν, ἔωμεν καὶ ἀκούσαμεν τοῦ ἀνδρός, ἔπειτα ἀκούσαντες καὶ ἄλλοις ἀνακοινωσώμεθα· καὶ γὰρ οὐ μόνος Πρωταγόρας αὐτόθι ἔστιν, ἀλλὰ καὶ Ἰππίας ὁ Ἡλεῖος· οἷμαι δὲ καὶ Πρόδικον τὸν Κεῖον καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ σοφοί.

ΚΕΦ. ΣΤ'. Δόξαν ἡμῖν ταῦτα ἐπορευόμεθα· ἐπειδὴ δὲ ἐν τῷ προθύρῳ ἐγενόμεθα, στάντες περὶ τινος λόγου διελεγόμεθα, ὃς ἡμῖν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐνέπεσεν· οὐν μὴ ἀτελῆς γένοιτο, ἀλλὰ διαπερανάμενοι οὕτως ἐσίουμεν, ἐπιστάντες ἐν τῷ προθύρῳ διελεγόμεθα, ἔως συνωμολογήσαμεν ἀλλήλοις. δοκεῖ οὖν μοι ὁ θυρωρός, εὔνοοῦχός τις, κατήκουεν ἡμῶν, κινδυνεύει δὲ διὰ τὸ πλῆθος τῶν σοφιστῶν ἀχθεσθαι τοῖς φοιτῶσιν εἰς τὴν οἰκλαν· ἐπειδὴ γοῦν ἐκρούσαμεν τὴν θύραν, ἀνοίξας καὶ ἴδων ἡμᾶς, "Εα, ἔφη, σοφισταί τινες· οὐ σχολὴ αὐτῷ· καὶ ἄμα ἀμφοῖν τοῖν χεροῖν τὴν θύραν πάνυ προθύμως ὡς οἶός τ' ἦν ἐπήραξεν· καὶ ἡμεῖς πάλιν ἐκρούομεν, καὶ δις ἐγκεκλημένης τῆς θύρας ἀποκρινόμενος εἶπεν, "Ω ἄνθρωποι, ἔφη, οὐκ ἀκηκόατε,

ὅτι οὐ σχολὴ αὐτῷ; Ἐαλλ' ὡγαθέ, ἔφην ἐγώ, οὔτε παρὰ Καλλίαν ἥκομεν οὔτε σοφισταὶ ἐσμεν· ἀλλὰ θάρρει· Πρωταγόραν γάρ τοι δεάμενοι ἰδεῖν ἥλθομεν· εἰσάγγειλον οὖν. μόγις οὖν ποτε ἡμῖν ἀνθρωπος ἀνέψει τὴν θύραν.

ΚΕΦ. Ζ'. Ἐπειδὴ δὲ εἰσήλθομεν, κατελάβομεν Πρωταγόραν ἐν τῷ προστάῳ περιπατοῦντα, ἔξῆς δ' αὐτῷ συμπεριεριεπάτουν ἐκ μὲν τοῦ ἐπὶ θάτερα Καλλίας ὁ Ἰππονίκου καὶ ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ ὁ διομήτριος, Πάραλος ὁ Περικλέους καὶ Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, ἐκ δὲ τοῦ ἐπὶ θάτερα ὁ ἔτερος τῶν Περικλέους Ξάνθιππος καὶ Φιλιππίδης ὁ Φιλομήλου καὶ Ἀντίμοιρος ὁ Μενδαῖος, ὅσπερ εὐδοκιμεῖ μάλιστα τῶν Πρωταγόρου μαθητῶν καὶ ἐπὶ τέχνῃ μανθάνει, ως σοφιστὴς ἐσόμενος· τούτων δὲ οἱ ὅπισθεν ἥκολούθουν ἐπακούοντες τῶν λεγομένων, τὸ μὲν πολὺ ξένοι ἐφαίνοντο, οὓς ἄγει ἐξ ἑκάστων τῶν πόλεων ὁ Πρωταγόρας, δι' ὧν διεξέρχεται, κηλῶν τῇ φωνῇ ὥσπερ Ὁρφεὺς, οἱ δὲ κατὰ τὴν φωνὴν ἔπονται κεκηλημένοι· ἥσαν δέ τινες καὶ τῶν ἐπιχωρίων ἐν τῷ χορῷ· τούτον τὸν χορὸν μάλιστα ἔγωγε ἴδων ἥσθην, ως καλῶς ηὔλαβοῦντο μηδέποτε ἐμποδὼν ἐν τῷ πρόσθεν εἶναι Πρωταγόρου, ἀλλ' ἐπειδὴ αὐτὸς ἀναστρέφοι καὶ οἱ μετ' ἐκείνου, εὗ πως καὶ ἐν κόσμῳ περιεσχίζοντο οὗτοι οἱ ἐπήκοοι· ἐνθεν καὶ ἐνθεν καὶ ἐν κύκλῳ περιιόντες ἀεὶ εἰς τὸ ὅπισθεν καθίσταντο κάλλιστα.

(Τὸν δὲ μετ' εἰσενόγσα), ἔφη "Ομηρος, Ἰππίαν τὸν Ἡλεῖον, καθήμενον ἐν τῷ κατ' ἀντικρὺ προστάῳ ἐν θρόνῳ· περὶ αὐτὸν δ' ἐκάθηντο ἐπὶ βάθρων· Ερυξίμαχός τε ὁ Ἀκουμενοῦ καὶ Φαῖδρος ὁ Μυρρινούσιος καὶ Ἄνδρων ὁ Ἀνδροτίωνος καὶ τῶν ξένων πολῖταί τε αὐτοῦ καὶ ἄλλοι τινές. ἐφαίνοντο δὲ περὶ φύσεώς τε καὶ τῶν μετεώρων ἀστρονομικὰ ἄττα διερωτᾶν τὸν Ἰππίαν, δ. δ' ἐν θρόνῳ καθήμενος ἑκάστοις αὐτῶν διέκρινε καὶ διεξήγει τὰ ἐρωτώμενα.

«Καὶ μὲν δὴ καὶ Τάνταλόν γε εἰσεῖδον»· ἐπεδήμει γάρ ἄρα καὶ Πρόδικος ὁ Κεῖος, ἦν δὲ ἐν οἰκήματι τινι, ὡς πρὸ τοῦ μὲν ὡς ταμείῳ ἔχρητο Ἰππόνικος, νῦν δὲ ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν καταλυόντων ὁ Καλλίας καὶ τοῦτο ἐκκενώσας ξένοις κατάλυσιν πεποίηκεν. ὁ μὲν οὖν Πρόδικος ἔτι κατέκειτο ἐγκεκαλυμμένος ἐν κωδίοις τισὶ καὶ στρώμασι καὶ μάλα πολλοῖς ὡς ἐφαίνετο· παρεκάθηντο δὲ αὐτῷ ἐπὶ ταῖς πλησίον κλίναις Παυσανίας τε ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ μετὰ Παυσανίου νέον τι ἔτι μειράκιον· ἔδοξα δ' ἀκοῦσαι ὅνομα αὐτῷ εἶναι Ἀγάθωνα. τοῦτ' ἦν τὸ μειράκιον καὶ τῷ Ἀδειμάντῳ ἀμφοτέρῳ, ὃ τε Κήπιδος καὶ ὁ Λευκολοφίδου καὶ ἄλλοι τινὲς ἐφαίνοντο· περὶ δὲ ὃν διελέγοντο οὐκ ἐδυνάμην ἔγωγε μαθεῖν ἔξωθεν, καίπερ λιπαρῶς ἔχων ἀκούειν τοῦ Προδίκου· πάσσοφος γάρ μοι δοκεῖ ἀνὴρ εἶναι καὶ θεῖος·—ἄλλὰ διὰ τὴν βαρύτητα τῆς φωνῆς βόμβος τις ἐν τῷ οἰκήματι γιγνόμενος ἀσαφῆ ἐποίει τὰ λεγόμενα.

Καὶ ἡμεῖς μὲν ἄρτι εἰσεληλύθειμεν, κατόπιν δὲ ἡμῶν ἐπεισῆλθον Ἀλκιβιάδης τε ὁ καλός, ὡς φήσι σὺ καὶ ἐγὼ πειθομαι, καὶ Κριτίας ὁ Καλαίσχρου.

ΚΕΦ. Η'. ‘Ημεῖς οὖν ὡς εἰσήλθομεν, ἔτι σμίκρῳ ἄττα διατρίψαντες καὶ ταῦτα διαθεσάμενοι προσῆμεν πρὸς τὸν Πρωταγόραν καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, πρὸς σέ τοι ἥλθομεν ἐγώ τε καὶ Ἰπποκράτης οὗτος. Πότερον, ἔφη, μόνω βουλόμενοι διαλεχθῆναι ἦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων; ‘Ημῖν μέν, ἦν δ' ἐγώ, οὐδὲν διαφέρει· ἀκούσας δὲ οὖν ἔνεκα ἥλθομεν, αὐτὸς σκέψαι. Τί οὖν δή ἐστιν, ἔφη, οὖν ἔνεκα ἥκετε; ‘Ιπποκράτης ὅδε ἐστὶ μὲν τῶν ἐπιχωρίων, Ἀπολλοδώρου υἱός, οἰκίας μεγάλης τε καὶ εὐδαίμονος, αὐτὸς δὲ τὴν φύσιν δοκεῖ ἐνάμιλλος εἶναι τῆς ἡλικιώτατις· ἐπιθυμεῖν δέ μοι δοκεῖ ἐλλόγιμος γενέσθαι ἐν τῇ πόλει, τοῦτο δὲ οἰεταί οἱ μάλιστ' ἀν γενέσθαι, εἰ σοὶ συγγένοιτο· ταῦτ' οὖν ἥδη σὺ σκόπει, πότερον περὶ αὐτῶν μόνος οἴει δεῖν

διαλέγεσθαι πρὸς μόνους ἢ μετ' ἄλλων. Ὁρθῶς, ἔφη, προμηθεῖ, ὡς Σώκρατες, ὑπὲρ ἐμοῦ. ξένον γάρ ἄνδρα καὶ ἴόντα εἰς πόλεις μεγάλας, καὶ ἐν ταύταις πείθοντα τῶν νέων τοὺς βελτίστους ἀπολείποντας τὰς τῶν ἄλλων συνουσίας, καὶ οἰκείων καὶ ὁθνείων, καὶ πρεσβυτέρων καὶ νεωτέρων, ἔστι τῷ συνεῖναι ώς βελτίους ἐσομένους διὰ τὴν ἔστι τῷ συνεῖναι, χρὴ εὐλαβεῖσθαι τὸν ταῦτα πράττοντα· οὐ γάρ σμικροὶ περὶ αὐτὰ φθόνοι τε γίγνονται καὶ ἄλλαι δυσμένειαι τε καὶ ἐπιβουλαῖ· ἐγὼ δὲ τὴν σοφιστικὴν τέχνην φημὶ μὲν εἶναι παλαιάν, τοὺς δὲ μεταχειρίζομένους αὐτὴν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, φοβουμένους τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς, πρόσχημα ποιεῖσθαι καὶ προκαλύπτεσθαι, τοὺς μὲν ποίησιν, οἶον "Ομηρόν τε καὶ Ἡσίοδον καὶ Σιμωνίδην, τοὺς δὲ αὖ τελετάς τε καὶ χρησμῶδίας, τοὺς ἀμφὶ τε Ὁρφέα καὶ Μουσαῖον· ἐνίους δὲ τινας ἥσθημαι καὶ γυμναστικήν, οἶον "Ικκος τε ὁ Ταραντῖνος καὶ ὁ νῦν ἔτι ὁν οὐδενὸς ἥττων σοφιστῆς· Ἡρόδοτος δὲ Σηλυμβριανὸς, τὸ δὲ ἀρχαῖον Μεγαρεύς· μουσικὴν δὲ Ἀγαθοκλῆς τε ὁ ὑμέτερος πρόσχημα ἐποιήσατο, μέγας δὲν σοφιστής, καὶ Πυθοκλείδης δὲ Κεῖος καὶ ἄλλοι πολλοί· οὗτοι πάντες, ὡσπερ λέγω, φοβηθέντες τὸν φθόνον ταῖς τέχναις ταύταις παραπετάσμασιν ἔχρήσαντο· ἐγὼ δὲ τούτοις ἅπασι κατὰ τοῦτο εἶναι οὐ ξυμφέρομαι· ἥγοῦμαι γάρ αὐτοὺς οὐ τι διαπράξασθαι, δὲ ἐβουλήθησαν· οὐ γάρ λαθεῖν τῶν ἀνθρώπων τοὺς δυναμένους ἐν ταῖς πόλεσι πράττειν, ὅνπερ ἔνεκα ταῦτ' ἔστι τὰ προσχήματα· ἐπεὶ οἱ γε πολλοί, ώς ἐπος εἰπεῖν, οὐδὲν αἰσθάνονται, ἀλλ' ἀττ' ἀν οὗτοι διαγγέλλωσι, ταῦτα ὑμνοῦσιν. τὸ οὖν ἀποδιδράσκοντα μὴ δύνασθαι ἀποδρᾶναι, ἀλλὰ καταφανῆ εἶναι, πολλὴ μωρία καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος, καὶ πολὺ δυσμενεστέρους παρέχεσθαι ἀνάγκη τοὺς ἀνθρώπους· ἥγοῦνται γάρ τὸν τοιοῦτον πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ πανοῦργον εἶναι. ἐγὼ οὖν τούτων τὴν ἐναντίαν ἅπασαν ὁδὸν ἐλήλυθα, καὶ ὁμολογῶ τε σοφιστῆς εἶναι καὶ παιδεύειν ἀνθρώπους, καὶ

εύλαβειαν ταύτην οἷμαι βελτίω ἔκεινης εἶναι, τὸ διμολογεῖν μᾶλλον ἡ ἔξαρνον εἶναι· καὶ ἄλλας πρὸς ταύτην ἐσκευματι, ὥστε σὺν θεῷ εἰπεῖν, μηδὲν δεινὸν πάσχειν διὰ τὸ διμολογεῖν σοφιστῆς εἶναι, καίτοι πολλά γε ἔτη ἥδη εἴμι ἐν τῇ τέχνῃ· καὶ γάρ καὶ τὰ ξύμπαντα πολλὰ μοι ἐστιν· οὐδενὸς δτου οὐ πάντων ἀνύμδην καθ' ἡλικίαν πατήρε εἶην· ὥστε πολὺ μοι ἥδιστόν ἐστιν, εἰ τι βούλεσθε, περὶ τούτων ἀπάντων ἐναντίον τῶν ἔνδον ὅντων τὸν λόγον ποιεῖσθαι· καὶ ἐγὼ — ὑπώπτευσα γάρ βούλεσθαι αὐτὸν τῷ τε Προδίκῳ καὶ τῷ Ἰππίᾳ ἐνδείξασθαι καὶ καλλωπίσασθαι, ὅτι ἐφασταὶ αὐτοῦ ἀφιγμένοι εἴμεν.—Τί οὖν, ἔφη ἐγώ, οὐ καὶ Πρόδικον καὶ Ἰππίαν ἐκαλέσαμεν καὶ τοὺς μετ' αὐτῶν, ἵνα ἐπακούσωσιν ἡμῶν; Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη ὁ Πρωταγόρας. Βούλεσθαι οὖν, ὁ Καλλίας ἔφη, συνέδριον κατασκευάσωμεν, ἵνα καθεζόμενοι διαλέγησθε; Ἐδόκει χρῆναι· ἀσμενοι δὲ πάντες ἡμεῖς, ὡς ἀκουσόμενοι ἀνδρῶν σοφῶν, καὶ αὐτοὶ ἀντιλαβόμενοι τῶν βάθρων καὶ τῶν κλινῶν κατεσκευάζομεν παρὰ τῷ Ἰππίᾳ ἐκεῖ γάρ προϋπῆρχε τὰ βάθρα· ἐν δὲ τούτῳ Καλλίας τε καὶ Ἀλκιβιάδης ἤκετην ἄγοντε τὸν Πρόδικον, ἀναστήσαντες ἐκ τῆς κλίνης, καὶ τοὺς μετὰ τοῦ Προδίκου.

ΚΕΦ. Θ'. Ἐπεὶ δὲ πάντες συνεκαθεζόμεθα, ὁ Πρωταγόρας, Νῦν δὴ ἀν, ἔφη, λέγοις, ὁ Σώκρατες, ἐπειδὴ καὶ οἵδε πάρεισι, περὶ ὃν ὀλίγον πρότερον μνείαν ἐποιοῦ πρὸς ἐμὲ ὑπέρ τοῦ νεανίσκου· καὶ ἐγὼ εἶπον, ὅτι Ἡ αὐτή μοι ἀρχή ἐστιν, ὁ Πρωταγόρα, ἥπερ ἀρτι, περὶ ὃν ἀφικόμην. Ἰπποκράτης γάρ ὅδε τυγχάνει ἐν ἐπιθυμίᾳ ὃν τῆς συνουσίας· ὅ τι οὖν αὐτῷ ἀποβήσεται, ἐάν σοι συνῇ, ἥδεως ὃν φησι πυθέσθαι τοσοῦτος ὅ γε ἡμέτερος λόγος. ὑπολαβών οὖν ὁ Πρωταγόρας εἶπεν· Ὁ νεανίσκε, ἔσται τοίνυν σοι, ἐὰν ἐμοὶ συνῆς, ἢ ἂν ἡμέρα ἐμοὶ συγγένη, ἀπιέναι οἰκαδε. βελτίον γεγονότι, καὶ ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ταῦτα ταῦτα· καὶ ἐκάστης ἡμέρας ἀεὶ ἐπὶ τὸ βέλ-

τιον ἐπιδιδόναι· καὶ ἐγὼ ἀκούσας εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα,
 τοῦτο μὲν οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις, ἀλλὰ εἰκός, ἐπεὶ καν σύ,
 καίπερ τηλικοῦτος ὃν καὶ οὕτω σοφός, εἴ τίς σε διδάξειεν δ
 μὴ τυγχάνεις ἐπιστάμενος, βελτίων ἢν γένοιο· ἀλλὰ μὴ οὕτως,
 ἀλλ’ ὥσπερ ὃν εἰ αὐτίκα μάλα μεταβαλὼν τὴν ἐπιθυμίαν Ἰπ-
 ποκράτης ὅδε ἐπιθυμήσειε τῆς συνουσίας τούτου τοῦ νεανί-
 σκου τοῦ νῦν νεωστὶ ἐπιδημοῦντος, Ζευξίππου τοῦ Ἡρακλεώ-
 του, καὶ ἀφικόμενος παρ’ αὐτὸν, ὥσπερ παρὰ σὲ νῦν, ἀκού-
 στιεν αὐτοῦ ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ὅτι ἐκάστης ἡμέρας ξυνῶν
 αὐτῷ βελτίων ἔσται καὶ ἐπιδώσει, εἰ αὐτὸν ἐπανέροιτο· Τί δὴ
 φήσι βελτίω ἔσεσθαι καὶ εἰς τί ἐπιδώσειν; εἴποι ἀν αὐτῷ Ζεύ-
 ξιππος, ὅτι πρὸς γραφικὴν καν εἰ Ὁρθαγόρα τῷ Θηβαίω συγ-
 γενόμενος, ἀκούσας ἐκείνου ταῦτα ταῦτα, ἀπερ σοῦ, ἐπανέροι-
 το αὐτὸν εἰς δ τι βελτίων καθ’ ἡμέραν ἔσται συγγενόμενος ἐ-
 κείνῳ, εἴποι ἀν, ὅτι εἰς αὔλησιν οὕτω δὲ καὶ σὺ εἰπὲ τῷ νεανί-
 σκῳ καὶ ἐμοὶ ὑπὲρ τούτου ἐρωτῶντι, Ἰπποκράτης ὅδε Πρωτα-
 γόρᾳ συγγενόμενος, ή ἀν αυτῷ ἡμέρᾳ συγγένηται, βελτίων ἀ-
 πειστι γενόμενος καὶ τῶν ἄλλων ἡμερῶν ἐκάστης οὕτως ἐπιδώ-
 σει εἰς τί, δ Πρωταγόρα, καὶ περὶ τοῦ; καὶ δ Πρωταγόρας
 ἐμοῦ ταῦτα ἀκούσας, Σύ τε καλῶς ἐρωτᾶς, ἔφη, ὁ Σώκρατες,
 καὶ ἐγὼ τοῖς καλῶς ἐρωτῶσι χαίρω ἀποκρινόμενος. Ἰπποκρά-
 της γάρ παρ’ ἐμὲ ἀφικόμενος οὐ πείσεται, ἀπερ ἀν ἐπαθεν
 ἄλλῳ τῷ συγγενόμενος τῶν σοφιστῶν· οἱ μὲν γάρ ἄλλοι λω-
 βῶνται τοὺς νέους· τὰς γάρ τέχνας αὐτοὺς πεφευγότας ἀκον-
 τας πάλιν αὖ ἀγοντες ἐμβάλλουσιν εἰς τέχνας, λογισμούς τε
 καὶ ἀστρονομίαν καὶ γεωμετρίαν καὶ μουσικὴν διδάσκοντες—
 καὶ ἀμα εἰς τὸν Ἰππίαν ἀπέβλεψε — παρὰ δ’ ἐμὲ ἀφικόμενος
 μαθήσεται οὐ περὶ ἄλλου του ἢ περὶ οὗ ἔχει. τὸ δὲ μάθημά
 ἔστιν εὐβουλία περὶ τῶν οἰκείων, δπως ἀν ἀριστα τὴν
 αὐτοῦ οἰκίαν διοικοῦ, καὶ περὶ τῶν τῆς πόλεως, δπως τὰ
 τῆς πόλεως δυνατώτατος ἀν εἴη καὶ πράττειν καὶ λέγειν.

Ἄρα, ἔφην ἐγώ, ἔπομαί σου τῷ λόγῳ; δοκεῖς γάρ μοι λέγειν τὴν πολιτικὴν τέχνην καὶ ὑπισχνεῖσθαι ποιεῖν ἄνδρας ἀγαθοὺς πολίτας. Αὐτὸ μὲν οὖν τοῦτο ἐστιν, ἔφη, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐπάγγελμα, δὲ ἐπαγγέλλομαι.

ΚΕΦ. Ι'. Ἡ καλόν, ἦν δ' ἐγώ, τέχνημα ἄρα κέκτησαι, εἴπερ κέκτησαι· οὐ γάρ τοι ἄλλο πρός γε σὲ εἰρήτεται ἢ ἄπερ νοῶ. ἐγώ γάρ τοῦτο, ὦ Πρωταγόρα, οὐκ ὄμην διδακτὸν εἶναι, σοὶ δὲ λέγοντι οὐκ ἔχω ὅπως ἀπιστῶ. ὅθεν δὲ αὐτὸ δῆγοῦμαι οὐ διδακτὸν εἶναι μηδ' ὑπ' ἀνθρώπων παρασκευαστὸν ἀνθρώποις, δίκαιος εἴμι εἰπεῖν. ἐγὼ γάρ Ἀθηναίους, ὡσπερ καὶ οἱ ἄλλοι "Ἐλληνες φημὶ σοφοὺς εἶναι. ὅρῶ οὖν, ὅταν συλλεγῶμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ἐπειδὴν μὲν περὶ οἰκοδομίας τι δέῃ πρᾶξαι τὴν πόλιν, τοὺς οἰκοδόμους μεταπεμπομένους συμβούλους περὶ τῶν οἰκοδομημάτων, ὅταν δὲ περὶ ναυπηγίας, τοὺς ναυπηγούς, καὶ τὰλλα πάντα οὕτως, ὅσα ἡγοῦνται μαθητά τε καὶ διδακτὰ εἶναι· ἐὰν δέ τις ἄλλος ἐπιχειρῇ αὐτοῖς συμβουλεύειν, δὲν ἔκεινοι μὴ οἴονται δημιουργὸν εἶναι, καν πάνυ καλὸς ἢ καὶ πλούσιος καὶ τῶν γενναίων, οὐδέν τι μᾶλλον ἀποδέχονται, ἀλλὰ καταγελῶσι καὶ θορυβοῦσιν, ἔως ἂν ἢ αὐτὸς ἀποστῇ ὁ ἐπιχειρῶν λέγειν καταθορυβηθείς, ἢ οἱ τοξόται αὐτὸν ἀφελκύσωσιν ἢ ἔξαρωνται κελευόντων τῶν πρυτάνεων. περὶ μὲν οὖν ὃν οἴονται ἐν τέχνῃ εἶναι, οὕτω διαπράτονται· ἐπειδὴν δέ τι περὶ τῶν τῆς πόλεως διοικήσεως δέῃ βουλεύσασθαι, συμβουλεύει αὐτοῖς ἀνιστάμενος περὶ τούτων ὄμοιώς μὲν τέκτων, ὄμοιώς δὲ χαλκεύς, σκυτοτόμος, ἐμπόρος, ναύκληρος, πλούσιος, πένης, γενναῖος, ἀγεννής, καὶ τούτοις οὐδεὶς τοῦτο ἐπιπλήττει ὡσπερ τοῖς πρότερον, ὅτι οὐδαμόθεν μαθών, οὐδὲ ὅντος διδασκάλου οὐδενὸς αὐτῷ, ἐπειτα συμβουλεύειν ἐπιχειρεῖ· δῆλον γάρ, ὅτι οὐχ ἡγοῦνται διδακτὸν εἶναι. μὴ τοῖνυν ὅτι τὸ κοινὸν τῆς πόλεως οὕτως ἔχει, ἀλλὰ

ἰδίᾳ ἡμῖν οἱ σοφώτατοι καὶ ἀριστοι τῶν πολιτῶν ταύτην τὴν ἀρετήν, ἣν ἔχουσιν, οὐχ οἶοι τε ἄλλοις παραδιδόναι· ἐπεὶ Περικλῆς, ὁ τουτωνὶ τῶν νεανίσκων πατέρ, τούτους ἢ μὲν διδασκάλων εἶχετο καλῶς καὶ εὖ ἐπαίδευσεν, ἢ δὲ αὐτὸς σοφός ἐστιν οὕτε αὐτὸς παιδεύει οὕτε τῷ ἄλλῳ παραδιδωσιν, ἀλλ' αὐτοὶ περιιόντες νέμονται ὥσπερ ἄφετοι, ἐὰν που αὐτόματοι περιτύχωσι τῇ ἀρετῇ. εἰ δὲ βούλει, Κλεινίαν, τὸν Ἀλκιβιάδου τουτοῦ νεώτερον ἀδελφόν, ἐπιτροπεύων ὁ αὐτὸς οὗτος ἀνὴρ Περικλῆς, δεδιώς περὶ αὐτοῦ μὴ διαφθαρῇ δὴ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου, ἀποσπάσας ἀπὸ τούτου, καταθέμενος ἐν Ἀρίφρονος ἐπαίδευε· καὶ πρὶν ἔξ μηνας γεγονέναι, ἀπέδωκε τούτῳ οὐκ ἔχων ὅ τι χρήσαιτο αὐτῷ· καὶ ἄλλους σοι παμπόλλους ἔχω λέγειν, οἵ αὐτοὶ ἀγαθοὶ ὄντες οὐδένα πώποτε βελτίω ἐποίησαν οὕτε τῶν οἰκείων οὕτε τῶν ἀλλοτρίων. ἐγὼ οὖν, ὃ Πρωταγόρα, εἰς ταῦτα ἀποβλέπων οὐχ ἡγοῦμαι διδακτὸν εἶναι ἀρετήν, ἐπειδὴ δὲ σου ἀκούω ταῦτα λέγοντος, κάμπτομαι καὶ οἴμαι τί σε λέγειν διὰ τὸ ἡγεῖσθαι σε πολλῶν μὲν ἔμπειρον γεγονέναι, πολλὰ δὲ μεμαθηκέναι, τὰ δὲ αὐτὸν ἔξηγρηκέναι. εἰ οὖν ἔχεις ἐναργέστερον ἡμῖν ἐπιδεῖξαι, ὡς διδακτὸν ἐστιν ἡ ἀρετή, μὴ φθονήσῃς, ἀλλ' ἐπίδειξον. Ἀλλ' ὃ Σώκρατες, ἔφη, οὐ φθονήσω· ἀλλὰ πότερον ὑμῖν, ὡς πρεσβύτερος νεωτέροις, μῆθον λέγων ἐπιδεῖξω ἢ λόγῳ διεξελθών; πολλοὶ οὖν αὐτῷ ὑπέλαβον τῶν παρακαθημένων, δόποτέρως βούλοιτο, οὕτω διεξιέναι. Δοκεῖ τοίνυν μοι, ἔφη, χαριέστερον εἶναι μῆθον ὑμῖν λέγειν.

ΚΕΦ. ΙΑ'. Ἡν γάρ ποτε χρόνος, ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἰμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῇ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἐκάστοις ὡς πρέπει. Προμη-

θέα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι· νείμαντος δ' ἐμῶν
 ἔφη, ἐπίσκεψαι· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ί-
 σχύν ἄνευ τάχους προσῆπτε, τὰ δὲ ἀσθενέστερα τάχει ἐκόσμει.
 τὰ δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἀοπλον διδούς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐ-
 μηχανᾶτο δύναμιν εἰς σωτηρίαν· ἀ μὲν γὰρ αὐτῶν συμικρότη-
 τι ἡμπισχε, πτηνὸν φυγὴν ἢ κατάγειον οἴκησιν ἔνεμεν· ἀ δὲ ηὔ-
 ξε μεγέθει, τῷδε αὐτῷ αὐτὰ ἔσωξε· καὶ τάλλα οὕτως ἐπανισῶν
 ἔνεμεν ταῦτα δὲ ἐμηχανᾶτο εὐλάβειαν ἔχων μή τι γένος ἀιστω-
 θείη· ἐπειδὴ δὲ αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε,
 πρὸς τὰς ἐκ Διὸς ὥρας εὐμάρειαν ἐμηχανᾶτο ἀμφιεννύς αὐτὰ
 πυκναῖς τε θριξὶ καὶ στερεοῖς δέρμασιν, ἵκανοῖς μὲν ἀμῦναι
 χειμῶνα, δυνατοῖς δὲ καὶ καύματα, καὶ εἰς εὐνὰς ιοῦσιν δπως
 ὑπάρχοι τὰ αὐτὰ ταῦτα στρωμνὴ οἰκεία τε καὶ αὐτοφυὴς ἐκά-
 στῳ, καὶ ὑποδῶν τὰ μὲν ὄπλαῖς, τὰ δὲ δέρμασι στερεοῖς καὶ
 ἀναίμοις· τούντευθεν τροφὰς ἄλλοις ἄλλας ἐξεπόριζε, τοῖς μὲν
 ἐκ γῆς βοτάνην, ἄλλοις δὲ δένδρων καρπούς, τοῖς δὲ ῥίζας· ἔ-
 στι δ' οἵς ἔδωκεν εἶναι τροφὴν ζῷων ἄλλων βοράν· καὶ τοῖς μὲν
 δλιγογονίαν προσῆψε, τοῖς δ' ἀναλισκομένοις ὑπὸ τούτων
 πολυγονίαν, σωτηρίαν τῷ γένει πορίζων. ἀτεδὴ οὖν οὐ πάνυ τι
 σοφὸς ὁν δ 'Ἐπιμηθεὺς ἔλαθεν αὐτὸν καταναλώσας τὰς δυνά-
 μεις· λοιπὸν δὴ ἀκόσμητον ἔτι αὐτῷ ἦν τὸ ἀνθρώπων γένος,
 καὶ ἡπόρει δ τι χρήσαιτο· ἀποροῦντι δὲ αὐτῷ ἔρχεται Προμη-
 θεὺς ἐπίσκεψόμενος τὴν νομήν, καὶ ὅρᾳ τὰ μὲν ἄλλα ζῷα ἐμμε-
 λῶς πάντων ἔχοντα, τὸν δὲ ἀνθρωπὸν γυμνόν τε καὶ ἀνυπόδη-
 τον καὶ ἀστρωτὸν καὶ ἀοπλὸν· ἥδη δὲ καὶ ἡ εἰμαρμένη ἡμέρα
 παρῇ, ἐν ᾧ ἔδει καὶ ἀνθρωπὸν ἔξιέναι ἐκ γῆς εἰς φῶς. ἀπορίᾳ
 οὖν ἔχόμενος δ 'Προμηθεὺς, ἤντινα σωτηρίαν τῷ ἀνθρώπῳ εὑ-
 ροι, κλέπτει· Ἡφαίστου καὶ Ἀθηνᾶς τὴν ἔντεχνον σοφίαν σὺν
 πυρὶ — ἀμήχανον γὰρ ἦν ἄνευ πυρὸς αὐτὴν κτητήν τῷ ἦ
 χρησίμην γενέσθαι — καὶ οὕτω δὴ δωρεῖται ἀνθρώπῳ. τὴν
 μὲν οὖν περὶ τὸν βίον σοφίαν ἀνθρωπὸς ταύτη ἔσχε, τὴν

δὲ πολιτικὴν οὐκ εἶχεν· ἦν γὰρ παρὰ τῷ Διὶ· τῷ δὲ Προμηθεῖ εἰς μὲν τὴν ἀκρόπολιν, τὴν τοῦ Διὸς οἰκησιν, οὐκέτι ἐνεχώρει εἰσελθεῖν· πρὸς δὲ καὶ αἱ Διὸς ψυλακαὶ φοβεραὶ ἦσαν· εἰς δὲ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς καὶ Ἡφαίστου οἰκημα τὸ κοινόν, ἐν ᾧ ἐφιλοτεχνείτην, λαθὼν εἰσέρχεται, καὶ κλέψας τὴν τε ἔμπυρον τέχνην τὴν τοῦ Ἡφαίστου καὶ τὴν ἄλλην τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δίδωσιν ἀνθρώπῳ· καὶ ἐκ τούτου εὔπορίᾳ μὲν ἀνθρώπῳ τοῦ βίου γίγνεται, Προμηθέα δὲ δι' Ἐπιμηθέα, ὑστερον, ἥπερ λέγεται, κλοπῆς δίκη μετῆλθεν.

ΚΕΦ. ΙΒ'. Ἐπειδὴ δὲ ὁ ἀνθρώπος θείας μετέσχε μοίρας, πρῶτον μὲν διὰ τὴν τοῦ θεοῦ συγγένειαν ζώων μόνον θεοὺς ἐνόμισε, καὶ ἐπεχείρει βωμούς τε ἰδρύεσθαι καὶ ἀγάλματα θεῶν· ἔπειτα φωνὴν καὶ ὄνόματα ταχὺ διηρθρώσατο τῇ τέχνῃ καὶ οἰκήσεις καὶ ἐσθῆτας καὶ ὑποδέσεις καὶ στρωμαγάς καὶ τὰς ἐκ γῆς τροφὰς ηὔρετο· οὕτω δὴ παρεσκευασμένοι κατ' ἀρχὰς ἀνθρώποι ὥκουν σποράδην, πόλεις δὲ οὐκ ἦσαν· ἀπώλλυντο οὖν ὑπὸ τῶν θηρίων διὰ τὸ πανταχῇ αὐτῶν ἀσθενέστεροι εἰναι, καὶ ἡ δημιουργικὴ τέχνη αὐτοῖς πρὸς μὲν τροφὴν ἴκανη βοηθὸς ἦν, πρὸς δὲ τὸν τῶν θηρίων πόλεμον ἐνδεής· πολιτικὴν γὰρ τέχνην οὕτω εἶχον, ἃς μέρος πολεμική· ἐζήτουν δὴ ἀθροίζεσθαι, καὶ σώζεσθαι κτίζοντες πόλεις· ὅτ' οὖν ἀθροισθεῖεν, ἥδικουν ἀλλήλους ἀτε οὐκ ἔχοντες τὴν πολιτικὴν τέχνην, ὥστε πάλιν σκεδαννύμενοι διεφθείροντο. Ζεὺς οὖν δείσας περὶ τῷ γένει ἡμῶν, μὴ ἀπόλοιτο πᾶν, Ἐρυμῆν πέμπει ἄγοντα εἰς ἀνθρώπους αἰδῶ τε καὶ δίκην, ἵν' εἰεν πόλεων κόσμοι τε καὶ δεσμοὶ φιλίας συναγωγοί. ἐρωτᾷ οὖν Ἐρυμῆς Δία, τίνα οὖν τρόπον δοίη δίκην καὶ αἰδῶ ἀνθρώποις· πότερον ὡς αἱ τέχναι νενέμηνται, οὕτω καὶ ταύτας νείμω; νενέμηνται δὲ ὅδε· εἰς ἔχων ἴατρικὴν πολλοῖς ἴκανος ἰδιώταις, καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί· καὶ δίκην δὴ καὶ αἰδῶ οὕτω θῶ ἐν τοῖς ἀν-

θρώποις, ή ἐπὶ πάντας νείμω ; Ἐπὶ πάντας ἔφη ὁ Ζεύς, καὶ πάντες μετεχόντων· οὐ γὰρ ἀν γένοιντο πόλεις, εἰ δὲ λίγοι αὐτῶν μετέχοιεν ὥσπερ ἄλλων τεχνῶν· καὶ νόμον γε θέτες παρ' ἐμοῦ, τὸν μὴ δυνάμενον αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν κτείνειν ὡς νόσον πόλεως.

Οὕτω δή, ὃ Σώκρατες, καὶ διὰ ταῦτα οἵ τε ἄλλοι καὶ Ἀθηναῖοι, ὅταν μὲν περὶ ἀρετῆς τεκτονικῆς ή λόγος ή ἄλλης τινὸς δημιουργικῆς δὲ λίγοις οἶονται μετεῖναι συμβουλῆς, καὶ ἐάν τις ἔκτὸς ὧν τῶν ὀλίγων συμβουλεύῃ, οὐκ ἀνέχονται, ὡς σὺ φής· εἰκότως, ὡς ἐγὼ φημί· ὅταν δὲ εἰς συμβουλὴν πολιτικῆς ἀρετῆς ἱωσιν, ἦν δεῖ διὰ δικαιοσύνης πᾶσαν ἵεναι καὶ σωφροσύνης, εἰκότως παντὸς ἀνδρὸς ἀνέχονται, ὡς παντὶ προσῆκον ταύτης γε μετέχειν τῆς ἀρετῆς, η μὴ εἶναι πόλεις· αὗτη, ὃ Σώκρατες, τούτου αἴτια.

"Ινα δὲ μὴ οἷη ἀπατᾶσθαι, ὡς τῷ ὄντι ἥγοῦνται πάντες ἀνθρώποι πάντα ἄνδρα μετέχειν δικαιοσύνης τε καὶ τῆς ἄλλης πολιτικῆς ἀρετῆς, τόδε αὖ λαβὲ τεκμήριον· ἐν γάρ ταῖς ἄλλαις ἀρεταῖς, ὥσπερ σὺ λέγεις, ἐάν τις φῇ ἀγαθὸς αὐλητὴς εἶναι, η ἄλλην ἡντινοῦν τέχνην, ἦν μὴ ἐστιν, καταγελῶσιν η χαλεπαίνουσι; καὶ οἱ οἰκεῖοι προσιόντες νοούθετοῦσιν ὡς μακρόμενον· ἐν δὲ δικαιοσύνῃ καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ πολιτικῇ ἀρετῇ, ἐάν τινα καὶ εἰδῶσιν ὅτι ἀδικός ἐστιν, ἐὰν οὗτος αὐτὸς καθ' αὐτοῦ τάληθῇ λέγῃ ἐναντίον πολλῶν, δ ἐκεῖ σωφροσύνην ἥγοῦντο εἶναι, τάληθῇ λέγειν, ἐνταῦθα μανίαν, καὶ φασι πάντας δεῖν φάναι εἶναι δικαίους, ἐάν τε ὅσιν ἐάν τε μή, η μαίνεσθαι τὸν μὴ προσποιούμενον δικαιοσύνην, ὡς ἀναγκαῖον οὐδένα ὄντιν' οὐχὶ ἀμῶς γέ πως μετέχειν αὐτῆς, η μὴ εἶναι ἐν ἀνθρώποις.

ΚΕΦ. ΙΓ'. "Οτι μὲν οὖν πάντ' ἄνδρα εἰκότως ἀποδέχονται περὶ ταύτης τῆς ἀρετῆς σύμβουλον διὰ τὸ ἥγεῖσθαι παντὶ μετεῖναι αὐτῆς, ταῦτα λέγω· ὅτι δὲ αὐτὴν οὐ φύσει ἥγοῦνται

είναι ούδ' ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου, ἀλλὰ διδακτόν τε καὶ ἔξ ἐπιμελείας παραγίγνεσθαι φῶν παραγίγνηται, τοῦτό σοι μετὰ τοῦτο πειράσομαι ἀποδεῖξαι. ὅσα γάρ ἡγοῦνται ἀλλήλους κακὰ ἔχειν ἄνθρωποι φύσει ἢ τύχη, ούδεις θυμοῦται ούδὲ νουθετεῖ ούδὲ διδάσκει ούδὲ κολάζει τοὺς ταῦτα ἔχοντας, ἵνα μὴ τοιούτοις ὄσιν, ἀλλ' ἐλεοῦσιν· οἶον τοὺς αἰσχροὺς ἢ σμικροὺς ἢ ἀσθενεῖς τίς οὕτως ἀνόητος, ὥστε τι τούτων ἐπιχειρεῖν ποιεῖν; ταῦτα μὲν γάρ, οἶμαι, ἴσασιν ὅτι φύσει τε καὶ τύχη τοῖς ἄνθρωποις γίγνεται, τὰ καλὰ καὶ τάνατία τούτοις ὅσα δὲ ἔξ ἐπιμελείας καὶ ἀσκήσεως καὶ διδαχῆς οἴονται γίγνεσθαι ἀγαθὰ ἄνθρωποις, ἐάν τις ταῦτα μὴ ἔχῃ, ἀλλὰ τάνατία τούτων κακά, ἐπὶ τούτοις που οὖτε θυμοὶ γίγνονται καὶ αἱ κολάσεις καὶ αἱ νουθετήσεις· ὃν ἐστιν ἐν καὶ ἡ ἀδικία καὶ ἡ ἀσέβεια καὶ συλλήβδην πᾶν τὸ ἐναντίον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς· ἔνθα δὴ πᾶς παντὶ θυμοῦται καὶ νουθετεῖ, δῆλον ὅτι ὡς ἔξ ἐπιμελείας καὶ μαθήσεως κτητῆς οὔσης· εἰ γάρ ἐθέλεις ἐννοῆσαι τὸ κολάζειν, δὲ Σώκρατες, τοὺς ἀδικοῦντας τί ποτε δύναται, αὐτό σε διδάξει, ὅτι οὖτε γε ἄνθρωποι ἡγοῦνται παρασκευαστὸν εἶναι ἀρετήν. ούδεις γάρ κολάζει τοὺς ἀδικοῦντας πρὸς τούτῳ τὸν νοῦν ἔχων καὶ τούτου ἔνεκα, ὅτι ἡδίκησεν, ὅστις μὴ ὕσπερ θηρίον ἀλογίστως τιμωρεῖται· ὁ δὲ μετὰ λόγου ἐπιχειρῶν κολάζειν οὐ τοῦ παρεληλυθότος ἔνεκα ἀδικήματος τιμωρεῖται — οὐ γάρ ἀν τό γε πραχθὲν ἀγένητον θείη — ἀλλὰ τοῦ μέλλοντος χάριν, ἵνα μὴ αὔθις ἀδικήσῃ μήτε αὐτὸς οὗτος μήτε ἄλλος ὁ τοῦτον ἰδὼν κολασθέντα· καὶ τοιαύτην διάνοιαν ἔχων διανοεῖται παιδευτὴν εἶναι ἀρετήν· ἀποτροπῆς γοῦν ἔνεκα κολάζει. ταύτην οὖν τὴν δόξαν πάντες ἔχουσιν, ἐσοι περ τιμωροῦνται καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ· τιμωροῦνται δὲ καὶ κολάζονται οὖτε ἄλλοι ἄνθρωποι οὓς ἀν οἰωνται ἀδικεῖν, καὶ οὐχ ἦκιστα· Ἀθηναῖοι, οἵ σοι πολεῖται· ὥστε κατὰ τοῦτον τὸν λόγον καὶ Ἀθηναῖοί εἰσι τῶν ἡγουμένων παρασκευαστὸν εἶναι καὶ διδα-

κτὸν ἀρετὴν. ὡς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται· οἱ σοὶ πολῖται καὶ χαλκέως καὶ σκυτοτόμου συμβουλεύοντος τὰ πολιτικά, καὶ ὅτι διδακτὸν καὶ παρασκευαστὸν ἡγοῦνται ἀρετὴν, ἀποδέεικταί σοι, ὡς Σώκρατες, ίκανῶς, ὡς γ' ἐμοὶ φαίνεται.

ΚΕΦ. ΙΔ.' "Ετι δὴ λοιπὴ ἀπορία ἔστιν, ἣν ἀπορεῖς περὶ τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀγαθῶν, τί δήποτε οἱ ἄνδρες οἱ ἀγαθοὶ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς αὐτῶν υἱεῖς διδάσκουσι, ἢ διδασκάλων ἔχεται, καὶ σοφοὺς ποιοῦσιν, ἣν δὲ αὐτοὶ ἀρετὴν ἀγαθοὶ, οὐδενὸς βελτίους ποιοῦσιν. τούτου δὴ πέρι, ὡς Σώκρατες, οὐκέτι μῆθόν σοι ἐρῶ, ἀλλὰ λόγον. ὅδε γάρ ἐννόησον· πότερον ἔστι τι ἔν, ἢ οὐκ ἔστιν, οὐ ὀναγκαῖον πάντας τοὺς πολίτας μετέχειν, εἴπερ μέλλει πόλις εἶναι; ἐν τούτῳ γάρ αὕτη λύεται ἡ ἀπορία, ἣν σὺ ἀπορεῖς, ἢ ἄλλοθι οὐδαμοῦ. εἰ μὲν γάρ ἔστι καὶ τοῦτό ἔστι τὸ ἔν οὐ τεκτονικὴ οὐδὲ χαλκεία οὐδὲ κεραμεία, ἀλλὰ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ τὸ ὅσιον εἶναι καὶ συλλήβδην ἐν αὐτῷ προσαγορεύω εἶναι ἀνδρὸς ἀρετὴν· εἰ τοῦτ' ἔστιν, οὐ δεῖ πάντας μετέχειν καὶ μετὰ τούτου πάντ' ἄνδρα, ἐάν τι καὶ ἄλλο βούληται μανθάνειν ἢ πράττειν, οὕτω πράττειν, ἄνευ δὲ τούτου μή, ἢ τὸν μετέχοντα καὶ διδάσκειν καὶ κολαζεῖν, καὶ παῖδα καὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἔωσπερ ἀν κολαζόμενος βελτίων γένηται, διὸ δὲ ἀν μὴ ὑπακούη κολαζόμενος καὶ διδασκομένος, ὡς ἀνίατον ὄντα τοῦτον ἐκβάλλειν ἐκ τῶν πόλεων ἢ ἀποκτείνειν· εἰ οὕτω μὲν ἔχει, οὕτω δ' αὐτοῦ πεφυκότος οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες εἰ τὰ μὲν ἄλλα διδάσκονται τοὺς υἱεῖς, τοῦτο δὲ μή, σκέψαι ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοί. ὅτι μὲν γάρ διδακτὸν αὐτὸν ἡγοῦνται καὶ ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ, ἀπεδείξαμεν. διδακτοῦ δὲ ὄντος καὶ θεραπευτοῦ τὰ μὲν ἄλλα τοὺς υἱεῖς διδάσκονται, ἐφ' οὓς οὐκ ἔστι θάνατος ἢ ζημία, ἐάν μὴ ἐπίστωνται, ἐφ' ὃν δὲ ἢ τε ζημία θάνατος αὐτῶν τοῖς παισὶ καὶ φυγαὶ μὴ μαθοῦσι μηδὲ θεραπευθεῖσιν εἰς ἀρετὴν, καὶ

πρὸς τῷ θανάτῳ χρημάτων τε δημεύσεις καὶ, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ξυλλήβδην τῶν οἰκων ἀνατροπάι, ταῦτα δ' ἄρα οὐ διδάσκονται οὐδ' ἐπιμελοῦνται πᾶσαν ἐπιμέλειαν; οἵεσθαι γε χρή, ὡς Σώκρατες.

ΚΕΦ. ΙΕ'. Ἐκ παίδων σμικρῶν ἀρξάμενοι, μέχρι οὗπερ ἂν ζῶσι, καὶ διδάσκουσι καὶ νουθετοῦσιν ἐπειδὴν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα, καὶ τροφὸς καὶ μήτηρ καὶ παιδαγωγὸς καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ περὶ τουτου διαμάχονται, ὅπως ὡς βέλτιστος ἔσται ὁ παῖς, παρ' ἕκαστον καὶ ἔργον καὶ λόγον διδάσκοντες καὶ ἐνδεικνύμενοι, ὅτι τὸ μὲν δίκαιον, τὸ δὲ ἄδικον, καὶ τόδε μὲν καλόν, τόδε δὲ αἰσχρόν, καὶ τόδε μὲν ὅσιον, τόδε δὲ ἀνόσιον, καὶ τὰ μὲν ποίει, τὰ δὲ μὴ ποίει· καὶ ἐὰν μὲν ἑκὼν πείθηται· εἰ δὲ μή, ὥσπερ ξύλον διαστρεφόμενον καὶ καμπτόμενον εὐθύνουσιν ἀπειλαῖς καὶ πληγαῖς· μετὰ δὲ ταῦτα εἰς διδασκάλων πέμποντες πολὺ μᾶλλον ἐντέλλονται ἐπιμελεῖσθαι εὔκοσμίας τῶν παίδων ἢ γραμμάτων τε καὶ κιθαρίσεως· οἱ δὲ διδάσκαλοι τούτων τε ἐπιμελοῦνται, καὶ ἐπειδὴν αὖ γράμματα μάθωσι καὶ μέλλωσι συνήσειν τὰ γεγραμμένα, ὥσπερ τότε τὴν φωνήν, παρατιθέασιν αὐτοῖς ἐπὶ τῶν βάθρων ἀναγιγνώσκειν ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματά καὶ ἐκμαθάνειν ἀναγκάζουσιν, ἐν οἷς πολλαὶ μὲν νουθετήσεις ἔνεισι, πολλαὶ δὲ διέξοδοι καὶ ἐπαινοὶ καὶ ἐγκώμια παλαιῶν ἀνδρῶν ἀγαθῶν, ἵνα ὁ παῖς ζηλῶν μιμῆται καὶ ὀρέγηται τοιοῦτος γενέσθαι· οἵ τ' αὖ κιθαρισταί, ἔτερα τοιαῦτα, σωφροσύνης τε ἐπιμελοῦνται καὶ δπως ἂν οἱ νέοι μηδὲν κακουργῶσιν· πρὸς δὲ τούτοις, ἐπειδὴν κιθαρίζειν μάθωσιν, ἄλλων καὶ ποιητῶν ἀγαθῶν ποιήματα διδάσκουσι μελοποιῶν, εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες, καὶ τοὺς ψυθμούς τε καὶ τὰς ἀρμονίας ἀναγκάζουσιν οἰκειοῦσθαι ταῖς ψυχαῖς τῶν παίδων, ἵνα ἡμερώτεροι τε ὦσι, καὶ εὐρυθμότεροι καὶ εὐαρμοστότεροι γιγνόμενοι χρή-

σιμοι ὡσιν εἰς τὸ λέγειν τε καὶ πράττειν· πᾶς γὰρ ὁ βίος τοῦ ἀνθρώπου εὐρυθμίας τε καὶ εὐαρμοστίας δεῖται. ἔτι τοίνυν πρὸς τούτοις εἰς παιδοτρίβου πέμπουσιν, ἵνα τὰ σώματα βελτίω ἔχοντες ὑπηρετῶσι τῇ διανοίᾳ χρηστῇ οὕσῃ, καὶ μὴ ἀναγκάζωνται ἀποδειλιᾶν διὰ τὴν πονηρίαν τῶν σωμάτων καὶ ἐν τοῖς πολέμοις καὶ ἐν ταῖς ἄλλαις πράξεσι· καὶ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ μάλιστα δυνάμενοι μάλιστα· μάλιστα δὲ δύνανται οἱ πλουσιώτατοι· καὶ οἱ τούτων υἱεῖς πρωαίτατα εἰς διδασκάλων τῆς ἡλικίας ἀρξάμενοι φοιτᾶν δψιαίτατα ἀπαλλάττονται, ἐπειδὴν δὲ ἐκ διδασκάλων ἀπαλλαγῶσιν, ἡ πόλις αὖ τούς τε νόμους ἀναγκάζει μανθάνειν καὶ κατὰ τούτους ζῆν, ἵνα μὴ αὐτοὶ ἐφ' ἑαυτῶν εἰκῇ πράττωσιν, ἀλλ' ἀτεχνῶς ὥσπερ οἱ γραμματισταὶ τοῖς μήπω δεινοῖς γράφειν τῶν παίδων ὑπογράψαντες γραμμὰς τῇ γραφίδι οὔτω τὸ γραμματεῖον διδόαστι καὶ ἀναγκάζουσι γράφειν κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν γραμμῶν, ὡς δὲ καὶ ἡ πόλις νόμους ὑπογράψασα, ἀγαθῶν καὶ παλαιῶν νομοθετῶν εὐρήματα, κατὰ τούτους ἀναγκάζει καὶ ἀρχεῖν καὶ ἀρχεσθαι· ὃς δ' ἂν ἐκτὸς βαίνῃ τούτων, κολάζει, καὶ ὄνομα τῇ κολάσει ταύτῃ καὶ παρ' ὑμῖν καὶ ἄλλοθι πολλαχοῦ, ὡς εὐθυνούσης τῆς δίκης, εὐθῦναι· τοσαύτης οὖν τῆς ἐπιμελείας οὕσης περὶ ἀρετῆς ἴδια καὶ δημοσίᾳ θαυμάζεις, ἡ Σώκρατες, καὶ ἀπορεῖς, εἰ διδακτὸν ἐστιν ἀρετή; ἀλλ' οὐ χρὴ θαυμάζειν, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον, εἰ μὴ διδακτόν.

ΚΕΦ. ΙΣΤ'. Διὰ τί οὖν τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὶ υἱεῖς φαῦλοι γίγνονται; τοῦτο αὖ μάθε· οὐδὲν γὰρ θαυμαστόν, εἴπερ ἀληθῆ ἐγὼ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἔλεγον, ὅτι τούτου τοῦ πράγματος, τῆς ἀρετῆς, εἰ μέλλει πόλις εἶναι, οὐδένα δεῖ ἰδιωτεύειν. εἰ γὰρ δὴ διέγω οὕτως ἔχει — ἔχει δὲ μάλιστα πάντων οὕτως —, ἐνθυμήθητι ἄλλο τῶν ἐπιτηδευμάτων ὅτιοῦν καὶ μαθημάτων προελόμενος. εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν πόλιν εἶναι, εἰ μὴ πάν-

τες αὐληταὶ ἡμεν, ὅποιός τις ἐδύνατο ἔκαστος, καὶ τοῦτο καὶ
 ἴδιᾳ καὶ δημοσίᾳ πᾶς πάντα καὶ ἐδίδασκε καὶ ἐπέπληττε τὸν
 μὴ καλῶς αὐλοῦντα καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου, ὥσπερ νῦν τῶν
 δικαίων καὶ τῶν νομίμων οὐδεὶς φθονεῖ οὐδὲ ἀποκρύπτεται
 ὥσπερ τῶν ἄλλων τεχνημάτων· λυσιτελεῖ γάρ, οἷμαι, ἡμῖν ἡ
 ἀλλήλων δικαιοσύνη καὶ ἀρετή· διὰ ταῦτα πᾶς παντὶ προθύ-
 μως λέγει καὶ διδάσκει καὶ τὰ δίκαια καὶ τὰ νόμιμα· εἰ οὖν
 οὗτοι καὶ ἐν αὐλήσι πᾶσαν προθυμίαν καὶ ἀφθονίαν εἴχομεν
 ἀλλήλους διδάσκειν, οἵτις ἂν τι, ἔφη, μᾶλλον, ὁ Σώκρατες,
 τῶν ἀγαθῶν αὐλητῶν ἀγαθοὺς αὐλητὰς τοὺς υἱεῖς γίγνεσθαι ἡ
 τῶν φαύλων; οἷμαι μὲν οὖ, ἀλλ' ὅτου ἔτυχεν ὁ υἱὸς εὐφυέ-
 στατος γενόμενος εἰς αὐλησιν, οὗτος ἂν ἐλλόγιμος ηὔξηθη,
 ὅτου δὲ ἀφυῆς, ἀκλεῖς· καὶ πολλάκις μετ' ἀγαθοῦ αὐλητοῦ φαῦ-
 λος ἂν ἀπέβη, πολλάκις δὲ ἂν φαύλου ἀγαθός· ἀλλ' οὖν αὐλη-
 ταὶ γ' ἂν πάντες ἦσαν ἵκανοι· ως πρὸς τοὺς ιδιώτας καὶ μηδὲν
 αὐλήσεως ἐπατοντας. οὕτως οἶου καὶ νῦν, ὅστις σοι ἀδικώ-
 τατος φαίνεται ἀνθρωπος τῶν ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις τε-
 θραμμένων, δίκαιον αὐτὸν εἶναι καὶ δημιουργὸν τούτου τοῦ
 πράγματος, εἰ δέοι αὐτὸν κρίνεσθαι πρὸς ἀνθρώπους, οἷς
 μήτε παιδεία ἐστὶ μήτε δικαστήρια μήτε νόμοι μηδὲ ἀνάγκη
 μηδεμίᾳ διὰ παντὸς ἀναγκάζουσα ἀρετῆς ἐπιμελεῖσθαι, ἀλλ'
 εἰεν ἄγριοι τινες, οἷοι περ οὓς πέρυσι Φερεκράτης ὁ ποιη-
 τὴς ἐδίδαξεν ἐπὶ Ληναίῳ· ἡ σφόδρα ἐν τοῖς τοιούτοις ἀνθρώ-
 ποις γενόμενος, ὥσπερ οἱ ἐν ἐκείνῳ τῷ χορῷ μισάνθρωποι,
 ἀγαπήσαις ὅν, εἰ ἐντύχοις Εύρυβάτῳ καὶ Φρυνώνδᾳ, καὶ ἀνο-
 λοφύραι· ἂν ποθῶν τὴν τῶν ἐνθάδε ἀνθρώπων πονηρίαν· νῦν δὲ
 τρυφᾶς, ὁ Σώκρατες, διότι πάντες διδάσκαλοι εἰσιν ἀρετῆς,
 καθ' ὅσον δύνανται ἔκαστος, καὶ οὐδεὶς σοι φαίνεται εἶναι·
 ὥσπερ ἂν εἰ ζητοῖς τὶς διδάσκαλος τοῦ ἐλληνίζειν, οὐδὲ ἂν εἰς
 φανείη, οὐδὲ γ' ὅν, οἷμαι, εἰ ζητοῖς τὶς ἐν ἡμῖν διδάξειε τοὺς
 τῶν χειροτεχνῶν υἱεῖς αὐτὴν ταύτην τὴν τέχνην, ἢν δὴ παρὰ

τοῦ πατρὸς μεμαθήκασι, καθ' ὅσον οἶός τ' ἦν ὁ πατὴρ καὶ οἱ τοῦ πατρὸς φίλοι ὄντες ὅμοτεχνοι, τούτους ἔτι τίς ἀν διδάξειεν; οὐ ράδιον οἴμαι εἶναι, ὡς Σώκρατες, τούτων διδάσκαλον φανῆναι, τῶν δὲ ἀπέιρων παντάπασι ράδιον· οὕτω δὲ ἀρετῆς καὶ τῶν ἄλλων πάντων· ἀλλὰ κανὸν ἡ ὀλίγον ἔστι τις, ὅστις διαφέρει ἡμῶν προβιβάσαι εἰς ἀρετήν, ἀγαπητόν. ὃν δη ἐγώ οἴμαι εἰς εἶναι, καὶ διαφερὸντως ἀν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ὀνήσαί τινα πρὸς τὸ καλὸν κἀγαθὸν γενέσθαι, καὶ ἀξίως τοῦ μισθοῦ δὲν πράττομαι, καὶ ἔτι πλείονος, ὥστε καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθῆντι, διὰ ταῦτα καὶ τὸν τρόπον τῆς πράξεως τοῦ μισθοῦ τοιοῦτον πεποίημαι· ἐπειδὰν γάρ τις παρ' ἐμοῦ μάθῃ, ἐὰν μὲν βούληται, ἀποδέδωκεν δὲν ἐγώ πράττομαι ἀργύριον· ἐὰν δὲ μή, ἐλθὼν εἰς Ἱερόν, ὅμοσας, ὅσου ἀν φῆ ἀξια εἶναι τὰ μαθήματα, τοσοῦτον κατέθηκεν.

Τοιοῦτόν σοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἐγώ καὶ μῦθον καὶ λόγον εἰρηκα, ὡς διδακτὸν ἀρετὴ καὶ Ἀθηναῖοι οὕτως ἡγοῦνται, καὶ ὅτι οὐδὲν θαυμαστὸν τῶν ἀγαθῶν πατέρων φαύλους οὐεῖς γίνεσθαι καὶ τῶν φαύλων ἀγαθούς· ἐπεὶ καὶ οἱ Πολυκλείτου οὐεῖς, Παράλου καὶ Ξανθίππου τοῦδε ἡλικιῶται, οὐδὲν πρὸς τὸν πατέρα εἰσί, καὶ ἄλλοι ἄλλων δημιουργῶν· τῶνδε δὲ οὕπω ἀξιον τοῦτο κατηγορεῖν· ἔτι γάρ ἐν αὐτοῖς εἰσὶν ἐλπίδες· νέοι γάρ.

ΚΕΦ. ΙΖ'. Πρωταγόρας μὲν τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος ἀπεπαύσατο τοῦ λόγου· καὶ ἐγώ ἐπὶ μὲν πολὺν χρόνον κεκηλημένος ἔτι πρὸς αὐτὸν ἔβλεπον ὡς ἔρσυντά τι ἐπιθυμιῶν ἀκούειν· ἐπεὶ δὲ δὴ ἡσθόμην ὅτι τῷ ὄντι πεπαυμένος εἴη, μόγις πιῶς ἐμαυτὸν ὡσπερεὶ συναγείρας εἴπον, βλέψας πρὸς τὸν Ἰπποκράτη· Ὡ παῖ Ἀπολλοδώρου, ὡς χάριν σοι ἔχω ὅτι προὔτρεψάς με ὀδει ἀφικέσθαι· πολλοῦ γάρ ποιοῦμαι ἀκηκοέναι οἱ ἀκήκοα Πρωταγόρου. ἐγώγε ἐν μὲν τῷ ἐμπροσθεν χρόνῳ ἡγού-

μην οὐκ εἶναι ἀνθρωπίνην ἐπιμέλειαν, η̄ ἀγαθοὶ οἱ ἀγαθοὶ γίγνονται· νῦν δὲ πέπεισμαι, πλὴν σμικρὸν τί μοι ἐμποδών, δ δῆλον ὅτι Πρωταγόρας ῥάδιως ἐπεκδιδάξει, ἐπειδὴ καὶ τὰ πολλὰ ταῦτα ἔξεδίδαξε· καὶ γὰρ εἰ μέν τις περὶ αὐτῶν τούτων συγγένοιτο ὅτῳοῦν τῶν δημηγόρων, τάχ’ ἀν καὶ τοιούτους λόγους ἀκούσειε η̄ Περικλέους η̄ ἄλλου τινὸς τῶν ἵκανῶν εἰπεῖν· εἰ δὲ ἐπανέροιτό τινά τι, ὥσπερ βιβλία οὐδὲν ἔχουσιν οὔτε ἀποκρίνασθαι οὔτε αὐτοὶ ἐρέσθαι, ἀλλ’ ἐὰν τις καὶ σμικρὸν ἐπερωτήσῃ τι τῶν ῥήθεντων, ὥσπερ τὰ χαλκεῖα πληγέντα μακρὸν ἡχεῖ καὶ ἀποτείνει, ἐὰν μὴ ἐπιλαβηταί τις, καὶ οἱ ρήτορες οὕτω σμικρὰ ἐρωτηθέντες δόλιχον κατατείνουσι τοῦ λόγου. Πρωταγόρας δὲ ὅδε ἵκανὸς μὲν μακροὺς λόγους καὶ καλοὺς εἰπεῖν, ὡς αὐτὰ δηλοῦ, ἵκανὸς δὲ καὶ ἐρωτηθεὶς ἀποκρίνασθαι κατὰ βραχὺ καὶ ἐρόμενος περιμεῖναι τε καὶ ἀποδέξασθαι τὴν ἀπόκρισιν, ἀ δλίγοις ἐστὶ παρεσκευασμένα. νῦν οὖν, ὡς Πρωταγόρα, σμικροῦ τινος ἐνδεής εἴμι πάντ’ ἔχειν, εἰ μοι ἀποκρίναιο τόδε. τὴν ἀρετὴν φής διδαχτὸν εἶναι, καὶ ἔγω, εἰπερ ἄλλῳ τῷ ἀνθρώπῳ πειθοίμην ἀν καὶ σοι· δ δ’ ἔθαύμασά σου λέγοντος, τοῦτό μοι ἐν τῇ ψυχῇ ἀποπλήρωσον· ἔλεγες γὰρ ὅτι Ζεὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν αἰδῶ πέμψει τοῖς ἀνθρώποις, καὶ αὖ πολλαχοῦ ἐν τοῖς λόγοις ἐλέγετο ὑπὸ σοῦ η̄ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὄσιότης καὶ πάντα ταῦτα ὡς ἐν τι εἴη συλλήβδην, ἀρετὴν. ταῦτ’ οὖν αὐτὰ δίελθέ μοι ἀκριβῶς τῷ λόγῳ, πότερον ἐν μὲν τί ἐστιν η̄ ἀρετὴ, μόρια δὲ αὐτῆς ἐστιν η̄ δικαιοσύνη καὶ σωφροσύνη καὶ ὄσιότης η̄ ταῦτ’ ἐστὶν ἀ νῦν δὴ ἔγω ἔλεγον πάντα δόνοματα τοῦ αὐτοῦ ἐνὸς ὄντος· τοῦτ’ ἐστιν δ ἔτι ἐπιποθῶ.

ΚΕΦ. ΙΗ'. 'Αλλὰ ῥάδιον τοῦτό γ', ἔφη, ὡς Σώκρατες, ἀποκρίνασθαι, ὅτι ἐνὸς ὄντος τῆς ἀρετῆς μόρια ἐστιν ἀ ἐρωτᾶς. Πότερον, ἔφην, ὥσπερ προσώπου τὰ μόρια μόρια ἐστι, στόμα τε καὶ φίς καὶ ὀφθαλμοὶ καὶ ὄτα, η̄ ὥσπερ τὰ τοῦ χρυ-

σοῦ μόρια οὐδὲν διαφέρει τὰ ἔτερα τῶν ἑτέρων, ἀλλήλων καὶ τοῦ ὅλου, ἀλλ’ ἡ μεγέθει καὶ σμικρότητι ; Ἐκείνως μοι φαίνεται, ὡς Σώκρατες, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια ἔχει πρὸς τὸ ὅλον πρόσωπον. Πότερον οὖν, ἦν δ’ ἐγώ, καὶ μεταλαμβάνουσιν οἱ ἄνθρωποι τούτων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων οἱ μὲν ἄλλοι, οἱ δὲ ἄλλοι, ἡ ἀνάγκη, ἐάν περ τις ἐν λάβῃ, ἀπαντ’ ἔχειν; Οὐδαμῶς, ἔφη, ἐπεὶ πολλοὶ ἀνδρεῖοι εἰσιν, ἄδικοι δέ, καὶ δίκαιοι αὖ, σοφοὶ δὲ οὐ. "Ἔστι γάρ οὖν καὶ ταῦτα μόρια τῆς ἀρετῆς, ἔφην ἐγώ, σοφία καὶ ἀνδρεία; Πάντων μάλιστα δήπου, ἔφη, καὶ μέγιστόν γε ἡ σοφία τῶν μορίων. "Ἐκαστον δὲ αὐτῶν ἔστιν, ἦν δ’ ἐγώ, ἄλλο, τὸ δὲ ἄλλο; Ναί. Ἡ καὶ δύναμιν αὐτῶν ἔκαστον ἴδιαν ἔχει, ὥσπερ τὰ τοῦ προσώπου; οὐκ ἔστιν ὁ φθαλμὸς οἶν τὰ ὕτα, οὐδ’ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἡ αὐτή, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἔστιν οἶν τὸ ἔτερον οὔτε κατὰ τὴν δύναμιν οὔτε κατὰ τὰ ἄλλα· ἀρ’ οὖν οὔτω καὶ τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια οὐκ ἔστι τὸ ἔτερον οἶν τὸ ἔτερον, οὔτε αὐτὴ οὔτε ἡ δύναμις αὐτοῦ; ἢ δῆλα δὴ ὅτι οὔτως ἔχει, εἴπερ τῷ παραδείγματί γε ἔοικεν; Ἄλλ’ οὔτως, ἔφη, ἔχει ὡς Σώκρατες. Καὶ ἐγώ εἶπον· Οὐδὲν ἄρα ἔστι τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ἄλλο οἶν ἐπιστήμη, οὐδ’ οἶν δικαιοσύνη, οὐδ’ οἶν ἀνδρεία, οὐδ’ οἶν σωφροσύνη, οὐδ’ οἶν δσιότης. Οὐκ ἔφη. Φέρε δή, ἔφην ἐγώ, κοινῇ σκεψώμεθα, ποῖόν τι αὐτῶν ἔστιν ἔκαστον· πρῶτον μὲν τὸ τοιόνδε· ἡ δίκαιοσύνη πρᾶγμά τι ἔστιν ἢ οὐδὲν πρᾶγμα; ἐμοὶ μὲν γάρ δοκεῖ· τί δὲ σδί; Κάμοι, ἔφη. Τί οὖν; εἴ τις ἔροιτο ἐμέ τε καὶ σέ· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἴπετον δή με τοῦτο τὸ πρᾶγμα, δὲ ὀνομάσατε ἄρτι, ἡ δίκαιοσύνη, αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστιν ἢ ἄδικον; ἐγώ μὲν ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμην, ὅτι δίκαιον· σὺ δὲ τίν’ ἂν ψῆφον θεῖο; τὴν αὐτὴν ἐμοὶ ἢ ἄλλην; Τὴν αὐτὴν ἔφη. Ἔστιν ἄρα τοιοῦτον ἡ δίκαιοσύνη οἶν δίκαιον εἰναι, φαίνην ἂν ἔγωγε ἀποκρινόμενος τῷ ἐρωτῶντι· οὐκοῦν καὶ σύ; Ναί, ἔφη. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτο ἡμᾶς ἔροιτο. Οὐκοῦν καὶ δσιό-

τητά τινά φατε είναι; φαῖμεν ἄν, ὡς ἐγῷ μα. Ναὶ, η̄ δ̄ δ̄. Οὐκοῦν φατε καὶ τοῦτο πρᾶγμά τι είναι; φαῖμεν ἄν· η̄ οῦ; καὶ τοῦτο συνέφη. Πότερον δὲ τοῦτο αὐτὸ τὸ πρᾶγμά φατε πεφυκέναι οἶον ἀνόσιον είναι η̄ οἶον ὅσιον; ἀγανακτήσαιμ' ἄν ἔγωγ' ἔφην, τῷ ἐρωτήματι, καὶ εἴποιμ' ἄν. Εὔφήμει, ὡς ἄνθρωπε· σχολῆ μέντ' ἄν τι ἄλλο ὅσιον εἴη, εἰ μὴ αὐτὴ γε η̄ ὅσιότης ὅσιον ἔσται· τί δὲ σύ; οὐχ οὕτως ἄν ἀποκρίναιο: Πάνυ μὲν οὖν, ἔφη.

ΚΕΦ. ΙΘ'. Εἰ οὖν μετὰ τοῦτ' εἴποι ἐρωτῶν ἡμᾶς· Πῶς οὖν ὀλίγον πρότερον ἐλέγετε; ἀρ' οὐκ ὁρθῶς ὑμῶν κατήκουσα; ἐδόξατε μοι φάναι τὰ τῆς ἀρετῆς μόρια είναι οὕτως ἔχοντα πρὸς ἄλληλα, ὡς οὐκ είναι τὸ ἔτερον αὐτῶν οἶον τὸ ἔτερον· εἴποιμι ἄν ἔγωγε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα ὁρθῶς ἤκουσας, ὅτι δὲ καὶ ἐμὲ οἵει εἴπειν τοῦτο, παρήκουσας· Πρωταγόρας γάρ ὅδε ταῦτα ἀπεκρίνατο, ἔγὼ δὲ ἡρώτων· εἰ οὖν εἴποι· Ἀληθῆ ὅδε λέγει, ὡς Πρωταγόρα; σὺ φῆς οὐκ είναι τὸ ἔτερον μόριον οἶον τὸ ἔτερον τῶν τῆς ἀρετῆς; σὸς οὕτος ὁ λόγος ἔστι; τὶ ἄν ἀποκρίναιο; Ἀνάγκη, ἔφη, ὡς Σώκρατες, ὅμοιογενῖν. Τὶ οὖν, ὡς Πρωταγόρα, ἀποκρινούμεθα αὐτῷ, ταῦτα ὅμοιογίσαντες, ἐὰν ἡμᾶς ἐπανέρηται· Οὐκ ἄρα ἔστιν ὅσιότης οἶον δίκαιον είναι πρᾶγμα, οὐδὲ δικαιοσύνη οἶον ὅσιον, ἀλλ' οἶον μὴ ὅσιον· η̄ δ̄ ὅσιότης οἶον μὴ δίκαιον, ἀλλ' ἀδίκον ἄρα, τὸ δὲ ἀνόσιον; τὶ αὐτῷ ἀποκρινούμεθα; ἔγὼ μὲν γάρ αὐτὸς ὑπέρ γε ἐμαυτοῦ φαίνην ἄν καὶ τὴν δικαιοσύνην ὅσιον είναι καὶ τὴν ὅσιότητα δίκαιον· καὶ ὑπὲρ σοῦ δέ, εἴ με ἐώης, ταῦτα ἄν ταῦτα ἀποκρινούμην, ὅτι η̄ τοι ταῦτον γ' ἔστι δικαιότης ισότητι η̄ ὅ τι ὅμοιότατον, καὶ μάλιστα πάντων η̄ τε δικαιοσύνη οἶον ὅσιότης καὶ η̄ ὅσιότης οἶον δικαιοσύνη. ἀλλ' ὅρα, εἰ διακωλύεις ἀποκρίνεσθαι, η̄ καὶ σοὶ συνδοκεῖ οὕτως. Οὐ πάνυ μοι δοκεῖ, ἔφη, ὡς Σώκρατες, οὕτως ἀπλούν είναι, ὥστε συγχωρῆσαι τὴν τε δικαιοσύνην ὅσιον είναι.

καὶ τὴν ὁσιότητα δίκαιον, ἀλλὰ τί μοι δοκεῖν ἐν αὐτῷ διάφορον εἶναι. ἀλλὰ τί τοῦτο διαφέρει; Ἐφη· εἰ γάρ βούλει, ἔστω ἡμῖν καὶ δικαιοσύνη ὅσιον καὶ ὁσιότης δίκαιον. Μή μοι, ἦν δὲ ἐγώ· οὐδὲ γάρ δέομαι τὸ εἰ βούλει τοῦτο καὶ εἴ σοι δοκεῖ ἐλέγχεσθαι, ἀλλ’ ἐμέ τε καὶ σέ· τὸ δὲ ἐμέ τε καὶ σὲ τοῦτο λέγω, οἱόμενος οὕτω τὸν λόγον βέλτιστ’ ἀν ἐλέγχεσθαι, εἴ τις τὸ εἰ ἀφέλοι αὐτοῦ. Ἀλλὰ μέντοι, ἦ δὲ δς, προσέοικε τι δικαιοσύνη ὁσιότητι· καὶ γάρ ὅτιοῦν ὄτωοῦν ἀμῆ γέ πῃ προσέοικε· τὸ γάρ λευκὸν τῷ μέλανι ἔστιν ὅπῃ προσέοικε, καὶ τὸ οκληρὸν τῷ μαλακῷ, καὶ τάλλα ἀ δοκεῖ ἐναντιώτατα εἶναι ἀλλήλοις· καὶ ἀ τότε ἔφαμεν ὅλην δύναμιν ἔχειν καὶ οὐκ εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, τὰ τοῦ προσώπου μόρια, ἀμῆ γέ πῃ προσέοικε καὶ ἔστι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον· ὥστε τούτῳ γε τῷ τρόπῳ καν ταῦτα ἐλέγγοις, εἴ βούλοιο, ως ἄπαντά ἔστιν ὅμοια ἀλλήλοις. ἀλλ’ οὐχὶ τὰ ὅμοιόν τι ἔχοντα ὅμοια δίκαιον καλεῖν, οὐδὲ τὰ ἀνόμοιόν τι ἔχοντα ἀνόμοια, καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ ὅμοιον. καὶ ἐγὼ θαυμάσας εἶπον πρὸς αὐτόν. ⁷ Η γάρ οὕτω σοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ ὅσιον πρὸς ὅληλα ἔχει, ὥστε ὅμοιόν τι σμικρὸν ἔχειν ἀλλήλοις; Οὐ πάνυ, Ἐφη, οὐ μέντοι οὐδὲ αὖ ως σὺ μοι δοκεῖς οἰεσθαι. Ἀλλὰ μήν, Ἐφην ἐγώ, ἐπειδὴ δυσχερῶς δοκεῖς μοι ἔχειν πρὸς τοῦτο, τοῦτο μὲν ἐάσωμεν, τόδε δὲ ὅλο ὃν ἔλεγες ἐπισκεψώμεθα.

ΚΕΦ. Κ'. Ἀφροσύνην τι καλεῖς; "Ἐφη. Τοῦτο τῷ πράγματι οὐ πᾶν τούναντίον ἔστιν ἡ σοφία; "Ἐμοιγε δοκεῖ Ἐφη. Πότερον δὲ ὅταν πράττωσιν ἀνθρωποι ὄρθως τε καὶ ὠφελίμως, τότε σωφρονεῖν σοι δοκοῦσιν οὕτω πράττοντες, ἡ τούναντίον; Σωφρονεῖν, Ἐφη. Οὐκοῦν σωφροσύνη σωφρονοῦσιν; "Ανάγκη. Οὐκοῦν οἱ μὴ ὄρθως πράττοντες ἀφρόνως πράττουσι καὶ οὐ σωφρονοῦσιν οὕτω πράττοντες; Συνδοκεῖ μοι, Ἐφη. Τούναντίον ἄρα ἔστι τὸ ἀφρόνως πράττειν τῷ σωφρόνως; "Ἐφη. Οὐ-

κοῦν τὰ μὲν ἀφρόνως πραττόμενα ἀφροσύνη πράττεται, τὰ δὲ σωφρόνως σωφροσύνη; 'Ωμολόγει. Οὐκοῦν εἴ τι ισχύει πράττεται, ισχυρῶς πράττεται, καὶ εἴ τι ἀσθενείᾳ, ἀσθενῶς; 'Εδόκει. Καὶ εἴ τι μετὰ τάχους, ταχέως, καὶ εἴ τι μετὰ βραδύτητος, βραδέως; 'Εφη. Καὶ εἴ τι δὴ ὡσαύτως πράττεται, ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ πράττεται, καὶ εἴ τι ἐναντίως, ὑπὸ τοῦ ἐναντίου; Συνέφη. Φέρε δή, ἦν δ' ἔγω, ἔστι τι καλόν; Συνεγώρει. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ αἰσχρόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστι τι ἀγαθόν; 'Εστιν. Τούτῳ ἔστι τι ἐναντίον πλὴν τὸ κακόν; Οὐκ ἔστιν. Τί δέ; ἔστιν τι δέξι ἐν φωνῇ; 'Εφη. Τούτῳ μὴ ἔστι τι ἐναντίον ἄλλο πλὴν βαρύ; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἔγω, ἐνὶ ἔκαστω τῶν ἐναντίων ἐν μόνον ἔστιν ἐναντίον καὶ οὐ πολλά; Συνωμολόγει. "Ιθι δή, ἦν δ' ἔγω, ἀναλογισώμεθα τὰ ὡμολογημένα ἡμῖν. ὡμολογήκαμεν ἐν ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, πλείω δὲ μή; 'Ωμολογήκαμεν. Τὸ δὲ ἐναντίως πραττόμενον ὑπὸ ἐναντίον πράττεσθαι; 'Εφη. 'Ωμολογήκαμεν δὲ ἐναντίως πράττεσθαι δὲ ἂν ἀφρόνως πράττηται τῷ σωφρόνως πραττομένῳ; 'Εφη. Τὸ δὲ σωφρόνως πραττόμενον ὑπὸ σωφροσύνης πράττεσθαι, τὸ ἀφρόνως ύπὸ ἀφροσύνης; Συνεχώρει. Οὐκοῦν, εἴπερ ἐναντίως πράττεται, ὑπὸ ἐναντίου πράττοιτ' ἂν; Ναί. Ηράττεται δὲ τὸ μὲν ὑπὸ σωφροσύνης, τὸ δὲ ὑπὸ ἀφροσύνης; Ναί. 'Εναντίως; Πάνυ γε. Οὐκοῦν ὑπὸ ἐναντίων ὅντων; Ναί. 'Εναντίον δέρ' ἔστιν ἀφροσύνη σωφροσύνη; Φαίνεται. Μέμνησαι οὖν διε τὸν εἰπεῖν τοῖς ἐμπροσθεν ὡμολόγηται ἡμῖν ἀφροσύνη σοφίᾳ ἐναντίον εἶναι; Συνωμολόγει. "Ἐν δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι; Φημί. Πότερον οὖν, ὃ Πρωταγόρας, λύσωμεν τῶν λόγων; τὸ δὲ ἐνὶ μόνον ἐναντίον εἶναι, ἥτε εἶνον, ἐνῷ ἐλέγητο ἔτερον εἶναι σωφροσύνης σοφία, μόριον δὲ ἐκάτερον ἀρετῆς, καὶ πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι καὶ ἀνόμοια καὶ αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν, ὡσπερ τὰ τοῦ προσώπου μόρια; πότερον οὖν δὴ λύσωμεν; οὔτοι γάρ οἱ λόγοι ἀμφότεροι οὐ πάνυ μουσικῶς λέ-

γονται· οὐ γάρ συνάδουσιν οὐδὲ συναρμόττουσιν ἀλλήλοις· πῶς γάρ ἂν συνάδοιεν, εἴπερ γε ἀνάγκη ἐνὶ μὲν ἐν μόνον ἐναντίονεῖναι, πλείω δὲ μή, τῇ δὲ ἀφροσύνῃ ἐνὶ ὅντι σοφίᾳ ἐναντίᾳ καὶ σωφροσύνῃ αὖ φαίνεται; ἡ γάρ, ὡς Πρωταγόρα, ἔφην ἐγώ, ἡ ἄλλως πως; 'Ωμολόγησε καὶ μάλ' ἀκόντως. Οὐκοῦν ἐν ἂν εἴη ἡ σωφροσύνῃ καὶ ἡ σοφίᾳ; τὸ δὲ πρότερον αὖ ἐφάνη ἡμῖν ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ ὁσιότης σχεδόν τι ταῦτὸν ὄν. Ίθι δή ἦν δ' ἐγώ, ὡς Πρωταγόρα, μὴ ἀποκάμωμεν, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ διασκεψώμεθα. ἀρά τίς σοι δοκεῖ ἀδικῶν ἀνθρώπων σωφρονεῖν, ὅτι ἀδικεῖ; Αἰσχυνοίμην ἂν ἐγώγ', ἔφη, ὡς Σώκρατες, τοῦτο ὄμολογεῖν, ἐπεὶ πολλοί γε φασι τῶν ἀνθρώπων. Πότερον οὖν πρὸς ἐκείνους τὸν λόγον ποιήσομαι, ἔφην, ἡ πρὸς σέ; Εἰ βούλει, ἔφη πρὸς τοῦτον πρῶτον τὸν λόγον διαλέγηθητι τὸν τῶν πολλῶν. 'Αλλ' οὐδὲν μοι διαφέρει, ἐὰν μόνον σὺ γε ἀποκρίνῃ, εἴτ' οὖν δοκεῖ σοι ταῦτα εἴτε μή· τὸν γάρ λόγον ἐγώγε μάλιστα ἔξετάζω, συμβαίνει μέντοι ίσως καὶ ἐμὲ τὸν ἐρωτῶντα καὶ τὸν ἀποκρινόμενον ἔξετάζεσθαι.

Τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐκαλλωπίζετο ἡμῖν ὁ Πρωταγόρας· τὸν γάρ λόγον ἡτιᾶτο δυσχερῆ εἶναι· ἐπειτα μέντοι συνέχωρησεν ἀποκρίνεσθαι.

ΚΕΦ. ΚΑ'. "Ίθι δή, ἔφην ἐγώ, ἐξ ἀρχῆς μοι ἀπόκριναι. δοκοῦσί τινες σοι σωφρονεῖν ἀδικοῦντες; "Ἐστω, ἔφη. Τὸ δὲ σωφρονεῖν λέγεις εῦ φρονεῖν;" Εφη. Τὸ δὲ εῦ φρονεῖν εῦ βουλεύεσθαι ὅτι ἀδικοῦσιν; "Ἐστω, ἔφη. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, εἰ εῦ πράττουσιν ἀδικοῦντες ἢ εἰ κακῶς; Εἰ εῦ. Λέγεις οὖν ἀγαθὰ ἀττα εἶναι; Λέγω. "Ἄρ" οὖν, ἦν δ' ἐγώ, ταῦτ' ἐστὶν ἀγαθὰ, ἀ-εστιν ὡφέλιμα τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ναὶ μὰ Δί', ἔφη, καὶ μὴ τοῖς ἀνθρώποις ὡφέλιμα ἢ, ἐγώγε καλῶ ἀγαθά. καὶ μοι ἐδόκει ὁ Πρωταγόρας ἡδη τετραχύνθαι τε καὶ ἀγωνιᾶν καὶ παρατεά-χθαι πρὸς τὸ ἀποκρίνεσθαι· ἐπειδὴ οὖν ἔώρων αὐτὸν οὕτως

εχοντα, εὐλαβούμενος ἡρέμα ἡρόμην. Πότερον, ἦν δ' ἐγώ, λέγεις, ὃ Πρωταγόρα, ἢ μηδενὶ ἀνθρώπων ὡφέλιμά ἔστιν, ἢ ἢ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα; καὶ τὰ τοιαῦτα σὺ ἀγαθὰ καλεῖς; Οὐδαμῶς, ἔφη· ἀλλ' ἔγωγε πολλὰ οἰδ' ἢ ἀνθρώποις μὲν ἀνωφελῆ ἔστι, καὶ σιτία καὶ ποτὰ καὶ φάρμακα καὶ ἄλλα μυρία, τὰ δὲ γε ὡφέλιμα· τὰ δὲ ἀνθρώποις μὲν οὐδέτερα, ἵπποις δέ· τὰ δὲ βουσὶ μόνον, τὰ δὲ κυσί· τὰ δὲ γε τούτων μὲν οὐδενί, δένδροις δέ· τὰ δὲ τοῦ δένδρου ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθά, ταῖς δὲ βλάστασις πονηρά, οἶον καὶ ἡ κόπρος, πάντων τῶν φυτῶν ταῖς μὲν ρίζαις ἀγαθὸν παραβαλλομένη, εἰ δ' ἐθέλοις ἐπὶ τοὺς πτόρθους καὶ τοὺς νέους κλῶνας ἐπιβάλλειν, πάντα ἀπόλλυσιν· ἐπεὶ καὶ τὸ ἔλαιον τοῖς μὲν φυτοῖς ἀπασιν ἔστι πάγκακον καὶ ταῖς θριξὶ πολεμιώτατον ταῖς τῶν ἄλλων ζῷων πλὴν ταῖς τοῦ ἀνθρώπου, ταῖς δὲ τοῦ ἀνθρώπου ἀρωγὸν καὶ τῷ ἄλλῳ σώματι. οὕτω δὲ ποικίλον τὶ ἔστι τὸ ἀγαθὸν καὶ παντοδαπόν, ὥστε καὶ ἐνταῦθα τοῖς μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος ἀγαθὸν ἔστι τῷ ἀνθρώπῳ, τοῖς δ' ἐντὸς ταῦτὸν τοῦτον κάκιστον· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἴχτροὶ πάντες ἀπαγορεύουσι τοῖς ἀσθενοῦσι μὴ χρῆσθαι ἐλαίῳ, ἀλλ' ἢ δι τι σμικροτάτῳ ἐν τούτοις οἷς μέλλει ἔδεσθαι, ὅσον μόνον τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι τὴν ἐπὶ ταῖς αἰσθήσεσι ταῖς διὰ τῶν ρίνῶν γιγνομένην ἐν τοῖς σιτίοις τε καὶ ὅψοις.

ΚΕΦ. ΚΒ'. Εἰπόντος οὖν ταῦτα αὐτῷ οἱ παρόντες ἀνεθορύβησαν ὡς εὗ λέγοι· καὶ ἐγὼ εἶπον· Ὡ Πρωταγόρα, ἐγώ τυγχάνω ἐπιλήσμων τις ὁν ἀνθρωπος, καὶ ἐὰν τίς μοι μακρὰ λέγῃ, ἐπιλανθάνομαι περὶ οὗ ἂν ἢ δι λόγος. Ὡσπερ οὖν, εἰ ἐτύγχανον ὑπόκωφος ὁν, φου ὁν χρῆναι, εἴπερ ἔμελλες μοι διαλέξεσθαι, μεῖζον φθέγγεσθαι ἢ πρὸς τοὺς ἄλλους, οὕτω καὶ νῦν ἐπειδὴ ἐπιλήσμονι ἐνέτυχες, σύντεμνέ μοι τὰς ἀποκρίσεις καὶ βραχυτέρας ποίει, εἰ μέλλω σοι ἔπεσθαι. Πῶς οὖν κελεύεις με βραχέα ἀποκρίνεσθαι; ἢ βραχύτερά σοι, ἔφη, ἀποκρίνωμαι ἢ

δεῖ; Μηδαμῶς, ἦν δ' ἐγώ. 'Αλλ' ὅσα δεῖ; ἔφη. Ναι. ἦν δ' ἐγώ.
 Πότερα οὖν ὅσα ἐμοὶ δοκεῖ δεῖν ἀποκρίνεσθαι, τοσαῦτά σοι
 ἀποκρίνωμαι, η̄ ὅσα σοί; 'Ακήκοα γοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ὅτι
 σὺ οἶδες τ' εἴ καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλον διδάξαι περὶ τῶν αὐτῶν
 καὶ μακρὰ λέγειν, ἐὰν βούλῃ, οὔτως, ὥστε τὸν λόγον μη-
 δέποτε ἐπιλιπεῖν, καὶ αὖ βραχέα οὔτως, ὥστε μηδένα σου
 ἐν βραχυτέροις εἰπεῖν· εἰ οὖν μέλλεις ἐμοὶ διαλέξεσθαι,
 τῷ ἑτέρῳ χρῶ τρόπῳ πρός με, τῇ βραχυλογίᾳ. Ὡ Σώκρα-
 τες, ἔφη, ἐγώ πολλοῖς ἥδη εἰς ἀγῶνα λόγων ἀφικόμην ἀν-
 θρώποις, καὶ εἰ τοῦτο ἐποίουν δὲ σὺ κελεύεις, ὡς δὲ ἀντιλέγων
 ἐκέλευε με διαλέγεσθαι, οὕτω διαλεγόμην, οὐδενὸς ἀν βελ-
 τίων ἐφαινόμην οὐδ' ἀν ἐγένετο Πρωταγόρου ὄνομα ἐν
 τοῖς "Ελλησιν· καὶ ἐγώ—ἔγνων γάρ ὅτι οὐκ ἥρεσεν αὐτὸς
 ἔκαυτῷ ταῖς ἀποκρίσεσι ταῖς ἔμπροσθεν καὶ ὅτι οὐκ ἐθελήσοι
 ἔκὼν εἶναι ἀποκρινόμενος διαλέγεσθαι — ἡγησάμενος οὐκέτι
 ἐμὸν ἔργον εἶναι παρεῖναι ἐν ταῖς συνουσίαις, 'Αλλά τοι, ἔ-
 φην, ὡς Πρωταγόρα, οὐδ' ἐγώ λιπαρῶς ἔχω παρὰ τὰ σοὶ δο-
 κοῦντα τὴν συνουσίαν ἡμῖν γίγνεσθαι, ἀλλ' ἐπειδὰν σὺ βού-
 λη διαλέγεσθαι ὡς ἐγώ δύναμαι ἐπεσθαι, τότε σοι, διαλέξομαι.
 σὺ μὲν γάρ, ὡς λέγεται περὶ σοῦ, φήσ δὲ καὶ χύτος, καὶ ἐι
 μακρολογίᾳ καὶ ἐν βραχυλογίᾳ οἶδες τ' εἴ συνουσίας ποιεῖσθαι·
 σοφὸς γάρ εἰ· ἐγώ δὲ τὰ μικρὰ ταῦτα ἀδύνατος, ἐπεὶ ἐβου-
 λόμην ἀν οἶδες τ' εἶναι. ἀλλὰ σὲ ἐχρῆν ἡμῖν συγχωρεῖν, τὸν ἀμ-
 φότερα δυνάμενον, ἵνα συνουσία ἐγίγνετο· νῦν δὲ ἐπειδὴ οὐκ ἐ-
 θέλεις καὶ ἐμοὶ τις ἀσχολία ἔστι καὶ οὐκ ἀν οἶδες τ' εἴην σοι παρα-
 μεῖναι ἀποτείνοντι μακροὺς λόγους—ἐλθεῖν γάρ ποι με δεῖ—
 εἴμι· ἐπεὶ καὶ ταῦτ' ἀν ἵσως οὐκ ἀγδῶς σου ἥκουον. Καὶ ἂμα
 ταῦτ' εἰπὼν ἀνιστάμην ὡς ἀπιών· καὶ μου ἀνισταμένου ἐπιλαμ-
 βάνεται ὁ Καλλίας τῆς χειρὸς τῇ δεξιᾷ, τῇ δ' ἀριστερᾷ ἀντε-
 λάβετο τοῦ τρίβωνος τουτοῦ, καὶ εἰπεν· Οὐκ ἀφήσομέν σε,
 ὡ Σώκρατες· ἐὰν γάρ σὺ ἔξελθης, οὐχ ὅμοίως ἡμῖν ἔσονται οἱ

διάλογοι. δέομαι οὖν σου παραμεῖναι· ώς ἔγώ οὐδ' ἂν ἐνὸς ἥδιον ἀκούσαιμι ἢ σοῦ τε καὶ Πρωταγόρου διαλεγομένων· ἀλλὰ χάρισαι ἡμῖν πᾶσι· καὶ ἔγώ εἶπον· —ἥδη δὲ ἀνειστήκη ώς ἔξιών—, Ὡ παῖ Ιππονίκου, ἀεὶ μὲν ἔγωγέ σου τὴν φιλοσοφίαν ἄγαμαι, ἀτὰρ καὶ νῦν ἐπαινῶ καὶ φιλῶ, ὡστε βουλούμην ἂν χαρίζεσθαι σοι, εἴ μου δυνατὰ δέοισο· νῦν δ' ἐστίν ὥσπερ ἂν εἰ δέοισο μου Κρίσωνι τῷ Ἰμεραίῳ δρομεῖ ἀκμάζοντι ἔπεσθαι, ἢ τῶν δολιχοδρόμων τῷ ἢ τῶν ἡμεροδρόμων διαθεῖν τε καὶ ἔπεσθαι· εἴποιμι ἂν σοι ὅτι πολὺ σοῦ μᾶλλον ἔγώ ἐμαυτοῦ δέομαι θέουσι τούτοις ἀκολουθεῖν, ἀλλ' οὐ γάρ δύναμαι, ἀλλ' εἴ τι δέει θεάσασθαι ἐν τῷ αὐτῷ ἐμὲ τε καὶ Κρίσωνα θέοντας, τούτου δέου συγκαθεῖναι· ἔγώ μὲν γάρ οὐ δύναμαι ταχὺ θεῖν, οὗτος δὲ δύναται βραδέως· εἰ οὖν ἐπιθυμεῖς ἐμοῦ καὶ Πρωταγόρου ἀκούειν, τούτου δέου, ὥσπερ τὸ πρῶτόν μοι ἀπεκρίνατο διὰ βραχέων τε καὶ αὐτὰ τὰ ἔρωτάμενα, οὕτω καὶ νῦν ἀποκρίνεσθαι· εἰ δὲ μή, τὶς ὁ τρόπος ἐσται τῶν διαλόγων; χωρὶς γάρ ἔγωγ' ὥμην εἶναι τὸ συνεῖναι τε ἀλλήλοις διαλεγομένους καὶ τό δημηγορεῖν.' Άλλ' ὄρᾶς, ἔφη, ὡΣώκρατες, δίκαια δοκεῖ λέγειν Πρωταγόρας ἀξιῶν αὐτῷ τε ἔξειναι διαλέγεσθαι ὥπως βούλεται καὶ σοὶ ὅπως ἂν αὖ σὺ βούλῃ.

ΚΕΦ. ΚΓ'. ‘Τιολαβών οὖν ὁ Ἀλκιβιάδης, Οὐ καλῶς λέγεις, ὡΣώκρατης μὲν γάρ ὅδε δύμολογεῖ μὴ μετεῖναι οἱ μακρολογίας καὶ παραχωρεῖ Πρωταγόρᾳ, τοῦ δὲ διαλέγεσθαι οἶστε τ' εἶναι καὶ ἐπίστασθαι λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι θαυμάζοιμ' ἂν εἰ τῷ ἀνθρώπων παραχωρεῖ· εἰ μὲ οὖν καὶ Πρωταγόρας δύμολογεῖ φαυλότερος εἶναι Σωκράτους διαλεχθῆναι, ἔξαρκεῖ Σωκράτει· εἰ δὲ ἀντιποιεῖται, διαλεγέσθω ἔρωτῶν τε καὶ ἀποκρινόμενος, μὴ ἐφ' ἑκάστη ἔρωτήσει μακρὸν λόγον ἀποτείνων, ἐκκρούων τοὺς λόγους καὶ οὐκ ἐθέλων διδόναι λόγον, ἀλλ' ἀπομηκύνων ἔως ἂν ἐπιλάνθωνται περὶ

ὅτου τὸ ἔρωτημα ἦν οἱ πολλοὶ τῶν ἀκουόντων ἐπεὶ Σωκράτη γε ἐγὼ ἐγγυῶμαι μὴ ἐπιλήσεσθαι, οὐχ ὅτι παίζει καὶ φησιν ἐπιλήσμων εἶναι. ἐμοὶ μὲν οὖν δοκεῖ ἐπιεικέστερα Σωκράτης λέγειν· χρὴ γάρ ἔκαστον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἀποφαίνεσθαι.

Μετὰ δὲ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὡς ἐγῶμαι, Κριτίας ἦν ὁ εἰπών· Ὡ Πρόδικε καὶ Ἰππία, Καλλίας μὲν οὖν δοκεῖ μοι μάλα πρὸς Πρωταγόρου εἶναι, Ἀλκιβιάδης δὲ ἀεὶ φιλονικός ἐστι πρὸς ὃ ἂν δρμήσῃ· ὑμᾶς δὲ οὐδὲν δεῖ συμφιλονικεῖν οὔτε Σωκράτει οὔτε Πρωταγόρᾳ, ἀλλὰ κοινῇ ἀμφοτέρων δεῖσθαι μὴ μεταξὺ διαλῦσαι τὴν ξυνουσίαν.

Εἰπόντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Πρόδικος, Καλῶς μοι, ἔφη, δοκεῖς λέγειν, ὃ Κριτία χρὴ γάρ τοὺς ἐν τοιοῦσδε λόγοις παραγιγνομένους κοινούς μὲν εἶναι ἀμφοῖν τοῖν διαλεγομένοιν ἀκροατάς, ἵσους δὲ μή· ἐστι γάρ οὐ ταῦτόν κοινῇ μὲν γάρ ἀκοῦσαι δεῖ ἀμφοτέρων, μὴ ἵσον δὲ νεῖμαι ἐκατέρῳ, ἀλλὰ τῷ μὲν σοφωτέρῳ πλέον, τῷ δὲ ἀμαθεστέρῳ ἐλαττον. ἐγὼ μὲν καὶ αὐτός, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, ἀξιῶ νῦντος συγχωρεῖν καὶ ἀλλήλοις περὶ τῶν λόγων ἀμφισβητεῖν μέν, ἐρίζειν δὲ μή· ἀμφισβητοῦσι μὲν γάρ καὶ δι' εὗνοιαν οἱ φίλοι τοῖς φίλοις, ἐρίζουσι δὲ οἱ διάφοροι τε καὶ ἐχθροὶ ἀλλήλοις· καὶ οὕτως ἂν καλλίστη ἡμῖν ἡ συνουσία γίγνοιτο· ὑμεῖς τε γάρ οἱ λέγοντες μάλιστ' ἂν οὕτως ἐν ἡμῖν τοῖς ἀκούοντες εὐδοκιμοῦτε καὶ οὐκ ἐπαινοῦσθε· εὐδοκιμεῖν μὲν γάρ ἐστι παρὰ ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀκουόντων ἄνευ ἀπάτης, ἐπαινεῖσθαι δὲ ἐν λόγῳ πολλάκις παρὰ δόξαν ψευδομένων· ἡμεῖς τ' αὖ οἱ ἀκούοντες μάλιστ' ἂν οὕτως εὐφραίνομεθα, οὐχ ἡδοίμεθα· εὐφραίνεσθαι μὲν γάρ ἐστι μανθάνοντά τι καὶ φρονήσεως μεταλαμβάνοντα αὐτῇ τῇ διανοίᾳ, ἥδεσθαι δὲ ἐσθίοντά τι ἡ ἄλλο ἡδὺ πάσχοντα αὐτῷ τῷ σώματι. Ταῦτα οὖν εἰπόντος τοῦ Προδίκου πολλοὶ πάνυ τῶν παρόντων ἀπεδέξαντο.

ΚΕΦ. ΚΔ'. Μετὰ δὲ τὸν Πρόδικον Ἱππίας ὁ σοφὸς εἶπεν· Ὡ ἄνδρες, ἔφη, οἱ παρόντες, ἡγοῦμαι ἐγώ ἡμᾶς συγγενεῖς τε καὶ οἰκείους καὶ πολίτας ἀπαντας εἶναι φύσει, οὐ νόμῳ· τὸ γάρ ὅμοιον τῷ ὅμοιῷ φύσει συγγενές ἐστιν, ὁ δὲ νόμος, τύραννος τῶν ἀνθρώπων, πολλὰ παρὰ τὴν φύσιν βιάζεται. ἡμᾶς οὖν αἰσχρὸν τὴν μὲν φύσιν τῶν πραγμάτων εἰδέναι, σοφωτάτους δὲ ὄντας τῶν Ἑλλήνων καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο νῦν συνεληλυθότας τῆς τε Ἑλλάδος εἰς αὐτὸ τὸ πρυτανεῖον τῆς σοφίας καὶ αὐτῆς τῆς πόλεως εἰς τὸν μέγιστον καὶ διλβιώτατον οἶκον τόνδε, μηδὲν τούτου τοῦ ἀξιώματος ἀξιον ἀποφήνασθαι, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς φαυλοτάτους τῶν ἀνθρώπων διαιφέρεσθαι ἀλλήλοις. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ δέομαι καὶ συμβουλεύω, ὃ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, συμβῆναι ὑμᾶς ὥσπερ ὑπὸ διαιτητῶν ἡμῶν συμβιβαζόντων εἰς τὸ μέσον, καὶ μήτε σὲ τὸ ἀκριβὲς τοῦτο εἶδος τῶν διαλόγων ζητεῖν τὸ κατὰ βραχὺ λίαν, εἰ μὴ ἦδον Πρωταγόρα, ἀλλ' ἐφεῖναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις, ἵνα μεγαλοπρεπέστεροι καὶ εὐσχημονέστεροι ἡμῖν φαίνωνται, μήτ' αὖ Πρωταγόραν πάντα κάλων ἐκτείναντα, οὔρια ἐφέντα, φεύγειν εἰς τὸ πέλαγος τῶν λόγων, ἀποκρύψαντα γῆν, ἀλλὰ μέσον τι ἀμφοτέρους τεμεῖν. ὡς οὖν ποιήσετε καὶ πείθεσθέ μοι ῥαβδοῦχον καὶ ἐπιστάτην καὶ πρύτανιν ἐλέσθαι, ὃς ὑμῖν φυλάξει τὸ μέτριον μῆκος τῶν λόγων ἐκατέρου.

ΚΕΦ. ΚΕ'. Ταῦτα ἥρεσε τοῖς παροῦσι, καὶ πάντες ἐπήνεσαν καὶ ἐμέ τε ὁ Καλλίας οὐκ ἔφη ἀφήσειν καὶ ἐλέσθαι ἐδέοντο ἐπιστάτην. εἶπον οὖν ἐγὼ ὅτι αἰσχρὸν εἴη βραβευτὴν ἐλέσθαι τῶν λόγων. εἴτε γάρ χείρων ἔσται ἡμῶν ὁ αἱρεθεὶς, οὐκ ὄρθως ἂν ἔχοι τὸν χείρων τῶν βελτιόνων ἐπιστατεῖν, εἴτε ὅμοιος, οὐδὲ οὔτως ὄρθως· ὁ γάρ ὅμοιος ἡμῖν ὅμοια καὶ ποιήσει, ὥστε ἐκ περιττοῦ ἥρήσεται. ἀλλὰ δὴ βελτίονα ἡμῶν αἰρήσεσθε· τῇ μὲν ἀληθείᾳ, ὡς ἐγῶμαι, ἀδύνατον ὑμῖν, ὥστε

Πρωταγόρου τοῦδε σοφώτερόν τινα ἐλέσθαι· εἰ δὲ αἱρήσε-
σθε μὲν μηδὲν βελτίω, φήσετε δέ, αἱ σχρὸν καὶ τοῦτο τῷδε
γίγνεται, ὥσπερ φαύλῳ ἀνθρώπῳ ἐπιστάτην αἱρεῖσθαι, ἐπεὶ
τὸ γ' ἔμὸν οὐδὲν μοι διαφέρει. ἀλλ' οὔτωσι θέλω ποιῆσαι,
ἴν', διὰ τοῦτο μείζονες, συνουσίᾳ τε καὶ διάλογοι ήμεν γίγνωνται·
εἰ μὴ βούλεται Πρωταγόρας ἀποκρίνεσθαι, οὗτος μὲν ἐρω-
τάτω, ἐγὼ γὲ ἀποκρινοῦμαι, καὶ ἡμα πειράσομαι αὐτῷ δεῖ-
ξαι, ὃς ἐγὼ φημι χρῆναι τὸν ἀποκρινόμενον ἀποκρίνεσθαι·
ἐπειδὰν δὲ ἐγὼ ἀποκρίνωμαι δύόσ' ἂν οὗτος βούληται ἐρω-
τᾶν, πάλιν οὕτος ἐμοὶ λόγον ὑποσχέτω ὅμοίως. ἐάν οὖν μὴ
δοκῇ πρόθυμος εἶναι πρὸς αὐτὸν τὸ ἐρωτώμενον ἀποκρίνεσθαι,
καὶ ἐγὼ καὶ ὑμεῖς κοινῇ δεησόμεθα αὐτοῦ ἀπερ ὑμεῖς ἐμοῦ,
μὴ διαφθείρειν τὴν συνουσίαν· καὶ οὐδὲν δεῖ τούτου ἔνεκα
ἔνα ἐπιστάτην γενέσθαι, ἀλλὰ πάντες κοινῇ ἐπιστατήσετε.
ἔδοκει πᾶσιν οὕτω ποιητέον εἶναι· καὶ διὰ τοῦτο Πρωταγόρας πάνυ
μὲν οὐκ ἥθελεν, ὅμως δὲ ἡναγκάσθη ὄμολογῆσαι.

Ἄφοῦ συνεφώνησαν δτι δὲν εἶναι ἀνάγκη προέδρου, ὁ πολυμήχανος Πρωταγόρας διὰ νὰ καλύψῃ τὴν ἡπτάν του καὶ πρὸς ἐπίδειξιν τῆς περὶ τὴν ἔρμηνείαν ποιητῶν ἵκανότητός του, στρέφει τὸν λόγον εἰς τὸ Σιμωνίδειον ἄσμα, τὸ δποῖον δι Κεῖος ποιητῆς ἐποίησε πρὸς τιμὴν τοῦ Σκόπα καὶ εἶχε τὸ αὐτὸν θέμα, τὴν ἀρετὴν τοῦ Σωκράτους δὲ ἐπανέσαντος τὸ ἄσμα, ὁ σοφιστὴς λέγει δτι δι ποιητῆς περιπίπτει εἰς ἀντίφασιν διότι ἴσχυριζόμενος οὗτος δτι εἶναι δύσκολον νὰ γίνη τις ἀνὴρ ἀγαθός, προϊόντος τοῦ ἄσματος ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα τὸ αὐτό, ὅτι εἶναι δύσκολον νὰ εἶναι τις ἀνὴρ ἀγαθός.

Ο Σωκράτης προσπαθεῖ νὰ ἀρῃ τὴν ἀντίφασιν, διαστέλλων τὸ γίγνεσθαι τοῦ εἶναι καὶ ἐπικαλούμενος τὸ λεχθὲν ὑπὸ τοῦ Ἡσιόδου, κατὰ τὸ δποῖον οἱ θεοὶ πρὸ τῆς ἀρετῆς ἔνθηκαν πολὺν πόνον (δύσκολον ἄρα νὰ γίνη τις ἀγαθός), δταν δύμως φύάσῃ τις εἰς τὸ ἄκρον, ἥτοι ἀποκτήσῃ τὴν ἀρετὴν, εἶναι εὔκολον νὰ τὴν διαφυλάξῃ (σφάλλεται ἄρα δι Πιττακὸς λέγων δτι εἶναι δύσκολον γὰ εἶναι τις ἀγαθός, νὰ φυλάττῃ τὴν ἀρετὴν).

Εἰς ταῦτα δι Πρωταγόρας ἐπὶ τῆς κοινῆς δμολογίας στηριζόμενος παρατηρεῖ δτι δι Σιμωνίδης θὰ ἥτο ἀμαθέστατος, ἀν κατὰ τὴν Σωκρατικὴν ἔρμηνείαν ἴσχυριζετο, δτι εἶναι εύκολον νὰ μείνῃ τις ἀγαθός, ἐνῷ πάντες θεωροῦν τοῦτο δύσκολότατον.

Τότε δι Σωκράτης προσφεύγει εἰρωνεύομένος εἰς δευτέραν ἔρμηνειαν, στηριζόμενην εἰς τὰ συνώρυμα τοῦ Προδίκου, κατὰ τὰ δποῖα τὸ χαλεπὸν ἴσοδυναμεῖ πρὸς τὸ κακόν, καὶ δμολογοῦντος τοῦ Προδίκου λέγει δτι δικαίως δι Σιμωνίδης ψέγει τὸν Πιττακὸν λέγοντα, δτι εἶναι κακὸν νὰ εἶναι τις ἀγαθός! Τοῦτο δὲν ἀποδέχεται δι Πρωταγόρας καὶ δι Σωκράτης, πρὸς μεγάλην δὲ ἐκπληξιν τοῦ Προδίκου, ἀποσύρει τὴν ἔρμηνείαν ταύτην ὡς ἀστείαν.

Μετὰ ταῦτα δι Σωκράτης ἐπαινέσας μετὰ θαυμαστοῦ σκάμματος τοὺς Λακεδαιμονίους καὶ Κρῆτας ὡς ἀσχολουμένους περὶ τὴν φιλοσοφίαν καὶ ὡς ἐπιφανεστάτους διὰ τὰ βραχέα καὶ εὐφυὴ ὄήματα, κάμνει διεξοδικὴν ἀγάλυνσιν τοῦ ἄσματος καὶ ἀποφαίνεται δτι δικαίως διαφωνεῖ δι Σιμωνίδης πρὸς τὸν Πιττακόν διότι τὸ νὰ γίνη μέν τις ἀγαθός εἶναι δητας δύσκολον, ἀλλ' ἀφοῦ γίνη τοιοῦτος, τὸ νὰ παραμένῃ ἀγαθός εἶναι ἀδύνατον καὶ οὐχὶ ἀνθρώπινον, διότι

τοῦτο τὸ γέρας ἔχει¹ μόνον δὲ θεός, ὡς ἀναλλοιώτως ἀγαθός.

‘Ο ‘Ιππίας μετὰ θαυμασμοῦ ἐπιδοκιμάζει τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Σωκράτους καὶ ζητεῖ τὴν ἄδειαν τῶν ἀκροατῶν νὰ κάμῃ καὶ αὐτὸς ἐπιδειξιν τῆς ἐρμηνείας τοῦ ἄσματος. Ἀλλὰ τὸν πολὺ κενόδοξον ἀνδρα τοποτέπει δὲ Ἀλκιβιάδης ζητῶν νὰ συνεχισθῇ διακοπεὶς διάλογος. Τότε καὶ δὲ Σωκράτης παραβάλλων τοὺς διαλεγομένους περὶ ποιημάτων πρὸς φαύλους καὶ ἀγοραίους ἀνθρώπους, οἱ δποῖοι μὴ δυνάμενοι δι’ ἀπαιδευσίαν νὰ διαλέγωνται εἰς τὰ συμπόσια μὲ λιτικάς των σκέψεις καὶ λιτικήν των φωνήν, δπως πράττουν οἱ πεπαιδευμένοι συμπόται, προσκαλοῦν αὐλητρίδας καὶ δρχηστρίδας διὰ νὰ διασκεδάσουν, προτρέπει τὸν Πρωταγόραν νὰ συνεχίσῃ τὴν διακοπῆσαν συζήτησιν. ‘Ο σοφιστής, βαρέως φέρων δτι ἀνεσκενάσθη, δὲν ἐπιθυμεῖ νὰ συζητήσῃ πλέον πρὸς τὸν Σωκράτη ἀλλὰ αἱ πολλαὶ παρακλήσεις τοῦ Καλλίου καὶ τῶν λοιπῶν παρόντων ἡγάγκασαν αὐτὸν μετὰ πολλῆς δύσφορίας νὰ δεχθῇ τὴν συνέχειαν τῆς συζητήσεως λαμβάνων τὴν θέσιν τοῦ ἀποκρινομένου.

ΚΕΦ. ΛΓ’. Εἶπον δὴ ἐγώ, ὁ Πρωταγόρα, μὴ οἶου διαλέγεσθαι μέ σοι ἄλλο τι βουλόμενον η ἢ ἀ αὐτὸς ἀπορῶ ἐκάστοτε, ταῦτα διασκέψασθαι. ἡγοῦμαι γὰρ πάνυ λέγειν τι τὸν “Ομηρον τὸ

σύν τε δό’ ἔρχομένω καὶ τε πρὸ δὲ τοῦ ἐνόησεν.

εὔπορώτεροι γὰρ πως ἀπαντές ἔσμεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ἄπαν ἔργον καὶ λόγον καὶ διανόημα· (μοῦνος δ’ εἴπερ τε νοήσῃ), αὐτίκα περιιών ζητεῖ δτω ἐπιδειξηται καὶ μεθ’ δτου βεβαιώσηται, ἔως ἂν ἐντύχῃ. ὥσπερ καὶ ἐγὼ ἐνεκα τούτου σοὶ ἡδέως διαλέγομαι μᾶλλον η ἄλλω τινί, ἡγούμενός σε βέλτιστ’ ἀν ἐπισκέψασθαι καὶ περὶ τῶν ἄλλων, περὶ δων εἰκός σκοπεῖσθαι τὸν ἐπιεικῆ, καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς. τίνα γὰρ ἄλλον η σέ; δς γε οὐ μόνον αὐτὸς οἵει καλὸς κἀγαθὸς εἶναι, ὥσπερ τινὲς ἄλλοι αὐτοὶ μὲν ἐπιεικεῖς εἰσιν, ὅλους δὲ οὐ δύνανται ποιεῖν· σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἰ καὶ ἄλλους οἴδες τ’ εἰ ποιεῖν ἀγαθούς. καὶ οὕτω πεπίστευκας σαυτῷ, ὥστε

καὶ ἄλλων ταύτην τὴν τέχνην ἀποκρυπτομένων σὺ γ' ἀναφανδὸν σεαυτὸν ὑποκηρυξάμενος εἰς πάντας τοὺς "Ελληνας, σοφιστὴν ἐπονομάσας σεαυτόν, ἀπέφηνας παιδεύσεως καὶ ἀρετῆς διδάσκαλον, πρῶτος τούτου μισθὸν ἀξιώσας ἀρνυσθαι. πῶς οὖν οὐ σὲ χρῆν παρακαλεῖν ἐπὶ τὴν τούτων σκέψιν καὶ ἔρωτᾶν καὶ ἀνακοινοῦσθαι; οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ. καὶ νῦν δὴ ἐγὼ ἐκεῖνα, ἀπέρ τὸ πρῶτον ἡρώτων περὶ τούτων, πάλιν ἐπιθυμῶ ἐξ ἀρχῆς τὰ μὲν ἀναμνησθῆναι παρὰ σοῦ, τὰ δὲ συνδιασκέψασθαι. ἦν δέ, ὡς ἐγῶμαι, τὸ ἔρωτημα τόδε· σοφία καὶ σωφροσύνη καὶ ἀνδρεία καὶ δικαιοσύνη καὶ ὁσιότης, πότερον ταῦτα, πέντε ὄντα ὄνόματα, ἐπὶ ἐνὶ πράγματι ἔστιν, ἢ ἐκάστῳ τῶν ὄνομάτων τούτων ὑπόκειται τις ἴδιος οὐσία καὶ πρᾶγμα ἔχον ἔαυτοῦ δύναμιν ἔκαστον, οὐκ ὃν οἶον τὸ ἔτερον αὐτῶν τὸ ἔτερον; ἔφησθα οὖν σὺ οὐκ ὄνόματα ἐπὶ ἐνὶ εἶναι, ἀλλὰ ἔκαστον ἴδιῳ πράγματι τῶν ὄνομάτων τούτων ἐπικεῖσθαι, πάντα δὲ ταῦτα μόρια εἰναι ἀρετῆς οὐχ ὡς τὰ τοῦ χρυσοῦ μόρια ὅμοιά ἔστιν ἀλλήλοις καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἔστι, ἀλλ' ὡς τὰ τοῦ προσώπου μόρια καὶ τῷ ὅλῳ, οὗ μόριά ἔστι, καὶ ἀλλήλοις ἀνόμοια, ἴδιαν ἔκαστα δύναμιν ἔχοντα· ταῦτα εἰ μέν σοι δοκεῖ ἔτι ὥσπερ τότε, φάθι· εἰ δὲ ἀλλως πως, τοῦτο διόρισαι, ὡς ἔγωγε οὐδέν σοι ὑπόλογον τίθεμαι, ἐὰν πη ἀλληγοῦν φήσῃς οὐ γάρ ἂν θαυμάζοιμι, εἰ τότε ἀποπειρώμενός μου ταῦτα ἔλεγες.

ΚΕΦ. ΛΔ'. 'Αλλ' ἐγὼ σοι, ἔφη λέγω, Θ Σώκρατες, ὅτι ταῦτα πάντα μόρια μὲν ἔστιν ἀρετῆς, καὶ τὰ μὲν τέτταρα αὐτῶν ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλλήλοις ἔστιν, ἢ δὲ ἀνδρεία πάνυ πολὺ διαφέρον πάντων τούτων. Ωδε δὲ γνώσει ὅτι ἐγὼ ἀληθῆ λέγω· εὑρήσεις γάρ πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἀδικωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀνοσιωτάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτάτους δὲ διαφερόντως. "Εγε δή, ἔφην ἐγώ· ἀξιον γάρ τοι ἐπισκέψασθαι δ λέγεις· πότερον τοὺς ἀνδρείους θαρ-

ραλέους λέγεις ἡ ἄλλο τι; Καὶ ἵτας γ', ἔφη, ἐφ' ἀ οἱ πολλοὶ φοβοῦνται ἰέναι. Φέρε δή, τὴν ἀρετὴν καλόν τι φῆς εἶναι, καὶ ὡς καλοῦ ὅντος αὐτὸς σὺ διδάσκαλον σαυτον παρέχεις; Κάλλιστον μὲν οὖν, ἔφη, εἰ μὴ μαίνομαι γε. Πότερον οὖν, ἦν δὲ ἐγώ, τὸ μὲν τι αὐτοῦ αἰσχρόν, τὸ δέ τι καλόν, ἡ ὅλαν καλόν; "Ολον που καλὸν ὡς οἶόν τε μάλιστα. Οἰσθα οὖν τίνες εἰς τὰ φρέατα καλυμβῶσι θαρραλέως;" Εγωγε, ὅτι οἱ κολυμβηταί. Πότερον διότι ἐπίστανται ἡ δι' ἄλλο τι; "Οτι ἐπίστανται. Τίνες δὲ ἀπὸ τῶν ἵππων πολεμεῖν θαρραλέοι εἰσί; πότερον οἱ ἵππικοι ἡ οἱ ἄφιπποι; Οἱ ἵππικοι. Τίνες δὲ πέλτας ἔχοντες; οἱ πελαστικοὶ ἡ οἱ μή; Οἱ πελαστικοὶ καὶ τὰ ἄλλα γε πάντα εἰ τοῦτο ζητεῖς, ἔφη, οἱ ἐπιστήμονες τῶν μὴ ἐπισταμένων θαρραλεώτεροί εἰσι, καὶ αὐτοὶ ἑαυτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἡ πρὶν μαθεῖν. "Ηδη, δέ τινας ἑόρακας, ἔφην, πάντων τούτων ἀνεπιστήμονας ὅντας θαρροῦντας δὲ πρὸς ἔκαστα τούτων; "Εγωγε, ἡ δὲ δις, καὶ λίαν γε θαρροῦντας. Οὐκοῦν οἱ θαρραλέοι οὗτοι καὶ ἀνδρεῖοι εἰσίν; Αἰσχρὸν μεντάν, ἔφη, εἴη ἡ ἀνδρεία: ἐπεὶ οὗτοί γε μαίνομενοί εἰσίν. Πῶς οὖν ἔφην ἐγώ, λέγεις τοὺς ἀνδρείους; οὐχὶ τοὺς θαρραλέους εἶναι; Καὶ νῦν γ', ἔφη. Οὐκοῦν οὗτοι, ἦν δὲ ἐγώ, οἱ οὕτω θαρραλέοι ὅντες οὐκ ἀνδρεῖοι, ἀλλὰ μαίνομενοι φάίνονται; καὶ ἐκεῖ αὖ οἱ σοφώτατοι οὗτοι καὶ θαρραλεώτατοί εἰσι, θαρραλεώτατοι δὲ ὅντες ἀνδρείοτατοι; καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ σοφία ἀν ἀνδρείᾳ εἴη;

Οὐ καλῶς, ἔφη, μνημονεύεις, ὁ Σώκρατες, ἀ ἔλεγόν τε καὶ ἀπεκρινόμην σοι. Εγωγε ἐρωτηθεὶς ὑπὸ τοῦ, εἰ οἱ ἀνδρεῖοι καὶ θαρραλέοι εἰσίν, ὡμολόγησα εἰ δὲ καὶ οἱ θαρραλέοι ἀνδρεῖοι, οὐκ ἡρωτήθην εἰ γάρ με τότε ἥρου, εἴπον ἀν ὅτι οὐ πάντες τοὺς δὲ ἀνδρείους ὡς οὐ θαρραλέοι εἰσί, τὸ ἐμὸν ὄμολόγημα, οὐδαμοῦ ἐπέδειξας ὡς οὐκ ὀρθῶς ὡμολόγησα. ἐπειτα τοὺς ἐπισταμένους αὐτοὺς ἑαυτῶν θαρραλεωτέρους ὅντας ἀποφαίνεις καὶ μὴ ἐπισταμένων ἄλλων, καὶ ἐν τούτῳ οἵτινες

ἀνδρείαν καὶ τὴν σοφίαν ταύτὸν εἶναι. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ μετιών καὶ τὴν ἴσχυν οἰηθείης ἀν εἶναι σοφίαν. πρῶτον μὲν γὰρ εἰ οὕτω μετιών ἔροιο με, εἰ οἱ ἴσχυροὶ δυνατοί εἰσι, φαίην ἄν· ἐπειτα, εἰ οἱ ἐπιστάμενοι παλαίειν δυνατώτεροί εἰσι τῶν μὴ ἐπισταμένων παλαίειν καὶ αὐτοὶ αὐτῶν, ἐπειδὴν μάθωσιν, ἢ πρὶν μαθεῖν, φαίην ἄν· ταῦτα δὲ ἐμοῦ ὅμολογήσαντος ἔξειν ἄν σοι, χρωμένῳ τοῖς αὐτοῖς τεκμηρίοις τούτοις, λέγειν ὡς κατὰ τὴν ἐμὴν ὅμολογίαν ἡ σοφία ἐστὶν ἴσχυς. ἐγὼ δὲ οὐδαμοῦ οὐδὲ ἐνταῦθα ὅμολογῷ τοὺς δυνατοὺς ἴσχυροὺς εἶναι, τοὺς μέντοι ἴσχυροὺς δυνατούς· οὐ γὰρ ταύτὸν εἶναι δύναμιν τε καὶ ἴσχυν, ἀλλὰ τὸ μὲν καὶ ἀπὸ ἐπιστήμης γίγνεσθαι, τὴν δύναμιν, καὶ ἀπὸ μανίας τε καὶ ἀπὸ θυμοῦ, ἴσχυν δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὔτροφίας τῶν σωμάτων. οὕτω δὲ κάκει οὐ ταύτὸν εἶναι θάρσος τε καὶ ἀνδρείαν· ὥστε συμβαίνει τοὺς μὲν ἀνδρείους θαρραλέους εἶναι, μὴ μέντοι τούς γε θαρραλέους ἀνδρείους πάντας. θάρσος μὲν γὰρ καὶ ἀπὸ τέχνης γίγνεται ἀνθρώποις καὶ ἀπὸ θυμοῦ τε καὶ ἀπὸ μανίας, ὥσπερ ἡ δύναμις, ἀνδρεία δὲ ἀπὸ φύσεως καὶ εὔτροφίας τῶν ψυχῶν γίγνεται.

ΚΕΦ. ΛΕ'. Λέγεις δέ τινας, ἔφην, ὁ Πρωταγόρας, τῶν ἀνθρώπων εὖ ζῆν, τοὺς δὲ κακῶς; "Ἐφη. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρωπος ἀν εὖ ζῆν, εἰ ἀνιώμενός τε καὶ ὀδυνώμενος ζώῃ; Οὐκ ἔφη. Τί δ', εἰ ἡδέως βιούς τὸν βίον τελευτήσειεν, οὐκ εὖ ἄν σοι δοκεῖ οὕτω βεβιωκέναι; "Εμοιγ' ἔφη. Τὸ μὲν ἄρα ἡδέως ζῆν ἀγαθόν, τὸ δ' ἀηδῶς κακόν. Εἴπερ τοῖς καλοῖς γ', ἔφη, ζώῃ ἡδόμενος. Τί δή, ὁ Πρωταγόρα; μὴ καὶ σύ, ὥσπερ οἱ πολλοί, ἡδέος ἀπτα καλεῖς κακὰ καὶ ἀνιαρὰ ἀγαθά; ἐγὼ γὰρ λέγω, καθ' ὃ ἡδέα ἐστίν, ἄρα κατὰ τοῦτο οὐκ ἀγαθά, μὴ εἴ τι ἀπ' αὐτῶν ἀποβήσεται ἄλλο; καὶ αὕθις αὖ τὰ ἀνιαρὰ ὥσαύτως οὔτως, οὐ καθ' ὅσον ἀνιαρά, κακά; Οὐκ οἴδα, ὁ Σώκρατες, ἔφη ἀπλῶς οὕτως, ὡς σὺ ἐρωτᾷς, εἰ ἐμοὶ ἀποκριτέον ἐστίν,

ώς τὰ ἡδέα τε καὶ ἀγαθὰ ἔστιν ἄπαντα καὶ τὰ ἀνιαρὰ κακά· ἀλλά μοι δοκεῖ οὐ μόνον πρὸς τὴν νῦν ἀπόκρισιν ἐμοὶ ἀσφαλέστερον εἶναι ἀποκρίνασθαι, ἀλλὰ καὶ πρὸς πάντα τὸν ἄλλον βίον τὸν ἐμόν, ὅτι ἔστι μὲν ἢ τῶν ἡδέων οὐκ ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' αὖ καὶ ἢ τῶν ἀνιαρῶν οὐκ ἔστι κακά, ἔστι δ' ἢ ἔστι, καὶ τρίτον ἢ οὐδέτερα, οὔτε κακὰ οὔτε ἀγαθά. 'Ηδέα δὲ καλεῖς ἦν δ' ἐγώ, οὐ τὰ ἡδονῆς μετέχοντα ἢ ποιοῦντα ἡδονήν; Πάνυ γ' ἔφη, Τοῦτο τοίνυν λέγω, καθ' ὃσον ἡδέα ἔστιν εἰ οὐκ ἀγαθά, τὴν ἡδονὴν αὐτὴν ἐρωτῶν, εἰ οὐκ ἀγαθὸν ἔστιν. "Ωσπερ σὺ λέγεις, ἔφη, ἐκάστοτε, ὡς Σώκρατες, σκοπώμεθα αὐτό, καὶ ἐὰν μὲν πρὸς λόγον δοκῇ εἶναι τὸ σκέμμα καὶ τὸ αὐτὸ φαίνηται ἡδύ τε καὶ ἀγαθόν, συγχωρησόμεθα· εἰ δὲ μή, τότε ἡδη ἀμφισβητήσομεν. Πότερον οὖν, ἦν δ' ἐγώ, σὺ βούλει ἡγεμονεύειν τῆς σκέψεως, ἢ ἐγώ ἡγῶμαι; Δίκαιος ἔφη, σὺ ἡγεῖσθαι· σὺ γὰρ καὶ κατάρχεις τοῦ λόγου. 'Αρ' οὖν, ἦν δ' ἐγώ, τῇδε πῃ καταφανὲς ἀν ἡμῖν γένοιτο; Ὡσπερ εἴ τις ἀνθρωπὸν σκοπῶν ἐκ τοῦ εἰδούς ἢ πρὸς ὑγίειαν ἢ πρὸς ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος ἕργων, ἵδων τὸ πρόσωπον καὶ τὰς χεῖρας ἄκρας εἴποι· "Ιθι δή μοι ἀποκαλύψας καὶ τὰ στήθη καὶ τὸ μετάφρενον ἐπίδειξον, ἵνα ἐπισκέψωμαι σαφέστερον· ἐγὼ τοιοῦτόν τι ποθῶ πρὸς τὴν σκέψιν· θεασάμενος δτι οὕτως ἔχεις πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ τὸ ἡδύ, ὡς φής, δέομαι τοιοῦτόν τι εἰπεῖν· "Ιθι δή μοι, ὡς Πρωταγόρα, καὶ τόδε τῆς διανοίας ἀποκάλυψον· πῶς ἔχεις πρὸς ἐπιστήμην; πότερον καὶ τοῦτό σοι δοκεῖ ὥσπερ τοῖς πολλοῖς ἀνθρώποις, ἢ ἄλλως; δοκεῖ δὲ τοῖς πολλοῖς περὶ ἐπιστήμης τοιοῦτόν τι, οὐκ ἴσχυρὸν οὐδ' ἡγεμονικὸν οὐδ' ἀρχικὸν εἶναι· οὐδ' ὡς περὶ τοιούτου αὐτοῦ ὄντος διανοοῦνται, ἀλλ' ἐνούσης πολλάκις ἀνθρώπῳ ἐπιστήμης οὐ τὴν ἐπιστήμην αὐτοῦ ἀρχειν, ἀλλ' ἄλλο τι, τοτὲ μὲν θυμόν, τοτὲ δὲ ἡδονήν, τοτὲ δὲ λύπην, ἐνίστε δὲ ἐρωτα, πολλάκις δὲ φόβον, ἀτεγνῶς διανοούμενοι περὶ τῆς ἐπιστήμης, ὥσπερ

περὶ ἀνδραπόδου, περιελκομένης ὑπὸ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ἦρ' οὖν καὶ σοὶ τοιοῦτόν τι περὶ αὐτῆς δοκεῖ, η̄ καλόν τε εἶναι ἡ ἐπιστήμη καὶ οἰον ἄρχειν τοῦ ἀνθρώπου; καὶ ἐάνπερ γιγνώσκῃ τις τάγαθὰ καὶ τὰ κακά, μὴ ᾧν κρατηθῆναι ὑπὸ μηδενός, ὥστε ἄλλ' ἄττα πράττειν η̄ ἢ ἐπιστήμη κελεύῃ, ἀλλ' ίκανὴν εἶναι τὴν φρόνησιν βοηθεῖν τῷ ἀνθρώπῳ; Καὶ δοκεῖ, ἔφη, ὥσπερ σὺ λέγεις, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄμα, εἴπερ τῷ ἄλλῳ, αἰσχρόν ἐστι καὶ ἐμοὶ σοφίαν καὶ ἐπιστήμην οὐχὶ πάντων κράτιστον φάναι εἶναι τῶν ἀνθρωπείων πραγμάτων. Καλῶς γε, ἔφην, ἐγώ, σὺ λέγων καὶ ἀληθῆ. οἶσθα οὖν ὅτι οἱ πολλοὶ τῶν ἀνθρώπων ἐμοὶ τε καὶ σοὶ οὐ πείθονται, ἀλλὰ πολλοὺς φασι γιγνώσκοντας τὰ βέλτιστα οὐκ ἐθέλειν πράττειν, ἐξὸν αὐτοῖς, ἀλλὰ ἄλλα πράττειν· καὶ ὅσους δὴ ἐγώ ἡρόμην ὃ τί ποτε αἰτιόν ἐστι τούτου, ὑπὸ ἡδονῆς φασιν ἡττώμενους η̄ λύπης η̄ ὃν νυνδὴ ἐγώ ἔλεγον ὑπὸ τινος τούτων κρατουμένους ταῦτα ποιεῖν τοὺς ποιοῦντας. Πολλὰ γὰρ οἴμαι, ἔφη, ὁ Σώκρατες, καὶ ἄλλα οὐκ ὄρθως λέγουσιν οἱ ἀνθρωποι. "Ιθι δὴ μετ' ἐμοῦ ἐπιχείρησον πείθειν τοὺς ἀνθρώπους καὶ διδάσκειν ὃ ἐστιν αὐτοῖς τοῦτο τὸ πάθος, ὃ φασιν ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἡττᾶσθαι, καὶ οὐ πράττειν διὰ ταῦτα τὰ βέλτιστα, ἐπεὶ γιγνώσκειν γε αὐτά. Ισως γὰρ ἀν λεγόντων ἡμῶν, ὅτι Οὐκ ὄρθως λέγετε, ὃ ἀνθρωποι, ἀλλὰ ψεύδεσθε, ἔροιντ' ἀν ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τί ποτ' ἐστί, καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸς φατε εἶναι; εἴπατον ἡμῖν. Τί δέ, ὁ Σώκρατες, δεῖ ἡμᾶς σκοπεῖσθαι τὴν τῶν πολλῶν δόξαν ἀνθρώπων, οἱ δὲ τι ἀν τύχωσι τοῦτο λέγουσιν; Οἴμαι, η̄ δ' ἐγώ, εἶναί τι ἡμῖν τοῦτο πρὸς τὸ ἐξευρεῖν περὶ ἀνδρείας, πρὸς τὰλλα μόρια τὰ τῆς ἀρετῆς πῶς ποτ' ἔχει. εἰ οὖν σοὶ δοκεῖ ἐμμένειν οἷς ἔρτι ἔδοξεν ἡμῖν, ἐμὲ ἡγήσασθαι, η̄ οἴμαι ἀν ἐγωγε κάλλιστα φανερὸν γενέσθαι, ἔπους εἰ δὲ βούλει, εἰ σοὶ φίλον, ἐῶ χαίρειν." Αλλ' ἔφη, ὄρθως λέγεις καὶ πέραινε ὥσπερ ἥρξω.

ΚΕΦ. ΛΣΤ. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἰ ἔροιντο ἡμᾶς· Τί οὖν φατε τοῦτο εἶναι, δή ἡμεῖς ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν ἐλέγομεν; εἴποιμ' ἀνὴρ γε πρὸς αὐτοὺς ὅδί· Ἀκούετε δή· πειρασόμεθα γάρ νῦν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας φράσαι. ἄλλο τι γάρ, διὰ θρωποῖς, φατὲ νῦν τοῦτο γίγνεσθαι ἐν τοῖσδε, οἷον πολλάκις ὑπὸ σίτων καὶ ποτῶν καὶ ἀφροδισίων κρατούμενοι ἡδέων ὄντων, γιγνώσκοντες ὅτι πονηρά ἔστιν, ὅμως αὐτὰ πράττειν; Φαῖεν δέν. Οὐκοῦν ἔροιμεθ' ἀν αὐτοὺς ἐγώ τε καὶ σὺ πάλιν· Πονηρὰ δὲ αὐτὰ πῆ φατε εἶναι; πότερον ὅτι τὴν ἡδονὴν ταύτην ἐν τῷ παραχρῆμα παρέχει καὶ ἡδύ ἔστιν ἔκαστον αὐτῶν, ηδὶ ὅτι εἰς τὴν ὕστερον χρόνον νόσους τε ποιεῖ καὶ πενίας καὶ ἄλλα τοιαῦτα πολλὰ παρασκευάζει; ηδὶ καὶ εἰ τι τούτων εἰς τὸ ὕστερον μηδὲν παρασκευάζει, χαίρειν δὲ μόνον ποιεῖ, ὅμως δ' ἀν κακὰ ήν, οὐ τι μαθόντα χαίρειν ποιεῖ καὶ ὅπηοῦν; ἀρ' οἰόμεθα ἀν αὐτούς, διὰ Πρωταγόρα, ἄλλο τι ἀποκρίνασθαι, ηδὶ ὅτι οὐ κατὰ τὴν αὐτῆς τῆς ἡδονῆς τῆς παραχρῆμα ἔργασίαν κακὰ ἔστιν, ἀλλὰ διὰ τὰ ὕστερον γιγνόμενα, νόσους τε καὶ τάλλα; Ἐγώ μὲν οἴμαι, ἔφη δὲ Πρωταγόρας, τοὺς πολλοὺς ἀν ταῦτα ἀποκρίνασθαι. Οὐκοῦν νόσους ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ, καὶ πενίας ποιοῦντα ἀνίας ποιεῖ; ὅμολογοῖεν δέν, ὡς ἐγώμαι. Συνέφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν φαίνεται, διὰ θρωποῖς, νῦν, ὡς φαμεν ἐγώ τε καὶ Πρωταγόρας, δι' οὐδὲν ἄλλο ταῦτα κακὰ ὄντα, ηδὶ διότι εἰς ἀνίας τε ἀποτελευτῇ καὶ ἄλλων ἡδονῶν ἀποστερεῖ; ὅμολογοῖεν δέν; συνεδόκει ἡμῖν ἀμφοῖν. Οὐκοῦν πάλιν αὖ αὐτούς τὸ ἐναντίον εἰ ἔροιμεθα· Ὡς ἀνθρωποι, οἱ λέγοντες αὖ ἀγαθὰ ἀνιαρὰ εἶναι, ἀρά οὐ τὰ τοιάδε λέγετε, οἷον τά τε γυμνάσια καὶ τὰς στρατείας καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ιατρῶν θεραπείας, τὰς διὰ καύσεών τε καὶ τομῶν καὶ φαρμακειῶν καὶ λιμοκτονιῶν γιγνομένας, ὅτι ταῦτα ἀγαθὰ μέν ἔστιν, ἀνιαρὰ δέ; φαῖεν δέν; Συνεδόκει. Πότερον οὖν κατὰ τόδε ἀγαθὰ αὐτὰ καλεῖτε, ὅτι ἐν τῷ παραχρῆμα δύναται τὰς ἐσχάτας παρέχει καὶ ἀλγηδό-

νας, ή ὅτι εἰς τὸν ὕστερον χρόνον ὑγίειαι τε ἀπ' αὐτῶν γίγνονται καὶ εὐεξίαι τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων σωτηρίαι καὶ ἄλλων φροντίδων καὶ πλοῦτοι; φαῖεν ἄν, ὡς ἐγῷ ματι. Συνεδόκει. Ταῦτα δὲ ἀγαθά ἔστι δι' ἄλλο τι, η̄ ὅτι εἰς ἡδονὰς ἀποτελευτᾶς καὶ λυπῶν ἀπαλλαγάς τε καὶ ἀποτροπάς; η̄ ἔχετε τι ἄλλο τέλος λέγειν, εἰς δὲ ἀποβλέψαντες αὐτὰ ἀγαθὰ καλεῖτε, ἄλλ' η̄ ἡδονάς τε καὶ λύπας; οὐκ ἄν φαῖεν, ὡς ἐγῷ ματι. Οὐδέν' ἐμοὶ δοκεῖ, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. Οὐκοῦν τὴν μὲν ἡδονὴν διώκετε ὡς ἀγαθὸν ὅν, τὴν δὲ λύπην φεύγετε ὡς κακόν; Συνεδόκει. Τοῦτ' ἄρα ἡγεῖσθι εἶναι κακόν, τὴν λύπην, καὶ ἀγαθὸν τὴν ἡδονὴν, ἐπεὶ καὶ αὐτὸ τὸ χαίρειν τότε λέγετε κακὸν εἶναι, ὅταν μειζόνων ἡδονῶν ἀποστερῇ η̄ ὅσας αὐτὸ ἔχει, η̄ λύπας μείζους παρασκευάζῃ τῶν ἐν αὐτῷ ἡδονῶν· ἐπεὶ εἰ κατ' ἄλλο τι αὐτὸ τὸ χαίρειν κακὸν καλεῖτε καὶ εἰς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέψαντες, ἔχοιτε ἄν καὶ ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. Οὐδέν' ἐμοὶ δοκοῦσιν, ἔφη δὲ Πρωταγόρας. "Αλλο τι οὖν πάλιν καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ λυπεῖσθαι δὲ αὐτὸς τρόπος; τότε καλεῖτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν, ὅταν η̄ μείζους λύπας τῶν ἐν αὐτῷ οὔσῶν ἀπαλλάττῃ η̄ μείζους ἡδονὰς τῶν λυπῶν παρασκευάζῃ; ἐπεὶ εὶ πρὸς ἄλλο τι τέλος ἀποβλέπετε, ὅταν καλῆτε αὐτὸ τὸ λυπεῖσθαι ἀγαθόν η̄ πρὸς δὲ ἐγὼ λέγω, ἔχετε ἡμῖν εἰπεῖν· ἀλλ' οὐχ ἔξετε. 'Αληθῆ, ἔφη, λέγεις, δὲ Πρωταγόρας. Πάλιν τοίνυν, ἔφην ἐγώ, εἴ με ἀνέροισθε, δὲ ἀνθρώποι, Τίνος οὖν δήποτε ἔνεκα πολλὰ περὶ τούτου λέγεις καὶ πολλαχῆ: Συγγιγνώσκετέ μοι, φαίην ἄν ἔγωγε πρῶτον μὲν γάρ οὐ ράξδιον ἀποδεῖξαι τι ἐστὶ ποτε τούτῳ, δὲ ὑμεῖς καλεῖτε τῶν ἡδονῶν ἥττω εἶναι· ἔπειτα ἐν τούτῳ εἰσὶ πᾶσι αἱ ἀποδεῖξεις. ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἀναθέσθαι ἔξεστιν, εἴ πῃ ἔχετε ἄλλο τι φάναι εἶναι τὸ ἀγαθὸν η̄ τὴν ἡδονὴν, η̄ τὸ κακὸν ἄλλο τι η̄ τὴν ἀνίαν η̄ ἀρκεῖ ὑμῖν τὸ ἡδέως καταβιῶναι τὸν βίον ἀνευ λυπῶν; εἰ δὲ ἀρκεῖ καὶ μὴ ἔχετε μηδὲν ἄλλο φάναι εἶναι ἀγαθὸν η̄ κακόν, δὲ μὴ εἰς ταῦτα τε-

λευτῷ, τὸ μετὰ τοῦτο ἀκούετε. φημὶ γάρ οὐκὶν τούτου οὕτως ἔχοντος γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι, ὅταν λέγητε, ὅτι πολλάκις γιγνώσκων τὰ κακὰ ἄνθρωπος, ὅτι κακά ἐστιν, οἵμως πράττει αὐτά, ἐξὸν μὴ πράττειν, ὑπὸ τῶν ἡδονῶν ἀγόμενος καὶ ἐκπληγόμενος· καὶ αὗθις αὖ λέγετε, ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τάγαθὰ πράττειν οὐκ ἐθέλει διὰ τὰς παραχρῆμα τὴν ἡδονάς, ὑπὸ τούτων ἡττώμενος.

ΚΕΦ. ΛΖ'. ‘Ως δὲ ταῦτα γελοῖά ἐστι, κατάδηλον ἐσται, ἐὰν μὴ πολλοῖς ὀνόμασι χρώμεθα ἄρα ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ καὶ ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἀλλ’ ἐπειδὴ δύο ἐφάνη ταῦτα, δυοῖν καὶ ὀνόμασι προσαγορεύωμεν αὐτά, πρῶτον μὲν ἀγαθῷ καὶ κακῷ, ἐπειτα αὗθις ἡδεῖ τέ καὶ ἀνιαρῷ. θέμενοι δὴ οὕτω λέγωμεν ὅτι γιγνώσκων ὁ ἄνθρωπος τὰ κακά ὅτι κακά ἐστιν, οἵμως αὐτὰ ποιεῖ. ἐὰν οὖν τις ήμᾶς ἔρηται διὰ τί, ‘Ηττώμενος, φήσομεν. ‘Υπὸ τοῦ; ἐκεῖνος ἔρήσεται ήμᾶς· ήμῖν δὲ ὑπὸ μὲν ἡδονῆς οὐκέτι ἔξεστιν εἰπεῖν· ἀλλο γάρ οἴνομα μετείληφεν ἀντὶ τῆς ἡδονῆς τὸ ἀγαθὸν· ἐκείνῳ δὴ ἀποκρινώμεθα καὶ λέγωμεν, ὅτι ‘Ηττώμενος — ‘Υπὸ τίνος; φήσει. Τοῦ ἀγαθοῦ, φήσομεν νὴ Δία. ἂν οὖν τύχῃ ὁ ἔρόμενος ήμᾶς ὑβριστής ὅν, γελάσεται καὶ ἔρει· ‘Η γελοῖον λέγετε πρᾶγμα, εἰ πράττει τις κακά, γιγνώσκων ὅτι κακά ἐστιν, οὐ δέον αὐτὸν πράττειν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν. ἄρα, φήσει, οὐκ ἀξίων ὄντων νικᾶν ἐν οὐκὶν τῶν ἀγαθῶν τὰ κακά, η ἀξίων; φήσομεν δῆλον ὅτι ἀποκρινόμενοι, ὅτι οὐκ ἀξίων ὄντων· οὐ γάρ ἀν ἔξημάρτανεν ὃν φαμεν ἥττω εἶναι τῶν ἡδονῶν. Κατὰ τί δέ, φήσει ίσως, ἀνάξια ἐστι τάγαθὰ τῶν κακῶν η τὰ κακὰ τῶν ἀγαθῶν; η κατ’ ἀλλο τι η ὅταν τὰ μὲν μείζω, τὰ δὲ σμικρότερα η; η πλείω, τὰ δὲ ἐλάττω η; οὐχ ἔξομεν εἰπεῖν ἀλλο η τοῦτο. Δῆλον ἄρα, φήσει, ὅτι τὸ ἥττᾶσθαι τοῦτο λέγετε, ἀντὶ ἐλαττόνων ἀγαθῶν μείζω κακὰ λαμβάνειν. ταῦτα μὲν οὖν οὕτω. μεταλάβωμεν δὴ τὰ

δόνοματα πάλιν τὸ ἡδύ τε καὶ ἀνιαρὸν ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις, καὶ λέγωμεν, ὅτι ἄνθρωπος πράττει, τότε μὲν ἐλέγομεν τὰ κακά, νῦν δὲ λέγωμεν τὰ ἀνιαρά, γιγνώσκων ὅτι ἀνιαρὰ ἐστίν, ἡττώμενος ὑπὸ τῶν ἡδέων, δῆλον ὅτι ἀναξίων ὅντων νικᾶν. καὶ τὶς ἄλλη ἀναξία ἡδονῆ πρὸς λύπην ἐστίν, ἀλλ' ἡ ὑπερβολὴ ἄλλήλων καὶ ἔλλειψις; ταῦτα δ' ἐστὶ μείζω τε καὶ σμικρότερα γιγνόμενα ἄλλήλων καὶ πλείω καὶ ἐλάττω καὶ μᾶλλον καὶ ἥττον. εἰ γάρ τις λέγει ὅτι, 'Αλλὰ πολὺ διαφέρει, ὁ Σώκρατες, τὸ παραχρῆμα ἡδὺ τοῦ εἰς τὸν ὕστερον χρόνον καὶ ἡδέος καὶ λυπηροῦ, Μῶν ἄλλω τῷ, φαίην ἂν ἔγωγε, ἡ ἡδονῆ καὶ λύπη; οὐ γάρ ἔσθ' ὅτῳ ἄλλῳ. ἀλλ' ὥσπερ ἀγαθὸς ἴσταναι ἄνθρωπος, συνθεὶς τὰ ἡδέα καὶ συνθεὶς τὰ λυπηρά, καὶ τὸ ἐγγὺς καὶ τὸ πόρρω στήσας ἐν τῷ ζυγῷ, εἰπέ, πότερα πλείω ἐστίν· ἐὰν μὲν γάρ ἡδέα πρὸς ἡδέα ἴστης, τὰ μείζω ἀεὶ καὶ πλείω ληπτέα· ἐὰν δὲ λυπηρὰ πρὸς λυπηρά, τὰ ἐλάττω καὶ σμικρότερα, ἐὰν δὲ ἡδέα πρὸς λυπηρά, ἐὰν μὲν τὰ ἀνιαρὰ ὑπερβάλληται ὑπὸ τῶν ἡδέων, ἐὰν τε τὰ ἐγγὺς ὑπὸ τῶν πόρρω, ἐὰν τε τὰ πόρρω ὑπὸ τῶν ἐγγύς, ταύτην τὴν πρᾶξιν πρακτέον ἐν ἦν ἂν ταῦτ' ἐνῇ· ἐὰν δὲ τὰ ἡδέα ὑπὸ τῶν ἀνιαρῶν, οὐ πρακτέα· μή πῃ ἄλλῃ ἔχει, φαίην ἂν, ταῦτα, ὁ ἄνθρωποι; οἰδ' ὅτι οὐκ ἂν ἔχοιεν ἄλλως λέγειν. Συνεδόκει καὶ ἐκείνω. "Οτε δὴ τοῦτο οὕτως ἔχει, τόδε μοι ἀποκρίνασθε, φήσω· φαίνεται ὑμῖν τῇ ὅψει τὰ αὐτὰ μεγέθη ἐγγύθεν μὲν μείζω, πόρρωθεν δὲ ἐλάττω ἢ οὗ; Φήσουσι. Καὶ τὰ παχέα καὶ τὰ πολλὰ ὠσαύτως; καὶ αἱ φωναὶ αἱ ἵσαι ἐγγύθεν μὲν μείζους, πόρρωθεν δὲ σμικρότεραι; Φαῖεν ἂν. Εἰ οὖν ἐν τούτῳ ἡμῖν ἦν τὸ εῦ πράττειν, ἐν τῷ τὰ μὲν μεγάλα μήκη καὶ πράττειν καὶ λαμβάνειν, τὰ δὲ σμικρὰ καὶ φεύγειν καὶ μή πράττειν, τὶς ἂν ἡμῖν σωτηρία ἐφάνη τοῦ βίου; Ξραὴ μετρητικὴ τέχνη ἡ ἡ τοῦ φαινομένου δύναμις; ἡ αὔτη μὲν ἡμᾶς ἐπλάνα καὶ ἐποίει ἄνω τε καὶ κάτω πολλάκις μεταλαμβάνειν ταύτα καὶ μεταμέλειν καὶ ἐν ταῖς πρᾶξεσι καὶ ἐν ταῖς

αἱρέσεσι τῶν μεγάλων τε καὶ σμικρῶν, ἡ δὲ μετρητικὴ ἀκυρον μὲν ἀν ἐποίησε τοῦτο τὸ φάντασμα, δηλώσασα δὲ τὸ ἀληθὲς ἡσυχίαν ἀν ἐποίησεν ἔχειν τὴν ψυχὴν μένουσαν ἐπὶ τῷ ἀληθεῖ καὶ ἔσωσεν ἀν τὸν βίον ; ἀρ' ἀν ὄμολογοῖεν οἱ ἀνθρωποι πρὸς ταῦτα ἡμᾶς τὴν μετρητικὴν σώζειν ἀν τέχνην, ἡ ἄλλην ; Τὴν μετρητικὴν, ὡμολόγει. Τί δ', εἰ ἐν τῇ τοῦ περιττοῦ καὶ ἀρτίου αἱρέσει ἡμῖν ἦν ἡ σωτηρία τοῦ βίου, ὅποτε τὸ πλέον ὀρθῶς ἔδει ἐλέσθαι καὶ ὅποτε τὸ ἔλαττον, ἡ αὐτὸ πρὸς ἑαυτὸ ἡ τὸ ἔτερον πρὸς τὸ ἔτερον, εἴτ' ἐγγὺς εἴτε πόρρω εἴη, τί ἀν ἔσωζεν ἡμῖν τὸν βίον ; ἀρ ἀν οὐκ ἐπιστήμη ; καὶ ἀρ' ἀν οὐ μετρητικὴ τις, ἐπειδήπερ ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας ἐστὶν ἡ τέχνη ; ἐπειδὴ δὲ περιττοῦ καὶ ἀρτίου, ἀρα ἄλλη τις ἡ ἀριθμητικὴ ; ὄμολογοῖεν ἀν ἡμῖν οἱ ἀνθρωποι, ἡ οὐ ; 'Εδόκουν ἀν καὶ τῷ Πρωταγόρᾳ ὄμολογεῖν. Εἰεν, ὃ ἀνθρωποι ἐπειδὴ δὲ ἡδονῆς τε καὶ λύπης ἐν ὀρθῇ τῇ αἱρέσει ἐφάνη ἡμῖν ἡ σωτηρία τοῦ βίου οὖσα, τοῦ τε πλείονος καὶ ἐλάττονος καὶ μείζονος καὶ σμικροτέρου καὶ πορρωτέρου καὶ ἐγγυτέρω, ἀρα πρῶτον μὲν οὐ μετρητικὴ φαίνεται, ὑπερβολῆς τε καὶ ἐνδείας οὖσα καὶ ισότητος πρὸς ἀλλήλας σκέψις ; 'Αλλ' ἀνάγκη. 'Επειδὲ μετρητική, ἀνάγκη δήπου τέχνη καὶ ἐπιστήμη. Συμφήσουσιν. "Ητις μὲν τοίνυν τέχνη καὶ ἐπιστήμη ἐστὶν αὕτη, εἰσαῦθις σκεφόμεθα· δτι δὲ ἐπιστήμη ἐστί, τοσοῦτον ἔξαρκει πρὸς τὴν ἀπόδειξιν, ἦν ἐμὲ δεῖ καὶ Πρωταγόραν ἀποδεῖξαι περὶ ὧν ἥρεσθ' ἡμᾶς. ἥρεσθε δέ, εἰ μέμνησθε, ἡνίκα ἡμεῖς ἀλλήλοις ὄμολογοῦμεν ἐπιστήμης μηδὲν εἶναι κρεῖττον, ἀλλὰ τοῦτο ἀεὶ κρατεῖν, ὅπου ἀν ἐνῃ, καὶ ἡδονῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων. ὑμεῖς δὲ δὴ ἔφατε τὴν ἡδονὴν πολλάκις κρατεῖν καὶ τοῦ εἰδότος ἀνθρώπου, ἐπειδὴ δὲ ὑμῖν οὐχ ὄμολογοῦμεν, μετὰ τοῦτο ἥρεσθε ἡμᾶς· Ὡ Πρωταγόρα τε καὶ Σώκρατες, εἰ μή ἐστι τοῦτο τὸ πάθημα ἡδονῆς ἡττᾶσθαι, ἀλλὰ τίποι ' ἐστ' καὶ τί ὑμεῖς αὐτὸ φατε εἶναι ; εἴπετε ἡμῖν. εἰ μὲν οὖν τότε εὐ-

θύς ίμεν είπομεν δτι ἀμαθία, κατεγελᾶτε ἀν ήμῶν· νῦν δὲ ἀν ήμῶν καταγελᾶτε, καὶ ίμῶν αὐτῶν καταγελάσεσθε· καὶ γὰρ ίμεις ὡμολογήκατε ἐπιστήμης ἐνδείχ ἔξαμαρτάνειν περὶ τὴν τῶν ήδονῶν αἵρεσιν καὶ λυπῶν τοὺς ἔξαμαρτάνοντας — ταῦτα δέ ἐστιν ἀγαθά τε καὶ κακὰ—καὶ οὐ μόνον ἐπιστήμης, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ πρόσθεν ἔτι ὡμολογήκατε δτι μετρητικῆς· ἢ δὲ ἔξαμαρτανομένη πρᾶξις ἄνευ ἐπιστήμης ἵστε που καὶ αὐτοὶ δτι ἀμαθία πράττεται. ὥστε τούτ' ἐστὶ τὸ ήδονῆς ἥττω εἶναι, ἀμαθία ἢ μεγίστη· ἡς Πρωταγόρας δὲ φησὶν ἴατρὸς εἶναι καὶ Πρόδικος καὶ Ἰππίας· ίμεις δὲ διὰ τὸ οἰεσθαι ἀλλο τι ἢ ἀμαθίαν εἶναι οὔτε αὐτοὶ οὔτε τοὺς ίμετέρους παιδας παρὰ τοὺς τούτων διδασκάλους τούσδε τοὺς σοφιστὰς πέμπετε, ὡς οὖ διδακτοῦ ὄντος, ἀλλὰ κηδόμενοι τοῦ ἀργυρίου καὶ οὐ διδόντες τούτοις κακῶς πράττετε καὶ ἴδια καὶ δημοσίᾳ.

ΚΕΦ. ΛΗ'. Ταῦτα μὲ τοῖς πολλοῖς ἀποκεκριμένοι ἀν ημεν· ίμᾶς δὲ δὴ μετὰ Πρωταγόρου ἐρωτῶ, ὃ Ἰππία τε καὶ Πρόδικε — κοινὸς γὰρ δὴ ἐστω ίμεν ὁ λόγος —, πότερον δοκῶ ίμεν ἀληθῆ λέγειν ἢ ψευδεσθαι. ‘Ὑπερφυῶς ἐδόκει ἀπασιν ἀληθῆ εἶναι τὰ εἰρημένα. ‘Ομολογεῖτε ἄρα, ἢν δ’ ἐγώ, τὸ μὲν ήδὺ ἀγαθὸν εἶναι, τὸ δὲ ἀνιαρὸν κακόν; τὴν δὲ Προδίκου τοῦδε διαίρεσιν τῶν ὀνομάτων παραιτοῦμαι· εἴτε γὰρ ήδὺ εἴτε τερπνὸν λέγεις εἴτε χαρτόν, εἴτε δόποθεν καὶ ὅπως χαίρεις τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὃ βέλτιστε Πρόδικε, τοῦτό μοι πρὸς δ βούλομαι ἀπόκριναι. Γελάσας οὖν δ Πρόδικος συνωμολόγησε, καὶ οἱ ἀλλοι. Τί δὲ δὴ, ὃ ἄνδρες, ἔφην ἐγώ, τὸ τοιόνδε; αἱ ἐπὶ τούτου πρᾶξεις ἀπασαι, ἐπὶ τοῦ ἀλύπτως ζῆν καὶ ήδεως, ἢρ' οὐ καλαὶ καὶ ὡφέλιμοι; καὶ τὸ καλὸν ἔργον ἀγαθόν τε καὶ ὡφέλιμον; Συνεδόκει. Εἰ δέ τοι, ἔφην ἐγώ, τὸ ήδὺ ἀγαθὸν ἐστιν, οὐδεὶς οὔτε εἰδὼς οὔτε οἰόμενος ἀλλα βελτίω εἶναι, ἢ δ ποιεῖ, καὶ δυνατά, ἐπειτα ποιεῖ ταῦτα, ἔξὸν τὰ βελτίω

οὐδὲ τὸ ἥττω εἶναι αὐτοῦ ἄλλο τι τοῦτ' ἐστὶν ἡ ἀμαθία, οὐδὲ
κρείττω ἔαυτοῦ ἄλλο τι ἡ σοφία. Συνεδόκει πᾶσιν. Τί δὲ δή ;
ἀμαθίαν ἄρα τὸ τοιόνδε λέγετε, τὸ ψευδῆ ἔχειν δόξαν καὶ ἐ-
ψεῦσθαι περὶ τῶν πραγμάτων τῶν πολλοῦ ἀξίων ; Καὶ τοῦτο
πᾶσι συνεδόκει. "Αλλο τι οὖν, ἔφην ἐγώ, ἐπὶ γε τὰ κακὰ οὐ-
δεὶς ἕκὼν ἔρχεται οὐδὲ ἐπὶ ἀοίδαι κακὰ εἶναι, οὐδὲ ἐστι τοῦ-
το, ὡς ἔοικεν, ἐν ἀνθρώπου φύσει, ἐπὶ ἀοίδαι κακὰ εἶναι
ἐθέλειν λέναι ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν· ὅταν τε ἀναγκασθῇ δυοῖν κακοῖν
τὸ ἔτερον αἱρεῖσθαι, οὐδεὶς τὸ μεῖζον αἱρήσεται· ἔξὸν τὸ ἔλατ-
τον ; "Απαντα ταῦτα συνεδόκει πᾶσιν ἡμῖν. Τί οὖν ; ἔφην
ἐγώ· καλεῖτε τι δέος καὶ φόβον ; καὶ ἄρα ὅπερ ἐγώ ; πρὸς σὲ
λέγω, ὃ Πρόδικε· προσδοκίαν τινὰ λέγω κακοῦ τοῦτο, εἴτε
φόβον εἴτε δέος καλεῖτε. 'Εδόκει Πρωταγόρα μὲν καὶ 'Ιπ-
πιά δέος τε καὶ φόβος εἶναι τοῦτο, Προδίκω δὲ δέος, φόβος δ'
ού. 'Αλλ' οὐδέν, ἔφην ἐγώ, ὃ Πρόδικε, διαφέρει· ἀλλὰ τόδε·
εἰ ἀληθῆ τὰ ἔμπροσθέν ἐστιν, ἄρα τις ἀνθρώπων ἐθελήσει
ἐπὶ ταῦτα λέναι ἀ δέδοικεν, ἔξὸν ἐπὶ ἀ μή ; ἢ ἀδύνατον ἐκ τῶν
ώμοιογημένων ; ἀ γάρ δέδοικεν, ὡμοιόγηται ἡγεῖσθαι κακά
εἶναι· ἀ ἡγεῖται κακά, οὐδένα οὔτε λέναι ἐπὶ ταῦτα οὔτε λαμ-
βάνειν ἔκόντα. 'Εδόκει καὶ ταῦτα πᾶσιν.

ΚΕΦ. ΛΘ'. Οὕτω δὴ τούτων ὑποκειμένων, ην δ' ἐγώ, ὡς
Πρόδικέ τε καὶ Ἰππία, ἀπολογείσθω ἡμῖν Πρωταγόρας ὅδε,
ὅτι τὸ πρῶτον ἀπεκρίνατο, πῶς ὁρθῶς ἔχει, μὴ ὅτι τὸ πρῶτον παν-
τάπασι· τότε μὲν γὰρ δὴ πέντε ὄντων μορίων τῆς ἀρετῆς οὐ-
δὲν ἔφη εἶναι τὸ ἔτερον οἷον τὸ ἔτερον, ιδίαν δὲ αὐτοῦ ἔκαστον
ἔχειν δύναμιν· ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὅτι ὕστερον εἶπε·
τὸ γὰρ ὕστερον ἔφη τὰ μὲν τέταρτα ἐπιεικῶς παραπλήσια ἀλ-
λήλοις εἶναι, τὸ δὲ ἐν πάνυ πολὺ διαφέρειν τῶν ἄλλων, τὴν
ἀνδρείαν, γνώσεθσαι δὲ μ' ἔφη τεκμηρίω τῷδε· εύρήσεις γάρ,
ἢ Σώκρατες, ἀνθρώπους ἀνοσιωτάτους μὲν ὄντας καὶ ἀδικω-
τάτους καὶ ἀκολαστοτάτους καὶ ἀμαθεστάτους, ἀνδρειοτά-
Ψηφιστοί ήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

τους δέ· ᾧ γνώσει ὅτι πολὺ διαφέρει ἡ ἀνδρεία τῶν ἄλλων μορίων τῆς ἀρετῆς· καὶ ἐγὼ εὐθὺς τότε πάνυ ἐθαύμασα τὴν ἀπόκρισιν, καὶ ἔτι μᾶλλον ἐπειδὴ ταῦτα μεθ' ὑμῶν διεξῆλθον· ἥρόμην δ' οὖν τοῦτον, εἰ τοὺς ἀνδρείους λέγοι θαρραλέους· ὁ δέ Καὶ ἵτας γ', ἔφη. Μέμνησαι, ἦν δ' ἐγώ, ὡς Πρωταγόρα, ταῦτα ἀποκρινόμενος; 'Ωμολόγει. 'Ιθι δή, ἔφην ἐγώ, εἰπε ἡμῖν, ἐπὶ τί λέγεις ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; ἦ φέρεται ἀπέρ οἱ δειλοί; Οὐκ ἔφη. Οὐκοῦν ἐφ' ἔτερα; Ναί, ἦ δ' ὅς. Πότερον οἱ μὲν δειλοὶ ἐπὶ τὰ θαρραλέα ἔρχονται, οἱ δὲ ἀνδρεῖοι ἐπὶ τὰ δεινά; Λέγεται δή, ὡς Σώκρατες, οὕτως ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων. 'Αληθῆ, ἔφην ἐγώ, λέγεις· ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐρωτῶ, ἀλλὰ σὺ ἐπὶ τί φής ἵτας εἶναι τοὺς ἀνδρείους; Ἄρ' ἐπὶ τὰ δεινά, ἡγεινόντων δεινὰ εἶναι, ἦ ἐπὶ τὰ μή; 'Αλλὰ τοῦτό γ' ἔφη, ἐν οἷς σὺ ἔλεγες τοῖς λόγοις ἀπεδείχθη ἀρτι ὅτι ἀδύνατον. Καὶ τοῦτο, ἔφην, ἐγώ, ἀληθὲς λέγεις· ὥστε εἰ τοῦτο ὄρθως ἀπεδείχθη, ἐπὶ μὲν ἀ δεινὰ ἡγεῖται εἶναι οὐδεὶς ἔρχεται, ἐπειδὴ τὸ ἥττω εἶναι ἔαυτοῦ ηὔρεθη ἀμαθία οὕσα. 'Ωμολόγει. 'Αλλὰ μὴν ἐπὶ ἀ γε θαρροῦσι πάντες αὖ ἔρχονται, καὶ δειλοὶ καὶ ἀνδρεῖοι, καὶ ταύτη γε ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοὶ τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. 'Αλλὰ μέντοι, ἔφη, ὡς Σώκρατες, πᾶν γε τούναντίον ἐστὶν ἐπὶ ἀ οἷς τε δειλοὶ ἔρχονται καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. αὐτίκα εἰς τὸν πόλεμον οἱ μὲν ἐθέλουσιν ιέναι, οἱ δὲ οὐκ ἐθέλουσιν. Πότερον, ἔφην ἐγώ, καλὸν δὲν ιέναι ἦ αἰσχρόν; Καλόν, ἔφη. Οὐκοῦν εἴπερ καλόν, καὶ ἀγαθὸν ὡμολογήσαμεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν· τὰς γάρ καλὰς πράξεις ἀπάσας ἀγαθὰς ὡμολογήσαμεν. 'Αληθῆ λέγεις, καὶ ἀεὶ ἔμοιγε δοκεῖ οὕτως. 'Ορθῶς γε, ἔφην ἐγώ· ἀλλὰ ποτέρους φήσις εἰς τὸν πόλεμον οὐκ ἐθέλειν ιέναι, καλὸν δὲν καὶ ἀγαθόν; Τοὺς δειλούς, ἦ δ' ὅς. Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, εἴπερ καλόν καὶ ἀγαθόν, καὶ ἥδυ; 'Ωμολόγηται γοῦν, ἔφη. 'Ἄρ' οὖν γιγνώσκοντες οἱ δειλοὶ οὐκ ἐθέλουσιν ιέναι ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἄμεινον καὶ ἥδιον; 'Αλλὰ καὶ τοῦτο ἐὰν ὄμολογῶμεν, ἔφη, διαφθεροῦμεν τὰς ἔμπροσθεν

δμολογίας. Τί δ' ὁ ἀνδρεῖος ; οὐκ ἐπὶ τὸ κάλλιόν τε καὶ ἔμενον καὶ ἥδιον ἔρχεται ; 'Ανάγκη, ἔφη, δμολογεῖν. Οὐκοῦν δλως οἱ ἀνδρεῖοι οὐκ αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται, ὅταν φοβῶνται, οὐδὲ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; 'Αληθῆ, ἔφη. Εἰ δὲ μὴ αἰσχρά, ἄρ' οὐ καλά ; ώμολόγει. Εἰ δὲ καλά, καὶ ἀγαθά ; Ναι. Οὐκοῦν καὶ οἱ δειλοὶ καὶ οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι τούναντίον αἰσχρούς τε φόβους φοβοῦνται καὶ αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσιν ; ώμολόγει. Θαρροῦσι δὲ τὰ αἰσχρὰ καὶ κακὰ δι' ἄλλο τι ἢ δι' ἄγνοιαν καὶ ἀμαθίαν ; Οὔτως ἔχει, ἔφη. Τί οὖν ; τοῦτο, δι' ὁ δειλοὶ εἰσιν οἱ δειλοί, δειλίαν ἡ ἀνδρείαν καλεῖς ; Δειλίαν ἔγωγ' ἔφη. Δειλοὶ δὲ οὐ διὰ τὴν τῶν δεινῶν ἀμαθίαν ἐφάνησαν δῆτες ; Πάνυ γ', ἔφη, Διὰ ταύτην ἄρα τὴν ἀμαθίαν δειλοὶ εἰσιν ; ώμολόγει. Δι' ὁ δὲ δειλοὶ εἰσι, δειλία δμολογεῖται παρὰ σοῦ ; Συνέφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀμαθία δειλία ἂν εἴη ; 'Επένευσεν. 'Αλλὰ μήν, ἦν δ' ἐγώ, ἐναντίον ἀνδρείᾳ δειλία. "Εφη. Οὐκοῦν ἡ τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν σοφία ἐναντία τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ἐστίν ; Καὶ ἐνταῦθα ἔτι ἐπένευσεν. 'Η δὲ τούτων ἀμαθίᾳ δειλία ; Πάνυ μόγις ἐνταῦθα ἐπένευσεν 'Η σοφία ἄρα τῶν δεινῶν καὶ μὴ δεινῶν ἀνδρείᾳ ἐστίν, ἐναντία οὕτα τῇ τούτων ἀμαθίᾳ ; οὐκέτι ἐνταῦθα οὕτη ἐπινεῦσαι ἡθέλησεν ἐστίγα τε· καὶ ἐγώ εἶπον. Τί δή, ὦ Πρωταγόρα, οὕτε σὺ φήσις ἀ ἐρωτῶ οὔτε ἀπόφης ; Αὐτός, ἔφη, πέρανον. "Εν δ', ἔφην ἐγώ, μόνον ἐρόμενος ἔτι σέ, εἰ σοι ὥσπερ τὸ πρῶτον ἔτι δοκοῦσιν εἶναι τινες ἀνθρωποι ἀμαθέστατοι μέν, ἀνδρειότατοι δέ. Φιλονικεῖν μοι, ἔφη, δοκεῖς, ὦ Σώκρατες, τὸ ἐμὲ εἶναι τὸν ἀποκρινόμενον χαριοῦμαι οὖν σοι, καὶ λέγω ὅτι ἐκ τῶν ώμολογημένων ἀδύνατόν μοι δοκεῖ εἶναι.

ΚΕΦ. Μ'. Οὔτοι, ἦν δ' ἐγώ, ἄλλου ἔνεκα ἐρωτῶ πάντα ταῦτα ἡ σκέψασθαι βουλόμενος, πῶς ποτ' ἔχει τὰ περὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τί ποτ' ἐστὶν αὐτό, ἡ ἀρετή. οἶδα γάρ ὅτι τούτου

φανεροῦ γενομένου μάλιστ' ἀν κατάδηλον γένοιτο ἐκεῖνο, περὶ οὐ ἐγώ τε καὶ σὺ μακρὸν λόγον ἔκάτερος ἐπετείναμεν, ἐγὼ μὲν λέγων ὡς οὐ διδαχτὸν ἀρετή, σὺ ὡς διδαχτόν, καὶ μοι δοκεῖ ἡμῶν ἡ ἄρτι ἔξοδος τῶν λόγων ὥσπερ ἀνθρωπος κατηγορεῖν τε καὶ καταγελᾶν, καὶ εἰ φωνὴν λάβοι, εἰπεῖν ἀν ὅτι "Ατοποί γ' ἐστέ, ὁ Σώκρατες τε καὶ Πρωταγόρας σὺ μὲν λέγων ὅτι οὐ διδαχτὸν ἐστιν ἡ ἀρετὴ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν, νῦν σεαυτῷ τὰναντία σπεύδεις, ἐπιχειρῶν ἀποδεῖξαι ὡς πάντα χρήματα ἐστιν ἐπιστήμη, καὶ ἡ δικαιοσύνη καὶ ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ ἀδράνεια, ὃ τρόπῳ μάλιστ' ἀν διδαχτὸν φανείη ἡ ἀρετή. εἰ μὲν γάρ ἄλλο τι ἀν ἡ ἐπιστήμη ἡ ἀρετή, ὥσπερ Πρωταγόρας ἐπεχείρει λέγειν, σαφῶς οὐκ ἀν ἦν διδαχτόν, νῦν δὲ εἰ φανήσεται ἐπιστήμη ὅλον, ὡς σὺ σπεύδεις, ὁ Σώκρατες, θαυμάσιον ἐσται μὴ διδαχτὸν ὅν. Πρωταγόρας δ' αὖ διδαχτὸν τότε ὑποθέμενος νῦν τούναντίον ἔοικε σπεύδοντι, δλίγου πάντα μᾶλλον φανῆναι αὐτὸν ἡ ἐπιστήμην· καὶ οὕτως ἀν ἥκιστα εἴτη διδαχτόν. ἐγώ οὖν, ὁ Πρωταγόρας, πάντα ταῦτα καθορῶν ἀνω κάτω ταραττόμενα δεινῶς, πᾶσαν προθυμίαν ἔχω καταφανῆ αὐτὰ γενέσθαι, καὶ βουλοίμην ἀν ταῦτα διεξελθόντας ἡμᾶς ἔξελθεῖν καὶ ἐπὶ τὴν ἀρετὴν ὅ τι ἐστί, καὶ πάλιν ἐπισκέψασθαι περὶ αὐτοῦ, εἴτε διδαχτὸν εἴτε μὴ διδαχτόν, μὴ πολλάκις ἡμᾶς δὲ Ἐπιμηθεὺς ἐκεῖνος καὶ ἐν τῇ σκέψει σφήλη ἔξαπατήσας, ὥσπερ καὶ ἐν τῇ διανομῇ ἡμέλησεν ἡμῶν, ὡς φήσις σύ. ἥρεσεν οὖν μοι καὶ ἐν τῷ μύθῳ δὲ Προμηθεὺς κάλλιον τοῦ Ἐπιμηθέως· ὃ χρώμενος ἐγώ καὶ προμηθούμενος ὑπὲρ τοῦ βίου τοῦ ἐμαυτοῦ παντὸς πάντα ταῦτα πραγματεύομαι, καὶ εἰ σὺ ἐθέλοις, ὅπερ καὶ κατ' ἀρχάς, ἔλεγον, μετὰ σοῦ ἀν ἥδιστα ταῦτα συνδιασκοπόιην. Καὶ δὲ Πρωταγόρας, Ἐγώ, μέν, ἔφη, ὁ Σώκρατες, ἐπαινῶ σου τὴν προθυμίαν καὶ τὴν διέξοδον τῶν λόγων. καὶ γάρ οὔτε τάλλα οἷμαι κακὸς εἶναι ἀνθρωπος, φθονερός τε ἥκιστ' ἀνθρώπων, ἐπεὶ καὶ περὶ σοῦ πρὸς

πολλούς δὴ εἴρηκα, ὅτι ὡν ἐντυγχάνω πολὺ μάλιστα ἄγαμαι σέ, τῶν μὲν τηλικούντων καὶ πάνυ καὶ λέγω γε ὅτι οὐκ ἀν θαυμάζοιμι, εἰ τῶν ἐλλογίμων γένοιο ἀνδρῶν ἐπὶ σοφίᾳ· καὶ περὶ τούτων δὲ εἰσαῦθις, ὅταν βούλῃ, διέξιμεν· νῦν δ' ὥρα ἥδη καὶ ἐπ' ἄλλο τι τρέπεσθαι. Ἀλλ', ἦν δ' ἐγώ, οὕτω χρὴ ποιεῖν, εἴ σοι δοκεῖ· καὶ γὰρ ἐμοὶ οἶπερ ἔφην ἴέναι πάλαι ὥρα, ἀλλὰ Καλλίᾳ τῷ καλῷ χαριζόμενος παρέμεινα.

Ταῦτ' εἰπόντες καὶ ἀκούσαντες ἀπῆγμεν.

ΜΕΡΟΣ Β

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ
ΕΙΣ ΤΟΝ ΠΛΑΤΩΝΟΣ ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΝ

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β'

βαθέος ὅρθρου : βλ. Πλ. Κριτ. (43 A. Κεφ. Α'). — **'Ιπποκράτης** : νέος, πλούσιος, ὀρεγόμενος ἀνωτέρας μορφώσεως· ὁ 'Ιπποκράτης ὡς καὶ ὁ Φάσων δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστοί. — **τὴν θύραν...** **ἔκρουε**: αἱ οἰκίαι τῶν πλουσίων, ὅποια ἡ τοῦ Καλλίου, εἶχον θυρωροὺς δούλους, συνήθιως δὲ πρὸς φύλαξιν τῆς εἰσόδου καὶ κύνα· ἀλλ' ἡ οἰκία τοῦ Σωκράτους ἦτο εὔτελεστάτη, ὁ ἔδιος δὲ ἔξετίμα αὐτὴν πέντε μνᾶς· δὲν ἔχει οὐδὲ ρόπτρον, διὸ ὁ 'Ιππ. κρούει μὲ τὴν βακτηρίαν. — **νεωτερον** (εὐφημ.) = δυσάρεστον. — **εὖ ἀν λέγοις** (ἐνν. εἰ ἀγαθὰ ἀγγέλλοις) = καλά, ὥραῖα! — **ἡν** (α' προσ.) (ἡ γ'), πρτκ. τοῦ ἡμὶ (= λέγω), ἐν γρήσει εἰς τὰς παρενθετικὰς φράσεις **ἡν δ' ἔγω** (= εἰπον ἔγω), **ῃ δ' δς** (= εἰπεν οὗτος). — **πρώην** = προχθές. — **ἐσπέρας** γε = ναί, χθὲς βράδυ. Δὲν λέγει **χθὲς ἐσπέρας**, διότι παρ' Ἀθηναίοις μία ἡμέρα ἐλογίζετο ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου μέχρι τῆς δύσεως τῆς ἐπομένης ἡμέρας. — **ἐπιψηλαφήσας**: ἔνεκα τοῦ σκότους ἀναζητεῖ ψηλαφητί: διὰ τὴν πενίαν ὁ Σω. δὲν ἀνάπτει τὴν αὐγὴν λύχνον. — **σκίμπους** = κλίνη εὐτελῆς καὶ χαμηλή, ἐπὶ τῆς ὅποιας ἀνεπαύετο ὁ Σω. — **δῆτα** = ναί. — **Οἰνόη**: δύο δῆμοι τῆς Ἀττικῆς εἶχον τὸ ὄνομα τοῦτο, ὁ μὲν παρὰ τὸν Μαραθῶνα, ὁ δὲ παρὰ τὰς Ἐλευθερὰς (ν. Μάζι) ἐπὶ τοῦ Κιθαιρῶνος, περὶ οὓς πρόκειται ἐνταῦθα, διότι ἐντεῦθεν εὐκόλως οἱ δοῦλοι κατέφευγον εἰς τὴν Βοιωτίαν. — **καὶ δῆτα** = καὶ λοιπόν. — **ὑπὸ τινος ἀλλου** = ἔνεκα ἀλλῆς τινὸς αἰτίας. — **καὶ ἔτι** = καὶ πάλιν, δηλ. ἀν καὶ ἦτο περασμένη ἡ ὥρα. — **Πρωταγόρας δ' Ἀβδηρίτης**, ἐκ τοῦ ὅποιου καὶ τὴν ἐπιγραφὴν ἔσχεν ὁ διάλογος, ἐγεννήθη περὶ τὸ 480 π.Χ. Οὗτος πρῶτος ὄνομάσας τὸν ἐαυτὸν του σοφιστὴν (Πρωταγ. 349 A, Κεφ. 33) περιήρχετο τὰς πόλεις τῆς 'Ελλάδος διδάσκων ἐπὶ μισθῷ¹ τοὺς πλουσιωτέρους τῶν νέων καὶ συναναστρεφόμενος ἄνδρας

1. Συνήθιως ἐλάμβανε παρ' ἑκάστου μαθητοῦ ἑκατὸν μνᾶς.

κατέχοντας ἔζοχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ. Τῷ 432 π.Χ. διατρίβων ἐν Ἀθήναις καὶ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ πλουσίου Καλλίου συνδιελέχθη μετὰ τοῦ Σωκράτους. Εἰς τὰς δυσμὰς δὲ τοῦ βίου του καταγγελθεὶς ἐπὶ ἀσεβείᾳ, διότι εἰς τὸ σύγγραμμά του Περὶ θεῶν ἐξέφραζεν ἀμφιβολίαν περὶ τῆς ὑπάρξεως αὐτῶν, ἐζήτησε τὴν σωτηρίαν του διὰ τῆς φυγῆς· ἀλλὰ κατὰ τὸν εἰς Σικελίαν πλοῦν, ναυαγήσαντος τοῦ πλοίου, ἐπινίγη εἰς ἡλικίαν 70 ἑτῶν, περίπου, ἀφοῦ ἐπὶ 40 ἔτη συνεχῶς ἐδίδαξε. Πλὴν τοῦ Περὶ θεῶν συγγράμματος ὁ Π. ἔγραψε πολλὰ ἄλλα, τῶν ὅποιων μόνον τὰς ἐπιγραφὰς γνωρίζουμεν (Περὶ τοῦ ὄντος, Περὶ ἀρετῶν, Περὶ ὁρθοεπείκειας, ἐν τῷ ὅποιώ ἡσχολεῖτο μὲ τὴν γραμματικήν, Περὶ τεχνῶν καὶ π.). Ἐδέχετο τὸ τοῦ Ἡρακλείου « πάντα ῥεῖ » καὶ ἐδίδαξε τὸ περιβόγτον « πάντων χρημάτων μέτρον ὁ ἄνθρωπος, τῶν μὲν ὄντων ὡς ἔστι, τῶν δὲ μὴ ὄντων, ὡς οὐκ ἔστι ». Κατὰ ταῦτα ἀλήθειαν ἔξ ἀντικειμένου δὲν ἐδέχετο, ἀλλὰ μόνον ὑποκειμενικήν. Περὶ τοῦ αὐτοῦ δηλ. ἀντικειμένου δύνανται νά ὑπάρχουν δύο ὅλως ἀντίθετοι γνῶμαι, ὅμως ἔξ ίσου ἀληθεῖς: σοφὸς δὲ εἶναι ὁ δυνάμενος νὰ μεταβάλλῃ διὰ τοῦ λόγου τὴν γνώμην τῶν ἄλλων ὡς πρὸς τὰ φυινόμενα καὶ ὄντα κακά, ὥστε νὰ πιστεύουν διὰ ταῦτα εἶναι ἀγαθὰ καὶ ἀντιστρόφως πόρρω τῶν νυκτῶν (γεν. διαιρ.). εἰναι = δτι πολὺ εἶχε προγωρήσει ἡ νύκτα. — ἐπειδὴ τάχιστα = εὐθὺς μόλις. — ὁ ὑπνος ἐκ τοῦ κόπου = ὁ ἐκ τοιούτου κόπου ὑπνος. — ἀνίημι = ἀφήνω — ἀνδρεία = προθυμία, ζῆλος, — πτοίησις (πτόησις) = σφοδρὰ ἐπιθυμία, λαχυτάρα. — μῶν; = μὴ οὖν; = μήπως; — εἱ γάρ ἐν τούτῳ εἴη = εἴθε τῷ ὄντι νὰ ἐξηρτάτο ἐκ τούτου μόνον, εἴθε αὕτη νὰ ἦτο ἡ δυσκολία. — ἐπιλείπω = ἀφήνω. — αὐτὰ ταῦτα = ἀκριβῶς διὰ τοῦτο. — νεώτερος = διάγον νέος, — ἥ, α' πρόσ. παρατκ. τοῦ είμι. — τὸ πρότερον = τὴν προηγουμένην φοράν. πιθανῶς τῷ 444 π.Χ. — γάρ, βεβαιωτικός. — καταλαμβάνω = εύρισκω — καταλύει = φιλοξενεῖται. — Καλλίας, ὁ Ἰππονίκου, κατήγετο ἐκ τοῦ οἴκου τῶν Κηρύκων, ἐκ τοῦ δρόποιού ἐλαχιβάνοντο οἱ κήρυκες καὶ οἱ δάχδουχοι τῶν Ἐλευσινίων Μυστηρίων. Ο πατήρ του Ἰππόνικος νικήσας τῇ 426 π.Χ. τοὺς Βοιωτούς παρὰ τὴν Τανάγραν ἔπεσε δύο ἔτη βραδύτερον εἰς τὸ Δήλιον ἀφήσας εἰς τὸν οἰκόν του μεγάλην περιουσίαν (200 ταλάντων), τὴν ὅποιαν διὰ τὴν ἀκόρεστον φιλομάθειαν καὶ τὴν μεγάλην κενοδοξίαν κατεσπατάλησε. Τῷ 390 π.Χ. ἦτο στρατηγὸς εἰς τὸν Κορινθιακὸν πόλεμον καὶ τῷ

372 π.Χ. ἦλθε πρεσβευτὴς εἰς Σπάρτην. 'Η μήτηρ του διαζευχθεῖσα τὸν Ἰππόνικον συνεζεύχθη τὸν Περικλέα. — Θάρρει = μένε ἥσυχος.

— Ἐκτιμήσατε τὸν δραματικὸν τρόπον, διὰ τοῦ δποίου δ Πλάτων παριστᾶ τὴν πρὸς μάθησιν δρμὴν τοῦ Ἰπποκράτους.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'

ἀποπειρώμενος = θέλων νὰ δοκιμάσω. — **ῥώμη** = ἴσχυς θελήσεως, ἀποφασιστικότης. — **τελῶν** = πληρώνων. — **διασκοπῶ** = βολιθοσκοπῶ. — **μισθόν**, κτγρμ. — **ῶσπερ ἂν εἰ** = ως λ.χ. ἂν. — **ἐπινοῶ** = σκέπτομαι. — **Ἰπποκράτη τὸν Κῶον** : κατήγετο ἐκ τοῦ πειρήμου (ἰατρικοῦ) γένους τῶν Ἀσκληπιαδῶν καὶ ἐγεννήθη περὶ τὸ 460 π.Χ. Ἐδιάχθη τὴν Ιατρικὴν παρὰ τοῦ πατρός του καὶ τοῦ ἐκ Σηλυμβρίας Ἡροδίκου καὶ ἐγένετο ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐπιστημονικῆς Ιατρικῆς (πατὴρ τῆς Ιατρικῆς) συγγράψας πολλὰ Ιατρικὰ συγγράμματα. — **Πολύχλειτον** : οὗτος γεννηθεὶς ἐν Σικυῶνι ἐπολιτογραφήθη εἰς τὸ "Αργος, διὸ καὶ Ἀργεῖος ἐνταῦθα δονομάζεται. Ἡτο σύγχρονος τοῦ Περικλέους καὶ ἐγένετο δὲ ἀρχηγὸς τοῦ Ἀργείου Ἐργαστηρίου τῶν γλυπτῶν. Πρῶτος ὑπέβαλεν εἰς σταθεροὺς κανόνας τὰς ἀναλογίας τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος, κατὰ προτίμησιν δὲ εἰκόνιζε νεαροὺς ἀθλητάς, ως τὸν δορυφόρον, τὸν ἀποξύμενον κ.λ.π. — **Φειδίαν** : οὗτος ἐγεννήθη εἰς Ἀθῆνας περὶ τὸ 488 π.Χ. καὶ ἀπέθανε τῷ 432 π.Χ. Ὅπηρέν δὲ περιφημότατος γλύπτης τῆς ἀρχαιότητος, εἰς αὐτὸν δὲ εἶχεν ἀναθέσει ὁ Περικλῆς τὴν ἐποπτείαν τῶν ἔργων κατὰ τὴν διακόσμησιν τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Αθηνῶν.

ἔξικνοῦμαι = ἔξαρκῶ. — **οὕτω σφόδρα σπουδάζοντας** = μὲ τόσον μεγάλον ζῆλον σπεύδοντας. — **ἄλλο,** ἐκτὸς δηλ. τοῦ κυρίου ὄνοματος. — **δή τοι** = ως γνωστόν. — **ὑπέφαινεν** = ἐγλυκοχάραξε. — **εἰ ἔοικε** (= ἐὰν τοῦτο ὁμοιάζῃ πρὸς τὰ προηγούμενα) = ἐὰν ἡ ἀπόκρισίς μου δέον νὰ εἴναι ἀνάλογος πρὸς τὰ προηγούμενα. — **παρέχων σαυτὸν** = παρουσιαζόμενος. — **γραμματιστής** = ὁ διδάσκων ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν. — **ἐπὶ τέχνῃ** = διὰ νὰ ἔξασκήσῃς αὐτὴν ως ἐπάγγελμα. — **παιδεία** = μόρφωσις. — **δημιουργὸς** = τεχνίτης, ἐπάγγελμα τίας. — **ἔλευθερος** = ὁ τεχνίτης, ὁ μὴ ἔχων τὴν ὑποχρέωσιν νὰ εἶναι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ἔρασιτέχνης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'

θεραπεύω = 1) περιποιοῦμαι. 2) μορφώνω (τὸ ἀπαρμφ. σημαίνει σκοπόν). — **ὅτι δέ ποτε...** οἶσθα = εἰ οἶσθα, ὅτι... θαυμάζοιμ' ἄν. — **παραδίδως** = προτίθεσαι νὰ παραδώσῃς. — **σοφιστής** = κάτοχος σοφίας, γνώσεων (σοφὰ = γνώσεις — εἰδέναι, ἴστωρ). — **τῶν τι σοφῶν** = τῶν γνώσεων εἰς τί, (εἰς τί ἀφορῶσιν αἱ γνώσεις, τὰς ὁποὶς γνωρίζουν οἱ ζωγράφοι ;) — **ἀπεργασία** = κατεργασία, ἐκτέλεσις. — **ἐκεῖνο**: ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — **ἐπιστάτης** = ἐπιστήμων. — **δεινόν**, κτυρμ. εἰς τὸ ἐννούμενον **τινά**. Ἡ γάρ ; = δὲν εἴναι ἔτσι ; — **οὐκέτι ἔχω** = δὲν δύναμαι πλέον.

— Πᾶς τίθεται ὑπὸ τοῦ Σωκράτους τὸ ζῆτημα περὶ τῆς ἀξίας τῆς σοφιστικῆς ;

— Ποῖα σφάλματα περιέχονν οἱ δύο δρισμοὶ τοῦ Ἰπποκράτους ὡς πρὸς τὴν ἰδιότητα τοῦ σοφιστοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'

ολόν τινα: ἐπιτείνει τὸν κίνδυνον. — **ύποτίθημι** = ὑποθηκεύω, ἔκθέτω (εἰς κίνδυνον). — **ἐπιτρέπω** = ἐμπιστεύομαι. — **χρηστὸν** = ὑγιές, ἵσχυρόν. — **πονηρὸν** = ἀσθενικόν. — **περισκοπῶ** = ἐξετάζω προσεκτικὰ. — **εἰς συμβουλὴν παρακαλῶ** = προσκαλῶ διὰ νὰ συμβουλευθῶ. — **περὶ πλείονος ἥγοῦμαι** = θεωρῶ ἀνώτερον, τιμῶ περισσότερον. — **ἐνῷ πάντα ἔστι...** πράττειν = ἐκ τοῦ ὁποίου ἐξαρτᾶται (πάντα τὰ σὰ νὰ ἔχουν καλῶς ἢ κακῶς), ὅλη σου ἡ εύτυχία ἢ ἡ δυστυχία. — **ἐπικοινοῦμαι** = συμβουλεύομαι, συνώνυμ. τὸ κατώτερω συμβουλὴν **ποιοῦμαι**. — **διεγνωκώς** = ἀποφασισμένος. — **συνεστόν** = δεῖ συνεῖναι : τὸ συνεῖναι, συγγίγνεσθαι καὶ δμιλεῖν μεταχειρίζονται οἱ Ἀττικοὶ πρὸς δήλωσιν τῶν σχέσεων τοῦ μαθητοῦ πρὸς τὸν διδάσκαλον. — **ἔοικεν** ἐνν. ἀγνοεῖν με. — **ἔμπορος** = μεγαλέμπορος — **κάπηλος** = μικρέμπορος, μεταπράτης. — **ἀγώγιμα** = φορτία, ἐμπορεύματα. — **ῶν...** ἀγωγίμων... δ, τι = δ τι τῶν ἀγωγίμων ἀγούσι. — **χρηστὸς** = χρήσιμος, ὡφέλιμος. — **καὶ τούτων**: ἐκ τοῦ τινές.

κυβεύω περὶ τοῖς φιλτάτοις = διακινδυνεύω διὰ τὰ πολυτιμό-

τα, (ψυχὴν καὶ εὐεξίαν αὐτῆς). — κινδυνεύης: ἔρμηνεύει καὶ ἐπεξηγεῖ τὸ κυβεύης. — σιτία = τροφαί. — ἀποφέρω = μεταφέρω. — ἐν ἄλλοις ἀγγείοις, οὐχὶ δηλ. τῷ σώματι. — ἐπαῖων = ὁ εἰδήμων, ὁ εἰδικός. — τιμὴ = ἀμοιβή, δίδακτρα. — ἡμῶν = β' ὅρος τῆς συγκρίσεω. — νέοι = πολὺ νέοι. — τοσοῦτο πρᾶγμα = τόσον σοβαρὸν ζήτημα. — διαιροῦμαι. = χωρίζω, κρίνω, λαμβάνω ἀπόφασιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

δόξαν (ἡμῖν ταῦτα), αἰτ. ἀπόλ. ἀντὶ δόξαντα ταῦτα. — πρόθυρον = ὁ πρὸ τῆς θύρας ἐστεγασμένος χῶρος ἔχων καὶ ἐδώλια (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 1). — λόγος = ζήτημα. — οὔτως (= τότε μόνον): ἀνακεφαλαιώνει τὸ περιεχόμενον τῆς μτχ. — κατακούω = ἀκούω ἀκριβῶς, καλά. — κινδυνεύω (ἀπαρφμ.) = δοκῶ, φαίνομαι. — γοῦν = τούλαχιστον, τέλος πάντων. — ἔα (ἐπιφώνημα ἐκπλήξεως καὶ ἀγανακτήσεως) = οὐφ! — σοφισταί τινες: ἡ ἀντων. τινὲς ἐτέθη πρὸς περιφρόνησιν. — οὐ σχολὴ αὐτῷ = δὲν εὐκαιρεῖ ὁ κύριός μου. 'Ο εὐνοῦχος παρατηρῶν ἄτι οἱ σοφισταὶ ἐπόιουν κακὴν χρῆσιν τῆς ἐλευθεριότητος τοῦ Καλλίου μισεῖ καὶ ἀποδιώκει αὐτοὺς φροντίζων διὰ τὴν περιουσίαν τοῦ δεσπότου του. Διὰ δὲ τῆς ἀντων. αὐτὸς ἔκαλουν οἱ δοῦλοι τὸν δεσπότην καὶ οἱ μαθηταὶ τὸν διδάσκαλον. — ἐπήραξε, τοῦ ῥ. ἐπαράσσω = κλείω τὴν θύραν μὲ πάταγον. — προθύμως = μὲ δόρμην. — ὡς ἀνθρωποι (ἀντὶ ἀνδρες), πρὸς περιφρόνησιν. — εἰσαγγέλλω = ἀναγγέλλω μέσα· λέγεται ὑπὸ τοῦ θυρωροῦ ἀναγγέλλοντος εἰς τὸν οἰκοδεσπότην τὴν ἀφίξιν τινος. — μόγις ποτὲ = μόλις καὶ μὲ δυσκολίαν τέλος πάντων.

— Πᾶς συντελεῖ εἰς τὴν δραματικότητα τοῦ ἔργου δ' ὡς ἄνω ρόλος τοῦ θυρωροῦ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ'

πρόστων = τὸ περιστύλιον τὸ περιβάλλον τὴν τετράγωνον αὐλὴν τῆς οἰκίας (βλ. εἰκ. ὑπ' ἀριθ. 2). — ἔξης (ἔχομαι) = εἰς τὴν αὐτὴν σειράν. — ἐκ τοῦ ἐπὶ θάτερα = ἀπὸ τὸ ἐν μέρος.

Φιλιππίδης: ἀνῆκεν εἰς γνωστὸν καὶ ἀρχαῖον γένος τῶν Ἀθητῶν. — Μενδαιος: ὁ ἐκ Μένδης, ἀποικίας τῶν Ἐρετρίεων ἐπὶ τῆς

χερσονήσου Παλλήνης. — **εύδοκιμῶ** = διακρίνομαι, φημίζομαι. — **ἐπακούω** = ἀκούω μὲ προσοχήν, — **τὸ πολὺ** = ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον. — **οὖς ἄγει:** οἱ νέοι θέλοντες νὰ διδαχθοῦν ἐπὶ μακρότερον χρόνον πλησίον τῶν σοφιστῶν ἤκολούθουν τούτους καὶ εἰς τὰς ἀποδημίας. — **κηλέω - ὦ** = θέλγω, καταγοητεύω. — **φωνὴ** = διδασκαλία, ὅμιλα. — **Ὀρφεὺς:** οὗτος τῆς Μούσης Καλλιόπης διὰ τῆς λύρας καὶ τοῦ ἄσματος ἔθελγε καὶ αὐτὰ τὰ ἄγρια θηρία, ἔκινε τὰ δένδρα καὶ τοὺς λίθους, ἀνεγχάτιζε τὸν ροῦν τῶν ποταμῶν καὶ ἐμάλαξεν καὶ αὐτὸν τὸν ἀμείλικτον Πλαύτωνα. — **κατὰ τὴν φωνὴν** = πρὸς τὴν διεύθυνσιν τῆς φωνῆς. — **ώς καλῶς** = πόσον καλῶς.

εὐλαβοῦμαι = προσέχω. — **εὖ πως καὶ ἐν κόσμῳ** = λίγαν εὐπρεπῶς καὶ ἐν στρατιωτικῇ τάξει. — **καθίσταντο** = ἐλάμβανον θέσιν, ἐτοποθετοῦντο. Πάντα ταῦτα γίνονται πρὸς τιμὴν τοῦ Πρωταγόρου, περὶ τοῦ ὄποιου ὁ Πλάτων ἐνταῦθα ὅμιλεῖ μὲ λεπτὴν εἰρωνείαν. — **τὸν δὲ μετ'** (ἀναστροφή) = μετὰ τὸν Σίσυφον. Ἐνταῦθα παραβάλλει τὸν Πρωταγόραν πρὸς τὸν Σίσυφον, τὸν δὲ Ἰππίαν πρὸς τὸν Ἡρακλέα. — **Ιππίας δ Ἡλεῖος:** Οὗτος ἦτο σύγχρονος τοῦ Προδίκου καὶ κατεῖχεν ἔζοχον θέσιν εἰς τὴν πατρίδα του. Περιερχόμενος τὰς πόλεις ἐδίδασκεν ἐπὶ μισθῷ, σεμνυνόμενος δὲ ἐλεγεν δὲτι ἀπέκτησε περισσότερα χρήματα ἢ δύο ἥλλοι τῶν σοφιστῶν ὁμοῦ λαμβανόμενοι. Ἡτο πολυμαθέστατος καὶ ἐδίδασκε τοὺς νέους πάντα τὰ ἐγκύρω λαθήματα, εἰς δὲ τὰς ἐπιδείξεις του μετεχειρίζετο γλῶσσαν πλήρη συνωνύμων, σχημάτων καὶ ἀλληγορικῶν φράσεων. — **εἰσνοῶ** = ἀντιλαμβάνομαι. Ἡ φράσις ἐλήφθη ἐκ τῆς Ὁμ. Ὁδ. λ 601, ὅπου ὁ Ὄδυσσεὺς κατελθὼν εἰς τὸν "Ἄδην περισκοπεῖ τὰς ἐν αὐτῷ ψυχάς. Ὁ φιλόσοφος σατιρίζων τοὺς σοφιστὰς παραβάλλει πρὸς τὰς ἐν τῷ "Άδῃ σκιάς. — **θρόνος** = ἔδρα ἔχουσα ἑρείσματα καὶ ὑποπόδιον. — **βάθρα** = θραντα τῶν μαθητῶν.

Ἐρυξίμαχος: διαπρεπής ἰατρός, ὡς καὶ ὁ πατὴρ του Ἀκουμενός. — **Φαῖδρος:** ἐξ οὗ ὁ ὄμώνυμος Πλατωνικὸς διάλογος, φίλος τοῦ Ἐρυξίμαχου. — **Μυρρινοῦς:** δῆμος τῆς Ἀττικῆς ἀνήκων εἰς τὴν Πανδιονίδα φυλὴν. — **πολῖται** = συμπολῖται. — **διερωτῶ** = κάμνω λεπτομερεῖς ἐρωτήσεις. — **διακρίνω = 1)** ἐκδίδω ἀπόφασιν ὡς δικαστής. 2) λύω ἀπορίας. — **καὶ μὲν δῆ...** = ἀλλ' ἀλήθεια εἰδὸν ἀκόμη καὶ ('Ομ. Ὁδ. λ. 582). Τὸν Πρόδικον παραβάλλει πρὸς τὸν Τάνταλον διὰ τὸ ἀσθενικὸν αὐτοῦ, παρῳδῶν οὕτω τὸ «χαλέπ' ἀλγε' ἔχων». — **Πρό-**

δικος δ Κειος: Οὗτος ἐγεννήθη περὶ τὸ 470 π.Χ. Νέος ἔτι ἐπέμφθη εἰς τὰς Ἀθήνας διὰ πολιτικὰς ὑποθέσεις, ὅπου ἀπαγγείλας λόγον διήγειρε τὴν προσοχὴν τῶν Ἀθηναίων, ὡς ἄλλοτε ὁ Γοργίας. Εἰς τὰς Ἀθήνας εὗρε πολλοὺς μαθητὰς καὶ ἀκροατάς, τὴν δὲ διδασκαλίαν του καὶ αὐτὸς ὁ Σωκράτης δὲν ἐνόμιζεν ἐπικίνδυνον· διὰ τοῦτο εἰς αὐτὸν παρέπεμπε τοὺς νέους, ὅσοι δὲν ἦδύναντο νὰ εὔδοκιμήσουν εἰς τὴν δικαιοτικήν.

Ο Πρόδικος ἔγραψε πολλά, μεταξὺ τῶν ὅποίων τὸ Περὶ ὄνομάτων ὄρθοτητος, ἥτοι περὶ συνωνύμων, καὶ τὰς "Ωρας, σύγγραμμα, ἐκ τοῦ ὅποίου ἐλήφθη ὁ καλὸς περὶ Ἡρακλέους μῆθος, τὸν ὅποῖον συχνὰ οἱ ἀρχαῖοι ἀνέφερον. Αἱ ἐπιδείξεις τοῦ σοφιστοῦ τούτου ήσαν μὲν ἡθικαὶ, ἀλλὰ δὲν εἶχον φιλοσοφικὴν σπουδαιότητα. — **ἄρα** = πράγματι, ὅπως εἶχον εἰκάσει (314 Γ, Κεφ. Ε'). — **οίκημα** = δωμάτιον. — **ταμιεῖον** = ἀποθήκη. — **κατάλυσις** = κατάλυμα, — **κώδιον** = προβιά. — **στρώματα** = σκεπάσματα. — **Παυσανίας:** γνωστότατον πρόσωπον τῆς τότε ἀνεπιγμένης κοινωνίας τῶν Ἀθηνῶν, μετασχῶν τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος. — **Κεραμεῖς:** δῆμος τῆς Ἀττικῆς, Β.Δ. τῆς πέλεως καὶ ἐκτὸς τοῦ περιβόλου τῶν τειχῶν, ἐκ τοῦ ὅποίου ὠνομάσθησαν ἀμφότεροι οἱ Κεραμεικοί, ὁ ἐντὸς τοῦ Διπύλου καὶ ὁ ἔξω. — **Ἀγάθων:** γεννηθεὶς ἐν Ἀθήναις (448 π.Χ.) ἐγένετο τραγικὸς ποιητὴς μετασχῶν καὶ τοῦ συμποσίου τοῦ Πλάτωνος· ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Ἀρχελάου τῆς Μακεδονίας τῷ 401 π.Χ. — **Ἀδείμαντος** ὁ Κήπιδος, ἥτο ἄλλοθεν ἄγνωστος, ὁ δὲ Λευκολοφίδου, φανατικὸς ἔχθρος τῆς δημοκρατίας, στρατηγῶν ἐν Αἴγας ποταμοῖς, ἥχμαλωτίσθη καὶ κατηγορήθη ὡς προδότης τῆς πατρίδος. — **μαθεῖν** = νὰ ἐννοήσω. — **λιπαρῶς ἔχω** = ἐπιθυμῶ πολὺ (λιπαρῆς = πρόθυμος). — **Κριτίας:** συγγενὴς τῆς μητρὸς τοῦ Πλάτωνος, φανατικὸς ὀλιγαρχικός. Ο πατὴρ του Κάλαισχρος μετέσχε τῆς ὀλιγαρχίας τῶν 400, ὁ ίδιος δὲ ἥτο ἐπιφανέστατος τῶν τυράννων καὶ ἐφεύρθη εἰς τὸν πρὸς τὸν Θρασύβουλον ἀγῶνα.

— Πῶς κρίνετε τὸν ὑπαινιγμὸν τοῦ Σωκράτους ὅτι ἡ ἐμφάνισις τοῦ Ἰππίου καὶ τοῦ Προδίκου ὑπεγνθύμιζε τὸν Ἡρακλέα καὶ τὸν Τάνταλον;

— Ποῖαι ἐκδηλώσεις τοῦ πνευματικοῦ βίου ἐν Ἀθήναις διαφαίνονται ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η'

σμίκρ' ἄττα διατρίψαντες = ἀργοπορήσαντες πολὺ λίγο. — πρὸς σέ τοι: τὸ τοι ἔξαρει τὴν ἀντωνυμίαν. — οἰκία (= ἐνταῦθα) = οἰκογένεια. — φύσις = εὐφύτα. — ἐνάμιllας = ὅμοιος, ἴσος. — Ἑλλόγυμος = ὁ ἐν λόγῳ ὡν, σπουδαῖος, ἔνδοξος. — οἱ (= οἱ) = ἑαυτῷ. — προμηθοῦμαι = λαμβάνω πρόνοιαν. — συνουσία = συναναστροφή, ἀκρόασις. δόθνεῖος = ξένος. — εὐλαβεῖσθαι = προσέχειν, ὑποχυ. δὲ αὐτοῦ εἶναι τὸν ταῦτα πράττοντα. δυσμένεια = προσωπικὴ ἔχθραι. — ἐπιβουλαὶ = ἐπίσημοι τῆς πολιτείας ἐπιθέσεις. ώς λ.χ. δίκαι ἀσεβείας — τὸ ἐπαχθὲς αὐτῆς = τὰ ἐκ ταύτης προκαλούμενα δυσάρεστα (φθόνοι καὶ μίση). — πρόσχημα = προκάλυμμα. Κατωτέρω λέγει παραπέτασματι. — τελεταὶ = τελεταὶ μυστηρίων· τοιαύτας ἐδίδαξεν ὁ Ὁρφεὺς καὶ οἱ ὀπαδοὶ του (οἱ ἀμφὶ Ὀρφέα), ἃς ἐπίσης καὶ ἀπέχεσθαι φόνων. ὁ δὲ Μουσαῖος ἐδίδαξε θεραπείας νύσων καὶ χρησμούς. — Ἰκκος: ἀθλητὴς ἐκ Τάραντος, σύγχρονος τοῦ Θεμιστοκλέους, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ πένταθλον. 'Ο Πλάτων ἀναφέρει αὐτὸν ὡς ὑπόδειγμα σωματικῆς ἐγκρατείας. — Ἡρόδικος: ίατρός, ἰδρυτὴς τῆς διαιτητικῆς, ἦτοι τῆς θεραπευτικῆς γυμναστικῆς. — τὸ ἀρχαῖον Μεγαρεύς, διότι πιθανῶς ἐγεννήθη εἰς τὰ Μέγαρα. μετοικήσας κατόπιν εἰς Σηλυμβρίαν τῆς Προποντίδος. — Ἀγαθοκλῆς καὶ Πυθοκλείδης: διδάσκαλοι τοῦ Περικλέους, ήσαν θεωρητικοί μουσικοί. — ὥσπερ λέγω (= εἰπον), ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀνωτέρω φημὶ μὲν (316 Δ, Κεφ. 8). — κατὰ τοῦτο εἶναι = ὡς πρὸς τοῦτο.

Ξυμφέρομαι = συμφωνῶ.

οὐ τι: ἡ ἀντων. τι ἐπιτείνει τὴν ἄρνησιν. — τοὺς δυναμένους πράττειν, ἐνν. τὰ πολιτικὰ (ἡ ὅπως κατω. 319 Α, Κεφ. Θ.) τὰ τῆς πόλεως = τοὺς ἔχοντας μεγάλην πολιτικὴν ἐπιρροήν. — οἱ πολλοὶ = τὸ πλῆθος. — οὗτοι δηλ. οἱ δυνάμενοι πράττειν. — διαγγέλλω = θέτω εἰς κυκλοφορίαν. — ἀποδιδράσκοντα (μτχ. ἐνδοτ.). : ὁ ἐνεστ. σημαίνει ἀπόπειραν. — τὸ μὴ δύνασθαι, ἐνν. τινά. — καὶ τοῦ ἐπιχειρήματος (γεν. ὑποχυ. ὁ δὲ καὶ ἐπιδοτικός) : τοῦτο λέγει ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν δραπετεύσαντα μέν, ἀλλὰ συλληφθέντα. — καὶ πόλυ... ἀνάγκη = καὶ πολὺ ἀναγκαῖα συνέπεια εἶναι. — παρέχομαι = φέρομαι. — πρὸς τοῖς ἄλλοις = ἐκτὸς τῶν ἄλλων (δυσμένεια, ἐπιβουλαὶ, τὸ ἐπαχθές, βλ. ἀνωτέρω 316 Δ, Κεφ. 8). — ἀπασαν (ἐπιτείνει τὸ ἐναντίαν) = δλως διόλου.

σοφιστής = (κατὰ τὸν Πρωτ.) σοφός, ὑπερέχων τῶν ἄλλων εἰς τέχνην ἢ ἐπιστήμην. — **εὐλάβεια** = τρόπος προφυλάξεως. — **ἐκείνης δηλ.** τοῦ ἔξαρνον εἶναι, ὅπως ἐπραττον οἱ πρὸ αὐτοῦ μεταχειρίζομενοι προσχήματα. — **ἄλλας εὐλάβειας** = ἄλλα μέτρα προφυλακτικά. — **σὺν θεῷ εἰπεῖν** = μὲ τὴν βοήθειαν τοῦ θεοῦ. Οἱ ἀρχαῖοι ὄσάκις ἐπήνουν ἔχτους, θέλοντες νὰ ἀποφύγουν τὸν φθόνον τῶν θεῶν, μετεχειρίζοντο τοιαύτας εὐσεβεῖς φράσεις. — **εἰμὶ ἐν τῇ τέχνῃ** = ἀσκῶ τὴν τέχνην. — **τὰ ξύμπαντα** = τὸ σύνολον τῶν ἐτῶν τῆς ἡλικίας μου. — **οὐδενὸς ὅτου οὐ** : ἔλξις ἀντὶ νὰ εἴπῃ οὐδεῖς (ἐστιν) ὅτου οὐ. — **ἀπάντων ἐναντίον** (= ἐνώπιον) = . . . = **ἐναντίον ἀπάντων τῶν ἔνδον ὅντων.** — **ἐνδεικνυματι** = ἐπιδεικνύομαι. — **καλλωπίζομαι** = καμαρώω. — **ὅτι ἔρασται** : ἐκ τοῦ ἐνδείξασθαι. — **ἔραστής** = θαυμαστής. — **τί... οὐ ἐκαλέσαμεν...** : διὰ τοῦ τί οὐ μετὰ ἀρ. ὅριστ. ἔρωτῶμεν ἀνυπόμονοι, διατὶ δὲν ἔγινε τι, τὸ δόπιον ἥδη ἔπρεπε νὰ εἴχε γίνει σημαντικόν : **καλέσωμεν τάχιστα.** — **καὶ αὐτοὶ** = καὶ μόνοι μας (χωρὶς νὰ ἀναμένωμεν τοὺς δούλους). — **ἀντιλαμβάνομαι** = πιάνω. — **κατεσκευάζομεν**, ἐνν. **συνέδριον** = ἐτακτοποιοῦμεν (βάθρα καὶ κλίνας).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ'

νῦν δὴ ἀν λέγοις = τώρα πλέον δύνασαι νά λέγης. — **ὑπὲρ τοῦ νεανίσκου** = ως ἀντιπρόσωπος τοῦ νεανίσκου. — **ἡ αὐτὴ μοι ἀρχὴ...** ἀφικόμην = ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου μου, περὶ ἐκείνων διὰ τὰ ὅποια ἥλθον, εἶναι ἡ ίδια πρὸς τὴν πρὸ δλίγου (= διὰ ποίαν αἰτίαν ἥλθον, ἐπαναλαμβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ δλίγου). — **βελτίων** = ικαβάνω καὶ τώρα τὰ αὐτὰ ὅσα εἶπον πρὸ δλίγου). — **ταῦτα ταῦτα** = ὁμοίως. — **τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις** = οὐδὲν θαυμαστὸν ἐστι τοῦτο, τοῦτο οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις = οὐδὲν θαυμαστὸν λέγεις. — **δ λέγεις.** — **εἰκός** = φυσικόν. — **μὴ οὕτως**, ἐνν. **ἀποκρίνου ἡ λέγε.** — **αὐτίκα**, χρον. — **νῦν νεωστὶ** = τώρα πρὸ δλίγου. — **Ζεύξιππος** : δὲν εἶναι ἄλλοθεν γνωστός· πιθανῶς εἶναι τὸ πλῆρες ὄνομα τοῦ περιφήμου ζωγράφου τῆς ἀρχαιότητος Ζεύξιδος ἐξ Ἡρακλείας τῆς Κάτω Ἰταλίας, ἀκμάσαντος περὶ τὰ τέλη τοῦ Ε' αἰῶνος π.Χ. — **βελτίω ἔσεσθαι**, ἐνν. **με.** — **καν** = καὶ (ὥσπερ) ἀν. — **'Ορθαγόρας** : Θηβαῖος αὐλητής, διδάσκας καὶ τὸν Ἐπαμεινώνδαν τὴν αὐλητικήν. — **ἐκάστης**, γεν. χρν. — **εις τι... καὶ περὶ τοῦ** = εἰς ποῖον ἐπάγγελμα καὶ εἰς ποίαν εἰδικότητα (λ.χ. ἰατρὸς νευρολόγος). — **γάρ** (διασαφ.) = λοιπόν. — **λωβῶ-**

μαι = λυμαίνομαι, βασανίζω. — **πεφευγότας** (ἐνδοτ. μτχ.) τοῦ ρ. φεύγω = ἀπαλλάττομαι. — **τέχναι** = τὰ σχολικὰ μαθήματα. — **λογισμοὶ** = λογαριασμοί, λογιστική. — **μουσικὴ** = ἡ ὅλη ἀνθρωπιστικὴ μόρφωσις. — **ἀπέβλεψεν** = ἔρριψε βλέμμα διότι ἡ γενικὴ αὕτη παρατήρησις ἐφαρμόζεται κατ' ἔξοχὴν εἰς τὸν Ἰππίαν. — **εύβουλία** = σύνεσις. — **ἄρα** ἔπομαί σοι τῷ λόγῳ; ἄρα γε παρακολουθῶ τὸν λόγον σου, ἐννοῶ δ, τι λέγεις; Ἡ φράσις περιέχει ἐλαφρὰν μομφήν, δτι δ Πρωτ. δὲν ἔξεφράσθη σαφῶς. — **ποιεῖν**, ἐνν. τοὺς συνόντας. — **μὲν οὖν** = βεβαιότατα. — **τὸ ἐπάγγελμα, δ ἐπαγγέλλομαι** (σχῆμα ἐτυμολογικὸν) = τὸ ἐπάγγελμα τὸ ὅποιον ἔχω.

— Κρίνατε τὴν ἀπάντησιν τοῦ Πρωταγόρου:

- a) Κατὰ πόσον ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν ἀκριβολογίαν τοῦ Σωκράτους.
 β) Ὡς πρὸς τὴν ἐκφραζομένην ὑπὸ τοῦ σοφιστοῦ αὐτοπεποίθησιν.

ΖΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι'

ἢ, ἔξαίρει τὴν ἐννοιαν τοῦ καλόν. — **τέχνημα** = τέχνη, ἐπιστήμη. γάρ, αἰτιολογεῖ τὴν ἐν τῷ εἰπερ κέκτησαι ἀμφιβολίαν. — **οὐκ ᔥχω** ὅπως = ἀδυνατῶ νά. — **ὅθεν** = διατί. — **παρασκευάζω** = μεταδίδω. — **δίκαιος εἴμι** = εἰμαι ὑποχρεωμένος. — **πρᾶξαι** = νὰ διαπραγματευθῇ. — **περὶ τῶν οἰκοδομημάτων**, δηλ. τοῦ σχεδίου, τῆς δαπάνης κλπ. οὐχὶ ὅμως καὶ περὶ τῆς σκοπιμότητος αὐτῶν; ὅπότε ἀρμοδιώτεροι νὰ συμβουλεύουν ἡσαν οἱ πολιτικοὶ (πρβλ. Γοργ., κεφ. Ι'). — **οὕτως**, δηλ. ποιοῦντας. — **δημιουργὸς** = ὁ μετερχόμενος ἔργον ὀφέλιμον εἰς δόκον τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.) τεχνίτης, (ἐνταῦθα) εἰδικός. — **θορυβῶ** = ἀποδοκιμάζω διὰ θορύβου. — **οἱ τοξόται**, ἡσαν δοῦλοι τῆς πολιτείας, ἀποτελοῦντες ἀστυνομικὸν σῶμα (ἐκ 1200 ἀνδρῶν)· ὑπὸ τὰς διαταγὰς τῶν πρυτάνεων ἐτήρουν τὴν τάξιν κατὰ τὰς συνεδρίας τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἐκκλησίας. — **ἔξαρωνται** = ἀποβάλλουν (τῆς ἐκκλησίας σηκώνοντες ἐπ' ὅμου). — **ἐν τέχνῃ ἔστιν** = στηρίζεται ἐπὶ τεχνικῶν γνώσεων, εἶναι ζήτημα τεχνικόν. — **διαπράττομαι** = διενεργῶ. — **ναύκληρος** = πλοιοκτήτης, πλοίαρχος. — **δτι**, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — **τούτοις...μαθών** · ἐκ τοῦ πληθ. ἤθιθεν εἰς τὸν ἐνικόν, διότι ἔχει ὑπ' ὅψιν του ὁ λέγων τὴν περίπτωσιν τοῦ ἐνός, τοῦ ὅμιλοῦντος ἀπὸ τοῦ βήματος. — **ἔπειτα** — ἐν τούτοις ἔξαίρει τὰς ἐνδοτικὰς μτχ. μα-

θών... ὄντος.— μὴ τοίνυν (ἐνν. εἴπης ή λέγε) ὅτι... ἀλλὰ = οὐ μόνον... ἀλλά.— ίδια = ἐν τῷ ίδιωτικῷ βίῳ.— οὔτως ἔχει = οὕτω φρονεῖ.— ἐπει = π.χ. ἀ διδασκάλων εἰχετο = ὅσα ἐξηρτῶντο ἀπὸ διδασκάλους, δι' ὅσα ὑπῆρχον διδάσκαλοι.— ἐπαίδευσε, ἐνεργητικὸν διάμεσον.— αὐτοὶ = μόνοι των (ἀνευ τινὸς ἐποπτείας).— περιιόντες νέμονται = περιφερόμενοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ βόσκουν.— ἄφετος = ὁ μὴ δεδεμένος, ἐλεύθερος νὰ πηγαίνῃ ὅπου θέλει. 'Η μεταφορά ἐκ τῶν Ἱερῶν κτηγῶν ἀφιεμένων ἐλευθέρων (ἀνευ ποιμένος) νὰ βόσκουν ὅπου θέλουν = ἔὰν που... (πλαγία ἐρώτησις μετὰ πρότασιν ἀποπείρας) = ζητοῦντες μήπως...— αὐτόματοι = τυχαίως.— ἀρετὴ = πολιτικὴ τέχνη (πρβλ. 319 Α, Κεφ. Θ').— εἰ δὲ βούλει, ἐνν. ἀλλο παράδειγμα εἰπεῖν.— κατατίθεμαι = παραδίδω πρὸς φύλαξιν καὶ ἀσφάλειαν.— ἐν Ἀρίφρονος, ἐνν. οἰκίᾳ.— Ἀρίφρων : ἀδελφὸς τοῦ Περικλέους.— οὐκ ἔχων ὅτι χρήσαιτο αὐτῷ = ὡς τελείως ἀνοικονόμητον.— κάμπτομαι = κλονίζομαι (εἰς τὴν γνώμην μου).— οἷμαι τί σε λέγειν = νομίζω ὅτι αὐτὸς ποὺ λέγεις εἶναι ἀξιον προσοχῆς.— μὴ φθονήσῃς = ἀπὸ φθόνον μὴ στερήσῃς τῆς ἐπιδείξεως (μὴ ἀρνηθῆς).— ἐπίδειξον : ἡ ἐπίδειξις ἥτο τεχνικὸς ὄρος δηλῶν τὰς ὅμιλας τῶν σοφιστῶν.— μῦθος = πλαστὴ διήγησις.— λόγος = ἀληθινὴ ἴστορία.— μῦθον : ὅπως αἱ ἀρχαιότεροι φιλόσοφοι (Εμπεδοκλῆς, Εενοφάνης κλπ.) ἐξέθηκαν ἐν ποιήσει τὰ δόγματα καὶ παραγγέλματα τῆς σοφίας των, οὔτω καὶ οἱ νεώτεροι φιλόσοφοι μετεχειρίζοντο μύθους πρὸς ἔρμηνέαν τῶν γνωμῶν των μετριάζοντες οὔτω τὴν αὐστηρότητα τῆς σοφίας διὰ τῆς χάριτος καὶ τερπνότητος τῶν μύθων. Τὸ ίδιον ἔπραττον καὶ οἱ σοφισταί, ἵνα διὰ τῶν θελγάτρων τοῦ μύθου, τῆς εὐγλωτίας καὶ τῶν ποιητικῶν κοσμημάτων γοητεύουν καὶ κατακτοῦν τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροατῶν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'

θυητὰ γένη = ζῷα.— καὶ τούτοις : ὅπως δηλ. καὶ διὰ τοὺς θεούς.— τυπᾶ = δίδω τύπον (μορφήν), πλάττω.— γῆς ἔνδον = ἐντὸς τῆς γῆς αὐτῇ κατὰ τὴν ἀντίληψιν τῶν παλαιῶν ἀνθρώπων εἶναι ὁ μητρικὸς κόλπος, ἐν τῷ ὅποιώ τελεῖται μυστηριωδῶς ἡ κατεργασία παντὸς δργανισμοῦ (γῆ παμμήτωρ).— ἐκ γῆς καὶ πυρός : κατὰ τὴν θεωρίαν τοῦ Παρμενίδου, κατὰ δὲ τὴν θεωρίαν τοῦ Εμπεδοκλέους, τὸν ὅποιον ἀκολουθεῖ καὶ ὁ Πρωταγόρας, ὁ κόσμος ἔγινεν ἐκ γῆς,

ῦδατος, πυρὸς καὶ ἀέρος — τῶν ὅσα: τὸ ἔρθρον ἔχει δεικτικὴν σημασίαν. — ὅσα κεράννυται: τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν γῆν καὶ ὁ ἀὴρ πρὸς τὸ πῦρ. — πρὸς φῶς = εἰς τὴν ζωήν. — κοσμῆσαι τε καὶ νεῖμαι: πρωθύστερον. — **Προμηθεύς καὶ Ἐπιμηθεύς**: ἡσαν υἱοὶ τοῦ Ἰαπετοῦ, ἐκ τῶν ὄποιων ὁ μὲν ἐκκλεῖτο δοσοφάτατος τῶν Τιτάνων, ὁ δὲ Ἐπιμηθεὺς ἀμαρτίνοος. — **παραιτοῦμαι** = παρακλῶ. — **αὐτὸς** = μόνος. — **προσάπτω** = ἀπονέμω. — **φύσις** = ὀργανισμός. — **ἀμπίσχω** = περιβάλλω. — **πτηνὸς φυγὴ** = πτερωτὴ φυγὴ, πτερὰ πρὸς φυγὴν. — **κατάγειος** = ὑπόγειος — **τῷδε αὐτῷ** = δι' αὐτοῦ τούτου (τοῦ μεγέθους). — **οὔτως ἐπανισῶν** = ἐξισώνων μὲ τοιαύτην σύμμετρον ἀναλογίαν. — **εὐλάβειαν ἔχω** = προσέχω. — **ἀΐστοω** = καθιστῶ τι ἀφανές, ἔξαφνίζω. — **αὐτοῖς ἀλληλοφθοριῶν διαφυγὰς ἐπήρκεσε** = ἔχορήγησεν ἐπαρκῶς εἰς αὐτὰ τὰ μέσα τοῦ νὰ διαφεύγουν τὸ ἀλληλοφάγωμα. — **αἱ ἐκ Διὸς ὥραι** = αἱ ἀτμοσφαιρικαὶ μεταβολαί. 'Ο Ζεὺς ὁς θεὸς τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὁ αἴτιος πάντων τῶν φυσικῶν φαινομένων. — **εὐμάρεια** = διάφορα προστατευτικὰ μέσα. — **καὶ καύματα, ἐνν.** ἀμῦναι. — **εὐνὴ** = κλίνη, φωλεά. — **στρωμνὴ** = στρῶμα καὶ σκέπασμα. — **αὐτοφυὴς** = φυσική. — **ὑποδέω-ῶ** = ὑποδένω. — **ἄναιμος** = ἀνευ αἷματος, ἀναίσθητος. — **τούντεῦθεν** = μετὰ ταῦτα. — **βορὰν** (ἄλλων ζῴων), ὑποκμ., **τροφὴν κτηγρμ.** — **τῷ γένει ὁ Ἐπιμηθεὺς ἐσκόπει** νὰ σώσῃ τὸ γένος καὶ οὐχὶ τὰ ἀτομα. — **οὐ πάνυ τι σοφὸς** (λιτότης) = παντελῶς μωρός.

λοιπὸν ἦν = ὑπελείπετο. — **ὅ τι χρήσαιτο** (δηλ. τῷ ἀνθρώπων γένει) = πῶς νὰ τὸ οἰκονομήσῃ. — **ἔμμελῶς πάντων ἔχοντα** = ὅτι ἡσαν ἐφωδιασμένα ἀπὸ ὅλα, ὅπως ἥρμοζεν. — **ἀστρωτος** = ἀνευ στρωμνῆς. — **τὴν ἔντεχνον σοφίαν** = τὰς τεχνικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ ὑλικοῦ πολιτισμοῦ). — **Ἀμέσως κατωτέρω λέγει τὴν περὶ τὸν βίον σοφίαν.** — **ἀμήχανον** = ἀδύνατον. — **ταύτη** = ἔτσι. — **τὴν πολιτικὴν** (ἐνν. τέχνην, ἀρετὴν) = τὰς πολιτικὰς γνώσεις (αἴτινες εἶναι ἡ βάσις τοῦ πνευματικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ κοινωνικοῦ βίου). — **ἐνέχώρει** = ἥτο δυνατόν. — **οὐκέτι:** διότι ἐπλησίαζεν ἥδη ἡ ὥρα νὰ ἔξελθῃ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς τὸ φῶς. — **αἱ φυλακαὶ τοῦ Διὸς** = αἱ ὑπὸ τοῦ Διὸς τεταγμέναι φρουραὶ (ἥτοι τὸ Κράτος καὶ ἡ Βία). — **τὸ κοινόν:** ἐν τῷ Ἀττικῷ μύθῳ ὁ "Ηφαιστος καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἡσαν στενῶς συνδεδεμένοι, ὡς μαρτυρεῖ ἡ διήγησις περὶ Ἐριχθοίου, ὅτις

έγεννήθη ύπὸ τοῦ Ἡφαίστου καὶ ἀνετράφη ύπὸ τῆς Ἀθηνᾶς. Αἱ δύο θεότητες εἶχον κοινὰς ἔορτὰς (τὰ Χαλκεῖα καὶ τὰ Ἀπατούρια), κοινὸν ἱερὸν παρὰ τὴν Ἀγορὰν καὶ κοινὸν αἰκήμα ἐπὶ τοῦ Ὁλύμπου. — Ἐφιλοτεχνείτην = μετὰ σπουδῆς κατεγίνοντο εἰς τὴν τέχνην. — ἔμπυρος τέχνη = ἡ διὰ τοῦ πυρὸς ἐργαζομένη τέχνη. — εὐπορία τοῦ βίου = ἄφθονα τὰ μέσα πρὸς εὐζωίαν. — δίκη μετέρχεται τινα = καταδιώκεται τις δικαστικῶς. 'Ο Προμηθεὺς καθηλώθη ἐπὶ τοῦ ὅρους Καυκάσου, ὃπου ἀετὸς κατέτρωγε τὴν ἥμέραν τὸ ἥπαρ αὐτοῦ, τὸ ὄποιον ἀνεφύετο τὴν νύκτα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'

Θεία μοίρα = θεία φύσις (ἡ ἔντεχνος σοφία), μετασχῶν ταύτης ὁ ἀνθρωπὸς ἔγινε συγγενῆς τῶν θεῶν. — **πρῶτον μέν... ἔπειτα...** καὶ : δὲν σημαίνουν χρονικὴν ἀκολουθίαν, ἀλλ' ἀπλῆν ἀπαρίθμησιν. — **νομίζω θεοὺς** = πιστεύω θεούς. — **φωνὴ** = γλῶσσα. — **δόνοματα** = λέξεις. — **διαρθροῦμαι** = συναρμόζω πρὸς ἄλληλα τὰ ἄρθρα, διαρθρώνω τὰς φωνὰς καὶ σχηματίζω συλλαβάς καὶ λέξεις, σχηματίζω ἔναρθρον γλῶσσαν. Οἱ ἀρχαῖοι διεφώνουν περὶ τῆς γενέσεως τῆς γλώσσης ἄλλοι μὲν ἐλεγον ὅτι ἔγεννήθη **φύσει**, ἄλλοι δὲ **θέσει** Ἐνταῦθα λέγων τὴν γλῶσσαν ἐπινόημα τοῦ ἀνθρώπου δέχεται τὸ δεύτερον. Τὸ ἀληθὲς εἶναι ὅτι ὁ ἀνθρωπὸς ἐπροικίσθη ύπὸ τοῦ θεοῦ διὰ καταλλήλων θείων δώρων πρὸς δημιουργίαν τῆς γλώσσης καὶ σὺν τῷ χρόνῳ ἐπλασε καὶ διεμόρφωσεν αὐτὴν κατόπιν μακρῶν προσπαθειῶν πολλῶν γενεῶν. 'Αφορμὴ δὲ πρὸς δημιουργίαν αὐτῆς ὑπῆρξεν ὁ κοινωνικὸς βίος τοῦ ἀνθρώπου. — **πανταχῆ** = ύπὸ πᾶσαν ἐποψιν. — **ἡ δημιουργικὴ τεχνη** = αἱ τεχνικαὶ γνώσεις. — **πολιτικὴν τέχνην** = κοινωνικὴν καὶ πολιτικὴν δργάνωσιν. — **ἔζητουν** = ἐπεθύμουν. 'Η πρώτη ἀρχὴ τοῦ κοινωνικοῦ βίου ἔγκειται κατὰ τὸν Ἀριστοτέλη ἐν τῇ ὅρμῃ πρὸς κοινωνίαν τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὄποιος εἶναι φύσει κοινωνικὸν ζῆν. — **αἰδώς** = ὁ σεβασμὸς πρὸς τοὺς ἀγράφους νόμους. — **δίκη** = ὁ σεβασμὸς τῶν γραπτῶν νόμων. — **συναγωγοί** = συνδετικοί. — **ἴν' εἰεν... συναγωγοί** = ἵνα παρέχουν εἰς τὰς πόλεις εὐκοσμίαν καὶ δεσμούς συνδετικούς φιλίας.

οὖν = τέλος πάντων. — **Ιδιώτης** = ὁ ἀπειρός τινος. — **καὶ οἱ ἄλλοι δημιουργοί**, ἐνν. ἔχοντες ἔκαστος τὴν ἔαυτοῦ τέχνην ικανοὶ πολ-

λοῦς ιδιώτας. — καὶ... γε = καὶ μάλιστα. — νόμον θέσις: τὸ τιθέναι νόμον λέγεται ἐπὶ ἀπολύτου ἄρχοντος, ὁ ὅποιος νομοθετεῖ διὰ τοὺς ἄλλους, τὸ δὲ τίθεσθαι νόμον λέγεται ἐπὶ ἐλευθέρων πολιτῶν, οἱ ὅποιοι νομοθετοῦν διὰ τοὺς ἔχοταν τῶν.

ἀρετὴ τεκτονική = ζητήματα εἰδικότητος ἀρχιτεκτονικῆς. — λόγος = συζήτησις. — μέτεστι μοί τινος = μετέχω τινός. — συμβουλὴ = 1) ίκανότης πρὸς τὸ συμβουλεύειν (μετεῖναι συμβουλῆς)· 2) σύσκεψις. εἰς συμβουλὴν = εἰς σύσκεψιν. — πολιτικῆς ἀρετῆς = περὶ πολιτικῆς ἀρετῆς. — διὰ δικαιοσύνης πᾶσα ἔρχεται = ἀπασχ κινεῖται ἐν τῇ περιουχῇ τῆς δικαιοσύνης. — ἦ (ἐνν. ἐκ τοῦ προστήκον τὸ ἀναγκαῖον δν, κατὰ ζεῦγμα) μὴ εἶναι = εἰ δὲ μή, εἶναι ἀνάγκη νὰ μὴ ὑπάρχουν πόλεις. Εἰς ἀναρχουμένην πολιτείαν τὸ ἄτομον ὑφίσταται μέγιστα κακά. — ως τῷ δοντὶ ἡγοῦμαι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ λαβὲ τεκμήριον... (ἵνα μὴ οἴη... λαβὲ τεκμήριον... ως τῷ δοντὶ ἡγοῦνται...). — γάρ, ἐπεξηγημ. — ἦ ἄλλην... ἔστιν = ἦ (ἐνν. ἀγαθὸς) ἄλλην... τέχνην, ἢν μὴ ἔστιν (ἐνν. ἀγαθός). — έάν τινα καὶ = καὶ έάν τινα εἰδῶσι (ἐνν. οἱ οἰκεῖοι). — έάν οὗτος... ἦ β' ὑπόθ. προσδιορίζει τὴν πρώτην. — καθ' αὐτοῦ = εἰς βάρος του. — έκεī δηλ. ἐν ταῖς ἄλλαις τέχναις. — ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ πολιτικῇ ἀρετῇ. — μανίαν, ἐνν. ἡγοῦνται. — ἦ μανιεσθαι τὸ ἦ = εἰ δὲ μή, ἄλλως τὸ δὲ μανιεσθαι ἐκ τοῦ φασί. — προσποιοῦμαι = οἰκειοποιοῦμαι. — ως ἀναγκαῖον; ἐνν. δν = μὲ τὴν ἰδέαν δτι... . — οὐδένα δοντινα οὐχὶ = πάντα. — ἀμῶς γέ πως = καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον. — ἦ (ἄλλως) μὴ εἶναι ἔξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἀναγκαῖον δν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΙ'

ἀποδέχονται ἐνν. οἱ τε ἄλλοι καὶ οἱ Ἀθηναῖοι. — οὐ φύσει = οὐχὶ ἔμφυτον. — ἀπὸ τοῦ αὐτομάτου = ἀνευ ἔξωτερικῆς ἐπενεργείας. — ἔξ ἐπιμελείας = μὲ φροντίδας καὶ κόπους. — παραγίγνομαι = γίνομαι κτῆμα. — ἄλλήλους (ἀντικειμ. τοῦ ἡγοῦνται καὶ ὑποκειμ. τοῦ ἔχειν) = οἱ ἔτεροι τοὺς ἔτέρους. — ἦ τύχη: ὁ Πρωταγόρας δέχεται μὲν σκοπιμότητα ἐν τῇ φύσει οὐχὶ δύμως καὶ θείαν πρόνοιαν. — διδάσκω = μετρίως ἐλέγχω, σωφρονίζω. — οὐδεὶς κολάζει... ἵνα μὴ τοιοῦτοι ὀσι: δ Πρωτ. ἐνταῦθα (πρβλ. καὶ κατωτ. 324 Β, Κεφ. 13) θεωρεῖ τὴν ποιηὴν ώς μέσον βελτιώσεως καὶ ἀποτροπῆς ἀπὸ τοῦ κακοῦ. 'Ανωτέρω δὲ (322 Ε, Κεφ. ΙΒ') διδάσκει ὅτι πρέπει νὰ φονεύεται ώς νόσος τῆς κοι-

νωνίας ό μὴ δυνάμενος « αἰδοῦς καὶ δίκης μετέχειν ». — αἰσχρός = ἄσχημος. — σμικρός = μικρόσωμος. Οἱ Ἔλληνες στενῶς συνέδεον τὸ κάλλος μὲ τὸ μέγεθος τοῦ σώματος. — ὥστε τι τούτων, δηλ. τοῦ θυμοῦσθαι, νουθετεῖν. — τὰ καλὰ = καλλονή, ὑγεία. — ἐπὶ τούτοις = διὰ ταῦτα. — ὡν, δηλ. κακῶν. — ώς...οὔσης, ἐνν. αὐτῆς (δηλ. τῆς πολιτικῆς (ἀρετῆς). — δύναται = σημαίνει. — αὐτὸς = αὐτὸς καθ' ἔαυτὸς (τὸ κολάζειν), ἀνευ ἄλλου τινός. — οἱ γε ἄνθρωποι: ἐν ἀντιθέσε πρὸς ἄλλα ὄντα, ὡς τὰ θηρία (πρβλ. κατωτ. ὅστις μὴ ὥσπερ θηρίον). — πρὸς τούτω τὸν νοῦν ἔχων = προσέχων (τὸν νοῦν) τούτῳ. — ἡδίκησεν, ἐνν. ὁ ἀδικῶν. — ὅστις μὴ = ἔκτὸς ἐάν τις — ἀγένητον θείη = οὐ πραχθὲν (ἀπρωχτὸν) ποιήσειε. — διανοεῖται = νομίζει, πιστεύει. — γοῦν = τούλάχιστον. — δόξαν = ἴδεν, γνώμην. — τιμωροῦνται...κολάζονται: 'Ο' Αριστοτέλης Ῥητορ. 10, 17 λέγει «διαφέρει δὲ τιμωρία καὶ κόλασις· ή μὲν γάρ κόλασις τοῦ πάσχοντος ἔνεκκα ἔστιν, ή δὲ τιμωρία τοῦ ποιοῦντος, ἵνα ἀποπληρωθῇ ». 'Ο Πρωτ. ἀδικοφέρωντας ἔθηκε δύο φοράς τὸ κολάζει καὶ ἀπαξ τὸ κολάζονται. 'Ὑποθέτει δὲ ὡς ὡμολογημένον ὅτι ὁ τιμωρῶν μετὰ λόγου δὲν σκοπεῖ εἰς ἐκδίκησιν, ἀλλ' εἰς διόρθωσιν τοῦ ἀμαρτήματος.

— 'Αναπτύξατε τὴν δργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς Βουλῆς τῶν πεντακοσίων ἐν Ἀθήναις ώς καὶ τὰ εἰδικὰ καθήκοντα τῶν πρυτάνεων ἐν τῇ Ἀθηναϊκῇ πολιτείᾳ (βλ. Ἀρχαίαν Ἑλλην. Ἰστορίαν σχετικὰ ἀρθρα Ἐγκυκλ. Λεξικοῦ (λ. Βουλή, Πρύτανις). Π. Δημοπούλου, 'Ο δημόσιος καὶ ἰδιωτικὸς βίος τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, σ. 29 κ. ἔξ.). — Θίγεται δὲ ἰδιωτικὸς βίος τοῦ Περικλέοντος δι' ὅσων λέγει δ Σωκράτης περὶ τῶν νιῶν αὐτοῦ ;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΔ'

δή, ἀντὶ δέ, διὰ τὸ προηγθέν : ώς μὲν οὖν εἰκότως ἀποδέχονται. — ἦν ἀπορεῖς, βλ. 319 Ε, Κεφ. 10 — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ ἔξ ἐπαγγέλματος πολιτικοί. — ἡ διδασκάλων ἔχεται = ὅσα ὑπόκεινται εἰς διδασκαλίαν. — ἀρετὴν, δηλ. τὴν πολιτικὴν τέχνην. — βελτίους ποιοῦσι, ἐνν. ταύτην (αἰτ. ἀναφ.) — λόγον = ἀπόδειξιν (ἐξηγμένην μόνον ἐκ τῶν πραγμάτων). — (ἔστι) τι ἔν = μία ὡρισμένη ἰδιότης. — ἐν τούτῳ — διὰ τούτου λύεται ἡ ἀπορία σου. — χαλκεία = χαλκευτική. — κεραμεία = κεραμευτική. — τὸ δσιον είναι = ἡ ὁσιότης, εύσεβεια.

καὶ ξυλλήβδην... ἀρετὴν = καὶ ξυλλήβδην προσαγορεύω αὐτὸν (ύποκμ.) εἶναι ἐν (κατηγρμ.), ἀνδρὸς ἀρετὴν (ἐπεξηγ.). — μετὰ τούτου, δηλ. τῆς ἀρετῆς. — οὕτω: ἐπαναλαμβάνει τὸ μετὰ τούτου. — μή, ἐνν. πράττειν. — ἦ = εἰ δὲ μή. — τὸν μὴ μετέχοντα, ἐνν. τοῦ ἐνός, τῆς ἀρετῆς. — διδάσκειν (ἐκ τοῦ δεῖ) = σωφρονίζειν. — οὕτως δ' αὐτοῦ πεφυκότος = ἐνῷ δὲ ἐκ φύσεως αὐτὸν (δηλ. τὸ ἐν) εἶναι τοιοῦτον. — τοῦτο, δηλ. τὸ ἐν. — σκέψαι: κοινὴ ἀπόδοσις τῶν ὑποθ. προτ. εἰ ἔστι... εἰ τοῦτ' ἔστι... εἰ οὕτω... εἰ διδάσκονται, τῶν ὅποιων ἔκαστη ἐπαναλαμβάνει τὴν προηγουμένην, παρατηρητέα δὲ ἡ ἐν αὐταῖς ἐπαναφορά. — οἱ ἀγαθοὶ = οἱ πολιτικοί, ὡς ὁ Περικλῆς. — ὡς θαυμασίως γίγνονται οἱ ἀγαθοὶ = πόσον παράξενοι τύποι ἀποδεικνύονται (ἐκ τοῦ συλλογισμοῦ) οἱ πολιτικοὶ ἄνδρες. — Θεραπευτὸν = τὸ δυνάμενον νὰ τύχῃ καλλιεργείας, ἰδιαιτέρων φροντίδων καὶ περιποιήσεων. — ἄρα, εἰρων. — ἐφ' ὧν, χάριν ποικιλίας, ἵνα μὴ ἐπαναλάβῃ τὸ ἐφ' οἷς. — καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν ξυλλήβδην = καὶ διὰ νὰ εἴπω γενικῶς μὲ μίαν λέξιν. — ἀνατροπαὶ οἰκων = ἐξαφανισμοὶ οἰκογενειῶν. 'Αντιφῶν ὁ 'Ραμνούσιος καὶ ὁ 'Αρχεπτόλεμος, κατηγορηθέντες διὰ τὴν κατάστασιν τῆς δλιγαρχίας τῶν 400, κατεδικάσθησαν ὡς προδόται εἰς θάνατον, τὰ χρήματα ἐδημεύθησαν, αἱ οἰκίαι κατεστράφησαν, δὲν ἐτάρησαν οὔτε ἐν 'Αθήναις, οὔτε ὅπου ἤρχον οἱ 'Αθηναῖοι, ἐγένοντο ἀτιμοὶ αὐτοὶ τε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν, γνήσιοι καὶ νόθοι· ὃ δὲ τολμήσας νὰ κάμη τούτους ἐπιτίμους ἥθελε γίνει ἀτιμος. — ταῦτα δ' ἄρα: ὃ δὲ εἶναι ἐπανάληψις τοῦ ἐν τῇ ἀναφ. προτ. (ἐφ' ὧν δέ) · ὃ δὲ ἔρχεται εἰρων. (= λοιπὸν κατὰ τὸν ἴδικόν σου παράξενον συλλογισμόν). — οἰεσθαι γε χρή, ἐνν. αὐτοὺς διδάσκεσθαι ταῦτα τοὺς υἱεῖς. 'Αφοῦ τὰ ἥττον σπουδαῖα διδάσκουν τοὺς υἱοὺς των, πολὺ περισσότερον θὰ διδάσκουν τὰ μᾶλλον σπουδαῖα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΕ'

ἀρξάμενοι, ἐνν. οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. — ἐπειδάν θάττον συνιῇ = εύθυνς ὡς ἀρχίση νὰ ἐννοῇ. — τροφός, αὕτη ἡτο συνήθως δούλη ἢ καὶ ἔμμισθος ἐλευθέρα. Αἱ τροφοὶ ἡσαν διτταί, α') ἡ τίτθη, ἡ ὄποια ἐθήλαζε τὸ παιδί, καὶ β') ἡ τιθήνη ἡ τροφός, ἡ ὄποια μέχρι νοῦ 6 ἢ 7 ἔτους ἀνέτρεφεν αὐτὸν παρέχουσα πᾶσαν περιποίησιν. — παιδαγωγός: οὗτος, συνήθως δοῦλος, διεδέχετο τὴν τροφὸν εἰς τὴν διαπαιδαγώγησιν τοῦ παιδὸς μέχρι τοῦ 18ου ἔτους τῆς ἡλικίας του, περιποιούμενος,

συμβουλεύων, προφυλάττων ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τιμωρῶν αὐτόν, ἐνίστησε σκληρῶς, συνοδεύων εἰς τὸ σχολεῖον καὶ πραριστάμενος συχνὰ εἰς τὴν ἐν τῷ σχολείῳ διδασκαλίαν. — **διαμάχονται** = ἀμιλλῶνται, καταβάλλουν μεγάλας προσποθείας. — **παρ' ἔκαστον** = εἰς ἔκαστον. — **ἐνδείκνυμαι** = ἔξηγω. — **τὸ μὲν** = τοῦτο μέν, ἐνν. **ἔστι.** — **ἐκῶν πείθηται**, ἐνν. **εὗ ἔχει.** = ξύλον διαστρεφόμενον = στραβόξυλον. **εὐθύνουσι** = ισιάζουν, σωφρονίζουν. — **εἰς (οἶκους) διδασκάλων** = εἰς σχολεῖα. Ταῦτα ἡσαν ἴδιωτικὰ ἴδρυματα, ἐντεῦθεν καὶ τὸ ρῆμα ἐντέλλονται (βλ. εἰκ. ὑπ. ἀριθ. 3). — **αὖ** : ἐτέθη διὰ τὸ προηγούμενον ἐπειδάν θᾶττον συνιῇ τις τὰ λεγόμενα. — **γράμματα** = γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **τὰ ἔγγεγρα μένα,** δηλ. τὰ βιβλία, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν φωνὴν (τὰ λεγόμενα). — **ῶσπερ τότε** (ἐνν. συνίεσαν) τὴν φωνὴν = ὅπως ἀκριβῶς πρότερον (ἐν τῇ νηπιακῇ ἥλικᾳ) κατενόσυν τὴν διὰ στόματος διδασκαλίαν. — **παρατιθέσαι** = τοποθετοῦν ἐμπρός. — **ποιητῶν** : συνήθως οἱ παῖδες εἰς τὰ σχολεῖα ἀνεγίγνωσκον τὸν "Ομηρον, τὸν Ἡσίοδον, τὸν Σόλωνα καὶ τὸν Θεόγυνιν. — **ἐκμανθάνω** = ἀποστηθίζω. — **νουθετήσεις** = παραινέσεις, διδάγματα. — **διέξοδοι** = διηγήματα. — **ἔτερα τοιαῦτα** = καθ' ὅμοιον ὠσαύτως τρόπον. — **κακουργῶ** = κάμνω κακόν, παρεκτρέπομαι. — **μελοποιῶ** = λυρικῶν. — **ἐντείνω** = 1) μετατρέπω πεζὸν λόγον εἰς ἔμμετρον 2) μελοποιῶ. — **εἰς τὰ κιθαρίσματα ἐντείνοντες** = προσαρμόζοντες (τὰ ποιήματα) εἰς μουσικὴν κιθάρας. — **ρυθμὸς** = πᾶσα ὁμαλῶς ἐπαναλαμβανομένη κίνησις, τάξις, μέτρον (ἐν τῷ βίῳ). — **ἀρμονία** = συμφωνία (ἥχων). — **οἰκειούσθαι** = νὰ ἐντυπώνωνται (νὰ συνηθίζουν αἱ ψυχαὶ τῶν παιδῶν εἰς τοὺς ρυθμοὺς καὶ τὰς ἀρμονίας). — **εὔρυθμότεροι καὶ εὐάρμοστότεροι γιγνόμενοι** = συνηθίζοντες σὺν τῷ χρόνῳ περισσότερον εἰς τὸν ρυθμὸν καὶ τὴν ἀρμονίαν. — **εὔρυθμία** = συμμετρία. — **εὐάρμοστία** = συμφωνία, κανονικότης. — **πᾶς γάρ διάσ...δεῖται** : ή ἀπόφρανσις αὕτη τοῦ Πρωτ. ἐρχομένη ὡς κατακλείς τῶν περὶ τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως τῶν παιδῶν λεχθέντων, ἐξυψώνει αὐτὸν πολὺ, διότι ἐμφανίζει αὐτόν, οὐχὶ ὡς ταπεινὸν ἔναντι ἀντιμισθίας διδάσκαλον, ἀλλ' ὡς παιδαγωγὸν καὶ ἔνθερμον ὑποστηρικτὴν τῆς παιδείας — **τοίνυν** = δὲ (μτβ.) — **βελτίω** = ὑγιαῖ· — **χρηστὴ** = ὑγιής. — **πονηρία** = ἀσθένεια, καχεξία. — **οἱ μάλιστα δυνάμενοι** = οἱ ἔχοντες τὰ περισσότερα μέσα. — (μάλιστα ποιοῦσι). — **πρωιαίτατα...τῆς ἥλικειας** = ἐνωρέτατα. — **ἀπαλλάττονται** = διακόπτουν τὰς σπουδάς των. 'Ο Πρωτ.

ένταῦθα λέγει ὅτι οἱ παῖδες ἄλλος κατ' ἄλλο ἔτος τῆς ἡλικίας ἥρχιζε νὰ φοιτᾷ εἰς τὸ σχολεῖον, ὡς καὶ κατ' ἄλλο ἔτος διέκοπε τὰς σπουδάς. Τῶν ἀρχαίων φιλοσόφων ἄλλοι μὲν συνίστων νὰ ἀρχίζῃ ἡ φοίτησις τὸ ἔκτον ἔτος τῆς ἡλικίας, ἄλλοι τὸ ἔβδομον, δὲ Πλάτων τὸ δέκατον, διότι μόνον ἀπὸ τοῦ ἔτους τούτου δύνανται οἱ παῖδες νὰ ἐννοοῦν τὴν διδασκαλίαν καὶ νὰ ὑπομένουν τοὺς κόπους· μέχρι τοῦ δεκάτου νὰ ὑποβάλλωνται μόνον εἰς σωματικὰς ἀσκήσεις.

αὐτοὶ ἀφ' αὐτῶν = μόνοι των. — **εἰκῇ** = ἀσκόπως. — **ἀτεχνῶς** ὥσπερ = ἀπαράλλακτα ὥπως. — **γραμματιστῆς** = γραμματοδιάσκαλος, ὁ διδάσκων γραφὴν καὶ ἀνάγνωσιν. — **ὑπογράφω γραμμὰς** = χαρκώνω, ἵνα τὰ γράμματα ἀκολουθοῦν τὴν διεύθυνσιν τῶν γραμμῶν. — **γραμματεῖον** = τὸ πινακίδιον (ἐπὶ τοῦ ὄποιου ἔγραφον), ἡ πλάκα. — **ὑφῆγησις** = ὁδηγία, κατεύθυνσις, — **ὑπογράψασα** = χαράξασα, ἀναγράψασα ὡς ὁδηγὸν τοῦ βίου. — **εὐρήματα**, παράθεσις εἰς τὸ νόμους. — **ἔκτὸς βαίνει τούτων** = παραβαίνει τούτους. — **εὐθῦναι** (καὶ εὐθυναι = 1) ἡ λογοδοσία τῶν ἀρχόντων, τὴν ὄποιαν ἔδιδον μετὰ τὸ τέλος τῆς ἀρχῆς αὐτῶν· 2) ἡ ἐπιβαλλομένη ποινὴ ἐν περιπτώσει ἐνοχῆς τῶν ἀρχόντων. — **ώς εὐθυνούσης τῆς δίκης** = διότι ἡ τιμωρία ποιεῖ τὸ διάστροφον εὐθύ, τὸν παρεκτραπέντα φέρει εἰς τὴν εὐθεῖαν ὁδὸν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΣΤ'

γάρ, ἐπεξ. τοῦ τοῦτο. — **οὐδὲν θαυμαστόν**, ἐνν. ὡς ὑποκ. τῶν ἀγαθῶν πατέρων πολλοὺς υἱεῖς φαύλους γίγνεσθαι. — **ἐν τοῖς ἔμπροσθεν**, (βλ. 323 Α, Κεφ. 12 καὶ 324 Δ', Κεφ. 14). — **ἰδιωτεύω** (μετὰ γεν.) = εἰμαι ἴδιώτης, ἀπειρος. — **εἰ γάρ δὴ** = διότι ἐὰν πράγματι — **δ λέγω, δηλ.** ὅτι οὐδὲν θαυμαστόν. — **ἐνθυμοῦμαι** = ἔχω τι ἐν θυμῷ, συλλογίζομαι — **προελόμενος** ἄλλο δτιοῦν = λχμβάνω ὡς παράδειγμα ἐν ἄλλῳ οἰονδήποτε. — **εἰ μὴ οἶόν τ' ἦν**: ἡ ὑπόθεσ. διακοπεῖσα διὰ τοῦ λυσιτελεῖ γάρ, ἐπαναλαμβάνεται διὰ τοῦ **εἰ οὖν οὕτω** καὶ ἔχει ὡς ἀπόδ. τὸ οἴει ἀν τι... γίγνεσθαι. — **εἰ μὴ πάντες** = ἔκτὸς ἐὰν πάντες. — **ὅποιός τις** ἔδύνατο ἔκαστος (ἐνν. αὐλητῆς είναι) = ἔκαστος κατὰ τὸ μέτρον τῶν δυνάμεων του. — **καὶ μὴ ἐφθόνει τούτου** = καὶ ἀν δὲν ἀπέκρυπτεν ἀπὸ φθόνον τοῦτο (τὸ ρύλεῖν). — **ἡ ἀλλήλων δικαιούσην** καὶ ἀρετὴ = ἡ δ. καὶ ἀ., τὰς ὄποιας ἀσκοῦμεν ἀμοιβαίως. — **ἀφθονία**, τὸ ἀντίθετον τοῦ φθονεῖν. — **προθυμία** καὶ

ἀφθονία = ἔνευ φθόνου (ἀνιδιοτελής) προθυμία. — **οἵει ἀν τι...** μᾶλλον = οἵει ἀν μᾶλλον τι· τό τι μετριάζει τὴν ἔννοιαν τοῦ μᾶλλον. — **εὐφυέστατος**, δηλ. εἰς τὴν αὐλητικήν. — **ἀκλεής**, καὶ κατωτ. φαυλός = ἄσημος, ἀφανῆς, — **αὐξάνομαι** = προάγομαι. — **ἄλλ' οὖν γε =** ἄλλ' ἐν πάσῃ περιπτώσει τούλαχιστον (θὰ ἡσαν αὐληταί). — **οὔτως**, δηλ. ὅπως καὶ ἐν τῇ πόλει τῶν αὐλητῶν. — **ἐν νόμοις καὶ ἀνθρώποις** (ἐν διὰ δυοῖν) = ἐν μέσῳ πεποιτισμένων ἀνθρώπων. — **δίκαιον αὐτὸν εἶναι** = ὅτι εἶναι δίκαιος. — **δημιουργός = 1)** ὁ μετερχόμενος ἔργον ὠφέλιμον εἰς τὸν λαόν, δημόσιος (ἰατρός, μάντις κλπ.)· **2)** τεχνίτης· **3)** διδάσκαλος. — **τοῦ πράγματος**, δηλ. τῆς δικαιοσύνης, τῆς πολιτεικῆς ἀρετῆς. — **κρίνομαι** = συγκρίνομαι. — **διὰ παντὸς = εἰς πάσας** τὰς περιπτώσεις. — **ἄλλ'** εἰεν = **ἄλλ'** οἱ εἰεν. — **οἱοί περ**, ἐνν. **ἡσαν ἔκεινοι.** — **Φερεκράτης:** κωμικὸς ποιητής, διδάξας τοὺς Ἀγρίους (420 π.Χ.), ἐν οἷς ἔσκωπτε τὴν τότε ροπὴν πρὸς ἐπάνοδον εἰς τὸν φυσικὸν βίον. — **Λήγαιον = 1)** ἴερὸν τοῦ Διονύσου· **2)** ὁ χῶρος, ὃπου ἐωρτάζοντο τὰ **Λήγαια** (Διονύσικ), κατὰ τὰ ὄποια ἐτελοῦντο δραματικοὶ ἄγωνες. — **μισάνθρωποι** = πεποιτισμένοι ἀνθρώποι, ἀγδιάσαντες δῆμως τὸν ἀνθρώπινον πολιτισμὸν διὰ τὰς ἀδικίας τῶν ἀνθρώπων, ὅπως Τίμων ὁ μισάνθρωπος. 'Ἐκ τοιούτων ἀπετελεῖτο ὁ χορὸς τῶν Ἀγρίων τοῦ Φερεκράτους. — **σφόδρα...** ἀγαπήσαις ἀν = **ἥθελες** μείνει πολὺ εὐχαριστημένος. — **γενόμενος** = εύρεθεὶς — **Εύρύβατος:** ἥτο Εφέσιος, ἐστάλη δὲ εἰς Πελοπόννησον ὑπὸ τοῦ Κροίσου μὲ πολλὰ χρήματα, ἵνα στρατολογήσῃ ξενικὸν διὰ τὸν κατὰ τοῦ Κύρου πόλεμον. ἀλλὰ λαβὼν τὰ χρήματα ἀπῆλθε πρὸς Κῦρον καὶ ἀπεκάλυψεν εἰς αὐτὸν τὰ σχέδια τοῦ κυρίου του. 'Ἐκ τούτου ἐγένετο περιβόητος καὶ πᾶς φαῦλος ἐκαλεῖτο Εύρύβατος. 'Ο δὲ Φρυνώνδας ἥτο Αθηναῖος διαβόητος διὰ τὴν ἀχρειότητά του. 'Αμφότεροι ἦταν παροιμιώδεις διὰ τὴν ὑπερβολικήν των φαινότητα.

τρυφῶ = 1) ἀπόνως καὶ ἀνέτως ζῶ· **2)** εἴμαι ἰδιότροπος (ἀπὸ τὴν πολλὴν τρυφὴν). **3)** μεμψιμοιρῶ — **οὐδέ γ' ἀν**, ἐνν. **εῖς φανείη.** — **ἡμῖν δοτ.** ἡθική. — **οἰός τ'** ἦν, ἐνν. **τούτους διδάσκειν.** — **ὅντες δομότεχνοι**, ή, μτχ. ὑποθ. — **τούτους ἔτι...** = **τούτους τὶς ἀν διδάξειεν ἔτι = τὶς εἰσέτι δύναται νὰ διδάξῃ** (ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας τοῦ πατρὸς καὶ τῶν φίλων του) · ή ἐρώτ. αὕτη ἐπαναλαμβάνει τὸ **τὶς ἀν ἡμῖν διδάξειε, δίδει δὲ εἰς αὐτὴν μόνος του τὴν ἀπόκρισιν διὰ τοῦ οὐ ράδιον... τούτων**, δηλ. τῶν υἱῶν τῶν χειροτεχνῶν. — **παντά-**

πασι: δύναται νὰ ἀναφέρεται καὶ εἰς τὸ ἀπείρων καὶ εἰς τὸ ράφδιον. — οὕτω δέ, εἶναι ἀπόδοσις τοῦ προηγουμένου ὥσπερ ἄν, συμπληροῦται δὲ διὰ τοῦ οὐ ράφδιον εἶναι διδάσκαλον φανῆναι. — καὶ εἰ... καὶ εἰ ἔστι τις ὅστις δλίγον διαφέρει ἡμῶν... ἀγαπητὸν ἄν (ἐνν. εἴη) = καὶ ἐάν τις ὑπάρχῃ, ὅστις δλίγον ὑπερτερεῖ ἡμᾶς εἰς τὸ νὰ βελτιώνῃ τοὺς ἄλλους εἰς ἀρετήν, πρέπει νὰ μένωμεν εὐχαριστημένοι. — ἄν... δνῆσαι, τοῦ ρ. δνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ ἀξίως, στημένοι. — ἄν... δνῆσαι, τοῦ ρ. δνίνημι = ὠφελῶ. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: συνδέεται πρὸς τὸ διαφέροντας. — καὶ αὐτῷ δοκεῖν τῷ μαθόντι: δ καὶ ἐπιδοτικός. Ταῦτα ἐν ἀντιθέσει πρὸς τοὺς ἄλλους σοφιστάς, οἱ ὅποιοι παρεπονοῦντο διὰ τὴν ἀπροθυμίαν τῶν μαθητῶν των εἰς τὴν πληρωμὴν τῶν διδάκτρων (πρβλ. Γοργ. 19 Γ.). — **τοιοῦτον πεποίηται**, γνωμ. ἀρό. — **ἔπει** = π.χ. — **πρὸς τὸν πατέρα** = ἐν συγκρίσει πρὸς τὸν πατέρα. — **δημιουργῶν**, ἐνν. υἱεῖς οὐδέν εἰσι πρὸς τοὺς πατέρας (οἵτινες ἦσαν παρόντες).

— Ποῖος ἀραχρονισμὸς ὑπάρχει εἰς τὴν μαρτυρίαν περὶ τοῦ χρόνου τῆς διδασκαλίας τῶν «Ἀγρίων» ἐν σχέσει μὲ τὸν χρόνον τῆς συνθέσεως τοῦ διαλόγου;

— Εὑρίσκετε εὗστοχα τὰ παραδείγματα, διὰ τῶν ὅποιων δ σοφιστῆς ὑποστηρίζει τὴν γνώμην του;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΖ'

τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπιδειξάμενος = ἀφοῦ ἔκχει τόσον μακρὰν καὶ τόσον λαμπρὰν ἐπίδειξιν. — **κεκηλημένος** = (βλ. 315 Α, κεφ. Ζ'). — **ώς ἐροῦντά τι** = μὲ τὴν προσδοκίαν ὅτι θὰ εἴπῃ τι. — **μόγις πως** = μὲ πολλὴν δυσκολίαν. — **ώσπερει ἐμαυτὸν συναγείμορας πως** = τρόπον τινὰ συνελθὼν εἰς ἐμαυτὸν. — **πολλοῦ ποιοῦμαι** = θεωρατικός = τρόπον τινὰ συνελθὼν εἰς τὸ διαλέγεσθαι. — **ἐπιμέλεια** = παλίδευσις, ἀγωγή. — Ή, δοτ. ὄργαν. — **ρῶ μέγα κέρδος.** — **ἐπεξηγῶ πρὸς τούτους** ή **ἐπὶ σημ. προσθήκην**, ή δὲ **ἐπεκδιάσκω** = ἐπεξηγῶ πρὸς τούτους ή **ἐπὶ σημ. προσθήκην**, ή δὲ **ἐκ τελείως.** — καὶ γάρ, αἰτιολ. τὸ ράφδιος, ὁ δὲ καὶ εἰς τὸ δτωοῦν. — **συγγίγνομαι** = συζητῶ. — **δημηγόρος** = πολιτικός ρήτωρ. — οὐκ **ἔσυγγίγνομαι** = συζητῶ. — **χαλκεῖα** (καὶ ὄρθοτ. χαλκία) = χάλκινα σκεύη, — **μακρὸν ἤχει καὶ ἀποτείνει** = ἀποδίδουν μακρὸν καὶ παρατεταμέον

ῆχον. Παροιμιῶδες ἦτο τὸ Δωδωναῖον χαλκίον (= χάλκινος λέβης, τοῦ ὄποιου ὁ ἥχος ἡρμηνεύετο ὡς φωνὴ τοῦ Διός). τοῦτο κρουόμενον ἐλαφρῶς ἤδυνατο νὰ ἥχῃ ὀλόκληρον ἡμέραν. — κατατείνω δόλιχον τοῦ λόγου = παρατείνω τὸν λόγον εἰς μακρότατον μῆκος. — ίκανὸς μέν... ίκανὸς δέ: διὰ τῆς ἐπαναφορᾶς ἔξαιρονται αἱ δύο ίκανότητες τοῦ σοφιστοῦ. — ἂ, δηλ. αἱ δύο ίκανότητες, τὰ δύο χαρίσματα. — σμικροῦ τινος... ἔχειν = ὀλίγον τι ἀκόμη μοῦ χρειάζεται, διὰ νὰ ἔχω πάντα (= νὰ εἴμαι ίκανοποιηνόν καθ' ὅλην τὴν γραμμήν). — εἶπερ ἀλλωτῷ = ὑπὲρ πάντα ἄλλον. — ἀποπληρῶ = ἀπογειμίζω. — δ δ' ἐθαύμασα... ἀποπλήρωσον = τὸ κενόν, τὸ ὄποιον μὲν ἀπορίαν παρετήρησα εἰς τὸν λόγον σου, τοῦτο εἰς τὴν ψυχὴν μου συμπλήρωσον (κάμε πλῆρες καὶ τέλειον). — πολλαχοῦ: βλ. 323 Α καὶ Ε, Κεφ. 12—13 καὶ 325 Ε, Κεφ. 15. — ἀρετή, ἐπεζήγησις τοῦ ἔν τι. — ἄ...ἔλεγον, δηλ. δικαιοσύνη, σωφροσύνη, ὁσιότης.

—Ποίας διαφορὰς διακρίνετε μεταξὺ τῶν τελευταίων ἐρωτήσεων τοῦ Σωκράτους καὶ τῆς δημηγορικῆς ἀποδείξεως, τὴν δποίαν ἀνέπτυξεν δ Πρωταγόρας;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΗ'

ἄλλα: ἐντεῦθεν ἄρχεται ἡ φιλοσοφικὴ συζήτησις περὶ τῆς οὐσίας τῆς ἀρετῆς. — **ἄλλ'** ἡ (πάντοτε μὲν ἀρνητ. ἔκφρασιν) = παρὰ. Τὰ μόρια τοῦ προσώπου διαφέρουν ποιοτικῶς, τὰ δὲ τοῦ χρυσοῦ ποσοτικῶς. — **ἄλλο...ἄλλο:** ἐπὶ τῶν μετοχῆς καὶ μεταλήψεως σημαντικῶν ρημάτων τὸ μέρος κατὰ τὸ ὄποιον μετέχομεν τινος τίθεται κατ' αἰτ. — καὶ δίκαιοι αὖ = καὶ ἄλλοι πάλιν δίκαιοι. — **ἔστι γάρ οὖν...** (ὁ γάρ, βεβαιωτικός, ὁ δὲ οὖν δῆλος συμπέρασμα ἔξαγόμενον ἐκ τῶν λόγων τοῦ Πρωτ.). = λοιπὸν ἀλήθεια καὶ ταῦτα (ἀφοῦ τὰ ἡρίθμησες), δηλ. ἡ σοφία καὶ ἡ ἀνδρεία εἶναι μόρια ἀρετῆς; — **ἄλλο** = τὸ μὲν ἄλλο. — **δύναμιν** = λειτουργίαν, ἐνέργειαν. — **οὐκ ἔστιν:** δὲν συνδέεται ὡς ἐπεξιτοῦ τὸν ὥσπερ τὰ τοῦ πρ. — **οὐδὲν** (δηλ. μόριον τοῦ προσώπου) **ἔστι** (τοιοῦτον)οἶον. — ἡ δῆλα δὴ (ἐνν. ἔστιν) ὅτι = ἡ εἶναι αὐτονόητον ὅτι. 'Ο ἡ ἐπανορθωτικός. — **εἶπερ** τῷ παραδείγματι **ἔστιν** = ἔὰν ἡ ἀμοιβαία σχέσις τῶν μορίων τῆς ἀρετῆς ὁμοιάζῃ πρὸς τὸ παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα...** = παράδειγμα (τοῦ προσώπου καὶ τῶν μορίων αὐτοῦ). — **οὐδὲν ἄρα**... = οὐδὲν ἄλλο ἄρα τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων πλὴν τῆς ἐπιστήμης ἔστι τοιοῦτον, οἷον ἐπιστήμη (= σοφία) — **οὐκ ἔφη** (= ἔφη οὐκ εἶναι) = δχι,

εἰπε. — δοκεῖ, ἐνν. πρᾶγμά τι εἶναι. — τί οὖν, ἐνν. δοκεῖ σοι; αὐτὸ τοῦτο δίκαιον ἔστι; = εἶναι αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ δεικνύει τὸ ὄνομα αὐτοῦ, δηλ. δίκαιον (ἡ ἀφηρημένη ἔννοια τῆς δικαιοσύνης καὶ ὅχι ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὰ ἀντικείμενα, εἰς τὰ δποῖα ἀναφέρεται ὡς ἴδιότης;) — οἶον δίκαιον εἶναι = ὡστε δ. εἶναι. — εὑφημῶ = 1) λέγω καλά, αἴσια λόγια· 2) σιωπῶ. Εἰς τὰς ἱεροτελεστίας, ἵνα ἀποβοῦν αὗται αἴσιως, ητο ἀνάγκη νὰ λέγουν λέξεις εὔοιώνους· ἐπειδὴ ὅμως ητο δυνατον νὰ εἴπῃ τις ἀκουσίως δυσοίων τινα λέξιν, προτιμοτέρα ητο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εὐλαβής σιγή· ἐντεῦθεν ἡ β' σημασία τοῦ ρήματος. — σχολῇ = δυσκόλως. — ἀλλο τι, ὑποκρ. δσιον, κτγρμ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΘ'.

εἰ οὖν εἴποι, ἡ ἀπόδ. εἴποιμ' ἂν ἔγωγε. — εἶναι ἔχοντα=ἔχειν. οὔτως ὡς... = οὔτως ὥστε. — λόγος = γνώμη. — ἀδικον ἄρα: κατ' ἀναγκαίαν λογικὴν συνέπειαν. — τὸ δὲ = ἡ δικαιοσύνη. — ὑπὲρ ἐμαυτοῦ = ἔξ ὀνόματός μου. — ητο... ἦ = η... ἦ. — δικαιότης: ἐλέχθη κατὰ τὸ ὄσιότης, εἶναι δὲ σπάνιος τύπος. — δ τι δμοιότατον: τὸ δ τι ἐπιτακτικόν. — ει διακαλύεις (πλ. ἐρωτ.) = ἐὰν μοῦ ἀρνεῖσαι τὸ δικαίωμα νὰ ἀποκριθῶ καὶ ἔξ ὀνόματός σου. — συγχωρῶ = ὅμολογῶ. — ἐν αὐτῷ = εἰς τὴν σχέσιν δικαίου καὶ ὄσίου. — διαφέρει = ἐνδιαφέρει. — μή μοι, ἐνν. λέγε τοῦτο. — τὸ ει βούλει... ει σοι δοκεῖ: αἱ δύο ὑποθέσεις διὰ τοῦ ἄρθρου γίνονται οὐσιαστικὰ καὶ εἶναι ὑποκρ. τοῦ ἐλέγχεσθαι. — ἔμε τε καὶ σέ, ἐνν. ἐλέγχεσθαι = νὰ ἐλέγχωνται αἱ προσωπικαὶ πεποιθήσεις ἔμοι καὶ σοῦ (καὶ ὅχι ὑποθέσεις καὶ ἀριστία). — τὸ δ' ἔμε... λέγω ει τις... αὐτοῦ = μὲ τὸ ἔγω δὲ καὶ μὲ τὸ σύ τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν δηλ. ἀποκλείσωμεν (ἀπὸ αὐτὸ) ἀπὸ τὴν συζήτησιν τὸ ἔὰν (τὴν ὑπόθεσιν καὶ ἀριστίαν). — οιόμενος ἐλέγχεσθαι = διότι φρονῶ ὅτι μόνον οὕτω δύναται ἀριστα τὸ ζήτημα νὰ ἔξετασθῇ. — μέντοι = βεβαίως, πράγματι. — προσέοικε = ὅμοιάζει. — ἀμῆ γέ πη — καθ' ἔνα οἰονδήποτε τρόπον (βλ. καὶ 323 Γ. Κεφ. 13). — ἔστιν δπη = κατά τινα σχέσιν. — ἐναντιώτατα ἀλλήλοις: 'Ο Πρωτ. ἔχει ὑπ' ὅψιν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Ἡρακλείου περὶ τῆς σχετικότητος τῶν ἀντιθέσεων: « τὰ ψυχρὰ θέρεται, θερμὸν ψύχεται, ὑγρὸν αὐλίνεται, καρφαλέον νοτίζεται ». καὶ πάλιν: « Ταύτο τ' ἔστιν ζῶν καὶ τεθνηκός καὶ τὸ ἐγρηγορός καὶ τὸ καθευδόν καὶ νέον καὶ γηραιόν τάδε γάρ μεταπεσόντα ἔκεινά ἔστι κακεῖνα πάλιν μεταπεσόντα τάδε ». — τότε ἔφαμεν, βλ. 330 Α καὶ

Β, Κεφ. 18. — τὰ τοῦ προσώπου, παράθεσις εἰς τὸ ἄ. = καν ταῦτα ἐλέγχοις = καὶ ταῦτα (τὰ τοῦ προσώπου μόρια) δύνασαι νὰ ἀποδείξῃς. — καν πάνυ σμικρὸν ἔχῃ τὸ δόμοιον, ἐνν. ὡς ὑποκμ. τὰ δόμοιόν τι ἔχοντα = καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν ἀκόμη κατὰ τὴν ὅποιαν ἡ μεταξὺ των ὁμοιότητος εἶναι ἐλαχίστη. — ἡ γάρ = ἀλήθεια λοιπόν. — σοὶ = κατὰ τὴν κρίσιν σου. — οὐ πάνυ οὕτως, ἐνν. δοκεῖ μοι ἔχειν = δὲν νομίζω ὅτι τέσσον ὀλίγον ὁμοιάζουν (ὅσον τὸ λευκὸν πρὸς τὸ μέλαν). — οὐ μέντοι αὖ (ἐνν. ἔχει) οὐδὲ ὡς... = ἀλλ' ὅχι καὶ πάλιν τέσσον πολὺ, ὡς... — δυσχερῶς ἔχειν = ὅτι δυσαρεστεῖται, στενοχωρεῖσαι. — ἐπισκεψώμεθα: 'Ο Σ. βλέπων ὅτι ὁ σοφιστὴς στενοχωρεῖται, καταλείπει τὴν προκειμένην συζήτησιν καὶ προβαίνει εἰς τὴν ἀπόδειξιν ὅτι ἡ σωφροσύνη καὶ ἡ σοφία ταυτίζονται.

— Ἀραγνωδίσασε τὸ εἶδος καὶ τὸ σχῆμα τῶν ἐν τῷ κεφαλαίῳ συλλογισμῶν τούτων.

— Προσέξατε τὸ εὐφυὲς σόφισμα τοῦ Σωκράτους χρησιμοποιοῦντος τὸ κατηγορούμενον τῆς ἐλάσσονος δίκαιον ὡς οὐσιαστικόν, ἐνῷ δ Πρωταγόρας τὸ μετεχειρίσθη ὡς ἐπίθετον, ἐνροῶν ὅτι ἡ δικαιοσύνη εἶναι δίκαιον (πρᾶγμα).

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Κ'

σωφρονῶ = ἐνεργῶ μὲν νοημοσύνην, σύνεσιν. — πράττοντες, μπχ. αἰτιγ. ἡ τροπικὴ. — τούναντίον = ἀφρόνως πράττειν. — σωφροσύνη, δοτ. αἰτίου. — ὡσαύτως: ἐνταῦθα ἐκ τῶν μερικῶν ἀνυψοῦται εἰς τὰ γενικὰ κατὰ τὴν ἐπαγωγικὴν μέθοδον. — ἀναλογισώμεθα = ἡς ἀνακεφαλαιώσωμεν. — τῷ σωφρόνως πραττομένῳ δοτ. συγκριτική. — πράττοιτ' ἄν: τὸ πρᾶγμα εἶναι ὅλως βέβαιον, ἀλλὰ μεταχειρίζεται εὔκτικὴν πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — λύω = ἀνατριῶ, ἀνακαλῶ. — τῶν λόγων = τῶν (δύο) ἴσχυρισμῶν. — τὸ ἐν ἐνί...εἶναι (βραχυλογία) = τοῦτον τὸν λόγον, ἐν ᾧ ἐλέγετο ἐν ἐνί...εἶναι — πρὸς τῷ ἔτερον εἶναι: ἐκτὸς τοῦ ὅτι εἶναι διάφορον (ἡ σοφία τῆς σωφροσύνης). — αὐτὰ καὶ αἱ δυνάμεις αὐτῶν = αὐτὰ καθ' ἔκτα καὶ αἱ ἐνέργειαι αὐτῶν. — οὐ πάνυ μουσικῶς λέγονται = εύρισκονται εἰς πολὺ μεγάλην παραφωνίαν. — συνάρδω = συμβιβάζομαι. — συναρμόττω = εύρισκομαι ἐν ἀρμονίᾳ. — δοντι ἀντὶ οὕση: ἡ μπχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ἐνὶ καὶ οὐχὶ πρὸς τὸ ἀφροσύνη. — διασκοπῶ = μοδιερευνῶ. — ὅτι ἀδικεῖ = ἐφ' ὅσον διαπράττει ἀδικίαν. — ἐπεὶ = μο-

λονότι.— διαλέχθητι πρὸς τοῦτον τὸν λόγον = στρέψον τὴν συζήτησιν πρὸς τοῦτον τὸν ἴσχυρισμὸν (γνώμην). — οὐδέν μοι διαφέρει = οὐδόλως μὲν ἐνδιαφέρει (τὸ πρόσωπον, ἀλλ᾽ ἡ οὐσία τῆς συζητήσεως). — ἐὰν μόνον = ἀρκεῖ μόνον νά. — ταῦτα, δηλ. ἂ οἱ πολλοὶ φασιν. — τὸν λόγον... ἔξετάζω = προτίθεμαι (ἐνδιαφέρομαι) νὰ διερευνήσω τὰ λεγόμενα (τὴν οὐσίαν τοῦ ζητήματος). — ἔξετάζεσθαι= νὰ ὑποβάλλωμεθα εἰς ἔλεγχον. — ἔκαλλωπίζετο = ἔκαμνε μορφοσμοὺς (πρὸς ἀποφυγὴν τῆς συζητήσεως). — λόγος δυσχερῆς = ζήτημα ἀνιαρὸν καὶ δυσάρεστον.

— Ποίου εἴδους εἶναι τὰ σοφίσματα τοῦ Σωκράτους ;

— Κατὰ τίνα μέθοδον προχωρεῖ εἰς τοὺς συλλογισμούς, διὰ τὰ περιπλέξῃ τὸν ἀντίπαλον ;

— Ιατνπώσατέ τινας τῶν συλλογισμῶν τούτων.

— Εἰς ποίαν λογικὴν ἀρχὴν ὑπάγεται τὸ « ἐν ἐνὶ μόνον ἐν αντίον ἐστί ; »

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΑ'

ἔστω : διὰ τούτου ὁ σοφιστής δὲν ἀποκηρύττει τὴν ἐν 333 Γ, Κεφ.20 γνώμην του, ἀλλὰ θέλει νὰ ἀκούσῃ τὸν Σ. ἀνασκευάζοντα τὴν γνώμην τῶν πολλῶν. — **ὅτι ἀδικοῦσι**, βλ. 333 Β, Κεφ. 20. — **ὅτι ἀδικεῖ**. — **φρονῶ** = ἔχω τὸ λογικόν μου, σκέπτομαι. — **βουλεύομαι**=διανοοῦμαι, σκέπτομαι, ἀποφασίζω — **πότερον**, (ἐνν. εὖ βουλεύονται), εἰ εὖ πράττουσι... κακῶς ; = ποίον ἐκ τῶν δύο σκέπτονται ὅρθως, ἐὰν εὔτυχοιν ἀδικοῦντες ἢ ἐὰν δυστυχοῖν ; — **τραχύνομαι** = ἐκτραχύνομαι, ἀγριεύω. — **ἀγωνιῶ** (ἐφετ.) = ἐπιθυμῶ νὰ ἀγωνισθῶ. — **παρατετάχθαι** = ὅτι ἔλαβε στάσιν ἑτοιμοπολέμου καὶ μὲ ἐφ' ὅπλου λόγχην πολεμιστοῦ. — **εὐλαβούμενος** = μὲ προσοχὴν καὶ διάκρισιν. — **λέγεις**, ἐνν. ἀγαθὰ εἶναι. — καὶ τὰ τοιαῦτα, δηλ. ἂ μηδὲ τὸ παράπαν ὡφέλιμα· ὁ καὶ εἶναι ἐπιδοτικός. — **πολλά**, ἐνν. ἀγαθά. — **ἴπποις δέ**, ἐνν. ὡφέλιμα. — **ἀγαθὰ** = ὡφέλιμα. — **βλάσται** = βλαστοί. — **πτόρθος**= τρυφερὸς βλαστὸς. — **ἀρωγόν** = ὡφέλιμον. — **παντοδαπὸν** = παντοειδές. — **ἐνταῦθα** = εἰς τὴν παροῦσαν περίπτωσιν, δηλ. εἰς τὴν χρῆσιν τοῦ ἐλαχίου ἐν τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου. — **ἀλλ᾽ ἥ**, βλ. 329 Δ, Κεφ. 17. — **οἰς**, ἔξις. — **μέλλει** δηλ. ὁ ἀσθενῶν. — **δσον** = τοσοῦτον μόνον ὥστε. — **τὴν δυσχέρειαν κατασβέσαι** = νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀηδίαν (τὴν προκαλουμένην εἰς τὴν ὅσφρησιν). — **ὅψον** = προσφάγιον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΒ'

ἀναθορυβῶ = κάμνω θόρυβον ἐπιδοκιμασίας, ἐπιδοκιμάζω· ἀντίθ.
 καταθορυβῶ· — ὑπόκωφος = δλίγον κωφός. — μεῖζον = δυνατώ-
 τερος.— πῶς βραχέα ἀποκρίνεσθαι; = ποίου εἴδους βραχείας ἀπο-
 κρίσεις ἔχεις τὴν ἀξίωσιν νὰ κάμνω; ἀλλ' ἐνν. ἀποκρίνωμαι. —
 γοῦν = γε = τῷ ὅντι. — ὥστε τὸν λόγον μηδέποτε ἐπιλιπεῖν =
 ὥστε νὰ μὴ διακοπῇ ποτε ἡ συζήτησις. — μακρὰ λέγειν... καὶ αὖ
 βραχέα: οἱ σοφισταὶ ισχυρίζοντο ὅτι περὶ τῶν αὐτῶν ἡδύναντο νὰ
 εἴπουν καὶ διὰ βραχυτάτων καὶ διὰ μακροτάτων. — εἰς ἀγῶνα λόγων
 ἀφικνοῦμαι = ἀγωνίζομαι (τινι) συζητῶν.— (εἰ) οὕτω διελεγόμην,
 ἐπεξήγησις τοῦ εἰ τοῦτο ἐποίουν. — οὐδ' ἂν ἐγένετο... = καὶ τὸ
 δόνομα τοῦ Πρωταγόρου δὲν θὰ εἴχε διαφημισθῆ μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων. Ο
 Πρωταγόρας νομίζει ὅτι ὁ ἀγών τῶν λόγων οὐδένα εὐγενέστερον σκοπὸν
 ἔχει ἢ τὴν ἀπόκτησιν δόξης. — οὐκ ἥρεσεν... ταῖς ἀποκρίσεις =
 δὲν ἔμεινεν εὐχαριστημένος ἀπὸ τὸν ἔσυτόν του μὲ τὰς ἀποκρίσεις. —
 ἐν ταῖς συνουσίαις = εἰς τὰς συζητήσεις τοῦ συνεδρίου. — τὰ μακρὰ
 ἀδύνατος = δὲν δύναμαι νὰ παρακολουθήσω τὰς μακρολογίας. — ἐπει',
 βλ. 333 Γ, Κεφ. 20.— καὶ ταῦτ', δηλ. τοὺς μακροὺς λόγους. — τρίβων =
 τριμμένο καὶ παλαιὸ κοντὸ ἐπανωφόρι. Τοιοῦτον ἐφόρουν οἱ πτωχοί,
 οἱ Σπαρτιάται, οἱ λακωνίζοντες καὶ ἀπὸ τοῦ Σωκράτους οἱ αὐστηρότερον
 βίον ἄγοντες φιλόσοφοι, οἱ κυνικοί, καὶ στωικοί. — οὐχ δμοίως ἔσον-
 ται = δὲν θὰ ἔχουν τὸ αὐτὸ ἐνδιαφέρον. — ως, αἵτιοι. — φιλοσο-
 φία = φιλομάθεια. — Κρίσων: ἐξ Ἰμέρας τῆς Σικελίας· νικήσας
 στάδιον ἐν Ὀλυμπίᾳ τῷ 448, 444 καὶ 440. — δολιχοδρόμος = ὁ
 δρομεὺς ὁ δωδεκάκις διατρέχων τὸ στάδιον. — ἡμεροδρόμος = ταχυ-
 δρόμος. — διαθέω = δρόμῳ ἀγωνίζομαι. — σοῦ, β' ὅρος συγκρ. — ἐν
 τῷ αὐτῷ = εἰς τὴν αὐτὴν γραμμὴν, συγχρόνως. — συγκαθεῖναι, τοῦ
 συγκαθίημι = χαλαρώνω τὸ βῆμα. — αὐτὰ τὰ ἐρωτώμενα = εἰς
 αὐτὰς μόνον τὰς ἐρωτήσεις. — τις δ τρόπος ἔσται τῶν διαλόγων ;
 = ποῖον θὰ είναι τὸ χαρακτηριστικὸν γνώρισμα τῶν διαλόγων; (ὅταν
 δηλ. ἀπεραντολογοῦν). — χωρίς... είναι = ὅτι είναι διάφορα πράγμα-
 τα. — δημηγορεῖν = μακρὰ λέγειν. — ἀλλ' δρᾶς = ἀλλὰ καὶ μόνος σου.
 βλέπεις τὸ δίκαιον.

— Ἀναγνωρίσατε τὸ ἥθος τῶν προσώπων ἐν τῷ κεφ. τούτῳ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΓ'

μὴ μετεῖναι οἱ μακρ. = ὅτι δὲν ἔχει τὴν ἴκανότητα νὰ μακρολογῇ. — παραχωρεῖ = ὑποχωρεῖ (εἰς τὸν Πρωταγόραν, ὡς πρὸς τὴν μακρολογίαν). — τοῦ οἶός τ' εἶναι διαλέγεσθαι (= ἐν τῇ ἴκανότητι τοῦ. . .) καὶ τοῦ ἐπίστασθαι (= ἐν τῇ δεξιότητι τοῦ. . .). — λόγον τε δοῦναι καὶ δέξασθαι = νὰ ἐρωτᾶ καὶ νὰ δέχεται ἀπάντησιν. — φραυλότερος = ἀδέξιωτερος. — ἀντιποιεῖται (δῆλ. τοῦ διαλέγεσθαι) = ἀμιλλᾶται. — ἐκκρούων τοὺς λόγους = ἀποφεύγων (διὰ μακροῦ λόγου) τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — ἐπεὶ = διότι. — οὐχ ὅτι = οὐ (ἐνν. λέγω) δητι = ἂν καί. — ἐπιεικέστερα λέγειν = ὅτι ἀπαίτει δικαιότερα. — πρὸς Πρωτ. εἶναι = ὅτι εὔνοεῖ τὸν Πρωτ. — φιλόνικος = φίλερις. — πρὸς δ ἂν δρμῆσῃ = εἰς δ, τι καταπιασθῇ. — συμφιλονικῶ = ἀναμειγνύομαι εἰς τὴν φιλονικίαν ὑπὲρ τοῦ ἐνδός ή τοῦ ἄλλου. — μὴ διαλῦσαι μεταξὺ = νὰ μὴ διακόψουν εἰς τὸ μέσον (τὴν συζήτησιν). — κοινὸς = ἀμερόληπτος. — ἵσος = ὁ ἔξι ἵσου καταχειρίζων τὴν ἐκτίμησιν. — συγχωρεῖν = νὰ κάμνητε ἀμοιβαίας παραχωρήσεις. — ἀμφισβήτεῖν = νὰ διαφωνῆτε συζητοῦντες. — δι' εὔνοιαν = ἀπὸ ἀγαθὴν προσάρεσιν (ἵνα διαφωτισθοῦν). — εύδοκιμῶ = ἐκτιμῶμαι εἰλικρινῶς. — ἐπαινοῦμαι = ἀπολαύω ἐγκωμίων (πολλάκις ἀπατηλῶν). — ἐν ἡμῖν: ὡς κριταῖς. — ἐν λόγῳ = μὲ λόγια. — εὐφραινοίμεθα: τὸ εὐφραίνεσθαι περὶ πνευματικῆς ἀπολαύσεως, τὸ δὲ ἥδεσθαι περὶ ὑλικῆς ἥδονῆς. — αὐτῇ τῇ διανοίᾳ = διὰ μόνης τῆς ψυχῆς. — ἥδη πάσχειν = ἀπολαύειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΔ'

φύσις = φυσικὸς νόμος. — νόμος = θετός, γραπτὸς νόμος. — τύραννος: ὁ Ἰππίας λέγων τοῦτο εἶχεν ὑπ' ὅψιν τοὺς Πινδαρικοὺς στίχους «Νόμος ὁ πάντων βασιλεὺς θνητῶν τε καὶ ἀθανάτων» ἔγει δικαιῶν τὸ βιαιότατον ὑπερτάτα χερί τεκμαίρομαι ἔργοισιν 'Ηρακλέους ». — πολλὰ... βιάζεται = συχνὰ ἐκβιάζει (= ἐπιβάλλει βιαίως) σχέσεις παρὰ τοὺς φυσ. νόμους. — τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, δηλ. τὴν κατὰ τὸν φυσικὸν νόμον συγγένειαν ἥμῶν. κατ' αὐτὸ = δι' αὐτὸ (διότι εἴμεθα σοφώτατοι).

πρυτανεῖον = τὸ ἀρχεῖον τῶν πρυτάνεων μετὰ τῆς ἱερᾶς ἐστίας τῆς πόλεως, ἐν τῇ ὅποιᾳ ἔκαιε καὶ τὸ ἀσβεστον πῦρ. Ἐθεωρεῖτο τὸ κέντρον τῆς πόλεως καὶ ἐσιτοῦντο ἐν αὐτῷ δημοσίᾳ δαπάνῃ οἱ πρυτά-

νεις καὶ ἄλλοι ἀξιούμενοι σιτήσεως διὰ τὰς ἑαυτῶν ὑπηρεσίας ἢ τῶν προγόνων τῶν. Ἐγ 'Αθήναις ἀρχικῶς ἥτο ἐπὶ τῆς 'Ακροπόλεως, βραδύτερον δὲ ὑπὸ τὸ βόρειον τεῖχος πλησίον τῆς 'Αγορᾶς. — πρυτανεῖον τῆς σοφίας = πνευματικὸν κέντρον. Χρησμὸς τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν ἐκάλει τὰς 'Αθήνας ἔστιαν καὶ πρυτανεῖον τῶν Ἑλλήνων. — μέγιστον, διὰ τὴν εὐγένειαν καὶ τὴν ἀρχαιότητα. — δλβιώτατον, διὰ τὸν πλοῦτον. — ἀξίωμα = τιμή. — συμβαίνω (παθ.) = συμβιβάζομαι. — εἰς τὸ μέσον = εἰς μέσην τινὰ γραμμήν. — τὸ ἀκριβές = τὸ αὐστηρὸν, τὸ σχολαστικὸν. — ἔφειναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας τοῖς λόγοις = νὰ ἀπολύσω καὶ χαλαρώσω τὰς ἡνίας εἰς τοὺς λόγους (νὰ ἅρω τοὺς περιορισμούς εἰς τὸ μῆκος τῶν λόγων). — εὔσχήμων = κομψός, χαρίεις. — ἔκτείνω πάντα κάλων (ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πλοίων = λύω ὅλα τὰ σχοινιά, μεταχειρίζομαι πάντα τρόπον. — ἔφέντα τοῦ ἔφιημι (οὐρίᾳ, ἐνν. πνοῇ) = παραδίδω τὸν ἑαυτόν μου εἰς οὐριον ἀνεμον. — πέλαγος τῶν λόγων = πέλαγος ἀπεραντολογίας. — ἀποκύπτω γῆν = χάνω τὴν γῆν ἀπὸ τὰ μάτια μου, ξεχάνω τὸ θέμα τῆς συζητήσεως. — μέσον τέμνω = τηρῶ μέσην ὁδόν. (Ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν ναυτῶν, οἱ ὅποιοι περικυκλωμένοι ὑπὸ σκοπέλων τέμνουν μέσην ὁδόν, ἵνα μὴ προσαράξουν οὕτε εἰς τὸ ἐν οὕτε εἰς τὸ ἄλλο μέρος). — ώς = οὕτω. — ποιήσετε, δι μελλ. ἀντὶ προστακτικῆς πρὸς μετριωτέραν ἔκφρασιν. — ῥαβδοῦχοι, ὀνομάζοντο οἱ κριταὶ τῶν γυμνικῶν ἀγώνων, οἱ ἀγωνοδίκαι, ώς φέροντες ράβδον. — ἐπιστάτης = ἐπιμελητής ἀγώνων, κοσμήτωρ. — πρύτανις = πρόεδρος τῆς ἀγωνοδίκου ἐπιτροπῆς — δς, ἀναφ. τελικὴ πρότασις.

— Ὁρίσατε εἰδικῶς τὰ πνευματικὰ διαφέροντα τῶν κυρίων προσώπωντοῦ διαλόγου καὶ διαπιστώσατε ποία συγγένεια ὑπάρχει μεταξύ των. — Τὸν χαρακτηρισμὸν τῶν 'Αθηνῶν ὡς « πρυτανεῖον τῆς σοφίας » παραβάλατε πρὸς τὸ ἐν Περικλέους 'Επιταφίῳ « Ἐλλάδος πατέρεν » καὶ ἀναπτύξατε προφορικῶς τὸ θέμα: Αἱ 'Αθήναι πνευματικὸν κέντρον τῆς 'Ελλάδος.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΚΕ'

βραβευτής = ἀγωνοδίκης. — ἐκ περιττοῦ ἡρήσεται = ἡ ἐκλογὴ του θά εἶναι περιττή. — ἀλλὰ δὴ (ὑποφορὰ) = ἀλλὰ θὰ προβάλῃ τις τὴν παρατήρησιν ὅτι. — ἐπει τὸ γ' ἐμὸν = διότι ὅσον ἀφορᾷ ἐμέ. —

ούτωσι (ὡδε), ἐπεξηγεῖται διὰ τοῦ κατωτ. εἰ μὴ βούλεται. — προθυμεῖσθε = ζωηρῶς ἐπιθυμεῖτε. — ως... φημὶ = κατὰ ποῖον τρόπον ἔννοοῦ. — ὑπέχω λόγον (= δίδωμι λόγον) = ἀποκρίνομαι. — ὑμεῖς ἐνν. ἐδεήθητε. — διαφθείρω τὴν συνουσίαν = ματαιώνω τὴν συζήτησιν. — πάνυ μὲν οὐκ ἥθελε = τόσον πολὺ δὲν ἥθελε.

— Ποίαν σημασίαν ἔχει διὰ τὴν καλλιτεχνικὴν ἀρτιότητα τοῦ διαλόγου τὸ ἐπεισόδιον τῶν Κεφ, 22 - 26;

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΓ'

διασκοπῶ = ἐξετάζω λεπτομερῶς. — πάνυ... τὸ = τὸν "Ομηρον λέγειν τὸ (ἀντκμ.) πάνυ τι (κτγρμ) = ὅτι ὁ "Ομηρος δρόθετατα λέγει τὸ « σύν τε... ἐνόησε (Ἰλ. Κ 224, ἔνθα ὁ Διομήδης δικαιολογεῖ τὴν πρόσληψιν καὶ ἔτερου ἥρως πρός κατασκόπευσιν). — σύν = συγχρόνως. — (ἔρχομένω) ὅ, ἐπιμερ. — πρὸ ὅ τοῦ (ὑπερβ.), ἀντὶ ὅ πρὸ τοῦ. Ὁ ὅλος σ. = ὅταν δύο βαδίζουν μαζί, συνήθως ὁ ἔνας ἀντιλαμβάνεται κάτι πρὸ τοῦ ἄλλου καὶ ὁ ἔτερος πρὸ τοῦ ἔτερου. — εὔπορος = ἐφευρετικός, ἐπινοητικός. — γάρ = διότι τότε (ὅταν ἔρχώμεθα ἀνὰ δύο). — ζητεῖ ὅτῳ = ζητεῖ ἄλλον ὅτῳ ἐπιδείξηται. — βεβαιοῦμαι = ἐξακριβώνω. — ἐντύχη, ἐνν. τοιούτῳ, μεθ' ὅτου βεβαιώσηται. — ἐπιεικῆς = λογικός, σπουδαῖος. — η σέ, ἐνν. περὶ ἀρετῆς βέλτιστ' ἀν ἐπισκέψασθαι; — δς, ἀναφ. αἰτιολ. — ὑποκηρύττομαι (μέσ.) = διαφημίζω τὸν ἑαυτὸν μου διὰ κηρύκων. — σεαυτὸν ἀπέφηνας = παρουσιάσθης δημοσίᾳ. — ἄρνυμαι = λαμβάνω. — σκέψις = ἔρευνα. — τούτων = τῆς ἀρετῆς. — οὐκ ἔσθ' ὅπως οὐ = δὲν εἶναι ἄλλως δυνατὸν νὰ γίνη. — ἀναμνησθῆναι (παθ.) τὰ μὲν (ἀντκμ.) παρὰ σοῦ = νὰ μὲ βοηθήσῃς τὰ μὲν νὰ ἔνθυμηθῶ. — τὸ ἔρωτημα: τὸ ζήτημα ἐτέθη ἐν 329 Γ, Κεφ. 17. — ἐπὶ ἐνί... ἔστι = ἀνήκουν εἰς ἐν καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. — η ἐκάστω... ὑπόκειται = η εἰς ἐκαστὸν ὑπόκειται ίδιαιτέρα τις οὐσία. — οὐκ ὅν... τὸ ἔτερον = τὸ ἔτερον αὐτῶν οὐκ ὅν (τοιοῦτον) οἷον τὸ ἔτερον; — ἐπικεῖσθαι = ὅτι ἔχει ως ὅνοιμα. — οὐχ, ἐνν. δμοῖα ως τὰ τοῦ... δμοῖα ἔστι. — ἀλλ' ἐνν. ἀνόμοια, ως τὰ τοῦ προσώπου... ἀνόμοιά ἔστι. — δύναμις = ἐνέργεια.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΔ'.

μὲν = ἀληθῶς. — καὶ ίτας γε (ἐκ τοῦ (ίέναι) = καὶ μάλιστα ἀπτοήτους (εἰς τὸ νὰ ὄρμοῦν πρός...). — μὲν οὖν = βεβαιότατα. — τὸ

μέν τι αύτοῦ = ἐν μὲν μέρος αὐτοῦ. — κολυμβῶσι = καταβαίνουν εἰς τὰ φρέατα (ἵνα καθαρίσουν ἢ ἔξαγάγουν πεσόντα ἀντικείμενα). — πέλτας ἔχοντες, ἐνν. Θαρραλέοι είσὶ πολεμεῖν. — ἑαυτῶν, γεν. συγκρ. ἢ πρὶν μαθεῖν, πλεοναστικῶς. — μεντᾶν... εἴη = ἀληθινὰ τότε θὰ ἥτο ἀγδία ἢ ἀνδρεία. — μαινόμενοι : διότι τολμοῦν ὅ,τι ἀγνοοῦν. — οἱ οὔτω θαρραλέοι = οἱ τοιοῦτοι θαρραλέοι δῆλοι. οἱ ἀνεπιστήμονες. — καὶ ἔκει (350 Α, Κεφ. 34), ὅπου ἐλέγετο : οἱ ἐπιστήμονες τῶν μή... θαρραλεώτεροι. ὄντες μτχ. αἰτιολ. — τοὺς δὲ ἀνδρείους... (πρόληψις) = ὡς δὲ οἱ ἀνδρεῖοι οὐθὲν θαρραλέοι εἰσίν. — τὸ ἔμδον ὄμοιλόγημα (παράθεσις) = τοῦτο τὸ ὄποιον ἐγὼ παρεδέχθην· ἀλλ᾽ ὁ Πρωτ. ἀντιθέτως εἶχεν ὄμοιογήσει ὅτι οἱ ἀνδρεῖοι θαρραλέοι εἰσίν· ὅθεν τὸ οὐ πλεονάζει. — ἔπειτα = μὲ τὴν προϋπόθεσιν ὅτι ἐταύτισα τὸν ἀνδρεῖον πρὸς τὸν θαρραλέον. — τούτῳ τῷ τρόπῳ μετιών = μὲ τὴν μέθοδον αὐτήν. — ίσχὺς = σωματικὴ δύναμις. — ἔπειτα, ἐνν. εἴ με ἔροιο. — τοῖς αὐτοῖς... τούτοις = τὰς αὐτὰς ἀποδείξεις, τὴν αὐτήν ἀποδεικτικὴν μέθοδόν σου. — γίγνομαι ἀπὸ = προέρχομαι ἀπό. — θυμὸς ἀψιθυμία. — ἔκει, δῆλοι. εἰς τὸ προηγούμενον παράδειγμα. — συμβαίνει = προκύπτει. — τέχνη = τεχνικὴ ἀσκησις. — εύτροφία τῶν ψυχῶν = ἡ καλὴ ἀνατροφή.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΕ'

ἡδομαι τοῖς καλοῖς = εὐχαριστοῦμαι μὲ τὰ καλὰ καὶ ἔντιμα. — ἀνιαρά, ἐνν. ἄττα. — λέγω = ἐννοῶ τὸ ἔεῆς. — δ = ἐφ' ὅσον — κατὰ τοῦτο (= ὡς πρὸς τοῦτο), ἐνν. τὰ ἡδέα, ὡς ὑπκυ. — μὴ εἴ τι... ἀποβήσεται; = χωρὶς νὰ λάβωμεν ὑπὸ δψιν, ἃν θὰ προκύψουν ἀπὸ αὐτὰ διαφορετικὰ ἀποτελέσματα (ἀνεξαρτήτων) τῶν συνεπειῶν ἐ — οὐ κακά; ἐφ' ὅσον εἶναι λυπηρὰ δὲν εἶναι κακά; — ἀπλῶς οὕτως = συφῶς καὶ ὠρισμένως. — πρὸς τὴν... ἀλλὰ καὶ πρὸς... = διὰ τὴν νῦν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄλλον μου βίον. — ἔστι δι' ἂ ἔστι; τὸ πλῆρες: ἔστι δ' ἀ τῶν ἡδέων ἔστιν ἀγαθά, ἔστι δ' ἀ τῶν ἀνιαρῶν κακά. · Η τριχοτομία τῶν ἡδέων καὶ ἀνιαρῶν πιθανῶς ἀνήκει εἰς τὸν Πρωτ. — τοῦτο τοίνυν λέγω... ἔρωτῶν... = ὅταν λοιπὸν ἔρωτῶ, ἐὰν ἡ ἡδονὴ αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν (χωρὶς νὰ ἔξετάσωμεν τὰς συνεπείας της) δὲν εἶναι ἀγαθόν, τοῦτο ἐννοῶ, ἐὰν τὰ ἡδέα, ἐφ' ὅσον εἶναι ἡδέα, δὲν εἶναι ἀγαθά. — πρὸς λόγον εἶναι = ὅτι εἶναι ὠφέλιμον διὰ τὴν συζήτησιν, προάγει τὴν συζήτησιν. — τὸ σκέμμα = τὸ προϊὸν τῆς

έρευνης. — ήγεμονεύω τῆς σκέψεως = διευθύνω τὴν ἔρευναν. — δίκαιος (εἰλ) σὺ = δίκαιόν ἔστι σέ. — κατάρχω τοῦ λόγου = ἔχω προκαλέσει, εἴμαι ὁ αἴτιος τῆς συζητήσεως. — γένοιτο δηλ. τὸ ζητούμενον. — ὥσπερ εἴ τις...; ἀσυνδέτως, διότι εἶναι ἐπεξ. — ἐκ τοῦ εἴδους = ἐκ τῆς ἑξωτ. ὅψεως. — τὰ τοῦ σώματος ἔργα = αἱ σωματικῇ λειτουργίᾳ. — τὰς χεῖρας ἄκρας = τὰ ἄκρα τῶν χειρῶν. — μετάφρενον = ὀμοιόλατη. — καὶ ἐγὼ τοιοῦτόν τι (= οὕτω καὶ ἐγώ) : εἶναι τὸ δεικτικὸν τοῦ ὥσπερ, ἡ δὲ ὑπόθ. εἰ λείποι ἔμεινεν ἀνανταπόδοτος. — θεασάμενος (ἐπεξ. τοῦ τοιοῦτον), ὅτι οὕτως ἔχεις = ἀφοῦ ἀντελήφθην (ἐκ τῆς ἀποκρίσεώς σου) ὅτι τοιαῦτα φρονεῖς (περὶ τοῦ ἀγαθοῦ...). — καὶ τόδε ἀποκάλυψον = ἀποκάλυψον τὰς σκέψεις σου καὶ εἰς τοῦτο ἐδῶ τὸ σημεῖον. — τοῦτο, δηλ. ἡ ἐπιστήμη. — οὐδὲ διανοοῦνται = οὐδὲ σκέπτονται περὶ αὐτοῦ ὡς τοιούτου ὄντος = καὶ δὲν θέλουν νὰ ἀναγνωρίσουν αὐτὴν (τὴν ἐπιστήμην) ὡς τοιαύτην. — ἐνούσης (ἐνδοτ. μτχ.) ἀνθρώπῳ = ἐνῷ ὁ ἀνθρωπὸς κέκτηται τὴν ἐπιστήμην — ἄρχειν, ἐνν. φασί. — ἀτεχνῶς... ὥσπερ = ἀκριβῶς ὅπως. — ἀπάντων, δηλ. ψυχικῶν παθῶν. — οἷον = τοιοῦτον ὥστε = κατάλληλον νά. — . . . εἰπερ τῷ ἀλλῷ βλ. 329 Β, Κεφ. 17. — κράτιστον = ἴσχυρότατον. — μὴ οὐχί, μετ' ἀπρεμφ., βλ. Συντ. — καλῶς λέγων, ἐνν. φήσ τοῦτο — ὃν = ὑπὸ τινος τούτων τῶν παθῶν, ἀ. . . — δ... ἔστι πάθος.. = τί λογῆς ψυχολ. φρινόμενον εἶναι αὐτό, τὸ δόποιον παθαίνουν. — ἐπεὶ (ἀν καὶ) γιγνώσκειν: συνεχίζεται ὁ πλάγ. λόγος. — τὸ πάθημα (ὑπκμ.), δηλ. γιγνώσκοντες τὰ βέλτιστα οὐκ ἔθελειν. . . — ήττασθαι κτυρμ. — σκοπεῖσθαι = νὰ λαμβάνωμεν ὑπ' ὅψιν. — εἶναι τι ἡμῖν = ὅτι θὰ μᾶς ὑποβοηθήσῃ. — ἐμὲ ἡγήσασθαι: ἐπεξ. τοῦ ἔμμενειν. — ή. — ἐπου — ἐπου ἦ = ἀκολούθει με εἰς τὸν δρόμον διὰ τοῦ δόποιου. — ἕω χαίρειν, ἐνν. τὸν λόγον = παρακτῶ τὴν συζήτησιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΣΤ'

ήττω εἶναι = ἡττᾶσθαι (κτυρμ.). — ἀλλο τι (τὸ πλῆρες : ἀλλο τί ἔστιν ἦ) = δὲν εἶναι ἀληθὲς (ὅτι). — φατέ ὑμῖν τοῦτο γίγνεσθαι = λέγετε ὅτι σᾶς συμβάίνει τοῦτο (δηλ. τὸ ἡττᾶσθαι). — ἐν τοῖσδε = εἰς τὰς ἑξῆς περιπτώσεις. — κρατούμενοι μτχ. αἰτιολ. — πράττειν, ἐκ τοῦ φατέ. — πῆ = κατὰ τί. — ἥδυ, ἐνν. ἐν τῷ παραχρῆμα (= πάραυτα). — δ τι παθόντα (ἐνν. ταῦτα ὡς ὑποκμ.) = ποὺ δὲν ξεύρω καὶ ἐγὼ τί ἔπαθαν (καὶ ἔμποιοῦν) = διότι ὅπωσδήποτε (ἔμποιοῦν). —

ἢ κἀν...δπηοῦν; = ἢ καὶ ἀν τίποτε ἐκ τούτων δὲν παρασκευάζουν κατόπιν, χαρὰν δὲ μόνον προκαλοῦν, ὅμως θὰ ἡσαν κακά, διότι ὁπωσδήποτε καὶ ἐξ οἰασδήποτε ἀφορμῆς προκαλοῦν χαράν; — κατὰ τὴν ἔργασίαν τῆς παραχρῆμα ἥδονῆς = διότι προκαλοῦν στιγματίαν ἥδονήν. — ποιοῦντα μτχ. αἴτιολ. — φαίνεται = εἶναι φανερόν. — γυμνάσια (ἐνταῦθα) σωματικαὶ ἀσκήσεις. — καῦσις = καυτηρίασις. — φαρμακεῖαι = χρήσεις φαρμάκων. — λιμοκοτονίαι = τὰ διάφορα εἰδή τῆς ιατρικῆς διαιτῆς. — ἀρχαὶ ἄλλων = ἐπέκτασις τῆς ἡγεμονίας ἐπὶ ἄλλων (πόλεων). — ἔχει = παρέχει. — κατ' ἄλλο τι = δι' ἄλλον τινὰ λόγον. — ἄλλο τι (ἐνν. ἢ)... δ αὐτὸς τρόπος; = δὲν εἶναι ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχει ἡ αὐτὴ ἀναλογία καὶ ὡς πρὸς τὴν αὐτὴν λύπην; — ἀπαλλάττω = ἀποδιώκω. — ἢ πρὸς δ: β' ὅρος συγκρ. τοῦ ἄλλο. — πολλαχῆ = κατὰ πολλοὺς τρόπους. — ἐν τούτῳ εἰσὶ = ἐδῶ στηρίζονται. — ἀνατίθεμαι = μεταβάλλω θέσιν ἀνακαλῶ ἴσχυρισμὸν, ἡ μεταφορὰ ἐκ τῶν πεσσῶν: «ἀναθέσθαι ἐπὶ τῶν πεσσῶν» ἔλεγον οἱ παίζοντες: «οὓς γάρ μὴ κατὰ τὸ δέον ἐκίνησαν, τούτους ἀνετίθεσαν» Σχολ. — (εἰ) πη = κάπως. — δ μή, ἐπεξ. τοῦ ἄλλο. — ταῦτα, δηλ. ἥδονήν καὶ λύπην. — γελοῖον τὸν λόγον γίγνεσθαι = ὅτι καταντῷ γελοῖον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον λέγετε. — ἐκπληγτόμενος = τυφλούμενος. — αὖθις αὖ = ἀντιστρόφως πάλιν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΑΖ'

θέμενοι (ὑποθέμενοι) οὕτω = θέσαντες τοῦτο ὡς βάσιν. — ἥττώμενοι, μτχ. αἴτιολ. — τοῦ ἀγαθοῦ = ὑπὸ τοῦ ἀγαθοῦ. — ὑβριστής = σκώπτης. — δέον, μτχ. ἐνδοτ. — ἀρα, ἐνν. πράττει τις κακά, ἥττώμενος ὑπὸ τῶν ἀγαθῶν; — ἐν ὑμῖν = κατὰ τὴν κρίσιν ὑμῶν. — ἀν ἔξημάρτανεν, ἐνν. εἰ τὰ ἀγαθὰ ἀξιαὶ ἦν νικᾶν τὰ καλά. — ἀνάξια = κατὰ τὴν ἀξίαν κατώτερα. — δταν = καθ' ὅσον. — οὕτω, ἐνν. ἔχει — μεταλλάβωμεν... τούτοις = ἃς ἀλλάξωμεν τώρα τὰ ὀνόματα καὶ ἃς λάβωμεν ἀντιστρόφως... δι' αὐτὰ τὰ ἕδια πράγματα. — (ἄλλη) ἀναξία (οὐσ.) = ἔλειψις ἀξίας, ἀδυναμία: τὸ δόλον = εἰς τί ὕλη ὡς στηρίζεται ἡ ἀδυναμία τῆς ἥδονῆς συγχρινομένης πρὸς τὴν λύπην παρὰ εἰς τὴν ὑπερβολὴν καὶ ἔλειψιν τῆς μιᾶς πρὸς τὴν ἄλλην; — ταῦτα δ' ἔστι = τοῦτο δὲ σημαίνει. — γιγνόμενα = ἂν δηλ. ἡ μία γίνεται μεγαλυτέρα ἢ μικροτέρα ἀπὸ τὴν ἄλλην. — μᾶλλον καὶ ἥττον = ἴσχυροτέρα καὶ ἀσθενεστέρα. — μῶν, ἐνν. διαφέρει (βλ. 310Δ,

Κεφ. 2). — ἔσθ' (ἐνν. ἄλλο τι) ὅτῳ ἐνν. διαφέρει — ἀγαθὸς ιστάναι = ἔμπειρος ζυγιστὴς (ἴστημι = ζυγίζω). — συμμαχεύσας. — ὑπερβάλληται ὑπὸ... = εἶναι ὀλιγώτερα καὶ μικρότερα ἀπὸ τά. . . — πρακτέα = πρακτέον ἐνν. τὴν πρᾶξιν 'Ο Σωκράτης θέλει ἐνταῦθι νὰ δεῖξῃ ὅτι τὸ ἔγγυς καὶ τὸ πόρρω οὐδεμίαν ἐπίδρασιν ἔχουν εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ ἡδέος καὶ τοῦ ἀνιαροῦ. — μή πη ἄλλη ἔχει; = μήπως ταῦτα ἔχουν κατ' ἄλλον τρόπον ;

ὅτε = ἐπειδή. — τὰ μεγάλα μήκη = πράγματα μεγάλου μήκους. — λαμβάνειν = προτιμᾶν. — ἡ δύναμις τοῦ φαινομένου = ἡ ἐκ τοῦ ἔξωτεροῦ προερχομένη ἐντύπωσις. — καὶ ἐποίει... μεταλαμβάνειν = καὶ μᾶς ἔκαμψε νὰ ἐκλαμβάνωμεν τὰ αὐτὰ πράγματα διαφοροτρόπως καὶ ἄνω κάτω. — ἄκυρον ἀν ἐποίησε τὸ φάντασμα = θὰ καθίστα ἀνίκανον τὸ φάντασμα (τὴν ἀπατῆλὴν εἰκόνα τῶν αἰσθήσεων) νὰ ἔξαπατήσῃ ἡμᾶς. — πρὸς ταῦτα = ὡς πρὸς ταῦτα, ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς. — αὐτὸς πρὸς ἔαυτὸν = ἔκαστον (ἄρτιον ἢ περιττὸν) θεωρούμενον ἐν σχέσει πρὸς ἔαυτὸν (δηλ. ἄρτιον πρὸς ἄρτιον . . .). — ὑπερβολῆς καὶ ἐνδείας ἔστιν = ἀσχολεῖται μὲ μείζονα καὶ ἐλάσσονα ποσά. — φαίνεται, ἐνν. αἴρεσις. — σκέψις = ἔρευνα. — ἐπεὶ δὲ μετρητικὴ = ἐπειδὴ δὲ αὕτη ἡ αἴρεσις εἶναι μετρητική. — εἰσαῦθις = ὄλλοτε (ἐν τῷ Γοργίᾳ, ἔνθα πραγματεύεται περὶ τῆς ἡθικῆς, ὡς ἐπιστήμης τῆς γνώσεως τοῦ ἀγαθοῦ). — τοῦτο, δηλ. τὴν ἐπιστήμην. — ἔφατε (352 Δ, Κεφ. 35). — εἰδὼς ἀνθρωπος = ὁ γιγνώσκων τὰ βέλτιστα (362 Δ, Κεφ. 35). — τότε εὐθύς, δηλ. ὅτε ἔγινεν ἡ ἐρώτησις. — καὶ γάρ ὑμεῖς = διότι καὶ σεῖς, δπως ἔγω καὶ ὁ Πρωτ. — ταῦτα δέ, δηλ. αἱ ἡδοναὶ καὶ αἱ λῦπαι. — ἐπιστήμης... μετρητικῆς, ἐνν. ἐνδείᾳ — ἀμαθία ἡ μεγίστη, ἐπεξ. τοῦ τοῦτ'. — αὐτοὶ, ἐνν. ἵτε (κατὰ ζεῦγμα). — τούτων, δηλ. τῆς ἐπιστήμης ταύτης. — ὄντος, δηλ. τῆς ἐπιστήμης — κακῶς πράττετε (ἀτόπως πράττετε) = δημιουργεῖτε δυστυχίαν. — δημοσίᾳ: διότι ἡ πολιτεία δὲν ἀποκτᾷ ἀγαθούς πολίτας.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΗ'

κοινός... ὑμῖν = ἀς μετέχετε καὶ σεῖς τῆς συζητήσεως. — ὑπερψυῶς... ἀληθῆ = ἀληθέστατα. — παραιτοῦμαι (ἐνταῦθα) = δὲν λαμβάνω ὑπ' ὅψιν (τὴν συνωνυμικὴν τοῦ Προδ.). — εἴτε δόποθεν... δονομάζων = εἴτε ἀπὸ οίανδήποτε ἀφορμὴν καὶ ὅπωσδήποτε ἀρέσκεσαι νὰ ὀνομάζῃς. — τοῦτό μοι ἀπόκριναι = νὰ ἀποκριθῆς περὶ τούτου, περὶ

τοῦ ὁποίου θέλω νὰ ἀποκριθῆς. — αἱ ἐπὶ τούτου = αἱ εἰς τοῦτο τείνουσαι. — ἐπὶ τοῦ... ζῆν (ἐπεξ) = δηλ. νὰ ζῶμεν. — ἔπειτα = ὅμως. — ἔξόν, ἐνν. ποιεῖν. — ἐψεῦσθαι = διατελεῖν ἐν πλάνῃ. — ἀντὶ τῶν ἀγαθῶν (βραχυλογία) = ἀντὶ τοῦ ιέναι ἐπὶ τὰ ἀγαθά. — ἀναγκασθῆ, ἐνν. τίς. — τί οὖν: διὰ τούτου μεταβάνει εἰς τὴν ἀνδρείαν. — οὐδὲν διαφέρει = δὲν μᾶς ἀνδιαφέρει. — τόδε, ἐνν. διαφέρει — ἢ μή, ἐνν. δέδοικεν. — ιέναι... λαμβάνειν, ἐκ τοῦ ώμολογῆται.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΛΘ'.

οὕτω τούτων ὑποκειμένων = ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δεδομένων τούτων. — τὸ πρῶτον παντάπασι = πρῶτα πρῶτα (βλ. 329 Δ, Κεφ. 18 καὶ ἔξ.) — τὸ ὕστερον (βλ. 349 Δ, Κεφ. 34 καὶ ἔξ.). — ᾖ = ἐκ τούτου λοιπόν. — δ' οὖν = τέλος πάντων. — ἐφ' ἄπερ οἱ δειλοί, ἐνν. ἵται εἰσί. — πότερον: τὸ β' μέλος τῆς ἐρωτήσεως, τὸ ὁποῖον νοεῖται καὶ ἐκφράζεται κατωτέρω (359 Ε, Κεφ. 39), ἔπειτε νὰ ἔχῃ : ἢ ἐπὶ τὰ αὐτὰ ἔρχονται οἱ δειλοί τε καὶ οἱ ἀνδρεῖοι. — ἐπὶ τὰ θαρραλέα (ἐπὶ ἢ θαρροῦσι 359 Β, Κεφ. 39) = εἰς τὰ ἀκίνδυνα. — τοῦτο γε: ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀρ' ἐπὶ τὰ δεινά... δεινὰ εἰναι. — ἐν οἷς... τοῖς λόγοις = ἐν τοῖς λόγοις οὓς. . . — ἄρτι, (Κεφ. 38). — ταύτη γε = ἀπὸ ταύτης τούλαχιστον τῆς ἀπόψεως. — πᾶν τούναντίον... οἱ ἀνδρεῖοι = πᾶν τούναντίον (κτηγρμ.) ἐστὶ ἐκεῖνα (ὑπκυ.) ἐπὶ ἢ οἴ τε δ. ἔρχονται καὶ οἱ... — αὐτίκα = π.χ. — ὅν, αἰτ. ἀπόλ. αἰτιολ. — ἐν τοῖς ἔμπροσθεν (Κεφ. 38). — αἰσχροὺς φόβους: καὶ οἱ ἀγαθοὶ αἰσθάνονται φόβον ἀλλὰ εὐγενῆ, ὡς λ.χ. πρὸ αἰσχρᾶς πράξεως. — οἱ θρασεῖς καὶ οἱ μαινόμενοι αἰσχρὰ θάρρη θαρροῦσι καὶ κατὰ τοῦτο ἀντιτίθενται πρὸς τοὺς δειλούς, οἱ ὅπιοι αἰσχροὺς φόβους φοβοῦνται· οἱ μαινόμενοι δηλ. ἔχουν θάρρος μὴ στηριζόμενον εἰς τὴν ἐπιστήμην. — αὐτὸς = μόνος σου. — ἔρόμενος ἐνν. περανῶ. — τὸ πρῶτον, (349 Δ, Κεφ. 34). — φιλονικῶ = ἐπιμένω μὲ ἴσχυρογνωμοσύνην εἰς τι, θέλω σώνει καὶ καλὰ νά...

'Ἐν συνεχείᾳ πρὸς τὴν διακοπεῖσαν συζήτησιν (Κεφ. ΚΑ') συνοψίσατε τὴν ἀπόδειξιν ὅτι τὰ μόρια τῆς ἀρετῆς δισιότης, δικαιοσύνη, σωφροσύνη, σοφία, ἀνδρεία δὲν εἰναι διάφορα ἀλλήλων.

— Εἰναι δικαιολογημένη καὶ ἀξία σοφοῦ ἀνδρὸς ἢ στάσις τοῦ Πρωταγόρου κατὰ τὸ τέλος τοῦ συλλογισμοῦ ;

— Ἀναρέρατε παραδείγματα ἀνδρείας δρειλομένης εἰς γνῶσιν καὶ δειλίας δρειλομένης εἰς ἀμάθειαν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Μ'

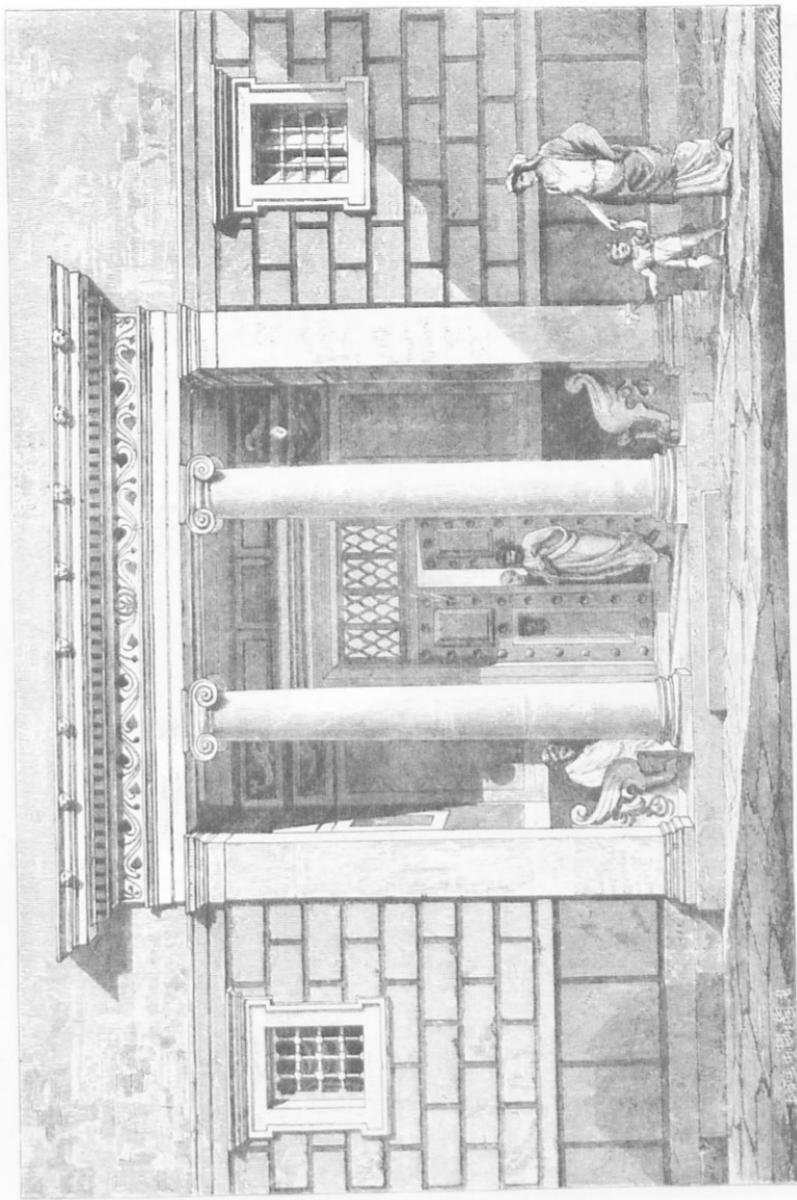
τὰ περὶ ἀρετῆς = τὰ σχετικὰ μὲ τὴν ἀρετὴν (δηλ. τὰ μόρια αὐτῆς καὶ ἡ ἀμοιβαία σχέσις των). — **ἔξοδος τῶν λ...** = τὸ συμπέρασμα. — **ἄτοπος** = παράξενος. — **σεαυτῷ τάναντία σπεύδεις** = σπεύδεις εἰς ἀντίφασιν πρὸς τὸν ἔχυτόν σου. — **πάντα χρήματα** = πάντα τὰ πράγματα, δηλ. πάντα τὰ μόρια τῆς ἀρ. (εἶναι ἐπιστήμη). — **ῷ τρόπῳ** = καθ' ὃν τρόπον, ὅτε (δηλ. ἢν πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ ἀναγθοῦν εἰς τὴν ἐπιστήμην). — **ἄλλο τι ἢ ἐπιστήμη**: ὁ Πρωτ. ἐδέχετο κατ' ἐξοχὴν τὴν φυσικὴν προδιάθεσιν (Κεφ. 16 καὶ 34). — **ὅλον** = καθ' ὅλα αὐτῆς τὰ μέρη. — **δλίγουν** ἐνν. **δεῖν** = σχεδὸν (νὰ φανῇ αὐτὸν κάθε ἄλλο μᾶλλον παρὰ ἐπιστήμη). — **καταφανῇ αὐτὰ γενέσθαι** = νὰ ἐπιχυθῇ πλήρες φῶς ἐπ' αὐτῶν. — **πάλιν ἐπισκέψασθαι**: δέχεται τὸ συμπέρασμα ὡς δεόμενον εὑρυτέρας ἔρευνης. — **μὴ πολλάκις** = μήπως τυχὸν (μᾶς κάμη νὰ σκοντάψωμεν κατὰ τὴν ἔρευναν). 'Ο Σω. δηλ. θεωρεῖ φρόνιμον νὰ ἔξετασθῇ πρῶτον ἡ οὐσία τῆς ἀρετῆς καὶ ἔπειτα τὸ διδαχτὸν ἡ μὴ αὐτῆς. — **κατ' ἀρχὰς ἔλεγον** (348 Γ καὶ Δ, Κεφ. 33). — **δὴ** = ἦδη, — **ῶν** = τούτων, σίς. — **μὲν** (μήν) = τούλαχιστον. — **εἰ,** αἰτιολ. — **ἐλλόγιμος ἐπὶ σοφίᾳ** = περιώνυμος σοφός. — **ἔμοι...** **ῷρα** = πάλαι ὥρα καὶ ἔμοι λέναι οἴπερ ἔφην λέναι με δεῖν (πρβλ. 335 Γ, Κεφ. 22). — **τῷ καλῷ**: οἱ Ἀθηναῖοι μετεγειρίζοντο τὸ ἐπίθετον εἰς ἔνδειξιν τιμῆς καὶ ἀγάπης, ἐνίστε δὲ καὶ εἰρωνικῶς, εἰς διαφόρους περιστάσεις. — **ἀκούσαντες**, δηλ. ἐγὼ καὶ ὁ Ἰπποκράτης, λέγει δὲ ταῦτα πρὸς τὸν ἑταῖρον.

— **Κρίνατε τὰς δύο ἀποδεικτικὰς μεθόδους τοῦ Πρωταγόρου, ἦτοι :**

- τὴν διὰ μύθου καὶ
- τὴν διὰ λόγου.

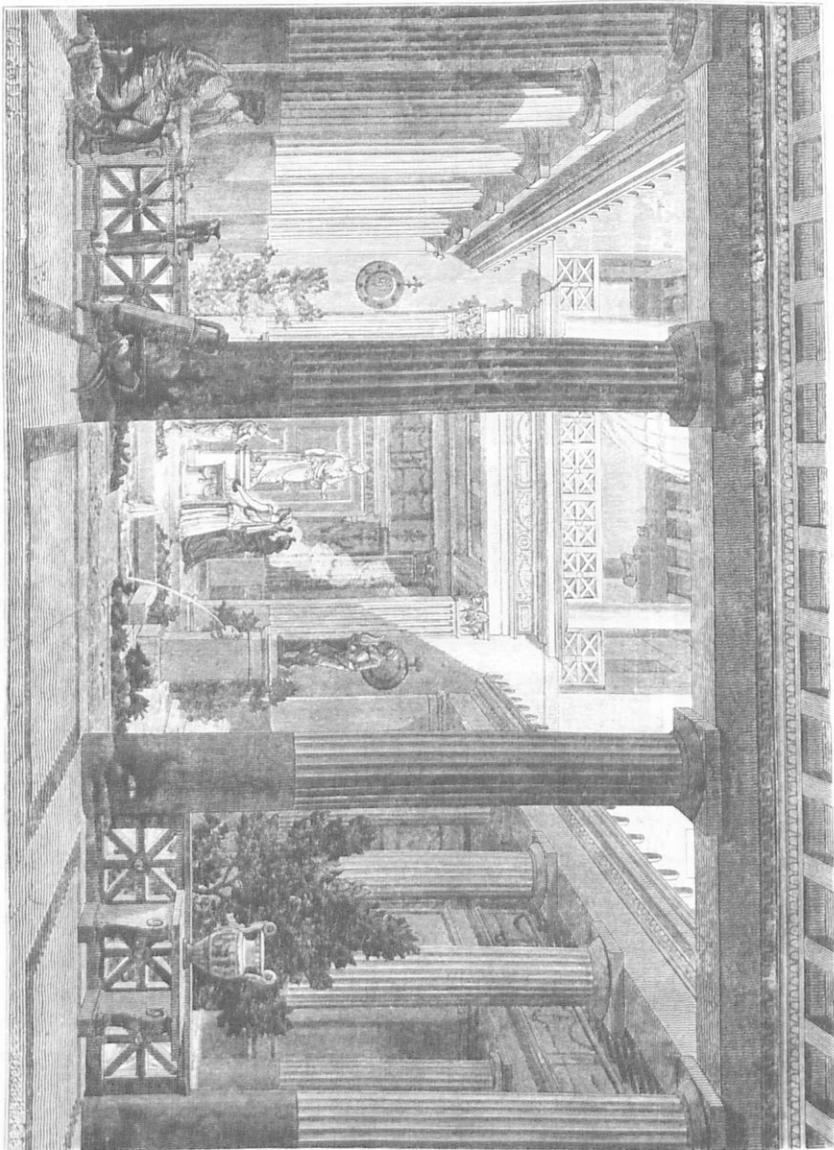
— **Ἐν συγκρίσει πρὸς αὐτὰς καταδείξατε τὴν ὑπεροχὴν τῆς διαλέκτικῆς τοῦ Σωκράτους.**

Εἰκ. 1. Πρόθυρον Ἐλληνικῆς οἰκίας.

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Eik. 2. Ἐσωτερικὴ αὐλὴ Ἑλληνικῆς οἰκίας μέτα τοῦ προστώου

Εἰκ. 3. Παῖς διδάσκεται νὰ κιθαρίζῃ. Ἐτερος παῖς ἀπαγγέλλει ἐπικὸν ποίημα πρὸ τοῦ διδασκάλου, δ ὅποιος κρατεῖ ἀνοικτὸν βιβλίον(κύλινδρον) καὶ ἀκούει τὸν παῖδα, ἀναγιγνώσκεται δὲ εἰς τὸ βιβλίον καὶ ἡ ἀρχὴ τοῦ ἔπους. Εἰς τὸ δεξιὸν ἄκρον δοῦλος.

(Παράστασις ἐξ ἀρχαίας κύλικος τοῦ ἀγγειογράφου Δούριδος).

Π ΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A.—ΦΑΙΔΩΝ

1. Εισαγωγή	9
2. Κείμενον	23
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	77

B.—ΠΡΩΤΑΓΟΡΑΣ

1. Εισαγωγὴ	111
2. Κείμενον	123
3. Ἐρμηνευτικαὶ σημειώσεις	175

0020556593

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΚΔΟΣΙΣ ΚΣΤ' / ΚΓ' 1976 (VI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 79.000 - ΣΥΜΒΑΣΙΣ 2674 / 6-4-76

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ - ΒΙΒΛΙΟΛΕΣΙΑ :

ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑΣ Α.Ε. Φιλαδέλφειας 4 'Αθῆναι

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής